

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU

AASTARAAMAT 2006/2007

18/19

Tallinn 2009

Koostanud: Reet Olevsoo, Anneli Sepp

Resümeed tõlkinud: Tiina Vilberg, Maarika Liivamägi

Toimetanud: Ilona Runnel

Väljaandmist toetasid:

Eesti Kultuuriministeerium ja Tartu Ülikooli Raamatukogu

ISSN 1406-0876

© Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing
Tõnismägi 2, 10122 Tallinn
tel. 630 7427, ela@nlib.ee

Trükkinud:
Bookmill Trükikoda, Tartu

SISUKORD

<u>SAATEKS * PREFACE</u>	5
<u>OLGEM AVATUD RAAMATUTE RAHVAS</u>	7
Üha rohkem kirjanikke, üha rohkem raamatukogudes <i>Jan Kaus</i>	7
Kriitiku vabadusest <i>Maire Liivamets</i>	11
Tallinna Keskraamatukogu kirjanduselust aastal 2006 <i>Anneli Kengsepp, Ülle Kuuse</i>	21
<u>VAADATES AASTATE TAHA</u>	27
100 aastat Eesti Kirjanduse Seltsi <i>Elle Tarik</i>	27
<u>RAAMATUKOGUNDUSE TÄNAPÄEV</u>	34
Balti Raamatukoguhoidjate VIII Kongress Tallinnas <i>Toomas Schvak</i>	34
Raamatukogundus rahvusvahelises mõõtmes <i>Tiiu Valm</i>	45
<u>ARVUSTUSI</u>	50
Lastekirjandus aabitsast õudusjutuni <i>Helle Laanpere</i>	50
<u>ÕNNITLEME</u>	54
ERÜ teenetepreemia 2006 laureaat Hans Jürman Liivametsa lugemised – oodatud abi	54
ERÜ aastapreemia 2006 laureaat Maire Liivamets	55
ERÜ teenetepreemia 2007 laureaat Konrad Kikas	59
ERÜ aastapreemia 2007 laureaat Kersti Burk	62
ERÜ auliige Maare Kümnik	64
Meie hea raamatuhaldjas. Elna Ots 70	66
Pika patsiga saarepiiga. Linda Kask 70	68

<u>IN MEMORIAM</u>	<u>71</u>
Aed ootab harimist. Voldemar Millerit (07.02.1911 – 26.04.2006) meenutades	71
Õnnelik inimene – Mare Ektermann (01.07.1951 – 07.11.2007)	73
Tiiu Pihlakas (20.02.1943 – 22.12.2007)	76
Helmi ja Linda Masingu mälestuseks	79
<u>ERÜ TEGEVUSEST</u>	<u>81</u>
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevusest 2006. aastal	81
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevusest 2007. aastal	94
ERÜ kroonika 2006–2007	110
ERÜ trükisõnas 2006–2007	122
<u>ELNET KONSORTSIUM</u>	<u>132</u>
Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium aastatel 2006–2007	132
<i>Mare-Nelli Ilus</i>	
<u>JUHENDDOKUMENDID</u>	<u>139</u>
Kutsestandard Raamatukoguhoidja III, IV, V	139
Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsekvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise kord	151
Raamatukoguhoidja kutseeksami juhend	159
Rahvaraamatukogu seadus	164
<u>SUMMARIES</u>	<u>172</u>
<u>AUTORID * AUTHORS</u>	<u>185</u>

SAATEKS

Seekordsesse Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamatusse on koondanud materjal kahe aasta kohta. Sisulisest küljest on väljaanne kantud 2007. aasta raamatukogupäevade juhtmõttest „Olgem avatud raamatute rahvas“. Tähelepanu all on kirjandus ja kirjanduse tutvustamine nii lugejatele kui raamatukogutöötajatele, noortele ja vanematele. Suure menu ja publiku huviga on jätkunud kirjanike reisirid maaraamatukogudesse ning raamatukogutöötajad ootavad igakuiselt pikisilmi Liivametsa lugemisi. Kõik kantud soovist, et iga raamat leiaks oma lugeja.

ERÜ tegevusele tagasi vaadates on põhjust esile tuua hästi käivitatud kutse-kvalifikatsiooni omistamise süsteemi, mille raamatukoguhoidjad on omaks võtnud. Just 2006. aastal anti kutsetunnistused suure pidulikkusega üle Mustpeade Maja Valges saalis haridus- ja teadusminister Mailis Repsi ja kultuuriminister Raivo Palmaru poolt.

2007. aasta suursündmuseks oli Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress, mis kinnitas veel kord kolme Balti riigi head koostöö tahet. Kongress toimus ühel ajal Balti raamatumessiga, mis omakorda aitas ürituse õnnestumisele kaasa.

Koolitustest võib välja tuua rahvaraamatukogudele korraldatud kursuse kodulehekülgede loomiseks. Eesmärgiks oli näidata, et kaasaegsed veebilehe programmid on kasutajasõbralikud ning ei erine suurt tekstitöötlusprogrammidest ja veebilehe tegemiseks vajalikud algteadmised võib omandada ühepäevase koolituse käigus.

2007. aasta lõpul sai uue sisu Raamatukoguhoidja kutsestandard ja jõustus Rahvaraamatukogu seaduse uus redaktsioon.

Aastaraamat annab iga-aastase ülevaate ERÜ tegevusest ning vahendab kõige olulisemaid ettevõtmisi ja sündmusi raamatukogunduses.

Suur tänu kõikidele autoritele!

Koostajad

PREFACE

The present ELA Yearbook contains materials on two successive years – 2006 and 2007. The contents of the yearbook can be described by the motto of the 2007 Library Days – “Let us be the people of open books”. The book focuses on literature and acquainting both the librarians and readers, young and old, with literature. Visits of writers to country libraries were continuously popular, much anticipated and well received by readers. Librarians were looking forward to M. Liivamets’ monthly visits to libraries. Every effort was made to ensure that each book would find its reader.

The system of acquiring profession qualification, launched by the ELA, was well received by the librarians. In 2006, qualification certificates were given to librarians at a festive event in the White Hall of the Tallinn House of Black Heads by the Minister of Education and Research, Mailis Reps, and Minister of Culture, Raivo Palmaru.

The VIII Congress of Baltic Librarians became the highlight of the year 2007, once again confirming the will for cooperation of the librarians of the Baltic countries. The Congress was held simultaneously with the Baltic Book Fair, which contributed to the success of the event.

Regarding professional training, we should note a web page creating course for country libraries. Its aim was to demonstrate the user-friendliness of modern programmes for creating web pages. These programmes do not differ much from text processing programmes and essential skills for creating web pages can be acquired within a one-day training session.

The Librarians’ Professional Standard was revised and the new wording of the Public Libraries Act took effect in 2007.

The present Yearbook describes the most important events and activities of the ELA and is a necessary source of information about the Estonian librarianship.

Thank you to all the authors of the Yearbook!

The compilers

Üha rohkem kirjanikke, üha rohkem raamatukogudes

Jan Kaus

Mul paluti kirjutada ettevõtmisest nimega „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“, kuna olen olnud selle eestvedaja. Idee autoriks ei saa ma paraku ennast pidada, hea kolleeg ning mu põlvkonna üks andekamaid kirjutajaid Jürgen Rooste hõikas Eesti Kirjanike Liidu aastakoosolekul (sellelsamal, kus mind valiti esimeheks) välja vajaduse hakata organiseeritumalt raamatukogusid külastama. Õeldud, tehtud. 2007. aastal toimus kõnealune projekt juba neljandat korda. Kuigi sõna „projekt“ mulle ei meeldi, pigem nimetaksin toimuvat protsessiks, kusjuures selliseks protsessiks, mis pole endas peituvate tegelike kõrguste ja sügavusteni veel jõudnudki.

Milline see protsess siis välja näeb, kuidas ilmneb? Asi on iseenesest väga lihtne – sügisel, oktoobris-novembris saadab Eesti Kirjanike Liit koostöös Eesti Rahvusraamatukogu ning Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu¹ oma paarkümmend kirjanikku paarikümnesse Eesti raamatukokku. See kõik toimub paari päeva sees. Reeglina liiguvad kirjanikud kolme- ja neljakaupa – olen neid parema sõna puudumisel (või tänu suutmatusele tabavamalt väljendit leida) nimetanud „ekipaažideks“. Iga ekipaaž külastab reeglina kahe päeva jooksul reeglina nelja raamatukogu reeglina kahes maakonnas. Selline skeem pole jäik, lubades nihkeid nii ajas, külastavate kohtade arvus kui ka ekipaaži suuruses, kuid samas tundub, et see on kõige ökonoomsem variant. Niisiis – „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ ei sisalda iseenesest mingeid uusi formaate, kuna kirjanikud on ikka raamatukogusid külastanud. Aga ometi tundub midagi erilist tõsiasjas, mille kohaselt mõne päeva sees valgub märkimisväärne hulk siinseid kirjainimesi Eestimaa kõikvõimalikesse raamatukogudesse (vahel ka koolidesse või kultuurimajadesse).

¹ Minu ja mu kolleegide tervitused Maire Liivametsale, väsimatule eesti kirjanduse avastajale ning alati innukale lugejale, kes oskab küll terasid sõkaldest eraldada, kuid leiab sealjuures palju rohkem teri kui tavaliselt. Tõsiasi on, et ilma Maire abita ei kujutaks „Eesti kirjanikke Eesti raamatukogudes“ enam ettegi. Jõudu ja aitäh Sulle, Maire!

Järgmisena võiks küsida: miks? Muidugi võiks esimese hooga vastata sellele: miks mitte? Ja jätta asi sinnapaika. Tegelikult tundub mulle, et see on üks vajalikumaid kirjanduselulisi sündmusi Eestis. „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ hakkas minu hinnangu kohaselt toimuma väga õigel ajal – oluks raske mõelda välja paremat hetke sellise sündmuse sündimiseks. Foon oli ju negatiivne ja muret tekitav – särises ja särtsus kirjanike ning raamatukoguhoidjate vastuolu, kus esimesed võisid süüdistada teisi loius vastuseisus madala väärtusega kirjandusele ning teised esimesi suutmatutes kõnetada tänapäeva eestlasi. Eks mõlemate poolt kostus savijalgadel üldistusi – tõsi, kindlasti leiab päris-elust kinnitusi ükskõik millistele ettekujutustele, kuid see ei tähenda, et need suudaksid osaliseltki katta tegelikkuse tervikpilti. Olen lugenud suurepäraseid eesti ilukirjandusteoseid, mis kirjutatud viimaste aastate sees ja mis kõnelevad kõikidele olulistest ja arusaadavatest asjadest; olen kohanud raamatukoguhoidjaid, kelle innukus eesti kirjanduse asja ajamisel on nõnda soe ja ülevoolav, et viib keele alla ja toob klombi kurku.

Seega on „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ läinud asja ette vähemalt ühes asjas – ta on toonud kirjanikke ja raamatukoguhoidjaid regulaarselt, kindlate intervallidega üksteisele lähemale. Kirjanike ja raamatukoguhoidjate vaheline seos on õieti täiesti ilmne ja enesestmõistetav, kuna mõlemad asuvad ühel pool rindejoont – või otse rindejoonel, eesti kirjanduse rikaste maastike kaitsel. Mul on alati väga hea meel, kui kuulen, kui raamatukogu on enda jaoks avastanud mõne kirjaniku, kellest varem ehk ei teatudki eriti palju, kuid kelle raamatukogus, st koha peal esinemine mõjus tõelise avastusena. Teisalt on mul samavõrra hea meel, kui mõni kolleeg tunnistab, kuidas ta sai kohtumistelt lugejatega uut jõudu, uusi mõtteid, et retk Eestimaa kaugete nurkade tegijate ja lugejate juurde lükkas temas midagi käima, lõi pilgu selgeks ja hinge erksaks.

Kindlasti ei saa nüüd sedastada täielikku rahulolu. Olen ise tajunud, et „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ sisaldab endas potentsiaali, mida pole suudetud täiel määral ära kasutada. Kindlasti pole mõeldud sinne jutt kellegi süüdistamisena – sest kui seda teha, peaksin süüdistama eelkõige iseennast. Mulle meenub Ilmar Raagi märkus, mille kohaselt Hollywoodi suured kassatükid kulutavad filmi tutvustamise, reklaamimise ja marketingi peale sama palju kui filmi tegemise peale – isegi kui kulud ulatuvad meie mõistes astronoomiliste arvudeni. Tõsiasi jaks jääb, et praegu elatakse ajastul, kus reklaam ja turundus mängivad ükskõik millise ettevõtmise õnnestumisel olulist rolli. Selles osas on „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ olnud positiivne kogemus, kuna peaaegu olematu reklaami juures pole täiesti tühjale ruumile tulnud vist kunagi esineda. Ometi on

üllatav, et tihtipeale ei kasuta näiteks emakeele või kirjanduse õpetajad võimalust pakkuda oma lastele vaheldust – viia neid nägema elavat kirjanikku. Ma ei taha väita, et see on iga kord tingitud reklaami puudumisest, sest tihtipeale – seda just väiksemates kohtades – kontakteerub raamatukoguhoidja kohaliku õpetajaga. Kuid reklaam ei avaldagi ju vaid otsesest mõju, kus reklaami vastuvõtja laseb ennast vahetult mõjutada ning suhestub pakutava toote või teenusega aktiivselt. Reklaamil on alati ka kaudne mõju ja kaudse reklaami mõju pole vähem oluline – antud juhul kannaks raamatukogutuuride reklaamimine sõnumit eesti kirjanduselu ja selle kaudu ka kirjanduse aktiivsusest, huvitavusest. Ning sellist asja oleks ka väga tore reklaamida, kuna ei pea valetama – eesti kirjandus ongi rikas, kihiline, mitmepalgeline ja huvitav. Stereotüübid eesti kirjanduse osas põhinevad enamasti stereotüübi kandja lugematusel, ignorantsil, mugavusel, plakatlike vormeleid eesti kirjanduse allakäigust on alati kerge ümber lükata ning eks „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ kujutagi endast üht efektiivset võimalust selliste stereotüüpide kummutamisel². Rääkimata muidugi tõsiasjast, et nähtavam reklaam ja ettevõtmise aktiivsem tutvustamine meedias võib kasvatada ka publikut. Tavaliselt ilmuvad vastukajad pärast kirjanike külaskäike, kuid kõnealune ettevõtmine on piisavalt kaua kestnud, et nüüdsest oleks võimalik tutvustada toimuva mõtet ja mõju enne kirjanike külaskäike. Muidugi, parim reklaam on siin siiski kirjanik ise, tema hea esinemine ning hea kontakt publikuga.

Kindlasti on vaja kasvatada kõnealuse ettevõtmise eelarvet, kuna hoolimata kultuuriministeeriumi lahkest toest pole siiani olnud võimalik saata kirjanikke kõikidesse Eesti maakondadesse. Ikka jääb mõni maakond külastustest ilma – enamasti Harjumaa kui Tallinnale lähim, kuid sel aastal polnud võimalik lähetada autoreid ka Saare- ega Pärnumaale. Niisiis pole „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ saavutanud veel ka vajalikku geograafilist haardeulatust.

Mõni sõna ka sellest, millised kirjanikud on kõnealuses protsessis osalenud ja miks just need kirjanikud. Kirjanikke on olnud igasuguseid – tuntumaid ja tundmatumaid, klassikuid ning debütante, noori ja vanu, noori klassikuid ja vanu debütante, Eesti Kirjanike Liidu liikmeid ja autoreid, kes on kuulutanud, et nad ei taha iial ühtegi liitu kuuluda, mehi ja naisi, prosaiste ja luuletajaid. Mingeid sisulisi kitsendusi ei tohi olla! Kuigi mul pole hetkel kasutada täit nimekirja, arvan, et nelja

² Siinse artikli kirjutamise ajal tuli selline näide. Küsimus: miks tänapäeva eesti kirjanikud kirjutavad vaid iseendile, mitte rahvale? Vastus: olgu, võtke üks välisautor või eesti autor, kelle raamat müüs seitsmekümnendatel või kaheksakümnendatel kümneid tuhandeid, st teos, mida „rahvas“ luges ja andke see raamat praegu uuesti välja. Kui te müüte seda raamatut 30 000 eksemplari, olen nõus teie argumenti arutama.

aasta peale tuleb ettevõtmise kaasatutena kokku oma viiskümmend erinevat kirjanikku. Olen ise kõnealusel ettevõtmises osalenud kõigil neljal korral ja minuga koos on reisinud Leelo Tungal, Eeva Park, Urmas Vadi, Sass Henno, Maimu Berg, Ülo Tuulik, Kärt Hellerma, Doris Kareva, Indrek Koff ja Maarja Kangro. Käinud olen Põlvas, Võrus, Põltsamaal, Jõhvis (2004), Kuressaares, Orissaares, Pärnu-Jaagupis, Pärnus (2005), Kadriinas, Rakveres, Jõhvis, Kiviõlis (2006), Viljandis, Karksi-Nuias, Tõrvas ja Valgas (2007). Miks aga just sellised kirjanikud? Tõsi see on, et kaasatute hulk võiks olla suurem. Siiski tuleb arvestada sellise ettevõtmise raames asjaoludega, mis küll esmapilgul võiksid paista sekundaarsetena, kuid millega peab igati arvestama. Osa kirjanikke ei taha esineda või pole esinemiseks loodud – nad täidavad kirjanikuks olemist sõna otseses mõttes, eelistades kirjutamisest rääkimisele või kirjutatu ettelugemisele kirjutamist, omaette olemist. Oleme siiani eelistanud mudelit, kus ekipaaži juht valib täiesti subjektiivselt oma reisiseltsilised – inimesed, kelle esteetilised põhimõtted tunduvad lähedased või põnevalt vastuolulised ning kelle isiksus sobib koos reisimiseks. Ekipaaži juht peab omakorda omama teatud logistilist võimekust, võimet organiseerida ja vajadusel kiiresti reageerida, (külma) esinemisnärvi, võimet lugejatega kohtumist juhtida jne. Muuseas, mida aeg edasi, seda rohkem tekib kolleege, kel on vastava sündmuse reeglina väga positiivne kogemus ning kes on valmis asjasse senisest aktiivsemalt lülituma. Uued ekipaažijuhid toovad kaasa uusi inimesi ja nii kasvab osalevate kirjanike arv aastast aastasse. Järgmisel aastal ei kavatse ma enam osaleda, sest olen juba ringi reisinud küll, üha rohkem leidub neid kolleege, kes tahaksid ise kaasa lüüa, pole mingit põhjust neid võimalusest ilma jätta.

Kriitiku vabadusest

Maire Liivamets

Ettekanne konverentsil „Paabeli raamatukogu“, 16. detsembril 2006

Tänapäeva Eestis on raamatukoguhoidja, kui arvestada, kui palju on viimaste aastate jooksul tema lugemistasemele ja kirjanduslikule eruditsioonile tähelepanu pööranud, muutunud lausa tähtlugejaks, kellest sõltub, lubage mõtet forsseerida, eesti kirjanduse võimalikkus. Meid on 2886 persooni, ning me oleme tänulikud eesti kirjanduskultuuri mõjutavatele ja suunavatele inimestele, sest mitte kunagi varem ega üheski teises valdkonnas pole meie komplekteerimistasemele ehk kirjandusvalikule nii palju aega ja sõnu kulutatud. Ja kui Arne Merilai arvas 2006. aasta 16. märtsil Eesti Kirjanike Liidu üldkogul, et kirjanikel on üksikuid kohtumisi kusagil, kus ruumi napib ja raamatukogutädid nutavad..., siis teatan, et me ei lõrasta eesti kirjanduse pärast nina. Me tegutseme. Muretseme meiegi eesti kirjanduse lugemuse pärast, nagu kirjarahvas ise. Raamatukoguhoidja, eriti rahva-raamatukoguhoidja muudkui loeb, ikka viiskümmend või sada lehekülge päevas..., vastavalt kirjutajate kiirusele. Aga ta muutub iga aastaga kriitilisemaks ja nõudlikumaks. Kuigi paljude põlvkondade nõudmine *andke väärtuslikku* on ammu asendunud nõudmisega *andke meelelahutuslikku*, seda ka kriitikažanris, ei anna raamatukoguhoidjad ja meie lugejad alla ning otsivad endiselt kirjandusest kirjandust, arvustusest arvustust. Võimalik, et belletristika ohter juurdekasv takistab kriitikute keskendumist, killustab nende jõuvarusid? Pidurdab autorit toetava poleemika tekkimist? Kirjutajaid on palju, kriitikuid sootu vähem. Võimalik, et mõnda autorit ei taheta, julgeta, osata arvustada, aga kindlasti on vaja korrata Jan Kausi sõnu kriitikaarutelus, mida peeti Eesti Kirjanike Liidu listis: „Kui kriitik ei saa aru, on autoril alati mõistlik mõtiskleda, kas see arusaamatus tuleneb alati vaid kriitiku võimetusest aru saada, või on võimalik, et ka/hoopis autoril pole õnnestunud (kas või osaliselt) ennast arusaadavaks teha?“ Ometi on veel üks nüanss – iseasi, kui kirjanikud pole kriitikaga rahul, teine lugu on siis, kui lugejad ilmutavad arusaamatust.

Jätkan irriteeriva arvamusena, et kriitikas, vähemalt kirjanduskriitikas, on kõige tähtsam tegelane kriitik ise. Seejuures pole eriti oluline, kas ta üldse raamatust räägib. Või mida ta räägib. Vabadus on nõnda suureks läinud, et kriitikul pole enam tõsiseltvõetavat eesmärki. Pole eesmärki raamatu ja selle autori tähtsustamiseks. Pole eesmärki lugeja teenimiseks. Iga literaat meie tohutust literaatidesülemist

tahab särada, ja raamat pole talle kõige olulisem komponent oma arvustajaimago loomisel. Nii ongi viimaste aastate kriitikas üllatavalt sagedaseks muutunud seisukoht – mitte rääkida põhiasjast. **Põhiasi ehk kriitiku ülesanne on aga vahendada autorit, seletada teos lahti.** Kriitik ent ei viitsi sagedasti mitte midagi selgitada, vaid tahab hoopis olla teose kaasosaline. Nimekas rootsi kirjanduskriitik Horace Engdahl on kirjutanud, et kriitiline tekst ei saa enamasti iseseisvalt ellu jääda, kirjandusteadus üksnes spetsialistide omavahelise infovahetusena oleks ilmselt mõttetum või vähemalt tähtsusetum. Tõepoolest, endale vist pole mõtet arvustust kirjutada! Raamatukoguhoidjal ja lugejal võib nõnda arutades tekkida koguni tunne, et tänane kriitika suudaks elada ka ilma kirjanduseta. Poleks ime, kui kriitika paatos (kõrgeruditsioon või vastandina lamedus) ja sõnaseade suunavad lugeja hoopis teosest eemale. Lugeja ei mõista ka alati jagatud autasude sügavat sisu ja kiitu, aga kriitikal pole aega ja rahulikku meelt talle asju seletada. Rahulik rääkimine aitaks palju, seda on kindlasti tunnetanud kirjanikud, kes käinud kirjandustuuridel või muidu raamatukogudes kohtumas. Praeguse kriitika tagajärg on see, et raamatukogudes loetakse Erik Tohvri romaane kui suurt kirjandust, loetakse iharusest nõretavaid kodumaiseid naistekaid, sekka postmodernismi piiritust sõnakasutusest hoogu sattunud autoreid ja otsustatakse, et eesti kirjandus on alla käinud. Nõnda ei tohiks mõjuda ka ülekohtuselt arvamus, et kriitika on oma usaldatavusest mõndagi kaotanud. Seda väites asetan end ennekõike raamatukoguhoidja positsiooni, sest lugejana, vahel ka kriitikuna, hindaksin ma olukorda paindlikumalt. Ükskõik, kui „ülekohtuselt“ lugeja vahel kriitikasse ka suhtub, pole ülearune korrata Eesti ühe kõige autoriteetsema kriitikauurija Maie Kalda arvamust, mida ta kordas hiljuti suusõnaliselt ja lubas mul üle korrata – kui hakatakse kõnelema kriitikast, siis on kirjandus kehv! Kriitikast räägiti 2006. aasta novembris Tallinna Ülikoolis toimunud interdistsiplinaarsel teaduskonverentsil „Kriitika diskursus: minevik ja tänapäev“, kriitikast rääkisid samal ajal omavahel ägedalt kirjutajad kirjanike liidu listis. Minul kui Eesti Rahvusraamatukogu eesti kirjanduse referendil on hiilgav võimalus palju lugeda ja seepärast saaksin kuidagimoodi kriitikata läbi. Seegi tundub liiga enesekindel ja kindlasti ülbe ütlemine, aga ma lisan, saaksin läbi kriitikata, kus raamat on teise- või kolmandajärguline detail tekstis. Kriitikata, mida kirjutatakse müümise pärast, mida kirjutatakse pigem ühe või teise kirjaniku reklaamimise nimel.

Raamatukoguhoidja jaoks on olnud ja on edaspidigi ilukirjanduskriitika väga oluline, sest tema töö eeldab usaldusväärset teavet igas valdkonnas. Kui see, usaldus tähendab, on kord kaotatud, siis seda tagasi võita pole sugugi kerge. Kirjanikega on usaldus, olgu korratud, juba taastatud, kuid nad peavad arvestama,

et raamatukogud nende epateerimisega endiselt kaasa ei lähe. Ka siis, kui nad oma arvamusi ja nõuandeid jagavad kriitikutena.

Teine moment, mis on mingil määral deformeerinud aastakümne või enama aja kriitika pädevust, avaldub postmodernse ajakirjanduse tähe- või sõnaruumi kitsiduses. Kui kirjutajale, st kriitikule, antakse enese väljendamiseks vaid mõnisada sõna- või täheühikut, siis tuleb ju kaaluda, kas räägid raamatust, autorist või iseenda seksuaalmuredest. Analüüsi pole sel juhul palju lootat. Kuigi muusik ja luuletaja Jaan Pehk hurjutab minusuguseid sõnadega: „Need on ju naeruväärsed inimesed, kes lehes kirjutatu põhjal oma eelistusi kujundavad“ (Postimees Extra 2006, 4. nov), soovivad paljud kirjamehed meil ometi ajalehti kuulata. Ja raamatukoguhoidjal on lehti kõige lihtsam kuulata, sest neid kuulavad omakorda lugejad. Nii aga võib ühel päeval sattuda olukorda, kus eelistusi pole võimalik kuidagi kujundada, kus raamatukoguhoidja peab otsustama raamatut nägemata, temast kuulumata, kas see valida või mitte. Toon täiesti juhusliku näite (nagu on kuidagi ette sattunud kõik edaspidisedki näited), mis tutvustab Tui Hirve esmakogu (Postimees Extra 2006, 28. okt). Rõhutan – esmakogu! Reklaamtekst, mille võimalik, et kirjutas kirjastus, kõlab informatiivselt nõnda: „Tui Hirve esimene kogu luuletusi õe Käbi Hirve illustatsioonidega, mitte isa kopeerides ning mõnevõrra maalilikust vaatepunktist. Tui (22) ja Käbi (18) on luuletaja Indrek Hirve tütred. Tui lõpetab kevadel Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia laulu erialal, Käbi Tallinna Saksa Gümnaasiumi ja Tallinna Kunstikooli. Nad kuuluvad Lehistele, Hirvedele ja Paavelite kunstnikedünastiasse“. Mida hakkab niisuguse reklaamifoga peale külakogu komplekteeriv raamatukoguhoidja või ükskõik missugune teine luulehuviline lugeja? Samas tuleb tunnistada, et lühidalt, konkreetse kriitiku abil, on võimalik oluline siiski sõnastada. Näiteks 12. okt Areenis suutis öelda Kristel Kiigemägi Erik Tohvri romaani „Arglik kevad“ kohta piisavalt, nagu ka kõrvalseisvas lühitutvustuses Kalev Kesküla Ott Arderi luuleraamatu „Luule sünnib kus sünnib kui sünnib“ püsiväärtustest. Areeni tüüpi arvustused on üldse head, natuke võiks ju täheruumi juurde anda, aga lepime ka praeguse mõõduga, mis tegelikult kirjutajaid pidi varieerub. Sisu mõistmisel võib tekkida muidugi eriarvamusi. Olles end asetanud rahvaraamatukoguhoidjate situatsiooni, lisan, et ka Eesti Päevalehe lühitutvustused ei rikasta lugejast raamatukoguhoidjat. Tegelikult on Postimehe pikad arvustused muidugi mõistlikumad, kui eelpool mainitud äärmuslik reklaamtutvustus Tui Hirve kohta, kuid on siiski kuidagi kiirustavad, vaid pooleldi läbi mõeldud. Tõsi, eriti pikemates, natuke küll standardsetes ja etteaimatava sulega kriitiku(te) arvustustekstides võib tabada mingit heas mõttes opositsioonilisust või poleemilisust, näiteks Sirbis või ka Maalehes. Viimase kultuuriline

potentsiaal, kui mõelda kirjandusele, on paari viimase aastaga aga libisenud allakäiguteele. Eesti Kirjanike Liidu esimees Jan Kaus on väitnud esseistlikus kirjutises „Lugemine: diskursus, kuid mitte kord“ (Sirp, 3. veebr), et Postimees välistab noorema põlvkonna ja rõhutab kuuekümnendate kuldset põlvkonda, aga eks Sirp teab ise paremini, kas ja kuhu tema kaldub. Isiklikult aga kaldun arvama, et raamatuvalikute tegemisel ei maksa raamatukoguhoidjatel ajalehtede reklaamtutvustustele ja teistele sihttutvustustele alati oma silmi kulutada. Tuleks olla valiv. Nad on liiga üheübalised, müümisele orienteeritud ja ei aita minu arvates muuga, kui teavitavad ühe või teise raamatu ilmumisest. Mis muidugi on hirmtähtis argument! Ehk tuleks nt Postimehe ja Eesti Päevalehe põhikriitikutelgi pisut uueneda ja rohkem lihtsa lugeja peale mõelda. Neid väljaandeid loetakse ju kõige rohkem. Vanal Eesti ajal töötasid päevalehtede juures lepingulised ja erudeeritud kriitikud, kes n-ö nõustasid lugejat. Seda ideed võiks agaramalt kasutada.

Et täna on keskseks märksõnaks vabadus ja selle määr, siis räägime meelelahutuse või lusti mõttes ka KesKus-ist, kus kirjandusteadlane Ahto Muld pöörab ajuti eesti kirjanikelegi tähelepanu. Selgub, et raamat, see on sihkam-sahkam muu kõrval. Sain teada, et Merca olevat joodik, kuid luulekogu „Hele häärber“ jäi Mulla arutluses kuhugi hämarusse. Mikk Pärnitsa luulekogu „Näiv on jääv“ hinnangus sain teavet ka kriitik Jaak Urmeti kohta, kes on ise midagi poetanud raamatukoguhoidjatest. Jah, ikka seesama Jaak Urmet, kes 2006. aasta veebruari Arkaadias sarjas meie komplekteerimistarkust, lisades, et me õõnestame eesti keele ja kultuuri alustalasid, et meil pole aateid, pigem huvi Erseni tasse ja pastakaid koguda! Mullale käib Pärnitsa närvidele, aga tsiteerin: „Veel rohkem aga käib pinda Wimbergi nime all töötava Jaak Urmeti järelsõna Pärnitsa teemadel. Wimberg võtab suu raamatut täis nagu kooki ja kukub hasartselt targutama, kusjuures ise on ta Pärnitsast umbes aasta otsa vanem. Aga möliseb nii, nagu oleks mingi karvane isa, sündinud kirjandus noka vahel ja praeguseks juba maailmaklassik, mitte hale sitanokkija ja Päevalehe kirjanduslik torumees“. (KesKus, veebr). Jah, me elame erilisel ajal, nagu ütles Wimberg 8. dets Sirbis.

Muidugi jagab Arkaadia igati hinnatavat kirjanduskriitikat ja on raamatukoguhoidjale suur abimees, eriti väärtväliskirjanduse tutvustamisel. Ülepea leidub esseistlik-filosoofilist süvakriitikat kõrgtasemel just väliskirjanduse kohta (ka teistes väljaannetes), eesti kirjanduses pigem klassika puhul (Sirp, Looming). Tõsi, ka eesti kirjandusest kõneledes tõstetakse esile semiootilist külge, seda just õppejõududest ja teaduritest kriitikute puhul. Eesti Päevalehe enda põue aga lipsab kriitikat silmas pidades pealiskaudsust, labasustki ning kriitiku eneseimetlust. Samas suutis Arkaadia hiljuti seletada soliidses sõnastuses lahti isegi Kivisildniku „(:) Vägistatud

jäämäe“, mida peaks tervitama iga raamatukoguhoidja (2. dets, arvustaja Brita Melts).

Sirp aga, meie kallis Sirp, see on tõesti üks maailm ja mõnda ja mis seal sees kõik leida võib. Eriti pärast seda, kui minu lemmikluuletaja Jürgen Rooste seal kirjandusesteetikat suunama hakkas. Tema võimega kriitik ja toimetaja näeb kõrgesteetikat ka kolme päeva vanustest kalarapetest tehtud luuletustest, kui on vaja. Ja vaja on. Vahele niipalju, et kuna OP on leidnud paar kallihinnalist minutit ka kirjanduse tarvis, siis võiks sealne arvamus olla esinejate poolt ülimalt täpselt sõnastatud, mitte loraajamine, nagu paaril korral kogetud. Raamatukoguhoidjale on OP oluline teavitaja, seega ka teose saatuse mõjutaja lugemise mõttes. Sirbi teema juurde tagasi tulles ütleks, et Sirbi kirjandussõnum on mingil määral - kondlik, sest kriipsu asemele sobituvaid sõnu ei tahaks mainida, ja see ei pruugi ju ilmingimata paha olla. Sirbi kriitika on huvitav ja hävitav, kui ta on võtnud eesmärgiks midagi või kedagi põrmustada. Sirbi kriitika on vahel sõnastatud nõnda ramedalt, et tahaks lehe kakra keerata, kuid samas leiad kõrvalt ülimat elegantsi. Uljalt ja irooniliselt kirjutatakse uljastest ja iroonilistest kirjanikest. Kahtlen, kas mõni raamatukogu Jukko Noonu arvustuse järel (Sirp, 27. jaan) Vahur Afanasjevi „Kastraati Ontariost“ lugema hakkab, kuigi raamatul pole häda midagi. Natuke hiljem leiab tasakaaluks ootamatult Kaarel Kressa arvamus, kes suvatseb sedapuhku võrrelda, analüüsida ja hinnata. (Sirp, 17. veebr), nii et raamatukoguhoidjad märkavad tasakaalu küll. Ka vaimukust kohtad Sirbis, aga kõike tihti niisuguse serveerimisega, et raamatukoguhoidjal on parem vaiki olla. Vahel märkad, et kirjutajal on olnud lõbus meel. Kirjanduse üle arutaja on muutunud naljameheks, kes kord muretseb pilavalt oma riigi ja rahva ning edu pärast, kord jälle vaimutseb, nagu meenutaks pidu pärast peatäit. See kõik muidugi mõista rikastab kirjanduspilti ja mul pole selle vastu midagi, aga korralik õpetaja ja õpilane võivad võtta seda puhta kirjandusliku kullana. Sirbi postmodernistlik ja teoreetiline retseptioon on teadagi muljetavaldav. Seega peaksid raamatukogud Sirpi tellima ja mis veidi raskem, tingimata ka lugema. Mis puutub lehe reklaamtekstidesse eesti kirjanduse tutvustamisel, siis need on sageli frivoolsed ja raamatukogudel pole nendest abi. Ärgu kriitikud nüüd arvaku, et raamatukoguhoidjad üritavad väita, et enne olid suured kirjutajad ja nüüd tühisemad. Kriitikat tuleb kui küllusesarvest, ka maakonnalehtedest – ja igaüks leiab sobiva. Kõik on balansis, sest väide, et sõltumatu kriitika ei ole meie vabas kirjasõnas siiski päris igapäevane asi, on tegelikult väga ohtlik oletus ja pealegi ühe ettekandega raskesti tõestatav.

Kõige tasakaalustatumalt aitab raamatukoguhoidjat Looming, ja seda on ajakiri teinud läbi aegade. Ka praegu on Looming tõesti kõige parlamentaarsem

kirjutamistribüün (nii arvab ka toimetaja Indrek Mesikepp ise). Sealt leiab vanemate seltsimeeste mõlgutusi ja noorte tulisemat sõnumit. Nooremad muidugi keskealistest erinevad, nad ei huvitu nii süstemaatiliselt analüüsist, sest see pole hetkel moes. Ja ikkagi on märgata Loomingus tõsist suhtumist nii raamatute valikul, ja muidugi toimetamisel. Keel ja Kirjandus, millega raamatukoguhoidjad võiksid senisest rohkem tutvuda, on silmnähtavalt valiv oma autorite suhtes. Tema osaks jääbki meid akadeemiliselt harida, meelelahutust sealt ei leia. Värsket Rõhku, noort ajakirja, lapsukest igas mõttes, olgu toonitatud, armastavad ja hoiavad raamatukoguhoidjad hästi. Meil on usku nende esimestesse mõistlikesse arvustajasõnadesse. Nemad ütlevad otse välja, kui armastus on keedetud süldiks! Aeg näitab, kuivõrd nad suudavad lugejaskonda mõjutada. Nüüd aga täpsustan, mida mõtlesin öeldes, et Eesti Kirjanike Liidu häälekandja Looming on aidanud raamatukoguhoidjat läbi aegade. Looming on oma vaadetes nimelt valdavalt hinnanguline ja analüüsiv, ja teda on üldiselt hea lugeda. Erandeid leiab muidugi alati, ja mõni autor ei suuda rääkimisest ja solvamiskihust kusagil loobuda. Kuna olen aastaid alustanud ajakirja lugemist tagant ettepoole, just retsensioonide juurest, siis loomulikult on hakanud silma seegi, et seal eksisteerivad arvustajatena viimastel aastatel enamasti need, kel lisaks kriitikutalendile ka belletristlik anne. Kriitikutüübi asemel on astunud kirjanikutüüp. Neid kutsutakse mõnikord hellitavalt mõnes väljaandes ka literaatideks. Loomingu kriitika nõuab teinekord ehk keskmisest kõrgemat intellektuaalselt taset kui raamatu enda lugemine, aga see aitab igal juhul kujundada lugeja maitset.

Nõuda, et iga ilmutvat ilukirjandusteost arvustataks, on praeguses kirjandusbuumis ilmselt hullumeelsus, kuigi Toomas Raudam arvab, et kogu Eesti Kirjanike Liidu liikmete toodang peaks olema retsenseeritud. Asi peituvat institutsionaalses laiskuses. Kuid järjekindla uudiskirjandusega tutvujana väidan, et ilmunu arv ei allu enam hästi kontrollile (meie peame arvestama ka harrastusautoritega!). Ideaalis pole raamatukoguhoidjatel muidugi midagi selle vastu, et kõik oleks arvustatud.

Algusest peale, 1923. aastast siis, (Tuglase algatusel) leiame Loomingus sisukaid retsensioone. Esiolgu küll pikemaid, kuid kolmekümnendatest muutusid need raamatukoguhoidjale nii sobiva pikkuse kui täpse ja analüüsiva sisu poolest oluliseks allikaks. Sellise kriitikapoliitika seadnud sisse Johannes Semper (1929. aastast) ja üleastumisi suurt vist ei leia. Et tänagi korrata mõtet, kõik siin ilmas kordub, ja alati ei tohi me kaasaegseid kiruda, siis paar illustratiivset näidet 1929. aastast. Bernhard Linde arvustusest August Jakobsoni romaanile „Tuhkur hobune“, leidsin huvitava tähelepaneku, mis resoneerib hästi meie ajaga. Hädaga, mida on üksteisele ette heidetud: „Noor kirjanik lõi läbi tänu oma esikteose aine ja kujude

uudsusele kui ka reklaami suurejoonelisusele. Jakobson on valinud ülikoolis õppimise peamiseks kaubandusteaduse. Selle teaduse juurest tuleb algõpetus: valmista seda kaupa, mille järele on nõudlust! Seda teed on käinud enne Jakobson'i juba Eduard Wilde ja Oskar Luts, kuid mõlemad on jõudnud pärast pikemaid kirjanduslikke eksirännakuid puhtempiirilisel teel veendumusele, et see pole kirjanduses just kõige õigem tee". (Looming nr. 1, lk. 83) Sama aastakäigu 12. numbris ütleb Alfred Suik Peet Vallakut arvustades, kellele ta küll midagi ette ei heida: „Raamat on saand meilgi turuartikliks, mida müüakse reklaami najal. Kauba ja meistri kvaliteedi varjab reklaami kaudu võidet populaarsus. Ühenduses sellega on tekkinud ohtrasti kirjanduslikke valerahategijaid ja kuldella-müütajaid.“ Loomingu arvustustel ei olnud pealkirju, seda asendasid nn kirjed (raamatu autor, pealkiri, kirjastus), mis ei eksitanud ega seganud teksti juurde asumist. Tänavusest 2006. aastast, mil meie kriitikud on kirjutanud 550 arvustuse ümber (*incl* väliskirjandus, venekeelne kriitika) tahaks tuua mõned näited pealkirjadest: „Tuli tagasi, istus ja siis läks tal katki teine sukatripp“, „Vahur Afanasjevi näpp ühiskonna pärasooles“, „Ühe tundehaige enesekaevangud“, „Vihm, puts ja udu“, „Kaikaga keerutamine ja sisemine põtk – Merca mitut sorti mäss“, „Kas tahate totaalset tidlilompiat“, „Kui peaminister usub, et kõigil emadel on kuldne süda ketiga kaelas“, „Liiga pikk, liiga paks ja ennast täis“, „Paps keerab käki ja mamps annab molli“, „Printsesside söömine, see ei mõju draakonite tervisele kuigi hästi“ – kirjutajate meelest küllap vaimukad ja sulnid! Ega nendest pealkirjadest suurt häda tule, pealegi, tihti muudab toimetaja neid kuuldavasti oma suva järgi. Müümise pärast või tekstiilu pärast. Aga vahel võib pealkiri olla vaid võte, et panna plastiline elav ja omajagu intrigeeriv etikett teosele külge, nagu märkis Artur Adson 1939. aasta „Loomingu“ 2. numbris, arvustades Peet Vallaku „Lambavarga Näpsi lorijutte“, kus lori, nagu me teame, ei aetudki. Tänaast maaraamatukogulugejat võib suunata aga Maaleht, kus varasem karge kultuurisõna on asendunud millegagi, mille puhul tahad hüüatada *credo quia absurdum*, aga lugema järgnevalt: „Luige luule põhimotiiv on lohutu frigiidsus. See on orgasmivaba poeetika. Lootustki pole kõrgiharuseks.“ Niipalju siis kriitik Vaapo Vaheri vabadusest, niipalju siis Viivi Luige luulest. Niisugusel juhul on parim arvamus enda arvamus, nagu ka mõne Vikerkaare teksti puhul. Löögijõulise, enesekindla, oma väärtust rõhutava, ent väga erudeeritud Vikerkaare kriitikaga on rahvaraamatukoguhoidjal keeruline kontakti leida. Aga püüdma peaks, sest kõik, mis ei tapa vaimselt, teeb vaimselt tugevaks. Vikerkaar on mõistagi varases keskeas nooremate põlvkondade nägu, aga väga noore Värske Rõhuga võrreldes teist ilmet nii sõnavaralt, epateerimisoskuselt, armastusväarsuselt ja lugeja valikult. Vikerkaar pole huvitatud, et igauks teda loeks, ses mõttes on ta kindlasti elitaarne. Looming sobib kõigile raamatu-

koguhoidjatele. Akadeemia arvustused ei hõlma küll noorautorite loomingut, aga harimise mõttes tuleks väljaandel silm peal hoida.

Aasta tagasi esitas Märt Väljataga Sirbis (2005, 28. okt) „Paar palvet retsen-sendile“. Need selgelt absoluutse arvamusiidri ja Vikerkaare peatoimetaja 15 soovi tekitasid pisut küll elevust, aga meie demokraatlikus ja vabas kirjanduselus silmale nähtavaid muutusi ei toonud. Valisin välja raamatukoguhoidjaid abistavatena tunduvad palved. Ja ega ma muud teha saa, kui kordan üle. Niisiis teine palve on tõesti kõige tähtsam. Armas kriitik, eelda siis Sirbis või Eesti Ekspressis, Loomingus või Vikerkaares, päevalehes või kus tahes, et lugeja pole seda raamatut näinud, lugemisest rääkimata. Raamatuturg voolab üle ääre ja sada lehekülge päevas on väike lugemismõõt. Pidage meeles, et raamatukoguhoidja ei jõua nõnda ruttu kohtuda raamatuga, kui toimetused, kellele autor või kirjastus on raamatu suure-meelselt kinkinud. Komplekteerija ja teenindaja vajavad selget ja arusaadavat tutvustust, et aidata lugejat, kes on ehk temast ettegi jõudnud ja küsib arvamust. Järgnevalt osutaksin kolmandale palvele. Täiesti tõsi, sündmustiku kokkuvõtte teeks ühe arvustuse ideaalilähedaseks. Siit aga algab häda, millele alguses juba viitasin. Retsensioonidele antakse, vähemalt lehtedes, napilt ruumi, ka nimetuste arvu mõttes. Kuid eesti kirjandusest saan ma tihtipeale oma maa ja rahva kohta rohkem teada kui poliitiliste arvamuste ja -naiste tühikargajalikest heietustest. Kui Eesti Päevaleht eesti kirjandust nõnda korrektselt tutvustaks, kui tegi seda enda kirjastatud sarja „Eesti Päevalehe raamat“ aegu, siis jõuaks eesti kirjanik sagedamini raamatukogudes lugemisjärjekordadesse ja loomulikult raamatu-poodide edetabelitesse. Kasvaks raamatukogudes lugemishüvitiste summagi.

Tõesti oleks tore kuulda, kuidas raamat on kirjutatud, kas kirjanik mõistab eesti keeles laused kirja panna. Raamatukoguhoidja poleks vastu, kui teda hoiatataks ropendamise, triviaalsuse, lameduse, jt *fucking*-sorti ohtude eest. Ka võiks seal kirjas olla, kas kirjutaja on kirjaniku sõber, elukaaslane, lauanaaber pubis või on koos lastekooris lauldud. Ainult uudishimu mõttes! Ka hinnang on oluline. Kui raamatukogu komplekteerija on paar korda järjest pettunud selles, hinnangus, mõtlen, siis ei maksa loota, et kolmandat-neljandat Peetri P. kirjutatud arvustust enam loetakse. Pahakriitika ja heakriitika jagamisel aetakse vahel isiklikke asju, millest lugejal pole õrna aimu. Praegu paistab, et kui üks raamat saab üksmeelselt kiita, siis ikka saab, ning teine ei saa midagi. Kolmandast raamatust ei räägi keegi ja see on kuuldavasti kirjanikel endilgi mureks. Need romaanid ja luulekogud, mida lugejad iseenese tarkusest raamatukogust nõuavad, ei pääse üldse löögile. Äkki aitaks, kui kriitika sagedamini mõnda „raskestiloetavat“ või keerulisemat raamatut kõikehõlmavalt tutvustaks, nagu tegi Sirp näiteks Nikolai Baturini romaaniga

„Sõnajalg kivis“ (2006, 10. nov). Meenutan Elo Viidingu kogu „Selge jälg“ (10. märts) ja Vaino Vahingu tutvustamist (3. märts). sealsamas. Paraku pole Sirp laiade rahvamasside lugemine, aga vähemalt on, mida uurida, kui vaja. Ja raske see eesti kirjandus on, sest enamik rahvaraamatukogude lugejatest pole eales midagi taibanud tänaseks lahkunud Jüri Ehlevesti müstilistest või müütilistest mõttearendustest ehk maagilisest realismist. Ka Mehis Heinsaare loodu vajaks siledamat üle seletamist. Ja ega Toomas Raudam pole ka rahvaraamatukogudes lugemiste esirinnas. Üks soovitus – lugege Valle-Sten Maiste arvamust „Fantaasia-vabaduse saatanlik kulg“ Heinsaare „Artur Sandmani loo“ kohta (Arkaadia 2006, 4. märts), siis mõistate, mida öelda tahtsin.

Eesti kirjanduskriitikat jälgides määrab hinnangu mõju ja tähtsuse ütleja. Tundub, et kirjanikele on toimetajate hinnang avaldamise mõttes oluline. Ega arvamuste kujundajad ei varjagi, kui nad ühe või teise kirjaniku totaalse kriitikaga esile tõstavad, mis ei tähenda, et lugejad samamoodi ei mõtle. Kenderi käsi käis näiteks kriitika mõttes hästi, kuigi raamatukoguhoidjad kurdavad, et vahel tuuakse tema raamatud läbi lugemata tagasi. Kes siis ei taha Vikerkaarde pääseda! Või Sirpi või Areeni, kus on märgatav toimetaja tahe ja suund. Kriitika peab seega resoneerima peatoimetaja, toimetaja ja jumal teab veel kelle arvamusega. Sirbist kostuva arvamuse põhjal tundub igatahes, et seal on kanda kinnitanud noor, karm ja enesekindel kirjanike-kirjutajate põlvkond, kellele tavaline lugeja alati korda ei lähe.

Paljude raamatukoguhoidjate arvates võiks tänase kriitika põhikriteerium olla selgus, kirjanikule kui ka lugejale orienteeritus. Isiklik lugemiskogemus aga kinnitab, et segastest mõttejuppidest, arusaamatutest võrdlustest, ebakindlast hinnangutest, tarkadest postmodernismi teoreetikute viidetest vintsutatud kriitikat on ühe eesti lugeja jaoks liiga palju. Mõni vaimumängur, tekstidega flirtija on tõesti tore, ja pilagi pole paha, aga parafraseerides Maie Kalda ütlust, küsin üle – äkki ongi selles oma süü kirjandusel endal, et kriitikud ei oska selges eesti keeles lugejates eesti kirjanduse vastu huvi äratada?

Lisan paari lausega, et kuuekümnendatel võlusid haritud lugejat põlglike eesti modernistide esinimed, kirjutati stiililiselt hästi. Tõde on seegi, et raamatukoguhoidjad on selles eas, et mäletavad seitsmekümnendate arvustamistaset. Raamatukoguhoidjal oli klaar, mis on poliitiline, mis olme-, mis sõjaromaan. Arvamusi loeti teksti seest, eest ja tagant, niisugune oli vabaduse määr. Ja kuigi 1930. aastate kriitikale on samuti sõprus- või kildkondlikku kriitikat ette heidetud, kirjutasi seda ometi haritud mehed, kellel oli missioon ja teadmine, kellele kirjutati. Mõni oli Sorbonne'is käinud (Aspel), mujal Euroopas harinud, nagu Tuglas.

Põnev ja mitmekülgne on tegelikult minu kui raamatukoguhoidja irriteerimisele vaatamata ka praegune kriitika. Kirjutavad valdavalt haritud mehed, naised nagoonii ja igal pool. Kirjutavad täie teadmisega, et neil on vabadus sõnu lennutada. Kindlasti kujundatakse uut lugejaskonda, uut kirjanduslikku maitset, aga üks osa lugejatest, nende seas ka raamatukoguhoidjad, on paraku tänaste kriitikakriteeriumide pärast segaduses. Sellest tulenevalt ka meie eksimused kirjandusevalikul, millele haritud mehed mitmes väljaandes on juba mitu aastat osutanud. Kriitika ei lähtu enam oodatud ja harjumuspärasest esteetilisest ja eetilise mõõdupuust, ja rahvaraamatukoguhoidjal on tõelisi raskusi lugejale eesti kirjanduse retseptiooni soovitamiseks. Kritiseerides teisi, võiks seesama autor midagi ka enda kohta õppida. Kriitik võiks olla enesekriitiline. Ja kõige tähtsam – kriitika peab kas või natukene tõe eest vastutama. Lõpetuseks osutan veelkord Eesti Kirjanike Liidu esimehe artiklile „Lugemine: diskursus, kuid mitte kord“ alapealkirjaga „Looja ja vastuvõtja“, kus autor prantsuse postmodernistlikele teoreetikutele Foucault'le ja Michel de Certeau'le toetudes jõuab järeldusele, et lugemine polegi enam nii oluline kui kirjutamine.

Tallinna Keskraamatukogu kirjanduselust aastal 2006

Anneli Kengsepp

Ülle Kuuse

Lugejatele mugavama kodulähedase raamatukoguteenuse kättesaadavuse tagamiseks on Tallinna Keskraamatukogul lisaks keskkogule üle linna 18 haruraamatukogu. Kõikides raamatukogudes kehtib üks kasutamiseeskiri ning praeguseks on kõik raamatukogud üle läinud ka arvutiteenindusele, mis võimaldab lugejal kõikides raamatukogudes kasutada ühtainsamat lugejakaarti.

Võib öelda, et meie töötajad on universaalsed, st ürituste ettevalmistamine ja läbiviimine on enamuse raamatukoguhoidjate tööülesanneteks. See nõuab head suhtlemisoskust ja laialdast kirjanduse ja arvuti tundmist. Et kõiki viimati mainitud omadusi arendada, on olulisel kohal töötajate igakülgne koolitamine, seda nii läbi süsteemisestest kui ka väljast pakutavate erinevate koolituste. Näiteks toimuvad kord kuus lasteteeninduse sisekoolitused, vastavalt vajadusele arvutialased ning ka kirjanduslikud enesetäiendamised. Mitmendat aastat järjest osaletakse Tallinna Rahvaülikooli korraldatavas loengusarjas „Trendid maailmakirjanduses”. Aktiivse töötajate koolitamise eest sai raamatukogu 2005. aastal Tallinna Haridusametilt aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitli.

Rääkides eraldi lugejakoolitamisest ja erinevatest kirjanduslikest üritustest, siis paljud ettevõtmised on sarnased kõigis vabariigi raamatukogudes toimuvaga: raamatukogu ja kirjandust tutvustavad tunnid lastele, erinevad raamatute väljapanekud ja näitused, kohtumised kirjanikega ning illustraatoritega jne. Siiski on üritusi, mis on oma uudsuses äratanud rohkem tähelepanu ja sellega seoses toonud raamatukokku ka rohkem lugejaid.

Raamatukogu aluseks on kirjanduse, eriti väga hea ja loetava kirjanduse olemasolu. Sellest lähtudes otsustasime kord aastas välja anda auhinna ühele eesti lastekirjanikule, kelle loomingut meie süsteemis kõige rohkem loetakse. Vältimaks kooli soovituslikku kirjandust, mida paratamatult väga palju laenutatakse, otsustasime anda rahvusvahelisel lasteraamatupäeval välja auhinna möödunud aastal ilmunud ja Tallinna Keskraamatukogus enim loetud eesti lasteraamatu autorile. Esimesel korral pälvis tunnustust Andrus Kivirähk “Limpa ja mereröövlid” eest, 2006. aastal sai auhinna Lea Arme raamat “Duubeltüdruk”, mis oli ajakirjanikust autori debüüt ilukirjanduses.

Lastele

Kõige väiksemate lugejatega suhtlemisel on mitmed meie süsteemi raamatukogud hakanud kasutama nukke. Nukuetenduste abil tutvustatakse mudilastetele nii raamatukogu kasutamiseeskirja kui ka erinevaid raamatuid. Järjepidevamad ja aktiivsemad teatrikunsti viljelejad on olnud Paepealse, Laagna, Sõle ja Pelguranna raamatukogud. Aasta üllatuseks oli näidend "Karupoeg Puhh läheb külla", kus raamatukoguhoidjad esinesid juba ise kostüümides.

Kuna lastele on alati põnevad igasugused võistlused, viktoriinid ja mälumängud, kus saab näidata oma teadmisi ja oskusi, oleme korraldanud vähemalt kaks korda aastas, kevadel ja sügisel, ülelinnalisi raamatuviktoriine. 2006. aastal korraldati neid kolm. Viktoriinid toimuvad kahes voorus. Esimene voor on kõigis haru-raamatukogudes kohapeal ja selle käigus selgitatakse välja kõikides raamatukogudes kaks paremat lahendajat, kes esindavad oma raamatukogu teises voorus, mis toimub tavaliselt peamajas (Estonia pst 8). Aasta alguses said lapsed osaleda vastuste otsimise mängus "Sedasorti karust nagu Puhh", mis oli pühendatud 80 aasta möödumisele Alan Alexander Milne'i raamatu „Karupoeg Puhh“ ilmumisest. Oktoobris toimunud Raamatukogupäevade ajal viisime läbi viktoriini "Lugedes rikkamaks", milles kõrvuti kirjandusalaste küsimustega olid ka küsimused elektronkataloogi ja raamatukogude kohta. Päris aasta lõpus toimus aga koostöös Maanteeametiga liiklusalane viktoriin, kus tuli enamus vastuseid leida raamatukogus olevast vastavateemalisest kirjandusest. Koolivaheajaks oleme koostanud spetsiaalseid mõistatusmänge või ristsõnu. Eesmärgiks on õpetada lapsi paremini kasutama raamatutes olevat teavet.

Väga populaarseks on saanud lugemisprogramm "Suvi raamatuga", mis esimest korda toimus 2003. aastal (siis nime all "Lugemine on mõnus"). Programmi eesmärk on äratada lastes huvi lugemise kui ühe vaba aja veetmise võimaluse vastu. Lugemisprogrammis saavad osaleda nii eesti kui vene keeles lugevad õpilased. Raamatukogu töötajate poolt koostatud raamatuvalikus keskendutakse uemale lastekirjandusele, mille hulgast ei puudu ka luuleraamatud. Lapsed vastasid peale raamatu läbilugemist küsimustikule ja joonistasid loetu põhjal pildi. Kõik lapsed, kes olid 1. augustiks lugenud läbi kümme raamatut, kutsuti pidulikule lõpetamisele, kus oli üleval ka näitus lastejoonistustest. Traditsiooniliselt eksponeeritakse seda sügisel erinevates süsteemi raamatukogudes. 2006. aastal läbisid programmi 77 õpilast, neist kaheksa olid osalenud kõigil neljal suvel. Kõige loetavamateks raamatuteks olid: Sven Nordqvisti „Rebasejaht“, Sass Henno „Mere-röövlimäng“ ja Kristiina Kassi „Käru-Kaarel“. Venekeelsetest: A. *Сент-Экзюпери* „*Маленький принц*“, Д. *Нормет* „*Засыпайка в рыбацкой деревне*“ ja „*Как*

подружились Пузик и Тузик“. Ürituse pidulikku lõpetamist toetas „Tallinnfilm“, lastel oli võimalus osaleda eesti keelde dubleeritud filmi „Veel Bullerby lastest“ esilinastusel kinos „Sõprus“.

Mõeldes kirjanike ja raamatuillustraatorite järelkasvule, on raamatukogu 2001. aastast alates korraldanud lastele vähemalt kord aastas ülelinnalise loomingulise konkursi, mis innustaks lapsi rohkem joonistama ja kirjutama. Aktiivse osavõtu tõttu korraldati 2006. aastal neid koguni kaks. Kevadel kuulutati välja 8–13-aastastele „Löbusa lõpuga luuletuste“ kirjutamise võistlus, millele laekus kokku 126 tööd. Muusikaosakonna eestvedamisel korraldati Wolfgang Amadeus Mozarti 250. sünniaastapäevale pühendatud joonistuskonkurss „Joonistame Mozartit“. Kokku saadeti 130 fantaasiarikast, vaimukat ja kunstiliselt kõrgetasemelist tööd.

Värvikaks aastasündmuseks kujunes osalemine lastekaitsepäeval Tallinna Loomaaias toimunud Villi perepäeval, kus Tallinna Keskraamatukogu telgis oli avatud nn „Looduse lugemissaal“. Lapsed said kohapeal uurida põnevaid loodusraamatuid, kuulata muinasjutte, vaadata filmi, kirjutada ja meisterdada ise raamatuid, toimusid kohtumised loomaaia direktori Mati Kaalu ja zooloog Aleksei Turovskiga. Nuputamist leidis ka täiskasvanutele.

Noortele

2005. aastal sai alguse Tallinna Keskraamatukogu luuleürituste sari "Umbluule ehk mis, millal ja miks on luule?" Üritusesarja eesmärgiks on pakkuda noortele luuletajatele esinemis- ja kasvulava ning võimalust ennast avalikkusele tutvustada. Noorte ehedate ja vahetute esinemiste vahel on mõtiskletud koos küllatunud tunnustatud eesti luuletajatega luule olemuse üle. 2006. aastal korraldati luuleõhtuid nii peamajas (Estonia pst 8), Pääsküla raamatukogus, Apollo Raamatumajas kui ka Ukraina Kultuurikeskuses. Oma luulelisi eksperimente ja lavanärvi on katsetamas käinud noored kirjandusajakirjast Värsked Rõhk: Pärtel Vissak (luuletajanimelga Barthol Lo Mejor) Tartust, Hanna Kangro, Andreas Nestor, Kaarel Künnap, Martin Vabat (kogumik „Mina olen kirjandusklassik“), Maria Lee, Bandid Khan, Viljo Kivisild Raplast, Edvin Aedma, oma esimese luulekogumikuga head vastukaja pälvinud Andra Teede („Takso Tallinna taevas“). Külalistena on mõtteid vahetamas käinud Jan Kaus, Doris Kareva, Hasso Krull, Mathura, Eeva Park, Timo Maran, fs.

Tallinna Ülikooli Eesti Humanitaarinstituudi ja Tallinna Keskraamatukogu koostöös valmis loengusari „Kriitiline lugemine“. Loengutega esinesid Ülar Ploom, Märt Väljataga, Rein Veidemann. Sarja eesmärk oli lugemise mõiste avardamine. Loengusari oli mõeldud igas vanuses kirjandushuvilistele – nii koolilapsele, tuden-

gile kui kõigile teistele lugemisest lugupidavaile inimestele. Kooliõpilasele oli see võimalus hakata nägema raamatuid hoopis uue pilguga, võimalus leida tekstist erinevaid tasandeid, tänu millele ei saa ükski raamat kunagi igav olla. Üliõpilasele võimalus näha ammuloetud raamatuid uue nurga alt. Raamatusõbrale võimalus lugeda armastatud teoseid uuesti, leidmaks sealt alati midagi uut.

Juba teist aastat lõi Tallinna Keskraamatukogu kaasa projektis Tallinna Noorteö. Tallinna Linnavalitsuse juhendatud Noorteö eesmärgiks oli pakkuda kultuurset ning mõnuainetevaba ajaveetmist ning kavandatud oli tihe õhtuste ja öiste ürituste programm. Noorteö raames olid peamaja, Kännukuke, Väike-Õismäe, Paepealse, Pelguranna ja Pääsküla raamatukogud avatud kella 21:00-ni ning toimusid erinevad kirjanduslikud kohtumisõhtud. Peamajas kohtuti Jim Ashilevi, Tõnu Õnnepalu ja Kadri Adamsoniga, Kännukuke raamatukogus esines vene lugejatele Kaur Kender.

Oma heatasemelisi seminarisarju jätkas Tallinna Keskraamatukogus ka Eesti Kirjanduse Seltsi Tallinna osakond. Meie lugejatel oli rõõm osa saada kirjandusfestivali Sotsia õudus- ja ulmekirjandusele pühendatud õhtust, kus teemat arutlesid Raul Sulbi, Siim Veskimees, Kristjan Sander jt. Kuuldemängu seminaril kõnelesid raadioteatrist kitsamalt ja laiemalt Tamur Tohver ja Virko Annus.

Huvitavaks vahelduseks on minna oma üritustega raamatukogu ruumidest välja. Märtsis toimunud Tallinna II Raamatupäevadel oli kõrvuti kirjastuste raamatulettidega avatud ka eraldi boks raamatukogule. Küllastajatel oli võimalik vaadata slaidiprogrammi meie üritustest, saada ülevaade meie raamatukogude süsteemist ja õppida kasutama ESTER-i kataloogi.

Suvel tegutses Pirita ja Stroomi rannas ning Harku järve ääres rannaraamatukogu. Rannaraamatukogu näol ei ole Tallinna Keskraamatukogu jaoks tegu päris uudse ettevõtmisega. Lugejate rannas teenindamist katsetati ka 1950. aastatel. Rannaraamatukogudes töötasid Tallinna Õpilasmaleva noored. Õpilased laenutasid rannas kasutamiseks sobivaid raamatuid ja ajakirju. Rannaraamatukogud olid avatud ilusa ilma korral kõikidel nädalapäevadel.

Täiskasvanutele

Päris uueks üritustesarjaks sai sügisel „Kellaviietee“, mille eesmärgiks on tuua meie lugejatega kohtuma kirjanikke ja kirjandusega seotud inimesi. Külaliste valikul oleme lähtunud eelkõige sellest, et nad pakuksid huvi just vanemaealistele lugejatele, et esindatud oleks nii hetkel populaarsed kirjanikud kui ka need, kelle looming

on juba klassikaks saanud. Sarja ava-aastal toimus kolm kohtumist. Külalisteks olid lugejate poolt hästi vastu võetud eluvaatleja Elme Väljaste, ennekõike lastekirjanikuna tuntud, kuid viimastel aastatel ka täiskasvanutele kirjutav Ira Lember ja menukirjanik Erik Tohvri (kodanikunimega Hans-Erik Laansalu). Kirjanikud on tutvustanud loomingut ja avanud oma olemust kirjandussõpradele ning vastanud tekkinud küsimustele. Meeldiva vestlusringi lõpetuseks pakutakse teed, mis tekitab vahetuma miljöo ning annab lisavõimaluse vestelda külalisesinejaga ka omavahel silmast silma. Tore on tõdeda, et kohtumised on osutunud väga menukaks.

Eraldi peaks rääkima raamatukogudes tegutsevatest kirjandusklubidest. Võõrkeelse kirjanduse osakonnast on saanud üks Eesti vene kultuuri- ja kirjanduselu keskuseid. 2006. aastal meeldejävvamateks kohtumisteks olid Raadio 4 ajakirjanik Liina Turovskaja ja zooloog Aleksei Turovskiga ning kirjanik Gohar Markosjan-Käsperiga, kes pälvis samal aastal Eesti Kultuurkapitali preemia raamatu "*Капуамуды*" eest. Nõmme raamatukogus koguneb iga kuu raamatusõprade klubi „Varia“. Lisaks raamatuareteludele kutsutakse ka külalisi ja räägitakse reisimuljeid. Kännukuke raamatukogus käib koos kunstihuviliste klubi „Ermitaaž“. Loengutes tutvustatakse kunstiraamatuid, kunstnikke ning erinevaid kunstivoole. 2006. aastal pandi samas raamatukogus alus kirjandusklubile, kus vesteldi uuematest memuaaridest. Piritra raamatukogus tegutseb kirjandusklubi „Elutuli“, mis ühendab elurõõmsaid pensionieas prouasid. Kohtumisi on olnud nii kirjanike kui ka muidu huvitavate inimestega. Tublid klubi naised esitavad ka ise põhjalikke kirjanduslikke ja üldkultuurilisi ettekandeid. Nende 2006. aasta meeldejävvaimaks koosolemiseks võiks pidada „Iluaianduse käsiraamatu“ koostaja ja toimetaja Mari Laane esinemist teemal „Kuidas valmib aiandusraamat – selle tee koostamisest lugejateni“.

Paepealse ja Väike-Õismäe raamatukogudes käis lugejatega kohtumas Zoja Pekarskaja, kes tutvustas oma poeemi „*Георг Омс*“. Raamatu autor jutustas kohalikele äärmiselt kaasahaaravalt ja liigutavalt oma iidolist, luges ette katkendeid raamatust ja kuulati plaadilt Georg Otsa esituses laule.

Kopli ja Männiku raamatukogud suundusid oma üritustega välja Tallinna tänavatele. Kopli raamatukogu eestvedamisel toimus sügisene jalutuskäik koos Robert Nermaniga „Kopli park – pildikesi ajaloost“, kus osalesid ajaloo huvilised õpilased ja õpetajad. Männiku raamatukogu suurim ettevõtmine oli seotud Erika Auliku raamatuga „Viru tänav ja teised“, mille saamisloost ettekandega esines lugejatele teose toimetaja Anne Velliste. Peale tutvustamist toimus ligi 70

osavõtjaga sügismatk teosega seotud paikadesse. Matkajuhiks oli Männiku raamatukogu lugeja, koduloolane Kalju Sipp.

2006. aasta näitustest võib esile tõsta Pääsküla raamatukogus koostatud „Oskar Kuningas – 95“. Pääsküla raamatukogu asub eesti kirjandusloolase ja tõlgi Oskar Kuninga endise aia äralõigatud territooriumil ja nagu seda vahel kutsutakse – „Kuninga aia raamatukogu“. Näituse korraldamisele aitas kaasa Oskar Kuninga tütar Merike Rõtova, kelle käest saadi eksponeerimiseks huvitavaid materjale.

Peamaja näitusesaali väljapanekutest olid huvipakkuvamad graafik Tiina Reinsalu raamatuillustratsioonide näitus ning kunstikoguja Selma Lepa kolleksioonist pärit 19. sajandi saksa ja inglise graafika näitus. Olulisteks sündmusteks olid ka Jüri Arraku ekliibriste ja Juhan Viidingu loomingut puudutavad näitused. Meeldejääv oli ka Tallinna Keskraamatukogu lugemissaali töötajate poolt koostatud „Raamat eestlase elus“, mida eksponeeriti peamajas, Säase ja Pelguranna raamatukogudes.

Oma igapäevategemistes oleme olulisimaks peetud laste sihtgrupi kõrval kesken-
dunud ka teismelistele noortele. Põnevad on olnud avatud kirjandustunnid, kus gümnaasiumiõpilased said osa võtta kirjandusloengust koos mõne tuntud kirjanikuga. Selline tund on hariv ja mitmekülgne vaheldus nii õpilastele kui õpetajatele. Kindlasti plaanime avatud kirjandustunde ka edaspidi korraldada. Mõtleme selles suunas, kuidas raamatukogus pakutavat muuta noortele atraktiivsemaks. Plaanis on kodulehekülje täiendamine, kus kõrvuti lastelehega on osa, mis võimaldaks ka noortel endil osalemist kirjandusvaldkonnas: omaloomingu avaldamine, foorum kirjanduslikel teemadel jm.

2007. aasta kevadel toimus Tallinna Keskraamatukogu hoovis laulvate kirjanike õhtu alapealkirjaga „Kirjanik laulab?“, mida soovime samuti vabaõhuüritusena jätkata, tutvustamaks eesti kirjanike mitmekülgset loomingut performatiivsest küljest. Pikemas perspektiivis viljeleme ideed kirjanduslikust ringkäigust Tallinnas, mille eesmärk on tutvustada inimestele kirjandusega rohkemal või vähemal määral seotud paiku, näiteks muuseumid, klubid, seltsid, pargid, kohvikud jne.

Tallinna Keskraamatukogu jätkab koostööd nii Eesti Kirjanike Liidu kui Eesti Kirjanduse Seltsiga. Oleme avatud loengusarjadele ja vestlusringidele kirjanikega.

100 aastat Eesti Kirjanduse Seltsi

Elle Tarik

Sada aastat on väärikas number, seda sobib tähistada kokkuvõttega tehtust. Meenutades möödunut, tuleks mõelda Eesti Kirjanduse Seltsi järjepidevuse kestmisele ka tulevikus. Seltsi töö tähendus ja maht on olnud suur, eriti arvestades tööka, et pool sellest sajast aastast oli tegevus nõukogude võimu poolt keelustatud.

Seltsi kunagine majandusjuht Herman Evert on öelnud, et 20 iseseisvusaastat andsid niipalju usku oma jõusse, et sellest jätkub ka 200 aastaks võõra võimu all elamiseks. Tal oli õigus, sest juba 15 aastat on meil jälle Eesti Kirjanduse Selts. Halvad ajad ongi selleks, et oma vaimu alal hoida ja võimaluste piires kasvatada, et siis parematel aegadel jälle vormis olla.

Eesti Kirjanduse Seltsi loomise mõtte algatasid 1905. aastal Jaan Jõgever ja Jaan Tõnisson. EKS asutati 6. augustil 1907 ning koondas aasta lõpuks 400 liiget. Esimeseks esimeheks valiti Villem Reimann. Kuni 1940. aastani olid esimeesteks veel Johan Kõpp, Jaan Jõgever, Anton Jürgenstein, Friedebert Tuglas ja Hans Kruus. 1930. aastate lõpul kuulus seltsi üle 2000 liikme.

Seltsi põhikirjaline eesmärk on kirjanduse, teaduse ja kunsti edendamine, kodumaa ja rahva igakülgne tundmaõppimine ning tehtud töö tulemuste kättesaadavaks tegemine rahvale. Tähtsaks on peetud rahvaharidust ja keelekorraldust. 1935. aastal korraldati esimene Eesti Raamatu Aasta.

1992. aasta novembris hakkas seltsi taastamise nimel tegutsema algatusgrupp Peeter Oleski, Kaljo Villako ja Ain Kaalepi juhtimisel. 18. detsembril 1992 otsustas taastamiskoosolek jätkata EKS-i tegevust õigusliku järjepidevuse alusel. Esimeheks valiti Kaljo Villako (hiljem: Peeter Olesk, Peeter Tulviste, Toomas Liivamägi). Taastati aastaraamatute avaldamise traditsioon ning alates 2002. aastast ilmub EKS-i kvartalikirjandusvihik, mis avaldab noorte kirjandusteadlaste ja -kriitikute töid. 2003. aastal avati seltsi esindus Tallinnas. 2004. aastal loodi noortesektsioon NoorEKS, kelle väljaandena hakkas 2005. aastal ilmuma noorte kirjandusajakiri Värske Rõhk (nüüdseks iseseisvunud).

EKS algatas Eesti Raamatu Aasta korraldamise (2000–2001), regulaarselt toimuvad seminarid ja kirjanduse ülevaatekoosolekud. Tartus käivitati kirjandusfestival Prima Vista ja Tallinnas Sotsia. Praegu on EKS-il ligikaudu 300 liiget.

Raamatukoguhoidjal on mõistagi raamatuhuvi ja seetõttu tahan järgnevalt käsitleda EKS-i kui tublit kirjastajat ning tema toodangu kestmist meie päevini tänase raamatukogukogemuse põhjal. Sada aastat tagasi korraldasid seltsi asutajad tegevust väga targalt. Töö jaotati mitmesuguste toimkondade vahel, et liikmete huvisid ja võimeid tulemuslikult rakendada. Ka uuemal ajal, näiteks Eesti Raamatu Aastal kasutati sama tööjaotust.

Seltsi tegevusel on olnud ja on palju tahke: emakeele korraldamine, koolihariduse toetamine, ajaloolise pärimuse kogumine, raamatute ja ajakirjade väljaandmine, kirjandusürituste korraldamine.

EKS-i tegevuses on alati olnud tähtsal kohal kirjastamine. 1930. aastateks sai EKS-ist üks suuremaid kirjastajaid Eestis. Aastatel 1907–1940 ilmus kokku 891 raamatut, neist 783 omakirjastatuna ning 108 seltsi poolt toimetatuna ja tellituna teistelt kirjastustelt. Kirjastustegevust mõjutasid eri perioodidel nii poliitilised olud kui ka majanduslikud võimalused. 1920. aastate keskpaiku muutus kirjastamine EKS-i põhiliseks tööviisiks. 1938. aastal asutati ka oma trükikoda. Aastatel 1907–1940 jagunesid seltsi poolt omakirjastatud raamatud: ilukirjandust 33% (sh tõlketeoseid 60%), teaduskirjandust 25%, populaarteaduslikku kirjandust 26%, õppekirjandust 16% (Kalvik, 1985). Regulaarselt ilmusid EKS-i aastaraamatud, kus avaldati kogu teave seltsi tegevuse ja liikmelisuse kohta, algusaastail ka aastakoosolekutel peetud kirjanduse ülevaated. Ilmusid veel seltsi toimetused, mis hõlmasid mitmekesiseid Eesti maa, rahva ja kultuuri käsitlusi. 33 aastaga andis EKS Eesti lugejale ligi tuhat väärtteost, kusjuures kergekaalulist ei kirjastatudki ja tarbe-raamatutest ilmusid vaid mõned.

Kirjastamise kvaliteedilatt oli kõrgel: tõlgiti alati originaalkeeltest, tõlkijateks valiti omaaegsed parimad jõud, samuti valiti parimad raamatukujundajad. Tollased raamatud näevad välja pilkupüüdvad ja isikupärased. Ilmumisel olid kõik raamatud omas ajas tähtsad ja paljud on seda tänaseni. Nii nagu kogu EKS-i muu tegevus, toimus ka kirjastamine aastail 1907–1940 mitmete toimkondade ja komisjonide kaudu ning järgis põhikirjalisi eesmärke.

Keeletoimkond (loodud 1907)

seisis hea kirjaviisi normeerimise ja rikastamise eest. Suursaavutus oli juba 1918. aastal ilmunud esimene “Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat”, mis sai aluseks

kolmeköitelisele “Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatule” (ilmus 1925–1937). Keeletoimikond suunas murdesõnade korjamist oma stipendiaatide kaudu (nt Andrus Saareste ligi 30 kihelkonnas – tulemik A. Saareste “Eesti murdeatlas”, 1938), andis välja erialasõnastikke (matemaatika, füüsika, keemia, botaanika) ja keelesõnaraamatuid (saksa, inglise, prantsuse, rootsi).

Kuukirja toimikond (loodud 1907)

1905. aastal asutas Jaan Jõgever ajakirja Eesti Kirjandus ja kinkis selle EKS-i asutamise järel seltsile. 1940. aastani teadusliku ajakirjana tegutsenud Eesti Kirjandus sisaldas artikleid ja arvustusi põhiliselt keele, rahvaluule, kirjanduse ja ajaloo alalt ning avaldas eesti raamatute nimestikke. Ajakirja toimetajateks on olnud Jaan Jõgever, Villem Grünthal-Ridala, Johannes Voldemar Veski ja Daniel Palgi. Trükiarv oli erinevatel ajajärgudel 1000–2000.

Ajalootoimikond (loodud 1907)

seadis oma eesmärgiks kultuuritegelaste kirjavahetuse, käsikirjade, päevikute ja dokumentide kogumise. Seltsi arhiiv sai aluseks koos Eesti Rahva Muuseumiga 1929. aastal asutatud Eesti Kultuuriloolisele Arhiivile (praegu Eesti Kirjandusmuuseumi koosseisus). Toimikond innustas ka suguvõsade lugude uurimistööd ning jõudis kirjastada 3 köidet viieköitelisena kavandatud “Eesti ajalugu” (Hans Kruusi üldtoimetamisel, ilmusid 1935–1940), samuti kolmeosalise H. Kruusi “Eesti ajaloo lugemiku” (1924–1929). Mõlemad väljaanded on tänapäevalgi pidevalt aktiivses kasutuses.

Raamatukogunduse ja bibliograafia

alal on seltsil samuti suuri teeneid. 1910. aastal üllitati “Eesti Kirjanduse Seltsi Rahvakirjanduse Toimikonna ettepanek valla omavalitsustele ja kõikidele hariduse-sõpradele avalike raamatukogude ja lugemistubade asutamiseks”. Avaldati A. Kurvitsa “Raamatukogu ja vabaharidustöö” (1929), “Oskussõnastik raamatukogunduse ja bibliograafia alalt” (1931), R. Alase koostatud “Rahvaraamatukogud Eestis” (1933). Tänapäevani on kasutusel Richard Antiku eestvõttel koostatud “Eesti raamatute üldnimestik” ajavahemiku 1918–1939 kohta. Kavandati ka ajakirjanduse bibliografeerimist, koos Eesti Rahva Muuseumiga kutsuti 1921. aastal ellu Eesti Bibliograafia Asutis (praegu Eesti Kirjandusmuuseumi bibliograafia osakond). Nõu ja jõuga võeti osa ka Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiiviraamatukogu loomisest.

Koolikirjanduse toimkond (loodud 1907)

Toimkonna missiooniks oli parema koolihariduse huvides nii õpperaamatute kui ka noorte lugemisvara üllitamine, õpilaste varustamine maailmakirjanduse tähtteoste ja eesti kirjanduse paremikuga. Kooliõpikuid kirjastati 1923. aastani sarjas "Koolikirjandus", seejärel võttis selle töö enda kätte Haridusministeerium.

Raamatusarjas "Noorsoo kirjavara" (1909–1929) ilmus 136 teost. Sari sisaldas sobivat lugemist ka täiskasvanutele. Tõlkijateks valiti parimad jõud: G. Suits, F. Tuglas, J. Semper, A. Oras, A. Saareste, A. Annist, A. H. Tammsaare, M. Under, H. Visnapuu jt. Tõlgiti alati originaalkeelest. Tuntuimate autorite raamatutes olid nende elu ja loomingut tutvustavad eessõnad.

"Noorsoo kirjavara" jagunes alaseeriatega:

- "Eesti autorite seeria" andis läbilõike vanemast ja uuemast loomingust ning lähtus kirjanduse õppeprogrammidest (autoreid: F. R. Kreutzwald, L. Koidula, K. J. Peterson, J. V. Jannsen, F. R. Faehlmann, J. Pärn, E. Aspe, L. Suburg, J. Kunder, A. Reinhold, A. Haava jt).
- "Maailmakirjanduse seeria" sisaldas erinevate rahvaste tähtteoseid (autoreid: Voltaire, Molière, V. Hugo, J. W. Goethe, W. Shakespeare, H. de Balzac, A. France, H. Ibsen, G. Flaubert, É. Zola, J. Aho, A. Kivi, E. Leino jt).
- "Noorsoo jutukirjastik" illustreeris ja laiendas koolis õpitavat fantaasiarikaste ja eetilisel kasvatava sisuga teostega (autoreid: M. Twain, Z. Topelius, M. de Cervantes Saavedra, J. Verne, W. Scott, C. Dickens, A. Daudet, R. Kipling, H. G. Wells jt).
- "Lastekirjastik" sisaldas lastejutte, kangelaslugusid, muinasjutte (autoreid: K. E. Sööt, F. R. Kreutzwald, Ansomardi, D. Mamin-Sibirjak, R. Roht jt).
- "Populaarteaduslik seeria" oli mõeldud koolis antavate teadmiste süvendamiseks (autoreid: M. J. Eisen, K. Ramul, E. Öpik, J. Payot, R. Rolland, V. Lunkevits jt).

Suur osa avaldatud teostest on tänagi koolide ja ülikoolide õppekavas ning raamatukogust aktiivselt laenutatavad.

Rahvakirjanduse toimkond (loodud 1907)

Eesmärk oli välja anda rahvapärase sisuga odavahinnalisi ilukirjanduslikke ja populaarteaduslikke teoseid, eeskätt peeti silmas rahvaraamatukogude vajadusi.

Sari oli kavandatud ettetellitavana. Raamatuseeria “Üleüldine kirjakogu” oli mõeldud Saksa Reclam’i eeskujul maailmakirjanduse heas tõlkes vahendamiseks eesti lugejale. Ilmus siiski vaid kolm algupärast raamatut ning sellega jäi asi soiku. “Rahvakirjanduse” seeriagi osutus ilmselt siiski sisult raskepäraseks ja hind kalliks, ettetellijate arv oli väike ning sari lõpetas ilmumise 1929. aastal. Toimkonna teeneks algupärase kirjanduse vastu saab pidada Andres Saali kogutud teoste väljaandmist.

Kodu-uurimise toimkond (loodud 1913)

alustas Eesti kihelkondade kirjeldamisega (aastail 1908–1911). Trükis ilmusid küll vaid Laiuse ja Palamuse kihelkonna kirjeldused. Töö sai sisse õige hoo, kui 1920. aastal asus toimkonna etteotsa Tartu Ülikooli geograafiaprofessor, Soome teadlane Johannes Gabriel Granö. Kavandati koostada 11 maakondlikku koguteost, mis koondatult kirjeldaksid kogu Eesti geograafiat, majandust ja ajalugu. Materjali kogumiseks saadeti kihelkondi kirjeldama üliõpilased – EKS-i stipendiaadid. Raamatuna jõuti välja anda 8 maakonna koguteosed, neist esimesena “Tartumaa” (1925). Põhjalikud käsitlused leiavad tänapäeval rohket kasutamist ning on kättesaadavad ka elektrooniliselt. 1940. aastal töö katkes, välja andmata jäid koguteosed Harjumaa, Järvamaa ja Virumaa kohta.

EKS-i toimetuste sarjas ilmunud “Eesti : maa, rahvas, kultuur” (1926) on toimkonna tähelepanuväärne töösaavutus, samuti teatmeteos “Eesti avalikud tegelased” (1932).

1929. aastal liideti kooli- ja rahvakirjanduse toimkonnad ning moodustati EKS-i ühtne kirjandustoimkond. Sellesse kuulus 15 liiget, esimees oli Johannes Semper. Kirjastamistöö praktiliseks korraldamiseks moodustati kirjastuskomisjon (5 liiget, esimees Jaan Roos, hiljem Ants Oras).

Raamatute reklaami- ja müügikorraldus jäi EKS-i büroo ülesandeks. Raamatuid levitati endiselt ka raamatukaupluste, müügiagentide ja seltsi usaldusisikute kaudu; büroo, mida juhatas Herman Evert, sai siiski juhtivaks müügikorraldajaks. Suund võeti ettetellitavatele üksikteostele ja sarjadele. Andekas ja leidlik reklaami-osakonna juhataja Elmar Just muutis reklaamväljaanded piltlikumaks ja sisukamaks, seda võrrelduna veelgi varem ilmunud ja tollal müügil olevate raamatute nimestikega. Ettetellijatele olid ette nähtud ka preemiaraamatud (ilmuda jõudsid J. Guntheri “Nüüdse Euroopa juhid”, A. Schopenhaueri “Elutarkus” ja D. Carlsoni “Teguvõimas isik”).

Kirjastamiseks saadi Eesti valitsuselt (ka Kultuurkapitalilt) laene ja toetusi, mis olid mõeldud rahvusteaduste arendamiseks. Üksiti kohustas toetus trükiseid avalikele ja kooliraamatukogudele odavamalt müüma. Tulus oli kooliõpikute kirjastamine, milles EKS oli eesti keele ja kirjanduse, ajaloo ja ka inglise keele alal juhtpositsioonil.

1930. aastatel võttis selts vastu otsuse eelisarendada teadusliku (sh populaarteadusliku) kirjanduse väljaandmist. Loodi ettetellitav sari "Suurmeeste elulood" (aastatel 1929–1940 ilmus 56 raamatut), mille sihiks oli anda eeskätt noorsoole häid eeskujusid, julgust ja usku ellu. Käsitlused telliti enamasti eesti autoritelt. Sarja toimetas seltsi teadussekretär Daniel Palgi. Keskmine tiraaž oli 1000 eksemplari.

Samuti ettetellitavana hakkas ilmuma sari "Elav teadus" (aastatel 1932–1940 ilmus 107 numbrit). Sisukate ja silmapaistvalt hea kaanekujundusega raamatutega "taotleti ülevaadet kogu inimkultuuri tänapäevaseisundist" (Palm, 1932). Raamatud said väga populaarseks, osa numbreid on seda tänapäevalgi. Umbes pooled on algupärandid. Sarja algataja ja toimetaja oli August Annist. Keskmine tiraaž oli 1500 eksemplari.

Vähemharitud lugejate jaoks kavandati populaarteaduslikku sarja "Huvitav maailm" (toimetajaks Jaan Konks), kuid see jäi teostamata. Ka geograafia-alane sari "Maailma vallutajad" (toimetajaks Richard Kleis) jäi vaid kavatsuseks.

Eesti kirjanduse väljaandmine jäi 1930. aastatel nimetuste poolest vähemusse, ent see vähene ilmunu oli kaalukas. Eeskätt "Kalevipoeg", mis ilmus Raamatuaastal 10 000-lises tiraažis. Samal aastal ilmus ka D. Palgi koostatud koguteos "Raamatu osa Eesti arengus" (tiraaž 2500). Lõpule viidi Andres Saali teostekogu, anti välja Jakob Mändmetsa teoste kogu kolmes köites. Omapärane ja tore ettevõtmine oli 10 setu muinasjutu väljaandmine, mille igas raamatus seisis märged: "Setu keelest trüki-keelde Julius Mägiste". Kavandati ka loomamuinasjuttude sarja.

Tõlkekirjanduse maht kujunes suuremaks. Anti välja Aino Kallase kogutud teosed, valimikud soome kirjandusest ja "Kalevala" ning mitmeid olulisi maailmakirjanduse tähtteoseid. Ettetellitavana hakkas ilmuma ilukirjanduslik tõlkeseeria "Maailmakirjandus" (aastatel 1935–1940 ilmus 25 raamatut). Sarja toimetas D. Palgi.

Kirjastatavate teoste hea valik, oskuslik müügikorraldus ja läbimõeldud raamatureklaam tõstsid EKS-i kirjastuse 1930. aastate lõpuks "Looduse" ja "Noor-Eesti" järel Eestis kolmandale kohale. EKS-i hea kujundusega raamatute näitus pälvis 1937. aastal suure kuldauraha ja otsustati saata Pariisi maailmanäitusele,

mis küll ei teostunud. Ka ülemaailmne Eesti Kirjanduse Selts jõudis mõned üksikud raamatud eksiilis välja anda, ent laiemat ulatust ei saavutatud.

Eesti Kirjanduse Seltsi taasasutamise järel sai põhiliseks töövormiks kirjandusalaste seminaride ja kõnekoosolekute korraldamine. Kirjastamine ei ole muutunud situatsioonis enam seltsi tegevuses esiplaanil. On püütud välja anda aasta-raamatut – kahjuks ilmus seni viimane 2004. aastal. Elulooline sari piirdus vaid ühe raamatuga. Eesti lugeja jaoks olulisim tegu on Jaan Roosi päevikute kirjastamine (aastatel 1997–2004, toimetaja Jaan Isotamm), ent seegi on lõpule viimata. Eesti ajaloo tundmise seisukohalt kapitaalne töö on Enn Nõu ja Mart Orava koostatud “Töotan ustavaks jääda...” (ilmus 2004). Vihik : Eesti Kirjanduse Seltsi kvartalikirj (ilmub ebaregulaarselt) pakub teretulnud avaldamisvõimalust noortele kirjanduskriitikutele. Noorte kirjanike debüütteoseid on ilmunud sarjas „Värske Raamat“. Küllap tuleb neile tasapisi lisagi.

Eeltoodud teabe põhjal koostasime 2007. aasta novembris Tartu Linnaraamatukogus EKS-i poolt kirjastatud raamatute näituse (väljas oli üle 500 raamatu). Samas oli väljas ka Marin Laagi ja Krista Ojasaare koostatud inforikas ja atraktiivne rändnäitus seltsi ajaloost, mis tänaseks on jõudnud paljudesse raamatukogudesse. Raamatunäitust on väiksemas mahus eksponeeritud ka teistes Eesti raamatukogudes, kaasas lisaks selgitav tekst iPodil. Näitus on huvi äratanud, vastukaja on olnud positiivne. Kui peaks arvatama, et mis me moodsal ajal ikka seda vana asja liigutame – näitame ja jutuks võtame, siis mina arvan, et veel rohkem on vaja liigutada. Arvamust kinnitades võtan toeks Mihkel Muti ütlemise: “Ajalt, mil nii palju lõhutakse, veiderdatakse ja unustatakse, on konservatiiv olla väga erandlik, moodne ja vajalik”³.

Kirjandust:

Eesti Kirjanduse Selts : 1907–1932 / koostanud August Palm. - Tartu : Eesti Kirjanduse Selts, 1932. - 93, [1] lk.

Mari Kalvik. Eesti raamatu arenguloost : Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastustegevus. – Tallinn : Tallinna Pedagoogiline Instituut, 1985. - 52 lk.

Marin Laak ; Krista Ojasaar. Sada aastat ajalugu : Eesti Kirjanduse Selts 1907–2007. - Tartu : Eesti Kirjanduse Selts, 2007. - 47 lk. - Sisaldab EKS-i kirjastatud raamatute nimistut.

³ Mihkel Mutt: olen konservatiiv. // Postimees 23.03.2007

Balti Raamatukoguhoidjate VIII Kongress Tallinnas

Toomas Schvak

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu eestvedamisel ning koostöös Läti ja Leedu raamatukoguhoidjate ühingutega toimus 18.–19. maini 2007 Tallinnas Saku Suurhallis Baltimaade raamatukoguhoidjate VIII kongress pealkirja all „Kultuuripärandi säilitamine e-keskkonnas“. Ürituse toimumise koha ja aja määras sel korral suures osas Balti Raamatumess, mida peeti samuti Tallinnas Saku Suurhallis. Nii avanes korraldajatele ideaalne võimalus pakkuda kolleegidele kodumaalt ja „lõunavabariikidest“ mitte ainult sisutihedat kongressi programmi, vaid ka külastusi Balti raamatuturu iga-aastasele suursündmusele.

Baltimaade raamatukoguhoidjate kongressil on teatavasti pikk ajalugu. Esimene neist toimus juba aastal 1930 Läti pealinnas Riias. Üldse jõuti Baltimaade esimesel iseseisvusperioodil pidada kolm kongressi, neist teine 1935. aastal Tallinnas ja Tartus ning kolmas 1938. aastal Kaunases. Kongresside traditsioon algatati uuesti taasiseseisvumise järel ja järjekorras neljas kongress toimus 1991. aastal Riias, samas linnas, kust kongresside traditsioon alguse sai. Eestile on keskmiselt iga nelja aasta tagant toimuva ürituse korraldamise au osaks saanud veel 1996. aastal ja nüüd siis käesoleval, 2007. aastal.

Kaheksas kongress kujunes mõneti ajalooliseks selle poolest, et esmakordselt võeti kasutusele ja kinnitati kongressi ametlik sümboolika. Ürituse ingliskeelsest nimetusest (*Congress of Baltic Librarians*) tuletatud lühendi CoBaL pakkus välja kongressi programmitoimkonna esimees, Eesti Rahvusraamatukogu projektijuht **Toomas Schvak**. Rahvusraamatukogu veebimeistri **Andrus Igalaane** käe all sai see kauni kujunduse koos ürituse toimumisaasta ja osavõtvate riikide lipuvärvidega. Kas ja kauaks see logo kongresside visuaalseks tunnuseks jääb, näitab aeg, kuid Leedu kolleegid, kelle käes on järjekord korraldada üritus nelja aasta pärast enda kodumaal, näitasid üles suurt huvi ja valmisolekut uut logo püsivalt kasutusele võtta. Kongressi ettevalmistamine oli töömahukas protsess, milles põhikoormuse kandsid Eesti Raamatukoguhoidjate Büroo töötajad **Reet Olevsoo** ja **Linda Kask**. Sisulise külje pealt oli neile abiks programmitoimkond, kuhu kuulusid **Anneli Sepp**, **Krista Talvi** ja Toomas Schvak. Kokkuvõttes suutsid korraldajad pakkuda külalistele

nii sisutihedaid ettekandeid kui ka meeleolukaid võimalusi vaba aja veetmiseks. Kokku osales üritusel 45 delegaati Eestist, 18 delegaati Lätist ja 16 delegaati Leedust. Esindatud olid rahvus-, teadus-, ülikooli-, eriala- ja rahvaraamatukogud, külaliste seas oli ka koostööpartnereid ülikoolidest ja kirjastustest.

Baltimaade raamatukoguhoidjate kongressile teema valimisel toimusid korraldajate vahel tihedad arutelud, millele siis ikkagi keskenduda. Üsna kiiresti jõuti arusaamisele, et vaatamata teema tihedale kajastamisele muudel kohalikel ja rahvusvahelistel üritustel on kultuuripärandi digiteerimise, digitaalse säilitamise ja sellele juurdepääsu tagamise küsimused endiselt päevakorras. Nii sai kongress pealkirjaks „Kultuuripärandi säilitamine e-keskkonnas“. Kinnituse teemavaliku õnnestumisele andis asjaolu, et esialgselt ühele päevale kavandatud ettekannete osa tuli esinejate rohkuse tõttu pikendada ka teisele päevale. Osavõtjate erineva keeleoskuse tõttu kujunesid töökeelteks kaks meie regioonis traditsioonilist rahvusvahelise suhtlemise keelt – inglise ja vene keel.

Avaistung

Kongressi avaistung eesmärgiks oli anda ülevaade kultuuripärandi digiteerimise ja digitaalse säilitamise hetkeseisust ning arengusuundadest Balti riigites. Istungit juhatas Eesti kultuuriministeriumi kultuuriväärtuste asekancler **Anton Pärn**.

Avaettekande pidas Leedu Rahvusraamatukogu asedirektor **Regina Varnienė**. Oma sõnavõttus juhtis ta tähelepanu mitmetele digitaalset kultuuripärandit puudutavatele Euroopa Liidu raamdokumentidele nagu digitaalraamatukogude strateegia septembrist 2005 ja teatis teadusinformatsioonist digitaalajastul veebruarist 2007, mis on kaasajal riiklike tegevuskavade ja poliitikate loomise aluseks. Riiklikul tasandil lähtub Leedu kultuuripoliitika 2002. aastal vastu võetud pikaajalisest riikliku arengu strateegiast, mis sätestab riigi prioriteedid aastani 2015. Mainitud strateegia kohaselt on rahvusliku kultuuripärandi säilitamine riikliku kultuuripoliitika üks peamisi eesmärke. Seda on arvesse võetud hilisematel aastatel koostatud seadustes nagu näiteks muuseumite seadus aastast 2003 ja raamatukogude seadus aastast 2004. Kahjuks puudub aga Leedus tänaseni elektroonilist keskkonda arvestav kaasaegne „Sundeksemplari seadus“, mis sätestaks sundeksemplaride loovutamise korra veebipõhistest allikatest ning annaks rahvusraamatukogule selge seadusliku aluse leedu kultuuri seisukohalt oluliste veebiressursside arhiveerimiseks. Rakenduslikust aspektist on 2005. aastal oluline Euroopa Liidu struktuurifondide toel alguse saanud 30-kuuline projekt „Integreeritud virtuaalraamatukogu infosüsteemi loomine“, mille raames on loodud Leedu muuseumite, arhiivide ja raamatukogude digitaalobjektide ühine

andmepank. Projekti lõpuks 2008. aastal peaks selle vahendusel avalikkusele olema kättesaadav enam kui 3 600 000 digitaalset objekti mäluasutuste kogudest. Kõigil huvilistel on Leedu Rahvusraamatukogu poolt juhitud projekti käigus valminud portaaliga võimalik tutvuda leedu ja inglise keeles aadressil <http://www.epaveldas.lt>.

Läti Rahvusraamatukogu asedirektor **Emīls Klotiņš** Lätist tutvustas alguses samuti lühidalt rahvusvahelist ja riikliku tausta kultuuripärandi digitaalsel säilitamisel, kuid keskendus oma ettekandes peamiselt rahvusraamatukogu algatustele. Läti Rahvusraamatukogu prioriteetideks on käesoleval ajal kultuuripärandi seisukohalt kõige olulisemate kogude digiteerimine ja veebi arhiveerimine. Esimese tegevuse tarvis on juba koostöös firmaga Microsoft väljatöötamisel digitaalsete objektide haldamise süsteem, mis võimaldaks digiteeritud objekte ka pikaajaliselt säilitada ja tagada neile kasutajapoolse mugava juurdepääsu. Teise eesmärgi jaoks on Lätis vastu võetud kaasaegne, veebipõhiste ressursside kogumise vajadust arvestav „Sundeksemplari seadus“. Suurematest kogudest on rahvusraamatukogus juba digiteeritud helilooja Jāzeps Vītolsi elu ja tegevust puudutavad materjalid ning fotode kollektsioon. Tulevikuplaanides on kesksel kohal projekti „Kadunud Läti“ elluviimine, mille eesmärk on digitaalselt elustada ja kasutajatele kättesaadavaks teha kultuurilised paigad või hooned, mis füüsiliselt on tänaseks juba hävinud. Samuti soovib Läti Rahvusraamatukogu kujuneda digiteerimisalase oskusteabe keskuseks riigis ning panustada senisest enam õppeprotsesside toetamisele. Kavandamisel on spetsiaalse õpiprogrammi ja -ressursside välja töötamine koostöös New Yorgi Avaliku Raamatukoguga.

Ülevaate digitaalse kultuuripärandi strateegiatest Eestis andis Eesti Rahvusraamatukogu asedirektor **Mihkel Reial**. Eestis on esimest korda ametis valitsus, kes on oma koalitsioonilepingus aastateks 2007–2011 selgesõnaliselt sätestanud prioriteetidid kultuuripärandi valdkonnas – soovitakse kiirendada eesti kultuuripärandi digiteerimist, panustada telesaadete digiteerimisse, võtta kasutusele digitaalsed sundeksemplarid ja rahastada digitaalsete keeletehnoloogiate arendamist. Koalitsioonilepingule lisaks toetavad neid eesmäärke ka infoühiskonna strateegia aastani 2013 ja kultuuripärandi säilitamise riiklik strateegia. Moodustatud on digitaalse kultuuripärandi säilitamise nõukogu, mis koondab ministriumite, riigikantselei, raamatukogude, muuseumite, arhiivide ja rahvusringhäälingu esindajaid. Määratletud on digiteerimisalased kompetentsikeskused, mille hulka kuulub ka Eesti Rahvusraamatukogu. Konkreetne tegevuskava kultuuripärandi digiteerimiseks on paigas aastateks 2007–2010. Selle keskseteks eesmärkideks on dubleerimise vähendamine, lisarahastamise leidmine, ühiste

valikukriteeriumite välja töötamine, lahenduste leidmine pikaajaliseks säilitamiseks ja integreerumine Euroopa Liidu projektidesse. Mitmed digikogud (Ajalooarhiivi SAAGA, EK Kanuti veebinäitus „Eesti modernism“ ja Eesti Rahvusraamatukogu DEA) on juba veebi kaudu kättesaadavad, kuid mäluasutuste ühtset infosüsteemi nagu Leedus ei ole veel loodud. Küll on aga olemas kaasaegne „Sundeksemplari seadus“, mis võimaldab rahvusraamatukogul täita oma ülesannet eesti kultuuripärandi seisukohalt oluliste veebilehtede arhiveerimisel.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kolme Balti riigi tegevus digitaalse kultuuripärandi loomisel ja haldamisel järgib samu arengupõhimõtteid, kuid igal riigil on oma tugevad ja nõrgad küljed. Leedu suureks eeliseks on stabiilsete pikaajaliste arengukavade ja mäluasutuste ühise infosüsteemi olemasolu, Läti paistab aga silma kõige suurema innovatiivsusega, panustades hetkel kolmest riigist enim uute tehnoloogiliste lahenduste loomisse. Eesti on Leedust ja Lätist ehk veidi tõhusamalt suutnud integreeruda Euroopa Liidu arendusprojektidesse.

Digitaalarhiivid baltimaade raamatukogudes

Kongressi teine istung keskendus juba konkreetsete digikogude tutvustamisele, alustades üldisema sisuga andmebaasidest. Istungit juhatasid Leedu Rahvusraamatukogu asedirektor Regina Varnienė ja Bauska Keskraamatukogu direktor **Baiba Tormane**.

Avaettekandes tutvustas **Elona Malaiškienė** Vilniuse Ülikooli raamatukogust sealseid kogude digiteerimise eesmärgi ja põhimõtteid. Ülikooli raamatukogu hoidlates on enam kui 173 000 haruldast raamatut ja ligi 260 000 käsikirja. Nii ei ole valikute tegemine digiteerimisel olnud kerge. Esimeste katsetuste tulemused valmisid aastal 1998, mil anti välja kaks kompaktketast, millest üks sisaldas ülevaadet raamatukogu ajaloolistest kogudest, teine tutvustas aga Vilniusest tehtud vanu fotosid. Hilisematel aastatel on digiteeritud vanu heebreakeelseid kirjutisi, ajakiri *Vilniaus žinios*, Martynas Mažvydase koostatud esimene leedukeelne trükitud raamat (katoliku katekismus) ja palju muud huvitavat. Mahuka projektina on käsil aastatest 1540–1845 pärineva 543 õukonnadokumentide kõite digiteerimine.

Istungi teises ettekandes tutvustas Läti Ülikooli raamatukogu asedirektor **Marīte Saviča** nende raamatukogus loodud digitaalseid kogusid. Euroopa Komisjoni infopunktide võrgustiku *EuropeDirect* projekti raames on ülikoolis valminud andmebaas Euroopa Liidu dokumentide ja väljaannete täistekstidega. Kogu kannab nime *e-Eiropa*, selle loomist alustati 2005. aastal ja see peaks lõpule jõudma koos *EuropeDirect* projektiga 2008. aastal. Samuti on Läti Ülikooli raamatukogu

alustanud oma rektorite tegevuse jäädvustamist digitaalsel kujul. Andmebaas „Teaduse sünn Lätis” peaks andma ülevaate teaduse ja kõrghariduse arengust Lätis läbi Läti Ülikooli rektorite elu ja tegevust puudutavate materjalide. Tänapäevaks on digiteeritud materjalid esimese rektori kohta ja on alanud teist rektorit käsitlevate allikate digiteerimine.

Eesti Rahvusraamatukogu kogude arenduse osakonna juhataja **Ülle Talihärm** kõneles rahvusraamatukogus Euroopa Liidu projekti *reUSE* toetusel loodud digitaalarhiivist DIGAR. Aastatel 2004–2006 loodi Euroopa Komisjoni toetusel sobiv tehnoloogiline keskkond digitaalsel kujul sündinud materjali pikaajaliseks säilitamiseks. Kuigi DIGAR-isse saab kaasata ka digiteeritud materjali, on siin esikohal juba digitaalselt loodud teavikud. Ühelt poolt peaks DIGAR täituma vabatahtliku koostöö tulemusel, kus peamiselt avaliku sektori asutused loovutavad oma publikatsioonid rahvusraamatukogule digitaalseks säilitamiseks ja kättesaadavaks tegemiseks. Teisest küljest on DIGAR ka selleks keskkonnaks, kuhu Eesti Rahvusraamatukogu hakkab arhiveerima kultuuri seisukohalt olulisi veebilehti. Kuulajad said põhjaliku ülevaate kasutatavatest valikupõhimõtetest, keskkonna tehnilistest võimalustest ja vastastikustest seostest muude andmekogudega nagu e-kataloog ESTER ning Eesti rahvusbibliograafia andmebaas ERB.

DIGAR-i ettekande jätkuks sobis suurepäraselt Läti Rahvusraamatukogu digitaalarraamatukogu eksperdi **Artūrs Žogla** presentatsioon digitaalsete objektide haldusüsteemi arendamisest Lätis. Käesolevaks ajaks on Läti Rahvusraamatukogus digiteeritud ajalehti, fotosid, kaarte, noote ja muid teavikuid mahus, mis ulatub 300 000 failini ehk umbes 3 terabaidini. Sellise hulga digitaalse materjali säilitamiseks ning sellele juurdepääsu tagamiseks on vajalik spetsiaalse haldustarkvara olemasolu. Ilma vastava tarkvarata on nende kogude kasutatavus võrdlemisi madal, sest puuduvad võimalused täistekstide indekseerimiseks, märksõnaotsinguks, metaandmete automaatseks loomiseks. Nii on rahvusraamatukogu jaoks olnud alates 2006. aastast prioriteediks digitaalsete objektide haldusüsteemi hankimine. Kui algul prooviti süsteemi ise luua, kasutades selle alusena ära saadaval olevat vabavara, siis peagi loobuti sellest, kuna saavutatud funktsionaalsus ei olnud piisav. Usun, et eriti hästi suutsid nende kogemustega suhestuda kolleegid Eesti Rahvusraamatukogust, kus on tavaliselt samuti proovitud alustada odavamatest vabavaralistest lahendustest, kuid nii mõnelgi korral tõdetud, et saavutatud tulemus jääb püstitatud eesmärgiga võrreldes kesiseks. Läti Rahvusraamatukogu kuulutas 2007. aastal uue süsteemi arendamiseks välja riigihanke, mille võitis Microsoft. Esimesed osad süsteemist saavad valmis juba juulis 2007 ja lõplikult peaks see tööle rakenduma 2008. aasta alguses. Uus

süsteem on mõeldud digimaterjali pikaajaliseks säilitamiseks, võimaldab erinevaid otsinguid ja vaba juurdepääsu üle interneti. Täiendava funktsioonina on juurde kavandatud e-maksete võimalus, mis lubab raamatukogul edaspidi autoriõigusega kaitstud materjali müüa.

Teise bloki lõpetas Leedu Teaduste Akadeemia Raamatukogu käsikirjade osakonna juhataja **Rima Cicėnienė** ettekanne digitaalarhiivi loomisest nende raamatukogus. Kogude digiteerimine algas seal 2002. aastal, mil Leedus tervikuna puudus selleks veel riiklik programm ja strateegia. Peamisteks küsimusteks kujunesid valikukriteeriumite ja kogude kirjeldamise detailsusastme määratlemine, ka oli algul raskusi andmete säilitamiseks sobiliku riist- ja tarkvara leidmisega. Tänapäevaks on raamatukogu digiteerinud teavikuid kolme erineva projekti raames. Neist esimene lõppes septembris 2003, mille käigus digiteeriti 121 hinnalist käsikirja pärgamentidel aastatest 1187 kuni 1500. Hiljem on projekti *Musicalia* raames alustatud 14.–19. sajandist pärineva muusika digiteerimist – käesolevaks ajaks on neist portaali <http://www.musicalia.lt> vahendusel leitud 26 teavikut, mille seas on nii noodilehti ja laulikuid kui ka leedu rahvalaulude vanim säilinud plaadistus. *Musicalia* oli ühtlasi esimene projekt, mille raames hakati kasutajatele pakkuma võimalust tellida otse andmebaasist dokumendi digitaalkoopia. Kõige hilisem projekt on 2005. aastal alanud Leedu linnu kujutavate vanade postkaartide digiteerimine. Kõik digiteeritud postkaardid on seotud nende bibliograafiliste kirjetega raamatukogu e-kataloogis ALEPH. Tulevikus on kavandatud seni eraldiseisvatest digikogudest ühtse digitaalarhiivi loomine, mis võimaldaks ühe liidese vahendusel ligipääsu kõigile Teaduste Akadeemia Raamatukogu digitaalsetele objektidele.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et igal riigil ja raamatukogul on oma prioriteedid, mida digiteerida, kuid kõik on veendunud põhilises: erilist tähelepanu tuleb pöörata vanadele hävimisohus teavikutele, unustamata seejuures koguda ka jooksvat, juba digitaalsel kujul sündivat materjali; vajalik on sellise tark- ja riistvara olemasolu, mis võimaldab digitaalse andmestu pikaajalist säilitamist; säilitamise kõrval on kujunenud samaväärselt oluliseks kasutajatele ligipääsu tagamine ja üha uute, senisest tõhusamate teenuste välja töötamine. Sellest tulenevalt on ka kolme riigi raamatukogude ees seisvad probleemid sageli sarnased ja neile on lihtsam leida lahendusi tihedalt koostööd tehes ning kogemusi vahetades.

Erikogude digiteerimine ja kättesaadavaks tegemine

Üldise sisuga ja mitmeid valdkondi hõlmavate andmebaaside juurest liiguti edasi kitsamalt piiritletud andmekogude tutvustamise juurde. Kongressi kolmandat

istungit juhatasid Läti Rahvusraamatukogu bibliograafiainstituudi direktor **Anna Mauliņa** ja ELNET Konsortsiumi tegevdirektor **Mare-Nelli Ilus**.

Uue teemabloki avas Leedu Rahvusraamatukogu muusikaosakonna juhataja **Eglė Marčėnienė** koostatud ettekanne šellakplaatide digiteerimisest. Alates 2003. aastast on rahvusraamatukogu Leedu kultuuri ja spordi sihtkapitalist saadud toetuste abil digiteerinud süstemaatiliselt oma kogudes sisalduvaid vanu plaate. Aastaks 2007 oli konverteeritud 1086 vana šellakplaati, mille sisu oli kantud 545 kompaktplaadile. Kokku oli huvilistele kättesaadavaks tehtud 2172 muusikapala. Projekti eesmärk on ühteaegu nii säilitada kui ka kättesaadavaks teha, seepärast on igast heliplaadist valmistatud neli digikoopiat. Neist kolm arhiveeritakse ja üks antakse lugejate kasutusse. Raamatukogu tutvustab heliplaate ka avalikkusele, korraldades presentatsioone raadios ja televisioonis ning innustades plaadifirmasid vanu helindeid digitaalsel kujul välja andma.

Ilga Rampāne Läti Ülikooli raamatukogust tutvustas tööd, mis on tehtud nende ülikooli intellektuaalsele omandile elektroonilise juurdepääsu tagamisel. Nii pakutakse aastast 1995 juurdepääsu Läti Ülikooli teadustöötajate publikatsioonidele, aastast 2005 üliõpilaste lõputöödele alates diplomitöö tasemest ning aastast 2006 ülikooli juures kaitstud dissertatsioonidele ja autoreferaatidele. Mitte kõik nimetatud tööd ei ole tänaseks kättesaadavad täistekstidena, mitmete kohta on olemas vaid bibliograafilised kirjed. Täistekstidele juurdepääsu tagamisel on äärmiselt oluline autoriõiguste jälgimise kontroll ja vastuolude tõttu Läti seaduste vahel on paljudel juhtudel vajalik sõlmida tööde autoritega individuaalsed lepingud, mis on oluliselt pidurdanud teadustööde avaldamist e-keskkonnas.

Intellektuaalse omandi teemat jätkasid Läti Patendi- ja Tehnikaraamatukogu IT osakonna juhataja **Ilva Āķe** ja patendiinfo osakonna juhataja asetäitja **Inese Klišāne**. Nende ettekanne keskendus aastatel 1920–1940 Lätis loodud ja kaitstud tööstusomandi säilitamisele ning sellele juurdepääsu tagamisele. Perioodil 1928–1939 anti Lätis igal aastal välja keskmiselt 289 patenditunnistust ja kokku oli neid Läti esimese iseseisvusperioodi kestel umbes 4500. Teave patentide kohta koondatakse kahte andmebaasi, mis on käesoleval ajal loomisel: „Läti tööstuse ajalugu osana kultuuri- ja ühiskondlikust elust 1920–1940” ning „Tööstus- ja intellektuaalse omandi kaitse Lätis 1920–1940”. Kuna patentide ja nende taotlejate kirjeldusi on siiani võimalik leida vaid üksikutes esimese vabariigi aegsetes perioodikaväljaannetes, siis on need andmebaasid patendiinfo leidmisel avalikkusele asendamatuks allikateks.

Patenditeabe juurest sai tagasi pöördunud kodumaiste esinejate ja märksa humanitaarsemate teemade juurde. Tartu Ülikooli võrdleva kirjanduse doktorant **Kairit Kaur** tutvustas vanema eesti kirjanduse digitaalset täistekstide kogu EEVA ja Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur **Marin Laak** andis ülevaate kultuuripärandi tutvustamisest digitaalajastul andmebaasi „Kreutzwaldi sajand“ vahendusel. Mõlemad Tartus koostatavad tooted keskenduvad kirjandusele. EEVA, mis sai alguse 2002. aastal, on tänaseks kujunenud kõige mahukamaks digitaalarhiiviks Eestis, sisaldades umbes 50 000 digiteeritud lehekülge. Nendel lehekülgedel on peamiselt talletatud Eesti kultuuriajaloo seisukohalt olulist rolli etendanud tekstid perioodist 13.–19. sajandini. Muuhulgas on digitaalsel kujul kättesaadavad nii Läti Henriku kui ka Balthasar Russowi „Liivimaa kroonika“, kõnelemata Eesti rahvuseeposest „Kalevipoeg“. Digitaalarhiiv „Kreutzwaldi sajand“ on samas mitmekihiline andmekogu, mille puhul on selgelt tunnetatav, et siin on lähtunud eelkõige muuseumi, mitte raamatukogu vaatenurgast ja vajadustest. Samanimelises alajaotuses „Kreutzwaldi sajand“ on võimalik saada kronoloogiline ülevaade autori elust ja tegevusest, samal perioodil Eesti- ja Liivimaal aset leidnud kultuuri- ning ühiskonnaelu sündmustest, aga ka tähtsündmustest ja isikutest Eesti ning Euroopa 19. sajandi kirjandusloos. Alajaotusse „Kalevipoeg“ on koondatud kõik rahvuseeposega seotud arhiivimaterjalid. Alajaotuses „Kogud“ leiab pilte, kunstiteoste reproduktioone, täistekste, heli- ja videofaile, mis seotud nii Kreutzwaldi kui ka tema teosega „Kalevipoeg“. Niisiis võib julgelt väita, et mõlema andmebaasi puhul on tegu tõelise maiuspalaga Eesti kirjandusteadlastele.

Vahepalana tartlaste põnevatele tegemistele kandis Vilniuse Gediminase Tehnikaülikooli raamatukoguhoidja **Natālija Popkova** ette enda ja sama ülikooli raamatukogu teabeosakonna juhataja **Aurelija Striogienė** ülevaate ülikooli teadusajakirjade täistekstandmebaasist. Ülikool annab välja 13 teadusajakirja, millest 8 ilmub inglise ja 5 leedu keeles. Alates 1998. aastast on enamus artiklite täistekste kättesaadavad ja need on lingitud ülikooli e-kataloogist. Kokku oli eelmisel, 2006. aastal andmebaasis 438 artiklit. Edaspidi on kavas skaneerida ka varasemate aastakäikude artiklid. Kahjuks on ligipääs neile tekstidele ainult ülikooli töötajatel ja üliõpilastel.

Kolmanda istungi lõpetas Tartu Ülikooli Raamatukogu raamatukoguhoidja **Andres Didrik**, kes tutvustas oma raamatukogu tegevust videomaterjali digiteerimisel. Tartu Ülikool hakkas oma vanadele filmidele tõsist tähelepanu pöörama aastal 2004. Kokku oli ülikooli kogudes selleks ajaks umbes 1500 filmi, millest vanimad pärinesid aastast 1932. Originaalidest on viimase kahe kuni kolme aasta jooksul umbes 400 antud üle Eesti Filmiarhiivile, kus on nende säilitamiseks paremad

tingimused. Digitaalsed kasutuskoopiad vanadest videolintidest on kantud DVD-plaatidele, digitaalse arhiveerimise jaoks on aga hangitud *DSpace* keskkond. Parema toetuse saavutamiseks soovitakse seda tulevikus kombineerida sakslaste loodud tarkvaraga *MyCoRe*. Kuna metaandmete loomine digiteeritud videote jaoks toimub niikuinii *Innovative Interfaces*'i süsteemi *Millennium* serveris, on täiesti võimalik, et tulevikus jagunevad Tartu Ülikoolis digitaalse arhiveerimise funktsioonid kolme eri serveri vahel.

Kolmanda istungiga jõudiski kongressi esimene päev lõpule ja osavõtjad said pöörduda tagasi kodudesse ning hotellidesse, et sealt peatselt suunduda juba Balti raamatumessi vastuvõtule Mustpeade Majas. Meelelahutust oli kongressist osavõtjatele jagunud ka eelmiseks õhtuks, mil toimus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu korraldatud vastuvõtt Estonia talveaias. Hea toidu, maitsva joogi ja meeldiva vestluse kõrvale pakkusid muusikalisi elamusi vastavalt Eesti Televisiooni tütarlastekoor ja Eesti Rahvusraamatukogu naiskoor.

Riiklik ja üle-euroopaline koostöö digiteerimise valdkonnas

Vaatamata asjaolule, et kongressi teine ja viimane päev langes laupäevale ning algas juba kell 9.00 hommikul, olid kõik osavõtjad vapralt kohal. Kindlasti oli oma osa siin selles, et viimane istung käsitles nii põnevat teemat nagu koostööalgatused eri riikide mäluasutuste vahel. Seda teemablokki juhatasid Leedu Raamatukoguhoidjate Ühingu esimees **Emilija Banionytė** ja Eesti Rahvusraamatukogu teadus- ja arenduskeskuse projektijuht Toomas Schvak.

Tartu Ülikooli Raamatukogu referendi **Signe Bachmanni** avaettekannet dissertatsioonide elektroonilisest kirjastamisest Tartu Ülikoolis oli omalaadseks sillaks kahe istungi vahel, mis sidus kokku erikogude digiteerimise ja eri institutsioonide koostöö. Tartu Ülikooli Raamatukogus on teadustöid elektrooniliselt avaldatud juba aastast 2004 ja praegu toetab seda ka ülikooli poliitika, mis nõuab, et kõik magistri- ja doktoritööd peavad olema loodud elektroonilisel kujul. Tööde kogumise hõlbustamiseks peavad kõik magistrandid ja doktorandid täitma hiljemalt kaks nädalat enne kraadi kaitsmist kokkuleppe nende dissertatsiooni avaldamise kohta ja saatma samaks ajaks ära ka faili oma teadustööga. Tööde säilitamiseks kasutatakse keskkonda *DSpace*, millest oli juttu ka Andres Didiriku ettekandes. Käesolevaks ajaks on kättesaadavaks tehtud umbes 950 dissertatsiooni alates aastast 1999 ja aastatest 1642–1940 on digiteeritud täiendavalt veel 305 teadustööd. Igal aastal lisandub täiendavalt umbes 300 dissertatsiooni. Kõlama jäi seisukoht, et ülikoolidel oleks kasulik teadustööde

elektroonilisel kogumisel ja avaldamisel koostööd teha, sest Eesti on väike ja üheskoos saavutatakse paremaid tulemusi.

Antanas Štreimikis ja **Vilius Kučiukas** on infotehnoloogid Kaunase Tehnikaülikoolist, kes on aktiivselt osalenud Leedu teadusväljaannete veebipõhise andmebaasi *eLABa* koostamisel. Süsteemi loomist alustati 2006. aastal Leedu haridus- ja teadusministeeriumi, Leedu teadusraamatukogude võrgu ja Kaunase Tehnikaülikooli koostöös. Katseliselt käivitati süsteem septembris 2006 ja hetkel on sellesse üles laaditud 199 artiklit 11 Leedu teadusajakirjast, mis hõlmavad perioodi 2005–2006. Andmete säilitamiseks kasutatakse *Fedora* tarkvara, täistekstid on seotud kirjetega raamatukogude infosüsteemise ALEPH. Olemasolevate täistekstide seas saab otsingut teostada ka läbi Leedu virtuaalraamatukogu portaali aadressil <http://www.lvb.lt>. Süsteemis sisalduvad andmed peaksid edaspidi olema leitavad samuti nii rahvuslike kui ka rahvusvaheliste otsisüsteemide vahendusel (nt *Google*).

Ogre Keskraamatukogu (Läti) direktor **Maruta Jēkabsone** puudutas raamatukogude, muuseumite ja arhiivide koostööd kohaliku kultuuripärandi identifitseerimisel ning digiteerimisel. Läti kultuurkapital on algatanud taolise koostöö toetamiseks eraldi sihtotstarbelise programmi. Selle programmi raames on silma paistnud Gulbene rahvaraamatukogu, mis on koostöös regionaalarhiivi ning kohaliku kunsti- ja ajaloomuuseumiga algatanud kolm projekti. Esimene neist hõlmas Gulbene linna tänapäeva ja ajaloo paralleelselt esitamist digiteeritud fotode abil; teiseks loodi enam kui 2500 dokumendist koosnev andmebaas hariduse ajaloost Gulbenes; ning kolmandaks töötati välja kolme asutuse ühine poliitika kultuuripärandi digiteerimise, säilitamise ja tutvustamise alal. Analoogseid initsiatiive võib esile tuua ka mujalt Lätist – Limbažist, Lauberest, Ludzast, Aizkrauklest ning paljudest muudest väiksematest ja suurematest paikadest.

Kongressi kõige elavama diskussiooni kutsus esile Eesti Rahvusraamatukogu turundusspetsialisti **Rita Enna** tutvustatud projekti DOD raames loodav *eBooks on Demand* teenus. Euroopa Liidu kaasrahastamisel loodava teenuse eesmärgiks on digiteerida enne aastat 1900 ilmunud raamatuid vastavalt klientide nõudlusele. Esimene klient tasub raamatust digikoopia valmistamise eest mõõduka hinna ja järgmistele huvilistele on digiteeritud raamat juba tasuta kättesaadav. Peamised küsimused, mis arutelu käigus esile kerkisid, puudutasidki inimeste motivatsiooni olla esimene, tasuline tellija ja hindade taskukohasust. Samuti tunti huvi analoogse teenuse rakendamise võimaluste vastu nii Eesti kui ka teiste Balti riikide muudes raamatukogudes.

Eesti Rahvusraamatukogu kunstide teabekeskuse kartograafiasaali juhataja **Margit Tohver**i ja raamatukoguhoidja **Tiina Kruubi** ettekanne tutvustas teist Euroopa Liidu kaasrahastatud projekti, milles rahvusraamatukogul on võimalus osaleda. Projekt DIGMAP algas oktoobris 2006 ja on suunatud täiendavate teenuste loomisele, mis peaksid hõlbustama digiteeritud maakaartide indekseerimist, otsingut ja kasutamist. Põhiliseks arenduseks on kujunenud kasutajaliidese loomine, mis võimaldaks leida ajaloolisi kaarte geograafiliste koordinaatide järgi ning luua ajatelg nendest kaartidest, mille koostamise kuupäevad on teada. Täpsemalt on projekti kirjeldatud veebilehel <http://www.digmap.eu/>.

Kongressi ettekannete osa lõpetas Vilniuse Ülikooli infoteaduste doktorandi **Jūratē Kuprienē** esitlus Euroopa Liidu poolt toetatavast algatusest *DigitalPreservationEurope*. Tegu on projektiga, mille eesmärgiks on kaasa aidata juba olemasolevate riiklike algatuste koostöö tõhustamisele. Soovitakse tihendada koostööd digitaalse säilitamisega tegelevate asutuste vahel, innustada tarkvarafirmasid välja töötama uusi tehnilisi lahendusi digitaalse materjali pikaajaliseks säilitamiseks ning vahetada kogemusi ja arendada oskusi õppeseminaride korraldamise kaudu. Täpsemalt on projekti kirjeldatud veebilehel <http://www.digitalpreservationeurope.eu>.

Kokkuvõtted

Kongressi kokkuvõtetes märgiti, et kolme Balti riigi raamatukogundus areneb jätkuvalt samas suunas. Prioriteedid digiteerimisel, digitaalsel säilitamisel ja juurdepääsu tagamisel digitaalsele materjalile on samad, isegi kui digiteeritava materjali sisu ja vorm on igas riigis ning igas raamatukogutüübis veidi erinevad. Nii seistakse silmitsi ka sarnaste probleemidega, olgu tegu siis tarkvara arendamise, kvalifitseeritud personali leidmise või autoriõiguste poolt seatud piirangutega digiteerimisele. Seetõttu ei ole kadunud vajadus vahetada regulaarselt kogemusi ja teha koostööd parimate lahenduste leidmiseks. Tihedam integreerumine Euroopa Liidu projektide ja koostöövõrgustikega ei tohiks välistada riikide ja Balti regiooni sisest koostööd, vaid annab sellele kõigest täiendava mõõtme. Kõlama jäi Läti Rahvusraamatukogu asedirektori Anna Mauliņa üleskutse algatada kõigis Balti riikides projektid, mis aitaksid digitaalsel kujul kättesaadavaks teha materjali tänaseks hävinud kultuurilisel oluliste paikade ja ehitiste kohta. Läti Rahvusraamatukogu on selleks juba alustanud projekti „Kadunud Läti“.

Balti raamatukoguhoidjate kongressist on saanud hea traditsioon, mis väärib kindlasti jätkamist. Alati leidub ajakohaseid ja uusi teemasid, mida saab ühiselt arutada. Kohtumiseni nelja aasta pärast Leedus!

Raamatukogundus rahvusvahelises mõõtmes

Tiiu Valm

Pärast enam kui viiskümmend aastat kestnud infosulgu lülitusid meie raamatukogud juba 1980. aastate lõpus ning 1990. aastate alguses aktiivsesse rahvusvahelisse raamatukogude vahelisse suhtlusse. Nii taastas Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing liikmeksoleku Rahvusvahelises Raamatukoguühingute ja -asutuste Liidus IFLA ning raamatukogud ühinesid institutsioonidena eelpool nimetatud IFLA-ga ning mitmete teiste eriala organisatsioonidega. Liikmeks olek ei tähenda aga sugugi ainult osavõttu konverentsidest ja muudest ühisüritustest, vaid ka aktiivset osalust organisatsioonide ja ühenduste töös, andmaks panust raamatukogunduse arengule globaalses tähenduses. See loob avarama tähenduse oma igapäevatööle ning kokkuvõttes viib meie raamatukogud maailmakaardile. Olen seda ise tunnetanud nii Läänemeremaade raamatukogude ühenduse Bibliotheca Baltica juhatuses osalenuna ja viimasel ajal Euroopa rahvusraamatukogude ühisportaali The European Library (TEL) juhatuses aseesimehena, kuid eriti aastatel 2003–2007 IFLA juhatuses liikmena. Seoses viimatimainituga tahaksingi järgnevalt avada IFLA kui suurima erialaühenduse „kõõgipoole“ minu poolt vaadatuna ja kogetuna.

Esimene kokkupuude IFLA-ga oli mul 1993. aastal, kui osalesin 59. aastakonverentsil Barcelonas. Samal aastal olin kinnitatud ka rahvaraamatukogude sektsiooni alalise komitee korrespondentliikmeks. Tollest ajast meenub vaid organisatsiooni tohutu suurus osavõtjate/liikmete arvu tähenduses ning tegevuse mitmekesisus, mida polnud kerge uustulnukana haarata. Kuid juba siis mõistsin, et IFLA põhiolemus selgub alles aktiivse ühistegevuses osalemise käigus. Esimesi kogemusi sain seejuures rahvaraamatukogude manifesti töörühmas tegutsemisel, kui püüdsime optimeerida kogu maailma kõige eripalgelisema tasemega rahvaraamatukogude tegevust ühte teksti. Pärast kahte aastat kestnud arutelusid ja kirjavahetust, muuseas esialgu tavalise posti teel ja alles viimases faasis elektrooniliste kirjadega, manifest siiski valmis ja tänaseks on juba sarnased dokumendid nii kooliraamatukogude kui ka interneti kohta olemas ning valmimas on digitaalraamatukogu manifest.

Järgnevatel aastatel lisandus nii palju rahvusvahelist suhtlust, et mind hakati tundma ja teadma, mis oli kindlasti üheks põhjuseks, et 2003. aastal esitasid kolleegid põhjamaadest mind IFLA juhatuses liikmekandidaadiks. Juhatuses olemine on aga nii suure erialaorganisatsiooni puhul nagu IFLA äärmiselt vastutusrikas,

kuna selles tehakse mitte ainult organisatsiooni juhtimisalaseid otsuseid, vaid kavandatakse praktiliselt kogu maailma raamatukogundust mõjutavaid arenguid. Juhatuses on 23 liiget, koosnedes IFLA presidendist, valitavast-presidendist, kümnest otse valitud liikmest, üheksast kutsekomitee liikmest ja kolmest kutsutud liikmest. Juhatus töötab kaks aastat ja liikmed saavad olla valitud kaheks tegevusperioodiks. Kümne liikme valimine kandidaatide hulgast toimub kirjalikult salajase hääletuse teel.

Minule ootamatuks üllatuseks osutusin viieteistkümne kandidaadi hulgast häälte arvult kaheksandana juhatusse pääsenuks. Välja jäid sellised tuntud nimed nagu Barbara Ford, Sally McCallum ja Gary E. Strong Ameerika Ühendriikidest. Valituks osutusid veel Ana Maria Zimmermann (Argentiina), Claudia Lux (Saksamaa), Jianzhong Wu (Hiina), Ellen Tise (Lõuna-Aafrika), Ingrid Parent (Kanada), Sissel Nilsen (Norra), Shawky Salem (Egiptus), Jevgeni Kuzmin (Venemaa) ja Vinyet Panyella (Hispaania). IFLA presidendiks valiti Kay Raseroka Botswana Ülikooli raamatukogust, valitavaks presidendiks Alex Byrne Sydney Tehnoloogia Ülikooli raamatukogust ning peasekretärina jätkas raamatukogunduse üldsusele tuntud Ross Shimmon.

Minu rõõm valituks osutumise üle oli üürrike, kuna ma ei kujutanud ju ette ega saanudki eelnevate kogemuste puudumise tõttu teada, mida tegelikult tähendab IFLA juhatuses olemine. See tähendab vähemalt kaks korda aastas neljapäevaseid pikki nõupidamisi IFLA „peakorteris“ Haagis, sellele lisandub kolmas kohtumiskord – aastakonverentsi ajal – mis kestuselt pole sugugi lühem kokkusaamine. Rahalist kompensatsiooni sõidu- ja elamiskulude katmiseks IFLA juhatusel ei jaga ning töötasu ei maksa. Kirja teel suhtlemine juhatusel on mingi dokumendi väljatöötamise ajal nii tihe, et postkast otses mõttes on ummistunud ja püsib selles seisus nii kaua, kui oled oma arvamuse ka sekka öelnud.

Reeglina on IFLA juhatusel liikmete ülesandeks töötada erinevates sektsioonides, esindamaks ühelt poolt juhatus ja teiselt poolt vahendama juhatusel sektsioonil tehtavat. Kuna ma ei olnud varemalt olnud ühegi sektsiooni alamkomitee liige, siis määrati mind IFLA konverentside ja teiste ürituste planeerimise komiteesse, kelle ülesandeks on aastakonverentside ja IFLA teiste ürituste strateegiline planeerimine, uute vormide ja tehnikate rakendamine. Näiteks tegi see komitee küllalt palju muutmaks konverentside programmilist ülesehitust ning korraldamaks ümber hääletusprotseduure. Kahjuks ei ole tänaseni rakendatud hääletamisel tehnoloogilisi võimalusi, mida komitee ette pani ja ikka toimub see hääletus-sedelitega, aga kindlasti muutub seegi peagi. Programmilise ülesehituse muutmise

tulemusi võis märgata aga juba viimasel aastakonverentsil Lõuna-Aafrikas. Varasemast enam oli sessioone ühendatud teemade terviklikuks käsitlemiseks, selle asemel, et raamatukogu tehnoloogiaküsimusi arutleda eraldi raamatukogutöö protsessidest jms.

Kuid 2003. aastaks oli IFLA tegevuses tervikuna toimunud seisak, liikmeskond ei kasvanud, käsitletav temaatika oli muutunud küllaltki suurele osale liikmetele rutiinseks ja igavaks ning mis peamine – infoühiskonna arengutes ei olnud raamatukogudel ja ühtlasi IFLA-l mingit kohta. IFLA uue mudeli ja strateegia väljatöötamise eest hakkas juhatuses eriti energiliselt seisma valitav president Alex Byrne, kes pani kokku niinimetatud strateegia töörühma, mille töös osalesin ka mina. IFLA 71. aastakonverentsil Oslos avalikustas president Kay Raseroka esmakordselt meie töö tulemuse, mille kohaselt organisatsiooni uus mudel toetub kolmele sambale:

- ühiskonna sammas, mis toetab raamatukogude ja raamatukoguteenuste mõju ühiskonnas ja kajastub IFLA FAIFE, CLM, Blue Shield programmides ning mille väljund on Infoühiskonna Tippkohtumised (WSIS), 2003. aastal Genfis ja 2005. aastal Tunises;
- elukutse sammas, mida toetavad IFLA pikaajalised tegevusalad ALP, ICABS, PAC, UNIMARC, sektsioonid ja divisjonid, mis toetuvad raamatukoguhoidja professionaalsusele;
- liikmete sammas on IFLA-le olulisim, kuna sisaldab liikmetele pakutavaid lisaväärtusi (konverentsid, väljaanded, kogemuste vahetamine jms).

Selleks, et uus mudel rakenduks, pidas juhatus oma tegevuse kavandamisel olulisimaks tegeleda liikmete kommunikatsiooniväljundi IFLANET-i väljaarendamisega, organisatsiooni uue rahastamise ja eelarve skeemiga ning liikmeskonna kasvatamisega.

Paralleelselt IFLA mudeli aruteludega toimusid juhatuse diskussioonid 2006.–2009. aasta strateegilise arengukava teemadel, mis keskendusid järgmistele tegevustele ja probleemidele nagu:

- raamatukogude arengut toetavate kõrgetasemeliste juhend- ja normdokumentide väljatöötamine;
- IFLA publikatsioonide süsteemi loomine, sealhulgas IFLANET-i kaasajastamine;
- ülemaailmse raamatukogude organisatsioonide arenguprogrammi väljatöötamine;

- raamatukogude nn lobby (*advocacy*) programmi väljatöötamine;
- autoriõiguse küsimustega järjekindel tegelemine;
- IFLA põhikirja uuendamine;
- organisatsiooni rahastamisskeemide loomine;
- FAIFE (Committee on Free Access to Information and Freedom of Expression) - tegevuse reorganiseerimine;
- IFLA ametlike keelte poliitika ja regionaalsete kontorite avamine;
- IFLA ametlike rekvisiitide ja logo kasutamise korra väljatöötamine
- aastakonverentside formaadi muutmine ja palju muud.

Kuna IFLA juhatuse koosseisule on põhikirjakohaselt tegutsemiseks määratud kaheaastane periood, siis tegelikult viib kavandatu ellu või korrigeerib püstitatud ülesandeid juba uus juhatus. Loomulikult on seejuures oluline märkida, et valitav president saab mingil määral järjepidevuse kandjana suuremaid muutusi ära hoida. Kui eelpool nimetatud olulised uuendused IFLA tegevuse reorganiseerimiseks valmisid ajavahemikus 2003–2005, siis selleks ajaks lõppesid ka selle juhatuse volitused ning algasid uued valimised. Kuigi olin pingelise põhitöö kõrval üsna ära vaevatud IFLA liinis tegutsemisest, ei armasta ma üldiselt asju pooleli jätta. See oligi peamiseks põhjuseks, miks nõustusin ka teistkordselt kandideerima IFLA juhatusse. Osutasin taas valituks ja uuenenud koosseisuga (tunduvalt rohkema arvu ameeriklastega) juhatus jätkaski president Alex Byrne'i ja uue valitava presidendi Claudia Lux'i juhtimisel eelmise juhatuse kavandatu elluviimist. IFLA peasekretäri oli selleks ajaks uus, nimelt raamatukogunduse professionaalina tuntud ja äärmiselt intelligentne Peter Lor Lõuna-Aafrikast.

Juhatus tegevuse sellest perioodist on asjakohane ära märkida kõige olulisem:

- IFLA/UNESCO digitaalraamatukogude manifesti projekti väljatöötamine;
- kodulehe (IFLANET) uue struktuuri ja rahastamise skeemi kavandamine;
- IFLA struktuuri <http://www.ifla.org/IV/ifla73/papers/070-PC-hearing.pdf> reorganiseerimine;
- IFLA/FAIFE komitee reorganiseerimine;
- organisatsiooni finantseerimise strateegia väljatöötamine;
- IFLA osakondade ja keelekeskuste avamine ning töö korraldamine (Pretoorias, Aleksandrias, Dakaris ja Moskvast).

Kahtlemata oli selle juhatuse suurimaid saavutusi IFLA struktuuri uuendamine, sest aastakümneid ühe struktuurilise ülesehituse ja korraldusega töötamine oli üks põhjusi, miks liikmeskond ei kasvanud, ühistöö rauges ja IFLA kui organisatsioon ei olnud raamatukogude rahvusvahelises suhtluses enam nii arvestatav. Juhatuse, kus töötasid rahvusvaheliselt tuntud raamatukogunduse spetsialistid nagu Ingrid Parent, Barbara Tillet, Barbara Ford, Peter Lor jpt kaalus äärmise tõsidusega ettevõetavaid uuendusi ja sellega kaasnevat võimalikke tagasilööke, kuid otsustavus ja tahe uuendada meie eriala suurimat organisatsiooni võitis.

2007. aastal alustas tööd IFLA uus juhatuse, kuhu ma pärast kahte võimalikku valmisperioodi enam ei kuulu. Kuid tegutsemist IFLA liinis ei ole ma sellegipoolest kõrvale jätnud, vaid valituna nüüd järgmiseks neljaks aastaks rahvusraamatukogude sektsiooni alalise komiteesse, saan keskenduda oma põhitöö temaatikasse ja samas kaasa aidata IFLA uuenemisprotsessile. Ühtlasi olen tegev ühes põnevas vastloodud töögrupis *small and smart*, kuhu on koondunud Šotimaa, Walesi, Islandi, Sloveenia, Uus-Meremaa, Singapuri ja Iirimaa rahvusraamatukogude kolleegid, et vaatamata meie riikide ja raamatukogude väiksusele saaksid rahvusvahelise kõlapinna meie targad teod.

Kokkuvõttes on siinesitatud ainult üks väike osa kogu sellest rahvusvahelisest mõõtmest, mis toimub raamatukogunduse maailmas ja millesse meiega panustame. Võimalusi ja väljakutseid on tegelikult tunduvalt enam ja neid ei maksa karta, sest tuleb meeles pidada, et raamatukogul ja informatsioonil ei ole piire.

Lastekirjandus aabitsast õudusjutuni

Helle Laanpere

Lastekirjanduse sõnastik / R. Krusten, K. Kumberg, M. Mürsepp, M. Niitra, H. Ojala, J. Palm, M. Reidolv, A. Tarrend. – Tallinn : Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus, 2006. - 203 lk.

Mõista, mõista, mis see on: priske ja punetav kui ladvaõun, pisikeses kirjas nagu laenulepingu kohustuste punkt, algab aabitsa ja lõpeb õudusjutuga? Õige! Tegu on esimese põhjaliku eestikeelse ja -meelse lastekirjanduse sõnastikuga. Tegelikult ehk isegi esimese eestikeelse täiskasvanud kasutajale suunatud kirjanduse sõnastikuga üldse, kui meenutada, et Märt Hennoste „Väike kirjanduse leksikon” ja Reet Neithali „Mis on mis kirjanduses” on adresseeritud üldhariduskoolide õpilastele.

Mõni skeptilisem lehitseja toriseb isegi: „No mis sel kõigel üldse lastekirjandusega pistmist on? Täiesti tavalised üldise kirjandusteooria mõisted ja terminid. Iga märksõna taga tõlge nelja kohalikku võõrkeelde... hmm, päris huvitav: siin on ka sõnade päritolu ja algne tähendus... Seda ma küll ei teadnud, et *följeton* tähendab prantsuse keeles lehekest! Või, et *satiir* on ladina keeles ühepajatoit ja *tragöödia* kreeka keeles sikulaul! Tuleb välja, et kirjandusinimesed räägivadki enese teadmata põhiliselt kreeka ja ladina keeles.”

Edasi süveneb skeptiline toriseja tahtmatult artiklitesse ja avastab, et tema aastaid tagasi rajatud ja omateada hoolsalt haljendamas hoitud humanitaarhariduse põllulapil on üllatavalt palju umbrohtunud vagusid ja isegi mõni söötijäänud nurgatagune. Ennäe, selgub, et me kasutame tihti sokraatilist irooniat! *Protagonist* – sellist terminit on ju ennegi kuulnud, aga et ta just seda tähendab... *Grotesk* oleks justkui väga tuttav sõna, kuid tuleb välja, et selgi on tibia teine tähendusvarjund kui seni arvatud. *Huvikonks, mall, nugisõna, tegelusraamat* – eestikeelseid mõisteid tasuks tõesti sagedamini pruukida!

Jaa, tunnistab torisemise unustanud sõnastiku sirvija: kõik märksõnad on põhjalikult lahti kirjutatud, alates mõiste ja selle kasutamise ajaloost. Hulk viiteid tuntud teostele aitab mõiste kirjandusmaastikul paika kohendada... ja mis sa

kostad: iga soliidse kirjandusermini juurde jätkub küllaga näiteid ka lastekirjanduse vallast!

Seepeale paisub lasteraamatutega tegeleva inimese põu uhkusest. Tulgu nüüd veel keegi lastekirjandusele ülevalt alla vaatama! Eks tõesta käesolev teos ometi kujukalt, et tegu on igapidi väärrika osaga üldisest kirjandusest, mil seljataga pikk, kõigi kirjanduselu reeglite järgi toimunud areng! Ehk õpivad raamatutegijad, -kirjastajad, -kaubastajad, -arvustajad ja -kasutajad ometi lasteraamatusse suhtuma nõudlikumalt, allahindluseta ja kõrgi pealiskaudsuset! Võib-olla väheneb tänu sellele koguni raamatupoe lettidel kaitsetute laste kaela valguv kirev rämpsvaimutoidu voog ja suureneb tuumakate palade valik.

Siis jagab lastekirjanduse sõnastiku juba süstemaatiliselt läbi töötanud lugeja oma ohhoo-elamust kolleegidega, kelle hariduspõld ehk samuti kobestamist võiks vajada. Et vaadake ometi, kuidas see üllitis aitab teie kirjandusteooriaalaseid teadmisi täiendada ja korrastada – otsige artikleid lugedes kindlasti üles ka viited teistele märksõnadele! Näete, siin on lühike eesti lastekirjanduse ajalugu (*lastekirjandus*), teisel saab ülevaate lastekirjanduse uurimise käekäigust (*lastekirjanduse uurimine*), defineeritakse sõna *lastekultuur*, käsitletakse lastekirjanduse kasvavat mõju – kas te ikka teate oma lugejate sellekohastele päringutele siit raamatust vastuseid otsida? Ühelgi lastekirjanduse uurijal poleks häbi nii soliidsest väljaandest saadud teoreetilisele taustale viidata. Ja kui sõnastiku materjalist väheks jääb, võib läbi töötada artiklijärgse bibliograafia, palun väga! Otsite lasteraamatuid mingil teemal – olge lahked: leiate abi *märksõnadest kool lastekirjanduses, sõprus lastekirjanduses...*

Kolleegid võtavadki tuld, süvenevad sõnastikku, kiidavad ja mainivad tudengeid, kes teost juba tänulikult kasutavad. (Siinkohal olgu tänatud head inimesed Võrumaa Keskraamatukogust, Lääne-Virumaa Keskraamatukogust, Jõhvi Keskraamatukogust, Viljandi Linnaraamatukogust ja Pärnu Keskraamatukogust, kelle muljetest käesolev kirjutis sai kokku põimitud!) Kuid põhjalike inimestena ei piirdu nad pealiskaudse paitusega, vaid märgivad nõudlikult: mitte kõigi kirjanduserminite puhul pole leitud veenvat seost lastekirjandusega (*aforism, epigramm, novell, eksistentsialism, postmodernism* jt). Ja veel: kui käsitletakse olulisemaid lastekirjanduses kajastatud teemasid, kas siis kodu/pere teemat on peetud ebaoluliseks? Kunstnik mängib kaalukat rolli lasteraamatu sõnumi edastamisel (vt märksõna *ikonotekst*) – oleks oodanud selle teema põhjalikumat avamist. Kirjanduse loetelu artikli lõpus on suurepärase, kuid ilmselt valikuline – tahaks rohkemgi materjali leida...

Aga eelkõige torkab silma ainekäsitlemise mõningane ebaühtlus – pikkade põhjalike lastekirjanduslike näidete loeteluga varustatud artiklid vahelduvad lakooniliste definitsioonidega, milles näiteid kirjandusest vähe või üldse mitte, ehkki neid võiks ju leida küll! Ja teisal võiks leida hoopis paremaid näiteid, eks ole! Seepeale hakkame üheskoos oma lugemust läbi traalima ja tõdeme lõpuks, et sedasorti mälu treening mõjub üpris virgutavalt. Nii oleme kasu lõiganud ka sellest kurvast sündmusest, nagu ütles Kadri. (Oli see nüüd *allusioon*, *tsitaat* või *kild*?)

On vist veider tahta märksõnalise ülesehitusega teatmeteosest aineregistrit, ometi tabasin end tihti sõnastikku edasi-tagasi lehitsemas, et leida uuesti teemat, millest justkui kusagil juttu oli, aga millise märksõnaga seoses? Nii leidsin eelpoolmainitud mõiste *kild* lõpuks üles artiklist pealkirjaga *kõnekäänd*. (Muide, M. Hennoste „Väikeses kirjanduse leksikonis“ (2003) on *kild* hoopis *lendsõna* sünonüüm.)

Sama selgus kolleegide muljetest. Näiteks tunti puudust märksõnast *reklaam*. Kirjanduse kaubastumist on küll põhjalikult lastekirjanduslike näidete abil käsitletud artiklis pealkirjaga *kommertsialiseerimine*, aga kui see termin hetkel pähe ei tule, jääb materjal tõesti leidmata.

Samuti otsiti asjatult mõistet *internetikirjandus*. Nimetatud nähtus on eriti noorte kirjandusliku eneseväljenduse kanalina jõuliselt eluõigust võitmas, paraku pühendab sõnastik sellele vaid viis sõna noortekirjandust käsitleva artikli lõpus.

No eks ole ju tegu lastekirjanduse sõnastikuga, küllap on laste kirjandusloomele rohkem tähelepanu pööratud? Selgub, et omaette märksõna au on pälvinud vaid *laste kirjandusvõistlus*. Organiseerimata kirjandusliku tegevuse kohta loeme artiklist *lastekirjandus*: “Teatud tingimustel võib lastekirjanduseks pidada kirjandust, mida lapsed ise loovad (nt kaastöö koolialmanahhile, vt *almanahh*), kuid kuna see ei pea olema ilmingimata lastele suunatud, on siinkohal siiski õigem rääkida laste (oma)loomingust.” Veel on lastele kui kirjandusteksti võimalikele autoritele põgusalt vihjatud artiklites *ajakirjandus*, *folkloor*, *grafiti*, *rahvalaul*. *Essee* kohta öeldakse: “Ka üliõpilastöid ja koolikirjandeid on nimetatud esseedeks, mis võib mõjuda nõudliku žanri devalveerimisena.”

Kusagil anti vist veel mõista, et täiskasvanute poolt raamatuks vormistatud laste pajatused ja fantaasiamängud (nt P. Sauteri „Laste raamat“) omavad eelkõige väärtust autori perekonnaringis – aga võin ka eksida, seda kohta ma sõnastikust enam üles ei leidnud...

Niisiis on lapsed ja noored selle sõnastiku läbi lõpuks ometi ausse tõstetud kirjandusteose tegelase ja adressaadina, kuid kirjandusliku teksti loojate loorbereid täiskasvanud nendega siiski jagada ei taha.

Üks pisike tüütu nurin kostab raamatukoguhoidja mätta otsast veel. Kõik sõnastiku mõisted on lahti seletatud nende algkeelest ja ajaloost alates – välja arvatud *lasteraamatukogu*, mida defineeritakse lihtsalt lapsi teenindava raamatukoguna. Oleks ju selgi puhul võinud alata raamatukogu olemuse ja toimimispõhimõtete määratlemisega?

Kutsun üles kõiki kolleege, kes selle nurinaga nõustuvad, kirjutama märksõnaartiklit pealkirjaga *raamatukogu*. Palun seda teha kõigi erialaleksikoni reeglite järgi – korrektsetes teaduskeeles, ammendavalt ja kontsentreeritult, näidete, viidete ja artiklijärgse bibliograafiaga. Lisapunkti saavad autorid, kes esitavad sõna *biblioteek* etümoloogia.

Ja kui me oleme oma artiklid valmis saanud, tõusevad tõenäoliselt püsti ka need, kes seni veel istuma jäid, et üheskoos aplodeerida „Lastekirjanduse sõnastiku“ autorite töökale kollektiivile!

ERÜ teenetepremia 2006 laureaat Hans Jürman

28. veebruaril (2008) tähistas oma 85. sünnipäeva Eesti raamatukogunduse *grand old man* ERÜ auliige, Valgetähe V klassi teenetemärgi kavaler Hans Jürman.

Hans Jürmanit teavad vist küll kõik Eesti raamatukoguhoidjad, vähemalt nimepidi. Kohtusin esmakordselt härra Jürmaniga 1976. aastal RK (tookord Raamatukogu: metoodika ja informatsioon) toimetuses. Esmamulje Hans Jürmanist kui väga erudeeritud, töökast, tasakaalukast ning omapärase maheda huumoriga inimesest on aastakümnetega kinnistunud. Muljetavaldav on tema töö meie eestikeelse erialasõnavara arendamisel ja hoidmisel. Viimane pole sugugi liiast, sest kipume ülearu kergesti kasutama muukeelseid termineid, kuigi suupärane eestikeelne vaste olemas. Mõnus lugemisvara on tema kirjutised raamatukogude ajaloost ning meenutused kohtumistest ja koostööst meie raamatukogunduse suurkujudega. Jääb vaid soovida, et need saaksid mälestuste raamatuks.

Tervist ja jõudu selleks!

Malle Ermel

Liivametsa lugemised – oodatud abi.

ERÜ aastapremia 2006 laureaat Maire Liivamets

Pühendunud tegevuse eest tänapäeva eesti kirjanduse vahendamisel ja tutvustamisel raamatukoguhoidjaile sai ERÜ 2006. aasta aastapremia kirjanduskriitik, Eesti Rahvusraamatukogu eesti kirjanduse referent Maire Liivamets.

Raamatukogurahva seas sai Maire Liivamets laiemalt tuntuks ajakirja Raamatukogu toimetajana (1993–2005). Tema avaveerud, jututoad, julged päevakajalised artiklid ja mõttevahetused eesti kirjanduse teemadel äratavad tähelepanu ja pakuvad mõtlemisainet ka praegu. Tema esinemised nii maakondlikel seminaridel kui Eesti Rahvusraamatukogus, koolides eri paigus üle Eesti erinevatele kuulajatele on alati oodatud.

Maire Liivametsale on eriti südamelähedane eesti väärtkirjanduse, sh pagulas-kirjanduse tutvustamine. Klassikust eesti novellimeistri Gert Helbemäe loomingut võrratult tundva Maire Liivametsa järelsõna novellikogule „Öö nõiapoes“ (2002) on nauditav ja lugema kutsuv. Tema koostatud on novellivalimikud Mait Metsanurga („Kreeps“, 2005) ja Richard Rohu („Öö“, 2007) loomingust sarjas „Eesti novellivara“.

Maire Liivametsa veendumus on, et eesti kirjanduse kaudu kestab eesti keel ja rahvas ning ta südameasjaks on aidata kaasa meie oma kirjanduse võimalikult laiemale levikule. Eesti Raamatu Aasta eel kirjutab ta: „Ka mina olen hakanud viimasel ajal tähelepanelikult jälgima inimeste kirjanduslikke soove ja lugemismaitset. Jälgima nn sotsiaalset tellimust kultuurile. Võib-olla põhjustab seda lähenev raamatuaasta, aga ma olen pikka aega hoidnud silma peal ka raamaturahva lugemistaval ja kuulatanud, millistest väljaannetest kõneldakse, mida eelistatakse“⁴. M. Liivamets nendib, et eesti lugeja laual on praegu nii palju hõrgutisi – ole vaid mees ja vali.

Maire Liivamets hakkas raamatukogutöötajaid sammhaaval suunama õpetusliku ja hariva ivaga kirjanduse juurde. Juba 2000. aasta suvel kõneles ta Kiidil ERÜ maaraamatukogude sektsiooni seminarlaagris värskemast ja nooremast eesti kirjandusest, järgnesid esinemised komplekteerijate koolituspäevadel. Ühiselt on

⁴ Raamatukogu 2000, nr 2

otsitud vastust küsimusele: „Kuidas ära tunda väärtkirjandust?“, algatatud mõttevahetus „Kellele on eesti kirjandust tarvis?“.

2004. aastal korraldas Eesti Rahvusraamatukogu koos Eesti Kirjanike Liiduga eesti kirjanduse ümarlaua, mille ajendiks võib pidada juba ligi aasta kestnud diskussiooni kirjanike ja raamatukoguhoidjate-lugejate vahel. Ümarlaua „Eesti kirjandus: kas väljasurev liik või seitsme peaga lohe?“ arutelude keskmes olid lugeja kui kirjanduse väärtustaja ootused ja vajadused, kuid ka järjest vähenev soov lugeda nüüdisaja eesti ilukirjandust. Järgnesid aasta suurejoonelisimaks kirjandus-sündmuseks nimetatud I rahvusvaheline kirjandusfoorum „Paabeli raamatukogu“ (9.–10. dets 2005) ja „Kirjasõna vabadus“ (15.–16. dets 2006). Kõigi nende teokssaamisel tuli Maire Liivametsal täita nii mõtestaja, korraldaja, diskussiooni eestvedaja kui esineja rolli.

Rahvusraamatukogu eesti kirjanduse referendina tööle asudes septembris 2005 võttis Maire Liivamets enda kanda lugupidamist vääriva, aga raske ülesande tutvustada raamatukoguhoidjaile uut eesti kirjandust. „Pöördumine eesti kirjanduse asjus“ RR-i kodulehel tõi raamatukoguhoidjateni esimesed „Liivametsa lugemised“⁵. Igakuised kõige värskemad kirjandusveerud eesti kirjanduse kohta sisaldavad lühikommentaare ja tekstinäiteid ning jõuavad Eesti Rahvusraamatukogu kodulehe kaudu kõigi huvilisteni. Raamatukoguhoidjaile mõeldud lähetuslaused annavad ülevaate eelmise kuu kirjanduse tähtsündmustest (raamatuesitlused, kohtumised, seminarid) koos omapoolse hinnangu või soovitusena lugeda mingit kindlat artiklit. Raamatututvustusi ilmub pea igas korralikus kultuuriväljaandes (vt Sirp, Vikerkaar, Looming, Eesti Päevalehe kultuurilisa Arkaadia, Postimees, Värske Rõhk) – mõni sisukam, teine mittemidagiütlev. Raamatukoguhoidjal on raske selles infotulvas õiget üles leida või valikut teha. Maire Liivamets, püüdes aimata raamatukoguhoidja vajadusi, eriti kogude komplekteerimisel, ei paku rutiinannotatsioone, vaid kirjanduskriitikat, mis aitab raamatukoguhoidjal lugejat õigete teosteni juhtida.

Maire Liivametsa eestimeelsusest ja soovist osaleda aktiivselt Eesti tuleviku kujundamisel annab pildi tema essee "Aeg tuleb endiselt maa ja mere pealt", mis sai Tartu Ülikooli eetikakeskuse, presidendi mõttekoja, ajakirja Akadeemia ning haridus- ja teadusministeeriumi korraldatud ja Vabariigi Presidendi poolt 2007.

⁵ <http://www.nlib.ee/38137>

aasta veebruaris välja kuulutatud esseekonkursil "Millises Eestis ma tahan elada?" täiskasvanute vanusegrupis esimese koha⁶.

Kui küsimus on eesti kirjanduses, on Maire alati lahkelt abi jagamas tehes seda kirglikult ning andumusega – olgu see esinemine seminaril või kirjandusfoorumil, kirjaniketuuri korraldamine, kirjanduse ümarlaua juhtimine või läbirääkimiste pidamine.

Maire Liivametsal on terane pilk ja hea vaist koondada enda ümber mõttekaaslasid. Ta hindab kõrgelt neid, kes armastavad eesti kirjandust, kellele läheb korda selle käekäik, kes ise sügavuti eesti keelt ja kultuuri tunnevad ja kelle väljaütlemistes on midagi sellist, mis huvi tekitab. Nii Paabeli raamatukogu kui eesti kirjanduse ümarlaua korraldamisel on Maire Liivamets kaasanud raamatukogurahva hulgast ärksamad pead.

Luuletaja Jürgen Rooste etteheide, et raamatukoguhoidjatel puudub kodumaise kirjanduse suhtes missioonitunne, et nad ei tea ega edasta lugejatele eesti uut kirjandust, kutsus esile raamatukogutöötajate seas pahameeletormi, aga ka mõlemapoolse arusaamise lähemate kontaktide otsimise vajadusest. Küllap see oligi algõukeks üle-eestilisele projektile „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes”. Esimene kirjandustuur toimus 21.–23. okt 2004.

Maire on abistanud Eesti Kirjanike Liitu kirjanike ringsõitude ettevalmistamisel ja teostamisel. Tänu Kultuurkapitali ja hiljem Kultuuriministeeriumi toetusele sündinud kolme kirjandustuuri jooksul oli maakondades rohkesti kirjanike kohtumisi kõikidega, kes loevad ja tunnevad huvi viimastel aastatel eesti kirjanduses toimunu vastu. Raamatukoguhoidjate, kirjandusõpetajate, kooliõpilastega toimunud kohtumiste põhiteemaks on olnud eesti kirjanduse mitmekesisus ja rikkus. Autorid on tutvustanud oma uusi raamatuid, jaganud autogramme ja vastanud kuulajate küsimustele. Tuurid aitasid raamatukoguhoidjatel ja kirjanikel üksteist paremini mõista. Pärast teist kirjandustuuri (24.–28. okt 2005) sõandas Maire Liivamets väita: „Kirjanike ja raamatukogude vahepeal peaaegu suikunud suhted on elavnenud, jonn meeltest lahtunud. [---] Üksteise ja lugejate tundmise teel on jälle tõhus samm astutud. Raamatukoguhoidjad ja lugejad suhtuvad ehk leebemalt noorema kirjarahva sõnumisse, kohati harjumatult teistsugusesse ja vängesse, aga ikkagi oma, st eesti kirjanduse sõnumisse. Kirjanikud on aga sunnitud mõnikord kuulama meie arvamusi.” 2006. aastal toimunud III kirjandustuuri võttis Maire Liivamets kokku optimistlikumalt: „Raamat, raamat,

⁶ http://www.eetika.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=252410/t%E4iskasvanud_I.pdf

raamat – meie usk, lootus ja armastus. Raamatukogud ja kirjanikud – meie suhted – neiski leidub usku, lootust ja armastust.” Tolleaegne Eesti Kirjanike Liidu esimees Jan Kaus on hinnanud Maire Liivametsa delikaatsust ja tarkust kirjanikkonna ja raamatukogutöötajate vaheliste suhete arendamisel.

Nagu kirjandustuurid on näidanud, on kirjaniku sõnal endiselt eestlase silmis kaalu ning temalt oodatakse selgitust ja seisukohavõttu ühiskonnaelu olulistes küsimustes. Ka kirjanikud hindavad tuuride tähtsust. Uhkusega kirjutab Maire Liivamets ⁷: „Head raamatukoguhoidjad, kas te märkate, mida ütles Jürgen Rooste aastalõpu Sirbis? Ikka seda, et eesti kirjanduse pilti on parandanud hea läbisaamine raamatukogudega, kuhu kirjanikud sügiseti uljalt sõidavad.” Poet Mihkel Kaevats on tunnistanud, et talle meeldib kirjandustuuri mõte, sest meie kaasaegset ja uut kirjandust on tänapäeval raske jälgida. Kaevats on ka öelnud, et oma nooruse ja tundmatuse tõttu võidab ta sellisest ettevõtmisest ehk kõige enam, sest saab oma loomingut tavalugejale lähemale tuua. Raamatukoguhoidjad nõustuvad Kalev Kesküla hinnanguga, et „kirjandustuur avas hingesoppides uusi tahke ja luuke – nii publikul kui esinejail”. Kirjanikega kohtumine on alati oodatud sündmus.

Maire Liivametsa missioon ärgitada eestlasi, eelkõige raamatukoguhoidjaid, lugema rohkem eesti kirjandust on olnud tulemusrikas. Maire Liivamets on väljendanud rahulolu: „Raamatukoguhoidjad on kohanemisteel. [---] Viimaste aastate ühine töö ja vaev, st eesti kirjanduse mitmesse harusse kasvava puu eest hoolitsemine raamatukoguhoidjate hulgas aina paraneb ning postmodernistliku oma-kirjanduse mõistmise raskused on ületatavad. Kui me seda ise ei tee, kui me ise ei hinda oma keelt ja kirjandust ja kultuuri, siis ei saa seda teha ka teised.” Tema raamatututvustused on igale raamatukoguhoidjale oodatud ja vajalik lugemisvara. Seepärast on igati tark mõte järgida Liivametsa soovitus: võtke nii tihti, kui aega leiate, riulilt eesti kirjaniku teos – ja te olete vaimselt õigel teel. Edasi tuleks meil “lugemistele” toetudes viia eesti väärtkirjandus iga lugejani. Meeldetuletuseks: Maire Liivametsa lugemised leiate aadressil: <http://www.nlib.ee/38134>.

Täname lugupeetud Maire Liivametsa ja soovime jõudu tema tänuväärse töö. Loodame siiralt, et täituks tema unistus, et mõni Tallinna raamatukogu leiaks võimaluse avada eesti kirjandusele keskendunud toakene või teistest eraldatud nurgakene... Aga miks mitte ei võiks Eesti Rahvusraamatukogus olla selline hubane

⁷ Liivametsa lugemised : 5 (17. jaanuar 2006) <http://www.nlib.ee/38139>

kokkusaamise koht, kus saab tutvuda eesti värskema kirjandusega ja kus raamat ja lugeja ulatavad teineteisele terekäe?

PS "Liivametsa lugemiste" maht on kasvanud juba nii suureks, et selles orienteerumine on keeruline ja aeganõudev. Ettepanek: koostada nimede või pealkirjade register!

Ere Raag

ERÜ teenetpreemia 2007 laureaat Konrad Kikas

Konrad Kikas on sündinud 8. veebruaril 1928. aastal Tallinnas. Ta on õppinud Jakob Westholmi Gümnaasiumis (hilisema nimega Tallinna 7. Keskkool) ja Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas, mille lõpetas 1960. aastal raamatukogunduse erialal. Magistritöö “Eesti spetsialistide infovajadused ja teadusraamatukogude koostis (1967–1996)” kaitses Konrad Kikas 1997. aastal ja talle omistati *magister artium*’i kraad infoteaduse erialal.

1950. aastal töötas Konrad Kikas lühikest aega Riiklikus Raamatukogus. Järgnes sõjaväeteenistuses olles lennukiehituse õppimine ja töötamine aviomehaanikuna. Sõjaväest vabanenud, tuli Konrad Kikas 1954. aastal Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukokku, töötades esialgu vanemraamatukoguhoidjana, siis komplekteerimisosakonna juhatajana ja 1961. aastast direktorina. 33 aastat kestnud raamatukogu juhtimise järel töötab ta 1995. aastast teadus- ja arendustalituse juhatajana.

Konrad Kikas on tegutsenud viljakalt nii TTÜ Raamatukogu kui ka kogu Eesti raamatukogunduse arendamisel. Ta on olnud paljude raamatukogudevaheliste komisjonide juht (Riikliku Ametkondadevahelise Raamatukogude nõukogu liige 1964–1970 ja esimehe asetäitja 1971–1974; Riikliku Ametkondadevahelise Raamatukogukomisjoni büroo esimees 1976–1981 ja liige 1982–1988; fondide komisjoni esimees (1976–1988). 1970. ja 1980. aastail organiseeris ja juhendas ta Eesti teadlaste ja spetsialistide infovajaduse ja Eesti teadusraamatukogude koostise ja kasutamise uuringuid, osales vastava metoodika väljatöötamises ja uuringuis endis. Tema uurimisteemadeks on olnud ka teadusraamatukogude võrk, kogude komplekteerimise koordineerimine ja komplekteerimise rahastamise põhimõtted.

Konrad Kikas on tutvustanud USA-s väljatöötatud kogude hindamise ja komplekteerimise metoodikat *Conspectus*, mis on saanud aluseks Eesti teadusraamatukogude ühtsele komplekteerimiskavale; sama metoodikat kasutades koostas ta TTÜ Raamatukogule sügavusindikaatoritega kolmetasandilise komplekteerimiskava (hõlmab põhiinformatsiooni tasandi ning õppe- ja teadustööd toetavad tasandid). Ta on aktiivselt osalenud raamatukogu uue hoone ruumi-programmi koostamises ning kogude paigutamise ja töökorralduse optimeerimises. Viimastel aastatel on eeltoodule lisandunud keskraamatukogude kulude tasuvuse uurimine DEA (Data Envelopment Analysis) meetodil. Nendel teemadel on ta avaldanud kodu- ja välismaistes väljaannetes üle 100 publikatsiooni.

Konrad Kikas on esindanud meie raamatukogu mitmes rahvusvahelises organisatsioonis ja arendanud viljakat koostööd paljude välismaa raamatukogudega. Eriti tihedad sidemed kujunesid välja Helsingi Tehnikaülikooli ja Dortmundi Ülikooli raamatukoguga.

Konrad Kikas on ENSV teeneline kultuuritegelane. Tehnikaülikooli juhtkond on hinnanud tema teeneid TPI teenetemedaliga 1988. aastal, TTÜ teenetemedaliga "MENTE ET MANU" 1998. aastal ja TTÜ kõrgeima autasuga – suure teenetemedaliga "MENTE ET MANU" 2008. aastal.

Kolleegid TTÜ raamatukogust

ERÜ aastapremia 2007 laureaat Kersti Burk

Kersti Burk on sündinud 1. juulil 1953 Amblas. Viljandi Kultuurharidustöö Kooli lõpetas ta 1973. aastal ning asus seejärel tööle Ambla Alevi Raamatukokku. 1988. aastal sai Kerstist Tapa Lasteraamatukogu juhataja. 2000. aastast juhib ta Tapa Linnaraamatukogu, mille uue hoone loomisprotsessis osales ta aastatel 1997–2000.

Ajavahemikul 2002–2004 kuulus Kersti Eesti Kultuuriministeeriumi Rahvaraamatukogude Nõukogu liikmeskonda ning ERÜ liige on ta aastast 1991. 2007. aastal omistati Kerstile Raamatukoguhoidja III kutsekvalifikatsioon.

Tugeva ja sihikindla inimesena ei jää Kersti lihtsalt ootama, mida elu toob. Ta seab kindlad eesmärgid ning, et saavutada soovitud tulemust, teeb tublisti tööd.

2007. aasta oli Kerstile paras katsumus. Valdade ühinemise tulemusena liideti Tapa Linnaraamatukogule juurde Jäneda, Lehtse ja Saksi raamatukogud. Võib öelda, et aastaga õnnestus väga erineva tehnilise baasi ja üldtasemega raamatukogudest luua igakülgse toimiv ühtne raamatukogude süsteem. Kuna külaraamatukogu töö spetsiifika erineb linnaraamatukogu omast, oli harukogude arendustegevusse süvenemine Kersti jaoks parajalt energiamahukas ülesanne. Saksi raamatukogu sai osalise remondi ja uue mööbli ning raamatufondi täieliku ümberkorralduse. Lehtse raamatukogu sai aga täiesti uued renoveeritud ruumid ja uue mööbli. Kersti, kellel on silma sisekujunduseks, on raamatukogude siseilme kujundajana asendamatu, sest oskab ka raamatukoguhoidja vaatenurka arvestada. Nii saabki tulemus ilus ja funktsionaalne. Jänedal tehti lihtsalt väikesed ümberkorraldused, suurem kolimine on veel ees. Täna laenutavad kõik raamatukogud elektrooniliselt, fondid on nähtavad ühtses andmebaasis. Kõik see eeldab head organiseerimist, töötajate motiveerimist ning kogu tegevusplaani läbimõttlemist, ikka kolm-neli sammu ette.

Kersti on alati valmis õppima ja uusi kogemusi omandama. Rõõmu tunneb ta nii oma kordaminekutest kui ka teiste edusammudest. Üle kõige hindab Kersti tiimitööd – seda tehes on ta oma sõnapidamise ja usaldusväarsusega kõigile eeskujuks. Need ülesanded, mis Kersti hooleks antakse, on täidetud õigel ajal ja punktipealt. Ta on superorganisaator, kelle jaoks ei ole lahendamatu olukordi ega ületamatuid raskusi.

Kunst on tema kirk ja reisimine nõrkus. Selle tunnistuseks on arvukad kunstinäitused raamatukogus ja tõestuseks raamatukogu ise – võib täie kindlusega

väita, et sisekujundus on puhtalt Kersti töö, alates värvilahendusest ja lõpetades mööbli kujundamise ning paigutusega. Mis reisimisse puutub, siis on ta käinud Hiinas, Islandil, Inglismaal, Iirimaa ja kus kõik veel. Reisisihte jätkub ja rännulust on raugematu.

Kersti Burk on läbinisti raamatuinimene, kes armastab raamatuid ning hindab inimesi, kes raamatuid loevad ja nendega töötavad.

Kolleegid Tapa Linnaraamatukogust

ERÜ auliige Maare Kümnik

Maare Kümnik on sündinud 15. märtsil 1936. aastal Tartus Senta ja Alfred Toominga esimese lapsena. Tema koolitee kulges põhiliselt Viljandis, kus ta 1954. aastal lõpetas keskkooli (Viljandi 2. Keskkool). On igati loomulik, et haridust ja vaimseid väärtusi kõrgelt hindavas peres kasvanud neiu õpingud jätkusid Tartu Ülikoolis, mille kasvandikud olid ka tema vanemad. Erialaks valis Maare raamatukogunduse. 1960. aastal sai Maare Tooming perekonnanimeks Kümnik, selle nimega teda põhiliselt tuntaksegi.

Pärast ülikooli lõpetamist, 1959. aastal, töötas Maare mõnda aega Kallaste ja Sirgala raamatukogudes. 1961. aastast kuni pensionile siirdumiseni 2004 on ta olnud oma *alma mater* – Tartu Ülikooli – raamatukogu teenistuses bibliograafina (bibliograaf, vanembibliograaf, peabibliograaf, bibliograafiaosakonna juhataja). Maare on bibliograafiakartoteegi „Tartu Ülikool: Ajalugu. Õppejõudude, teenistujate ja kasvandike biobibliograafia üks koostajatest. Aastakümnete jooksul kartooteeki talletatud materjali (ca 360 tuhat kaarti) põhjal on ilmunud TÜ bibliograafia aastaraamatud, arvukalt TÜ õppejõudude ja kasvandike biobibliograafiaid ning Eesti teadust tutvustavaid erialabibliograafiaid, mille idee autor, koostaja, toimetaja või konsultant on Maare olnud. Mida rohkem eriala- ja isikubibliograafiaid, seda korrastatum on meie rahvuslik mälu. Seda arvestades kuulub ta vaieldamatult Eesti suurimate bibliograafide hulka, nagu seda on Richard Antik, Endel Annus või Vaime Kabur.

Bibliograafitöös on tal tulnud suhelda väga erineva taustaga uurijatega – referaadi jaoks materjali otsivast gümnaasiumiõpilasest rahvusvaheliselt mainekate akadeemikuteni – keegi ei ole lahkunud tema juurest tühjade kätega. Sellest suhtlusest saadud teadmisi ja kogemusi on ta ise kasutanud ning õpetanud ka oma kolleege neid bibliograafi- ja teatmeteendajatöös kasutama. Mitte oma ametipositsioonist Tartu Ülikooli Raamatukogu bibliograafiaosakonna juhatajana, vaid tänu oma teadmistele on ta osalenud paljudes üleriigilistes komisjonides ja kolleegiumites. Tänu oma põhjalikkusele ja teravale toimetajasilmale on ta olnud hindamatu Tartu Ülikooli Raamatukogu toimetuskolleegiumi liige. Usaldusväärne, tolerantne, täpne ja tähelepanelik, mitte kunagi noriv ega ennast esiletõstev, teemade hea lahtiharutaja, mõnus vestluskaaslane – nii hindavad Maaret kõik, kes temaga koos õppinud, töötanud või kelle tekste ta on lugenud-toimetanud.

Maare töökus, pühendumus ja järjekindlus pole jäänud tähelepanuta. Lisaks paljudele tänu- ja aukirjadele on teda autasustatud Tartu Ülikooli väikese medaliga (1997, 2004), Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastapreemiaga (1998), Tartu Ülikooli Raamatukogu hõbedase teenetemärgiga (2003) ja aastapreemiaga (1999). Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastakoosolekul 2008. aastal valiti Maare Kümnik ERÜ auliikmeks.

Maare austab traditsioone, on need siis riiklikud, perekondlikud või töised. Ta on Tartu, ülikooli, raamatukogu, oma eriala – bibliograafia – patrioot. Alati, vaatamata tööpäeva pikkusele või pingelisusele on Maare leidnud ja leiab võimaluse osaleda Tartu Ülikooli ja ka Tartu olulisematel üritustel. Nende hulka kuuluvad vabariigi ja ülikooli aastapäevad, teaduskonverentsid TÜ ajaloo muuseumis ja mujal, näituste avamised, kontserdid... Vaimu aitavad virgena hoida Õpetatud Eesti Seltsi ettekandekoosolekud, ERÜ üritused ja muidugi kõik, mis toimub raamatukogus. Olles üks Õpetatud Eesti Seltsi taasasutajaid, on ta kuulunud aastaid selle juhatusse ning revisjonikomisjoni. Aktiivselt osaleb ta TÜ vilistlaskogu töös. 1997. aastal oli Maare üks TÜ-s õppinud bibliograafide vilistlaskokkutuleku organiseerijaid ja kogumiku koostajaid. Maare kaasabil nägid trükivalgust ERÜ esimene (1989–1990) ja neljateistkümnes (2002–2003) aastaraamat.

Kuigi ametlikult pensionil, pole Maare raamatukogundusest eemal, ta osaleb aktiivselt Eesti raamatukogunduse biograafilise andmebaasi koostamisel. See tähendab pidevat otsimist, täpsustamist, kirjade kirjutamist, helistamist, aga sageli ka toredaid taaskohtumisi endiste õpingukaaslaste ja kolleegidega. Oma tasa-kaalukal ja kindlal moel on ta küllap enamuse soovitusi ka leidnud.

Maare ja Vello Kümniku peres on üles kasvanud ja oma raja leidnud neli last: kaks poega ja kaks tütar. Õppimisealised on kõik viis lapselast, vanim neist juba ülikooli lõpetanud. Suurel kokkuhoidval perel on omad kindlad väljakujunenud traditsioonid.

Maarele kõigiks meelistegevusteks palju õnne ja jaksu!

Kolleegid TÜ raamatukogust

Meie hea raamatuhaldjas. Elna Ots 70

“Sündisin Muhu saarel... Lugema õppisin enne kooliminekut. Olin kasvult nii väike, et kui I klassis õpetaja mind küsis ja ma lugema hakkasin, ütles ta, et vastamise ajal tuleb ikka püsti tõusta. Ütlesin, et ma ju olengi. Lugemishuvi oli suur, kodus peitsin juturaamatud õpikute-vihikute alla, et ema ei märkaks, kuidas ma õppimise asemel loen.” Nii jutustab lugemishuvi algusest ja suurest sõprusest raamatute vastu Elna Ots, kes 2006. aastal tähistas 70. sünnipäeva ja kellel täitub 2008. aastal Orissaare raamatukogus 50. tööjuubel.

Tööle asus Elna varakult. 16-aastaselt sai temast masinakirjutaja Orissaare Rajooni Täitevkomitee üldosakonnas. Seejärel oli ta rahandusosakonnas arveametnik ja 1958. aasta veebruaris asus Elna tööle Orissaare rajooniraamatukogu lugemislaua juhatajaks. Paar aastat hiljem aga alustas ta tööd lastega – temast sai lasteosakonna juhtaja. Sestpeale kuni tänaseni ongi Elna suure osa oma elust pühendanud lastele ja lasteraamatukogule. Töö kõrvalt õppides lõpetas ta õhtukeskkooli ja 1974. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi raamatukogunduse ja bibliograafia eriala. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige on Elna alates 1988. aastast.

Nende pikkade tööaastate jooksul on Elna oma töökuse, tarkuse, taktitunde ja suhtlemisoskusega jõudnud võluda raamatukogu külastajaid ja koolide ning teiste asutuste töötajaid, kellega tal on tulnud koostööd teha. Koostöö on eriti hästi sujunud koolidega. Vahel on uue ürituse korraldamisel mõtte algajataks olnud just mõni õpetaja, kes on oma ideid raamatukogus tutvustanud ja koostööle kutsunud. Teinekord läheb Elna oma plaanidega kooli ja koostöös sünnivad üritused, mis lastele alati suurt huvi pakuvad ja palju rõõmu valmistavad. Üheskoos on tähistatud kõikvõimalikke tähtpäevi, alates kirjanikega kohtumistest ja rahvakalendritähtpäevade tähistamisest ning lõpetades näidendite lavaletoomise ja kirjanduslike karnevalidega. Palju on neid lapsi, kes on näitlemisepisiku saanud just Elna juhendatud näiteringidest. Ja on neidki, kellest on saanud tublid professionaalsed näitlejad. Puht kirjanduslike ürituste kõrval on olnud ka selliseid, kus lapsed on saanud teada nii mõndagi kasulikku ümbritsevast eluolust. Tänuväärne on seegi töö, mida Elna Ots on teinud õpilastega, et valmistada neid ette osalemiseks maakondlikel emakeeleolümpiaadidel ja mälumängudel, samuti ka vabariiklikel konkurssidel. Aastate jooksul on tal olnud mitmeid raamatusõprade või muinasjutusõprade ringe, kellega koos on käidud klassides teistelegi põnevid raamatuid tutvustamas.

Orissaare raamatukogu lasteosakonna töötaja Elna Ots on teinud märkimisväärselt suure töö selleks, et kasvatada noortes lugejates armastust ja austavat suhtumist raamatute vastu. Tehtut ei jõuaks keegi enam kirja panna. Tema aastatepikkust tänuväärset tööd noorte lugejatega on vääriliselt hinnatud, sellest annavad tunnistust kümned au- ja tänukirjad. 2003. aastal valiti Elna Ots kolleegide poolt Saare maakonna parimaks maaraamatukoguhoidjaks.

Teine suur armastus töö kõrval on Elnal isetegevus. Ta meenutab: "Laulda olen ma alati armastanud. Laulmisõpetaja pani mind koori laulma juba 4. klassis. Kui ma juba tööl käisin ja nädalalõpul läbi Piiri metsa koju läksin, siis laulsin nii, et mets rökkas. Olen laulnud kooris ja naisansambelis. Olen proovinud pisut mängida isegi puhkpilliorkestris, mänginud näidendeis, tantsinud karaktertantsu. Orissaare laulu- ja tantsuansambliga olen saanud palju esinemas käia ka väljaspool Eestit: Lätis, Ukrainas, Moskvas, Norras."

Südamlik, nooruslik, alati särav, kolleegina sõbralik ja vastutulelik, alati valmis oma teadmisi ja oskusi jagama – selline on Orissaare raamatuhaldjas Elna Ots.

*Aimi Pitk
ja kolleegid Orissaare raamatukogust*

Pika patsiga saarepiiga. Linda Kask 70

Linda Kaske usutles ja noppeid tema kohta kogus ülikoolikaaslaste, endiste ning praeguste kolleegide käest Anne Valmas

Aastatega muutuvad inimesed erinevalt – kes rohkem, kes vähem, mõni jääb alati iseendaks. Linda kuulub viimaste hulka, ikka nooruslik, vaheda mõistusega, vahel terava sõnagagi, aga alati asja eest.

Iseendast ta palju ei pajata, kuid muretsenud on elu jooksul nii lähedaste kui töö pärast. Kadunud on vanemad ja vennad, kuid sünnikodu on jäänud alles. Seal Saaremaal Kaarma vallas Hakjala külas, kus Linda Kask 11. aprillil 1936. aastal ilmavalgust nägi, mööduvad viimaste aastate suved. Töökas saare naine hoiab sünnikodul elu sees, lihtne see ei ole, kui meistrimehi abiks pole võtta.

Koolis käis Linda 3 km kaugusel Haamses. Keskkooli lõpetas ta Kuressaares 1955. aastal ja humanitaarsed huvid tõukasid Linda Tartu Ülikooli raamatukogundust õppima. Muidu oleks ehk filoloogia valinud, aga pedagoogiamet ei köitnud. Stuudiumi lõpetamisel 1960. aastal suunati ta tööle Kultuuriministeeriumi Raamatukogude Inspektsiooni inspektori ametikohale, kuhu jäi pidama aastakümneteks, ülesandeks rahvaraamatukogude töö hoogustamine, juhendamine ja ka ülevaataamine. Paljud raamatukoguinimesed peavad Lindat oma õpetajaks, hinnates tema teadmisi kõrgelt. Viimastel aastakümnetel on ta pühendunud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevuse edendamisele. Kui ühingu esinaised vahelduvad, siis Linda on järjepidevuse kandja, kes kõike otsast lõpuni teab ja mäletab.

Raamatukogude ja nende hoidjate käekäik on olnud Linda südameasjaks läbi kogu tema elu. Üks kummaline kõrvalehüpe raamatukogundusest siiski juhtus, kui tuli tahtmine maitsta „päris“ tööinimese leiba – 1985. aastal läks ta jalatsivabrikusse „Kommunaar“ kingapealseid õmblema. Kolme kuuga sai himu otsa ja ta naases raamatukogundusse, millele on tänaseni truuks jäänud.

Avalikult üles astuda talle ei meeldi, kuid kitsamas ringis avaldab oma arvamusi läbi huumoriprisma, kuhu armastab pikkida väheke saarlaslikku pila, mida igaüks ära ei tabagi. Raamatukogunduse üle mõtlemisest ja muretsemisest pole ta kunagi vabaks saanud, olgu probleemiks raamatukoguhoidjate väikesed palgad või raamatute osturaha, ühingu üritused või raamatukoguhoidja maine.

Suhtumist raamatukogusse saavad kujundada ainult raamatukoguhoidjad, mitte klienditeenindajad. Raamatukoguhoidja töö on sisuline – ta peab kirjandust tundma ja oskama valida, nii arvab Linda. Eriti tähtis on see rahvaraamatukogus.

Kui raha on vähe, tuleb ikka püüda vastu tulla lugeja soovidele, samas teda ka õpetada, muretseda väärtkirjandust – teatmeteoseid, käsiraamatuid ja ajaloolist kirjandust, mille väärtus ajas püsib.

Mida ütlevad ja mõtlevad Lindast kursusekaaslased...

Ella Kaur ja Mare Laos: Pika paksu patsiga sale tüdruk, alati naljahimuline ja viguriline, kõigist ja kõigest huvitatud, igasse olukorda sekkuv, otsekohe Saarepiigaks ristitu. Saarlasele kohaselt väga töökate kätega. Loengurahu rikkus intrigeerivate ringkirjadega, sessioonide ajal paistis tuubikumist naasvatele toakaaslastele silma raske unega, konspekt kaisus. Ta võis su ehmatada mõnda ebamugavasse olukorda, samas kõike siludes – eelkõige enda üle naerdes. Tagasi-vaates tõi ta meie tudengipäevadesse palju sära ja sügavust, olles põhjusega üks kursuse liidritest.

Vello Lään: Hakkaja ja elulähedane, tegi kõik teod kaasa. Oli kursuse vaimu esindaja. Sirgjooneline, ütles kõik välja, mis arvas. Jäänud siiani iseendaks.

Helgi Arumaa: Paksude patside ja ilusa Saaremaa murrakuga ilus plika – see oli esimene mulje Lindast, kui me üle viiekümne aasta tagasi piilusime silmanurgast oma värskeid kursusekaaslasi. Patsid ja kahjuks suuresti ka murrak on läinud, aga see, mis patside alt tookord välja tuli, pole ei kadunud ega karvavõrdki muutunud. Ei kibestumist, ei õelust, ei kahjurõõmu kõige väiksemates annusteski mitte – ikka arukus, selge pilk, heatahtlikkus ja naljameel. Meie sõbrasuhetes hindan eriti tema põhimõttekindlust, isegi Keskerakonda ei maksa niisama tunnete põhjal materdada, Linda paneb teid kohe oma faktidega paika. Miks mul siiski on tunne, et paljude heade inimlike omaduste kõrval hoiab Linda oma hinges või südames – igatahes kuskil väga sügaval enda sees – ühe puutumatu paiga, kuhu ta ei lase mitte kedagi ja kuhu on alati hea taganeda! Aga see on küllap see, mis teiste jaoks pole oluline.

... ja kolleegid

Ivi Tingre: Linda oli raamatukogude inspeksiooni arukamaid, töökamaid ja vaimukamaid töötajaid. Väga nõudlik, ka enda suhtes. Meil oli käibel lendlause – peaasi, et Kask on rahul. Teda iseloomustab erakordne tagasihoidlikkus, tema esiletõstmine oli täielikult välistatud. Visa ja järjekindel, kuni tänase päevani jätkab tegutsemist raamatukogude hüvanguks. Ilma temata oleks meie raamatukogunduses palju asju olemata. Teda kardeti, kuid austatakse ja armastatakse siiani.

Elle Tarik: Inspeksiooni vaneminspektorina oli Linda kontrollbrigadide ajal rahva-raamatukogude vastu niisama nõudlik (mõeldud ülivõrdes) kui iseene vastu. Ega alati saadud aru tema huumorist, tuli ette solvumistki. Põhimõttekindel, õiglane, kompromisse ei tunnistanud. Seniajani täpne ja nõudlik, tühja juttu ei salli.

Reet Olevsoo: Kolleegina on Linda äärmiselt usaldusväärne, järjekindel, visa, töökas, loogilise mõtlemise ja aruteluga. Julgeb oma arvamuse välja öelda ja selle eest seista, isegi siis, kui jääb vähemusse. Püüab ajaga kaasas käia – ERÜ büroos oli arvuti juba 1992. aastal, olgugi, et ärapeetud põhjanaabrite oma. Sellest ajast pärineb ka ERÜ liikmete andmebaas, mis sündis Linda ja Jüri Järsi koostöös. Imetlen Linda omadust inimesi “ära rääkida”. Meie töös on ju nii, et saab üksnes paluda, südametunnistusele koputada, ühise asja nimel tegutsemisele viidata, mitte kohustada ega sundida. Ja siin on Linda asendamatu – tal on eriline oskus veenda, põhjendada, ettevõtmise kõik olulised tahud välja tuua ning enamalt jaolt positiivne vastus saada. Mitmed suured ettevõtmised on teoks saanudki ainult tänu Linda sellele omadusele. ERÜ büroos töötades on hea, kui on kellega asju arutada, mõtteid vahetada, vahel ka eriarvamusele jääda, ent ikkagi edasi minna.

Krista Talvi: Minu tutvus Linda Kasega on kestnud peaaegu kolmkümmend aastat. 1978. aasta augustis, peale Pedagoogilise Instituudi lõpetamist, tulin tööle Eesti Rahvusraamatukogu metoodikaosakonda. Sel ajal olid raamatukogu ja raamatukogude inspeksiooni vahel tihedad koostöösuhked. Linda vaatas üle kõik metoodikute koostatud juhendid, juhised, aruanded, tökokkuvõtted. Harva, kui ta millegagi rahule jäi. Tavaliselt tuli meil palju ümber teha, täiendada, sageli otsast alata. Ega meile, noortele, see eriti ei meeldinud, aga püüdsime seda naljaga võtta. Pidasime omavahel Linda ütlusi Saaremaa huumoriks. Samas tunnetasime kindlust, kui üks tark ja mõtlej inimene asjad üle vaatab, sest enamus töökorralduslikke dokumente avaldati trükis. Viimased üheksa aastat olen Lindaga koos ERÜ tööd teinud. Imetlen tema raugematut energiat ja tegutsemistahet. 2008. aastal täitub Lindal ühingus 20 aastat. Siin on olnud tõuse ja mõõnu, kuid Linda ärgitusel on püütud leida uusi ja huvitavamaid töövorme. Linda elus on esikohal olnud raamatukogundus ja selle edendamine. Raamatukoguhoidjatele on ta ka öelnud: "Mina olen teid rohkem armastanud, kui teie mind".

Aed ootab harimist.

Voldemar Millerit (07.02.1911 – 26.04.2006) meenutades

2005. aasta jõulude aegu istusime Voldemar Milleri viimases kodus Mustamäel ja ajasime juttu. Meenutades üht ja teist, ütles ta oma mõtlikul ja rahulikul moel: „Mu elu on ikka olnud üks puder ja kapsad.“ Volli juubelini – 95 eluaastat – oli siis jäänud kaks kuud. Kuna silmanägemine oli viimastel aastatel kehvemaks jäänud ning ei lasknud tal enam nii palju lugeda kui oleks tahtnud, kirjutamisest rääkimata, siis seda enam jäi aega minevikule mõtlemiseks. Kuid Volli vaim oli erk ning jalutusklubiga igapäevane kõndiminegi oli päeva kohustuslik osa. Oma juubeli tähistamisel lubas ta, kui vaja on, ka tantsu lüüa. 95. sünnipäeval võttiski Voldemar Miller Eesti Rahvusraamatukogus vastu õnnitlusi, kuulas häid soove, ajas juttu. Mõtiskledes oma pika elu üle, mainis ta ka, et luges kokku, kui palju oli aegade jooksul neid kordi, mil surm viibis talle väga lähedal. Kui õigesti mäletan, oli neid kordi seitse ja mõned neist üsna hiljutised. Kuid elu hoidis teda, kord heade inimeste abil, kord lihtsalt õnne pakkudes, ja iseenda mõtetega sai Volli hakkama.

Voldemar Miller pidas alati oluliseks veidi avaramat vaatenurka – asjade ja sündmuste nägemist laiemas kontekstis. Ta pidas väga vajalikuks eri institutsioonide kootööd ja vastastikust tuge, eriti kui kõneleti oma kultuuri säilitamisest. Eelkõige pidas ta silmas muuseumite, arhiivide ja raamatukogude koostöö arendamist. Ta pidas tegevust nende institutsioonide koostöö-idee elluviimisel üheks oma tähtsamaks tööks ka meie viimasel pikemal jutuajamisel.

Kas oskab keegi üles lugeda kõiki ameteid ja töid, mida Voldemar Milleril oma elu ajal teha tuli? Ajaloolane ja arhivaar, raamatukoguhoidja ja ajakirjanik, kaevur ja veovoorimees, sõdur kahes armees ning ametnik. Lisaks veel ehitaja ja koduõpetaja, ekspediitor ja korrektor, kiviraidurgi, kui vanematele hauakivi tegi. Neid kõiki töid tegi ta meie rahva jaoks kõige keerulisemate aastate jooksul – sõdade ja okupatsioonide ning iseseisvuse rahulikumate aastate ajal. Kas rikkalik isiklike kogemuste pagas ei olnudki see, mis lubas tal asju veidi teistmoodi näha, kogetu üle arutleda ja selle läbi kujundada oma suhtumist? Vollil oli alati oma arvamus, olgu siis eriala- või igapäevaelu küsimustes. Ometigi meeldis Vollile rõhutada, et ta on rohkem üldistaja ja mõtestaja kui faktide otsija ja detailide täpsustaja.

Kui Voldemar Millerilt meie jutuajamise käigus küsisin, mis on tema kõige olulisemad kirjatööd, arvas ta, et ei oska neid pingeritta panna ja kas see ongi nii tähtis: “Olulisemad on need, mis midagi üldistada püüdsid, näiteks kirjutised kirja, trüki ja raamatu osast rahvaste arengus.”

Voldemar Millerit tuntakse ja mäletatakse veelgi rohkem juhendaja, õpetaja, nõuandja rollis. Tema ammendamatud teadmised ajaloost, Eesti kultuurist ja inimestest, tema avatus ja abivalmidus tegid temast kodu-uurijate hulgas suurima autoriteedi. Tema abi on kasutanud sajad ajaloolased ja kirjanikud, koha-uurijad ja raamatukoguhoidjad. Neid peetud loenguid, läbiloetud käsikirju ja kirjutatud või suusõnal väljaöeldud arvamusi ei suuda enam keegi kokku lugeda. Ja see, kuidas ta nõu andis, allikat soovitas või ka sõbralikult kritiseeris, oli nii heatahtlik ja omamoodi austav, et kunagi ei tekkinud tunnet, et teist korda ei julge küll abi paluda. See oli ilmselt ka põhjuseks, miks Voldemar Miller aastakümneteks õpilaste kodu-uurimise juurde jäi, pälvides nii õpetajate kui õpilaste austuse ja lugupidamise. Tema pikka ja viljakat elutööd on lisaks paljudele autasudele hinnatud Riigivapi IV klassi teenetemärgiga (aastal 1996).

Voldemar Milleril oli veel üks omadus, mis veidi varjatud ja mida avalikkus vähem tundis – kirjutamisanne. Voldemar Miller oli Eesti Kirjanike Liidu liige. Nagu ta isegi ütles, ilmusid lastelood, mis on sama loetavad ka täiskasvanutele, tema mõtetesse öösiti ning ei andnud enne rahu, kui said paberile. Need on armsad ja soojad lood, sageli veidi muinasjutulisedki ning täis inimlikku tarkust. Lugusid on jagunud perioodikasse ja muudessegi kogumikesse, neid on ilmunud seitse eraldi raamatut. Väidetavalt on ühe kogumiku jagu käsikirjatekste veel praegugi kusagil Volli paberite hulgas.

Trivimi Velliste pealkirjastas Voldemar Milleriga 1981. aastal tehtud intervjuu: „Raamatukultuuri ülemaednik“. Kujundlikust intervjuupealkirjast lähtudes võib öelda, et aednik on lahkunud, kuid aed ootab jätkuvat harimist. Meie kõik saame ja peamegi tegema midagi, et aed püsiks edasi. Juba seegi on hoolivuse märgiks, kui mäletame ja austame Voldemar Millerit.

Kalju Tammaru

Õnnelik inimene – Mare Ektermann

(01.07.1951 – 07.11.2007)

Meenutavad endised kolleegid ja lähedased

Ilme Sepp: Mare Ektermann oli Haapsalu raamatukogu direktor aastatel 1985–1993. Mina olin sel ajal kodus oma kolme last titeest välja kasvatamas ning tulin tööle 1992. aasta sügisel. Õige varsti tegi Mare mulle ettepaneku raamatukogujuhi kohale asuda, sest tema enda hing ihales loomingulisema tegevuse järele. Põhjus, miks seda meenutan, on see, et Mare intensiivne veenmisoskus ja läbinägelikkus on mu hinge tänaseni meelde jäänud. Ta oskas innustada, julgustada ja rasketel hetkedel ka toetada. Küllap pole ma ainus, kes teda sellisena mäletab.

Krista Kumberg: Mare soosis eriliselt seda, et tema kolleegid-alluvad käiksid ennast täiendamas. Kui olin noor-roheline-arglik, siis julgustas just tema mind minema pikalt kestvale koolitusele, mille tulemusel oleks minust pidanud saama lektor. Seda viimast kartsin nagu tuld. Mare rahustas, et käi ja kuula ja õpi, eks pärast paistab. Selle julgustamise eest olen takkajärele tänulik. Nagu ka selle eest, et mu esimese vastutusrikka avaliku esinemise teksti rehitses ta ikka mitu korda üle, mille abil ma säherduste asjade kokkuseadmist ju õigupoolest õppisingi.

Mare – bravuurikas ja lüüriline, avatud ja seeläbi kergemini haavatav, kompromissitu seal, kus tema õiglustunnet riivati. Raamatukogu (ja raamatukoguhoidjate) õiguste ning hea käekäigu eest seisev – selles vallas oli ta täiesti kohanemisevõimetu! Ja kui mitme külaraamatukogu mööblit on tema nõul ja jõul (!) paika sätitud.

Eevi Kliss: Kui ma Haapsalu lasteraamatukokku laenutajana tööle tulin, pani Mare mulle südamele, et laps peab saama seda, mida ta soovib. Last tuleb austada ja kõigisse lastesse peab ühtviisi suhtuma. Mare andis mulle tööks olulised lähtekohad ning õpetas isikliku eeskujuga enamgi veel.

Erika Ruban: Tänan hetke oma elus, kui mind leidsid Mare ja Linda Kask (toonane lasteraamatukogu juhataja). Need erilised päevaalgused lasteraamatukogu kamina ääres... Mare tekitas palju erilisi hetki – ta oskas mistahes hetke väärtustada. Mare oli inimene, kellega oleksin kõhklemata luurele läinud. Ilma Mareta ei oleks ma see, kes olen täna...

See, mis sa naeratades kinkisid,
võib kunagi otsa saada,
aga naeratus jääb.

Helen Voogla: Need Karl Ristikivi luuleread kummitavad mu peas Mare matusest saadik: Mare soe ja siiras naeratus jääb, jääb fotole, jääb kõigi nende hinge, kes teda tundsid. Marel oli eriline oskus inimesega suheldes tunda anda, et sel hetkel kuulab ta ainult sind ja on ainult sinu jaoks.

Tundsin Maret 1977. aastast alates. Kuigi me ei olnud just sõbrannad, on meie elud kolmekümne aasta jooksul tihedalt põimunud. Ta oli mulle kolleeg, ülemus ja mõttekaaslane. Me olime eakaaslased. Mulle andis ta palju, mina omalt poolt jäin paljuski võlgu... Läheb aega... alles kunagi hiljem saame tõeliselt aru, millise inimese me tegelikult kaotasime.

Linda Kask: Esimesena meenub Mare päikeseline, särav ja soe loomus. Mare oli täpne, põhjalik ja visa. Kui ta ühe asja lahendada võttis, viis ta selle võiduka lõpuni. Tema peale võis kindel olla.

Kõrge missioonitunne, erialane aktiivsus ja asjatundlikkus tõid ta ERÜ juhatusse, kus ta tegutses 1998. aasta märtsist 2002. aasta veebruarini. Tema eestvedamisel loodi rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm, algatati kirjanduse valiknimestike koostamine, pandi kokku soovitusel rahvaraamatukogude komplekteerimiseks, viidi läbi küsitlus teadmiskirjanduse leidumuse kohta maaraamatukogus ja muudki. Ta oli nõus jagama oma teadmisi ka teistega ning ta ettekanded olid alati argumenteeritud ja köitvad.

Nii sügavalt raamatukogunduses "sees oleva" inimese lahkumine erialalt oli ootamatu. Ometigi tegi meele heaks, et Mare hoidis meiega endiselt sidet, töötas end ka arhiivinduse alal asjatundjaks ja aitas raamatukoguhoidjaid kurssi viia arhiivinduse nõuetega.

2007. aastal taotles Mare raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni ja talle omistati IV tase. Mare ütles dokumente tuues, et loodab kunagi tulevikus tulla ikka meie juurde tagasi ja töötada mõnes väikeses raamatukogus raamatukoguhoidjana.

Kui palju ta lisaks raamatukogundusele veel jõudis ja kui mitmekülgne ta oli, sain teada alles Mare ärasaatmisel.

Tütar Maarin: Oma emast on väga raske eraldada mõnda tahku või seika või mälestust, sest kõik on kokku seotud üheks tervikuks ja see tervik on väga isiklik ning ei kuulu enamasti avaldamisele. Ühest mälestusest hakkab kohe hargnema

mitu uut ning jalutades selles "hargnevate teede aias" on kerge kaduma minna või sinna üsna pikaks ajaks ekslema jääda.

Minu jaoks seguneb mälestustes emast kaks inimest või õigemini ühe inimese kaks poolt – üks on sotsiaalne roll ja teine isiklik, kodune.

Läbivaks märksõnaks võiks olla vastutustunne, omamoodi perfektsionism, mis avaldus nii näiteks minu kasvatamises kui ka mis iganes ülesannete täitmisel. Ema oli kindlasti andja, kelle elufilosoofia toetus väga üldhumaansetele põhimõtetele – püüda mõista ja toetada kõiki, kes tema juurde oma muredega tulevad, püüda oma elus positiivsuse ja harmoonia poole, harida vaimu nii palju kui võimalik. Vastutustunne tõi kaasa ülima nõudlikkuse nii enda kui teiste suhtes. Ema oli palju silma selle peale, kuidas asju paremini ja funktsionaalsemalt korraldada ja ümberorganiseerimine käis alati kiiresti ja sujuvalt. Ema hoidis inimesi ning uskus siiralt nende paremaks muutumisse. Ta oli väga hea (tee)juht ja (tee)kaaslane nii mulle kui ka oma lähedaste ringile ja oma kolleegidele.

Ester Lepik: On 20. märts 2003. Laman tilgutite all ja kõnevõimetuna haigla tõvevoodis. Ühtäkki seisab mu kõrval Mare – abivalmis, lohutav, sädelus silmades ja kirjutab mu väikesesse öökapil lebavasse märkmikusse read: Inimese elu on nagu PÄIKESE teekond – ka kõige tumedamale ööle järgneb päikesetõus – ja päike paistab homme jälle! Ta oli ise nagu päike: valgustav, soojendav, elujaatav.

Leida Olszak: Eelviimastel kohtumistel eelistas Mare argiasjadele filosoofilisi kõnelusi: „Räägime parem elust. Mul on nüüd rohkem aega mõelda... Ja tead sa, tegelikult ma olen õnnelik inimene...“ Tema argumentid ei võimaldanud selles raasugi kahelda. Minu viimasel visiidil arvas ta samuti: „...ma olin õnnelik inimene...“

Annaks Jumal meile õnne olla lõppkokkuvõttes sama õnnelikud!

Tiiu Pihlakas

(20.02.1943 – 22.12.2007)

Tiiu Pihlakas (Voors) sündis Ambla vallas, Kukevere külas. Ta õppis Käravete algkoolis, Ambla keskkoolis ja Viljandi Kultuurikoolis, mille lõpetas 1962. aastal.

Raamatukoguhoidjana alustas Tiiu Viru-Jaagupis, seejärel oli Kohtla-Järve Rajooni-raamatukogu (Jõhvis) juhataja. Töö kõrvalt õppis ta Tallinna Pedagoogilises Instituudis, mille lõpetas 1969. aastal raamatukogunduse ja bibliograafia erialal. 1972. aastal asus Tiiu elama Tallinna ja tööle Kultuuriministeeriumi raamatukogude inspektorina. Selles ametis oli ta kümme aastat. Elu kulges sisseharjunud rütmis, ent rahulolematuse näris hinge.

1981. aastal jättis Tiiu pealinna elu ja turvalise ameti maha ning – võttes kaasa tütre Liina – läks ilusasse väikelinna Põltsamaale elama ja asus tööle Jõgevamaa Maakonna Keskraamatukogu asedirektorina. Ametinimetuse küll teises ajajooksul, kuid töö sisu ei muutunud. Tiiu kohanes uues piirkonnas töötavate kolleegidega kiiresti ning tema hoole all oli Jõgevamaa raamatukogutöötajate juhendamine ja koolitamine. Tiiu polnud käsuandja, vaid soovitaja ja abistaja. Erilist tähelepanu pööras ta raamatukogude kodulootööle, otsides vaeva põlgamata arhiividest andmeid maakonna raamatukogude ajaloo ja piirkondlike kultuurilooliste seikade kohta. Kõik olid justkui rahul...

Tiiu otsus jääda 20. veebruaril 2001. aastal päevapealt pensionile tuli kõrvalisematele inimestele nagu välg selgest taevast. Lähemale ringile ei olnud see ehk nõnda ootamatu, ent koheselt ei suutnud seda uskuda keegi. Nii energilise ja tegusa, kutsetööst ja ühiskonnaelust aktiivse osavõtja kõrvaleastumine tundus uskumatu ja ebaloogiline.

Oli ju Tiiu muutuste ajal justkui tiivad selga saanuna osalenud paljudes uutest arengutes. 1988. aastal sai Tiiust Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu taasasutaja ja aktiivne ühingu tegutseja. Ta algatas 1990. aastal maaraamatukogude sektsiooni, mis tänaseni vapralt töötab, oli tegev ka sektsiooni suveseminaride traditsiooni hakatamise juures, võttis osa komplekteerimise töörühma tööst. Tiiu osales innukalt raamatukogude ja ühingu tööd puudutavates rühmaruteludes. Ta pidas alati vajalikuks vahetada mõtteid raamatukogunduse arengu teemadel võimalikult paljude kolleegidega. Tiiu koostas 1990. ja 1995. aastal küsitluslehed kõikidele Eesti maaraamatukogude töötajatele (kokkuvõtteid nendest vt Raamatukogu 1991,

nr 1 ja ERÜ aastaraamat 1995), et kaasata kõiki raamatukoguhoidjaid analüüsima uusi võimalusi ja kavandama raamatukogude tulevikku.

Omaette suur peatükk Tiiu elust oli osalemine kodukoha ajaloo uurimises. Temast sai 1987. aastal Põltsamaa Muinsuskaitse Seltsi asutaja ja esimees, eestvedaja ja hing. Ka 1995. aastal asutatud Põltsamaa Ajaloo Seltsi juhiks sai Tiiu. Ta korraldas kodukoha tutvustamiseks õpilasekursioone ja kodulootunde, koostas koduloo-bibliograafiat, organiseeris kodukandipäevi. Tiiu eestvedamisel asutati 1997. aastal Põltsamaa muuseum, mille nõukogusse ta kuulus. Muuseumi 10. aastapäeval, 9. augustil 2007, esines Tiiu ettekandega, mis jäi tema viimaseks ülesastumiseks avalikkuse ees. Mälestuste kirjapanemine jäi pooleli.

Vähe on neid raamatukoguhoidjaid, kelle biograafiasse mahub ka poliitiline karjäär. Tiiu andis oma panuse kodanike komiteede liikumisse, oli valitud Eesti Kongressi ja Põltsamaa linnavolikogu saadikuks. Ajavahemikul 01.07.1993 – 06.12.1993 pidas ta Põltsamaa linnapea ametit. Nõnda on Põltsamaa lähiajaloo kujunemisteel ka Tiiu Pihlaka jälg. Tal jätkus nii missioonitunnet kui ka kodaniku-julgust.

Tiiu polnud eestvõtja mitte üksnes tööl ja ühiskondlikus elus, vaid ka kitsamas ringis. Kursusekaaslasena saan öelda, et Tiiu muutis iga ruumi, kuhu ta sisenes, valgemaks ja rõõmsamaks. Särtsu jagus pidu algatada, laulda ja näidelda, tantsida ja matkata. Oma muresid ei näidanud ta enamasti teistele välja, häid sõnu ja tuge jätkus aga kõigile.

Põltsamaa-kodu juurde kuulus ka aed, kus Tiiu sai oma "rohelisi näppe" pruukida. Vähe sellest, ka omaste ja sõprade kodud ja aiad said Tiiu abikätt tunda. Ikka osa võtmas, ikka appi tõttamas, ikka toimetamas... Pealinna elu järele ei igatsenud ta enam kunagi.

Kuid Tiiu esimene armastus ja kirk oli ikkagi raamatukogu. "Raamatud ja raamatukogutöö on olnud kogu mu elu. Ma küll praegu lahkun raamatukogundusest, kas lõplikult, seda veel ei tea, aga südames jään alatiseks raamatukogude ja raamatukoguhoidjatega," räägib ta Maire Liivametsale antud intervjuus (Raamatukogu 2001, nr 2).

Need ei olnud tühjad sõnad – nii jäigi. Kahjuks oligi lahkumine lõplik. Pensionipõlve nautimiseks Tiule just palju aega ei antud. Raske haigus tabas teda juba mõni aasta pärast kõrvaletõmbumist. Aga raamatukogutööd igatses ta taga kuni lõpuni ja tundis huvi selles toimuva vastu. Võiksime siinkohal mõelda, et kui Tiiu sisetunne

oleks olnud paindlikum ja lasknud tal edasi töötada, kas siis läinuks nii, nagu läks...
Mida me õieti teame stressi mõjust inimorganismile?

Läks nii, et meie hulgas pole enam Tiiu Pihlakat – nooruslikku, ettevõtlikku ja rõõmsameelset kolleegi. Nüüd on ta tagasi oma Järvamaal. Ja meie, kellele Tiiu soovis: “Elage kenasti edasi, kes te jääte” (2001), võiksime ju oma hirmkiirete tööde juures leida veidikegi aega nende inimeste mõistmiseks, kes me kõrval käivad.

Elle Tarik

Helmi ja Linda Masingu mälestuseks

Kui 1988. aastal taasalustas oma tegevust Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, valis see oma auliikmeteks kõik ERÜ esimese tegutsemisperioodi elusolevad liikmed. Ühingu järjepidevuse kandjatena said auliikmeteks ka Helmi ja Linda Masing – raamatukoguhoidjad, kelle nimed ja tegevus olid veel paarkümmend aastat tagasi enamusele Eesti raamatukoguhoidjatest tuttavad.

Helmi Masing (17.09.1910 – 24.04.2002) asus Riigiraamatukokku tööle 1937. aastal ja töötas seal 1969. aastani, seejärel oli 8 aastat õppejõud Tallinna Pedagoogilise Instituudi raamatukogunduse ja bibliograafia kateedris. Pensionärina jätkas ta sama instituudi raamatukogus tegevust 1983. aastani. Seoses oma tööga Eesti Rahvusraamatukogus – sellesse perioodi mahtus veel 19 aastat tööd kataloogimis-osakonna juhatajana – jõudis ta kolleeg olla paljudele raamatukoguhoidjatele, kuid ka juhendaja ja nõuandja rahvaraamatukoguhoidjatele üle kogu Eesti. Mitu põlvkonda raamatukoguhoidjaid mäletavad Helmit kui alati väarikat, põhjalikku ja asjatundlikku kataloogimise ja liigitamise õppejõudu.

Linda Masing (10.04.1909 – 15.04.2006) asus raamatukoguhoidjana tööle Tallinna Keskraamatukokku 1940. aastal, kus tegutses hiljem peabibliograafina – kokku 36 aastat. Seejärel oli ta 9 aastat Eesti NSV Riiklikus Raamatupalatis seotud „Artiklite ja Retsensioonide Kroonika“ koostamisega. Just analüütiline bibliograafia oli valdkond, milles ta end kõige kodusemalt tundis ja mida armastas. Tallinna Keskraamatukogus olid tema „lemmiklasteks“ teatmetöö ja kodulookartoteek, mis pälvisid ka kasutajate poolt kõrget hinnangut.

Kuna mõlemad õed olid saanud Tartu Ülikoolis filoloogi hariduse ja oma ajale iseloomuliku kultuurihuvi ja teadmised, oli loomulik, et Tallinna Linnamuuseumi kodu-uurimisring sai nende näol endale tublid liikmed. Lindast kujunes aastateks ringi liikmete bibliograafia koostaja, tema kogus ka väljalõikeid ringi arhiivi. Veel siis, kui nägemine kadus, oli ta selle töö pärast mures.

Olles Tallinnas sündinud ja kogu elu Toompeal või selle nõlva all elanud, olid Helmi ja Linda tõelised kodulinna patrioodid. Kui 1990. aastate alguses oli ebaselge nende Toompeal vanas majas asuva kodu saatus, oli nende suurimaks mureks, et nad ei peaks sealt veel enne surma lahkuma. Nende elutoast avanes haruldane vaade Schnelli tiigile ja sealt edasi üle Kopli poolsaare merele.

Kaks õde, kes kõikjal koos, olid teada ja tuntud pilt Tallinnas. Neid nähti ikka mõnel kultuurisündmusel, olgu siis Eesti Naisüliõpilaste Seltsi üritustel, aga ka teel oma Kloogal asuvasse suvilasse – alati kahekesi.

Kui Linda jäi koduseks, sest lisandusid ka raskused liikumisega, oli Helmi aastaid see, kes tema eest hoolitses, ette luges ja aitas maailmaga suhelda. Sageli olid just õed need, kes tahtsid teada, kust mõnda uut raamatut saada või mida siin või seal raamatukogus toimuv tähendab. Huviga käisid nad Eesti Rahvusraamatukogu uut majagi vaatamas. Huvi, eriti kui see puudutas raamatuid ja raamatukogusid, püsis siiras ja elav kuni lõpuni.

Nüüd puhkavad Helmi ja Linda Masing mõlemad Rahumäe kalmistul.

Kalju Tammaru

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevusest 2006. aastal

Juhatuse aruanne

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing jätkas 2006. aastal tegevust põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks, aidates kaasa raamatukogunduse arengule ja raamatukoguhoidjate kutsehuvide kaitsmisele. Ühingu juures töötasid kolm seksiooni, üks tööühm, kuus toimkonda ning Eks-klubi, kutsekomisjon ja kutseeksami komisjon. Aktiivsemad piirkondlikud ühendused tegutsesid endiselt Tartu- ja Võrumaal.

LIIKMESKOND

2006. aastal astus ERÜ-sse 33 inimest – 4 kooli-, 3 teadus- ja 16 rahvaraamatukogudest. Avalduse alusel astus välja 27, suri 5 liiget, sh auliikmed Linda Masing ja Voldemar Miller. Aasta lõpul on ERÜ-s 757 liiget sh 8 auliiget. Varasematele toetajaliikmetele (Lääne Maakonna Keskraamatukogu, Valga Keskraamatukogu, Harju Maakonnaraamatukogu) lisaks ühinesid ERÜ-ga Viljandi Linnaraamatukogu ja Rapla Keskraamatukogu.

JUHATUS

Juhatus töötas 2006. aasta aastakoosolekuni koosseisus: juhatuse esinaine Janne Andresoo (RR), aseesinaine Anneli Sepp (EMTA, TÜR), aseesinaine Krista Talvi (RR), liikmed Katrin Gottlob (Riigikontroll), Vallo Kelder (Viljandi Kultuuriakadeemia). Ülle Kuuse (Tallinna Keskraamatukogu), Vaike Mändmaa (Pärnu Ühisgümnaasiumi raamatukogu), Ille Riisk (Kõo raamatukogu, Viljandimaa) ja Lea Pett (Lääne Maakonna Keskraamatukogu). Aastakoosolekul valiti aastateks 2006–2008 juhatuse esinaiseks Anneli Sepp, liikmeteks Sirje Bärg (Kose-Uuemõisa raamatukogu), Ille Riisk, Rutt Rimmel (Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu), Piia Selge (Tallinna Arte Gümnaasiumi raamatukogu) ja Krista Talvi. Senisest koosseisust jätkasid Ülle Kuuse, Vallo Kelder ja Lea Pett. Juhatus alustas uues koosseisus tööd 1. märtsil. Revisjonikomisjoni kuulusid Rutt Enok (Harju Maakonnaraamatukogu), Ruth Hiie (RR) ja Kersti Kikkas (TPÜR, Keskkonnaministerium).

Juhatus pidas aasta jooksul kaheksa koosolekut, neist kaks laiendatud koosseisuga. Koosolekutel arutati suuremate ERÜ ürituste korraldamist, sektsioonide ja komisjonide ettevalmistatud dokumente – Aasta maaraamatukoguhoidja reeglistik, kutsekoolituse programm, kutseeksami juhend jm. Kinnitati ka kutseomistamise tasu suurus. Aidati Tööturuametil koostada raamatukoguhoidja kutsekirjeldust.

Aasta lõpus moodustas juhatus töörühma, et alustada eeltööga lugeja rahulolu uuringu kavandamiseks Eesti rahvaraamatukogudes. Töörühma kuuluvad Lea Pett, Sirje Bärg, Vallo Kelder ja Rutt Rimmel. Uuring loodetakse läbi viia 2007. aastal. Maikuu laiendatud koosseisuga koosolekul tutvustasid Kultuuriministeeriumi tegevust ja arengukava 2007–2010 asekanstler Anton Pärn ja raamatukogunõunik Meeli Veskus. Samal koosolekul tegid uuringufirma PW Partners spetsialistid uuringu “Raamatukogu- ja infoteenus eesti arengus” tulemustest väga lühikese ja üldise ülevaate. Firma esindajate sõnul antakse uuringu lõpptulemus üle tellijatele – Kultuuri- ning Haridus- ja Teadusministeeriumidele, kes otsustavad uuringutulemuste avalikustamise ja edasise tegevuse. Kultuuriministeeriumile esitati arvamus rahvaraamatukogu seaduse muudatuse seaduse eelnõu mitme paragrahvi kohta, millest eelnõu teksti jäid lõpuks siiski vähesed. Juhatus liige Sirje Bärg ja Rapla Keskraamatukogu peaspetsialist Katrin Niklus kohtusid Riigikogu kultuurikomisjoni liikmete Ela Tomsoni ja Elle Kulliga. Kõne all oli teavikute soetamise raha tõus 2007. aastal jm.

ERÜ liikmete postiloend (ery@lists.eenet.ee) loodi 21. veebruaril ja septembris toimus Vallo Kelderi õhutusel mõttevahetus Valle-Sten Maiste artiklites avaldatud seisukohtade üle, millest olulisemaid arvamusi avaldati ajakirjas Raamatukogu. Samuti tuli mitmeid ettepanekuid vastuseks Anneli Sepa üleskutsele esitada ideid järgmise aasta raamatukogupäevade motoks. Listi loomine on andnud võimaluse omavaheliseks suhtlemiseks, mida siiski ei ole infovahetuseks täiel määral ära kasutatud. Leidub neidki, kes on palunud end listist välja arvata. Kokku on ERÜ bürool hallata neli postiloendit: lisaks liikmete listile juhatuse, maaraamatukogude sektsiooni ja ERBA kontaktisikute listid. ERÜ kodulehekülje aktiivne uuendamine katkes detsembris seoses tehniliste põhjustega RR-i serveris.

TEGEVUS

Kutsekvalifikatsiooni omistamine

ERÜ kutsekomisjoni kuuluvad Malle Ermel (esimees, TÜR), Jüri Järs (TTÜR), Aira Lepik (TLÜ), Katrin Niklus (Rapla KR), Eve Rahkema (Tallinna Laagna Gümnaasiumi raamatukogu), Krista Talvi (ERÜ), Ilmar Vaaro (TÜ VKA). Esimest korda võttis ERÜ

kutseomistamise avaldusi vastu juba 2005. aasta lõpus ning kahekümne üheksale esitas 216 inimest. Kutsekomisjoni koosolekud, inimesele anti kutsetunnistused üle 2006. aasta aastakoosolekul. Uus taotlusvoor oli 20. novembrist kuni 20. detsembrini 2006. Seekord oli huvi palju suurem, avalduse kus otsustatakse kutse omistamine toimuvad 2007. aasta jaanuaris.

Raamatukoguhoidja III, IV, V kutseksamite vastuvõtmiseks ning selleks vajalike dokumentide väljatöötamiseks moodustas kutsekomisjon 9. jaanuaril viieliikmelise kutseksami komisjoni järgmises koosseisus: Tiiu Reimo (esimees), TLÜ infoteaduste osakonna raamatuteaduse professor, Janne Andresoo, ERÜ juhatuse esindaja, Aira Lepik, TLÜ infoteaduste osakonna raamatukogunduse dotsent, Vallo Kelder, TÜ VKA raamatukogunduse ja infoteaduse osakonna raamatukogunduse õppetooli juht, Aivi Sepp, TÜ VKA raamatukogunduse ja infoteaduse osakonna infoteaduse õppetooli juht. Väljatöötatud Raamatukoguhoidja kutseksami juhendi kinnitas ERÜ juhatuse 30. juunil 2006. Raamatukoguhoidja III, IV ja V kutseksameid oleks olnud võimalik sooritada detsembris, kuid soovijate puudusel jäid eksamid ära. ERÜ esitas aasta lõpus kutset omistava organi tegevuse aruande Kultuuri Kutsenõukogule. ERÜ esindaja nõukogus on Janne Andresoo.

Kutseomistamise protseduure on tutvustanud kutsekomisjoni liikmed maakondade seminaridel jm.

Eesti raamatukogunduse biograafiline andmebaas (ERBA)

2006. aasta aastakoosolekul avalikustatud raamatukogude ühisprojekti ERBA liideti aasta jooksul üle kahesaja inimese andmed, 2007. aasta algul (18.01.2007) oli andmebaasis 857 kirjet. Andmestiku kogumine ja toimetamine jätkub jooksvalt 2007. aastal. Toimetuskolleegium koosseisus Anne Ainz (RR), Malle Ermel (TÜR), Linda Kask (ERÜ), Maare Kümnik (TÜR), Reet Oruste (Tallinna KR), Helje Riives (TTÜR), Kalju Tammaru (EHR) ja Anne Valmas (peatoimetaja, TLÜAR) pidas ühe koosoleku, kus arutati andmebaasi avalikustamiseks vajalikke tarkvaramuudatusi ning tehti vastavad ettepanekud OÜ Tarkvarastuudiale.

SUUREMAD ÜRITUSED

Aasta- ja kõnekoosolek

ERÜ aastakoosolekul 28. veebruaril 2006 osalenud 239 liiget kinnitasid juhatuse tegevusaruande, finants- ja revisjonikomisjoni aruanded ning valisid juhatusse viis uut liiget. Kõnekoosolekul "Ütle, mida sa loed ja ma ütlen..." esinesid TLÜ

lastekirjanduse dotsent Mare Mürsepp, Rocca al Mare Kooli emakeele ja kirjanduse õpetaja Kaja Komissarov ja Sihtasutuse Autorihüvitusfond tegevjuht Ainiki Väljataga.

Raamatukogupäevad L“Lugedes rikkamaks“

2006. aasta juhtmõtet “Lugedes rikkamaks” tutvustav plakat oli raamatukoguhoidjate hulgas populaarne ning valmis ka seekord kirjastuse “Koolibri” kaasabil. 20.–30. oktoobrini toimunud raamatukogupäevade avapäev Võru kultuurimajas Kannel oli omanäoline tänu nii korraldajatele Võrumaa Keskraamatukogust kui päeva juhile Contrale ning kohalikule näitetrupile. Konverentsil kõnelesid Eesti Kirjandusmuuseumi direktor Janika Kronberg ja vanemteadur Sirje Olesk ning Võrumaa kirjamees Olavi Ruitlane. Kirjanduse tundmise võistlusel osalenud viieteistkümne võistkonna hulgast saavutas taas kord parima tulemuse Tartu Linnaraamatukogu (Tiina Sulg, Kairi Korts, Halliki Jürma), tartlastele järgnesid Raplamaa (Mariina Madisson Lellest, Tiina Talvet ja Taimi Jürgenson keskraamatukogust) ja Jõgevamaa võistkond (Ene Karu keskraamatukogust, Ene Sööt Jõgeva Linnaraamatukogust ja Ene Maasik Lümatist). Küsimused koostasid eelmise aasta võitjad eesotsas Tiina Tarikuga Tartu Linnaraamatukogust. Lisaks ERÜ auhindadele pani eriauhinnad välja Lehepunkt.

Võistluse “Infootsing internetist” eelvoorus osales 63 inimest, 27. oktoobril Rahvusraamatukogu arvutiklassis toimunud lõppvõistlusele pääses, nagu ikka, kümme parimat. Võidu viis seekord Tartusse Krista Lepik TÜR-ist, teise koha saavutas Kristiina Jaansen (RR) ja kolmanda Kaire Kroon (Kehra Linnaraamatukogu). Üheksandat korda toimunud võistluse küsimused koostasid ja võistluse korraldasid Vaiko Edur Pärnu Uue Kunsti Muuseumi raamatukogust ja eelmise aasta parim Katrin Karus RR-ist. Pärnu Uue Kunsti Muuseumilt olid ka eriauhinnad.

Eesti raamatu päeval 23. oktoobril tutvustati paljudes raamatukogudes eesti autorite uusi teoseid, tehti teemakohaseid väljapanekuid jm. Tartu Linnaraamatukogus toimus ettekandepäev "Eesti romaanivõistlused aastatel 1927–2004" ja RR koos ERÜ-ga korraldas ümarlaua "Miks ma armastan eesti kirjandust".

VII maaraamatukoguhoidja päev toimus Pärnu teatris Endla. Esinesid kohalikud kultuuriinimesed – Mark Soosaar ja Kati Murutar. ERÜ kuulutas välja maakondade Aasta maaraamatukoguhoidja 2006.

SEKTSIOONIDE, TOIMKONDADE, TÖÖRÜHMADE, PIIRKONDLIKE ÜHENDUSTE JT TEGEVUS

Kokku toimus ERÜ egiidi all üle kahekümne koolitusürituse, sektsioonidesse, toimkondadesse ja töörühmadesse kuulub ligi paarsada inimest. Eks-klubi sai aasta jooksul kokku üheksal korral.

Kogude toimkond (juht Silvi Metsar, TLÜ AR)

Toimkonda kuulub kuusteist liiget. Tööprobleemide arutamiseks kasutati interneti võimalusi ning erinevaid raamatukogunduslikke kokkusaamisi. Kokku saadi aasta lõpus. Tehti kokkuvõtteid mööduvast aastast, arutati 2007. aastaks plaanitavaid tegevusi. Käsitlemist leidis ettepanek siduda kogude toimkonna plaane senisest enam ELNET konsortsiumi tegevusega. Nimetat teemaga otsustati jätkata 2007. aastal. Toimkonna uueks juhiks valiti RR-i peavarahoidja Mihkel Volt.

Koolituse toimkond (juht Ilmar Vaaro, TÜ VKA)

Toimkonda kuulub 14 liiget. Koolitustoimkond on tervikuna, suuremate või vähemate jõududega osalenud järgmistes ettevõtmistes:

- osalemine raamatukoguhoidja III, IV, V kutseksamite vastuvõtmiseks vajalike dokumentide väljatöötamises;
- tagasisideme kogumine 2005/2006 õppeaastal toimunud kutsekoolituse kohta nii TLÜ-s kui TÜ VKA-s, selle analüüsimine ja parandusettepanekute tegemine Raamatukoguhoidja III kutsekoolituse programmi ning selle esitamine ERÜ juhatusele;
- 5. oktoobril koolituspäeva läbiviimine Saare maakonna raamatukoguhoidjatele. Väljasõiduistungil Saaremaale aitasid meeldejäädavaks muuta Saare Maakonna Keskraamatukogu juhtivtöötajad Anu Vahter ja Maire Rauk. Külastati Kuressaare Linnateatrit, Kuressaare Gümnaasiumi raamatukogu, Saare Arhiiv-raamatukogu, Kuressaare Lossi, Raekoda, Saare Maakonna Keskraamatukogu, Spordihoonet jt.

Lasteteeninduse toimkond (juht Ülle Kuuse, Tallinna Keskraamatukogu)

Toimkonnas on üheksa liiget ja kaks kontaktisikut. Toimkond osales ERÜ kooli- ja maaraamatukogu sektsiooni ning lasteteeninduse toimkonna ühisteabepäeva „Tea, mida loed” ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Tegi koostööd Eesti Emakeeleõpetajate Seltsiga II Tallinna Raamatupäeva raames toimunud Lugemishuvi konverentsi ettevalmistamisel. Toimkonna peatöötamiseks oli 3. üleriigilise laste-

raamatukogutöötajate päeva läbiviimine Elvas. TÜ VKA üliõpilane Mae Mitti tutvustas oma seminaritööd „Eesti rahvaraamatukogude lasteteenindus 1991–2005” ja Viljandi Linnaraamatukogu lasteteeninduse spetsialist Ülle Rüütel uuringut „Lasteraamatukoguhoidjate täiendkoolituse võimalused ja vajadus”. Sellele tuginedes on Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga koostatud lasteraamatukoguhoidjatele suveakadeemia programm. Koolitus toimub 4.– 7. juunini 2007 Viljandi Kultuuriakadeemias.

Liigitamise ja märksõnastamise toimikond (juht Katrin Karus, RR)

Koostöös ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühmaga jätkati tööd liikide ja märksõnadega, et teavikud oleksid paremini kättesaadavad.

Põhitegevus aruandeaastal toimus ELNET Konsortsiumi liigitajate-märksõnastajate listi kaudu. Arvamustevahetuse käigus leidsid lahenduse paljud liigitamise, märksõnastamise ja infootsinguga esilekerkinud probleemid. Infoajastul puudub sagedasteks kokkutulekuteks vajadus, kuna asju saab arutada ka veebilisti kaudu ning toimus aruandeaastal vaid üks koosolek 16. veebruaril 2006. ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimikonna ja ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühma ühiskoosolekul jõuti otsusteni enamikus listis tõstatatud küsimustes.

Jätkati traditsiooniks kujunenud ekskursioone raamatukogudesse eesmärgiga tutvuda liigitamise ja märksõnastamise probleemidega eri tüüpi raamatukogudes ja luua kontakte kolleegidega. Külastati Eesti Panga Raamatukogu ja Eesti Hoiuraamatukogu. Laiendati toimikonna koosseisu uute liikmetega (kokku 21).

Terminoloogiatoimikond (juht Kalju Tammaru, Eesti Hoiuraamatukogu)

Toimikonnas on kaksteist liiget, toimus kuus koosolekut, iga kord neli tundi.

2006. aastal lõpetati infoteaduse terminite läbivaatamine, täpsustamine ja täiendamine ning alustati lugejateeninduse terminikirjete läbivaatamist. Raamatukoguterminite andmebaasis parandati ja täiendati kogu infoteaduse terminiplokk.

Vaadati läbi ka standardi “Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusvaheline raamatukogustatistika” uue versiooni (ISO 2789:2006) tõlke terminid ja lisandunud mõisted.

Terminoloogiaalase ühistegevuse 35. tegevusaastat tähistati seminariga Rahvusraamatukogus. Seminaril anti ülevaade aastakümneid kestnud terminoloogia-tegevusest, misjärel keskenduti valdkonna oskussõnavara kujundamisele kiiresti muutuvast ühiskonnast ja seda kajastavas keelekeskkonnast. Oskuskeeleseminar

ühendas väitlusteks eri alade asjatundjad. Seminaril esinesid ettekannetega terminoloogiatoimkonna liikmed Hans Jürman, Kalju Tammaru, Sirje Nilbe ja Elviine Uverskaja ning Tallinna Ülikooli professor Tiiu Reimo ja Tartu Ülikooli lektor Veiko Berendsen. Seminari korraldustoimkonda kuulusid Siiri Lauk, Kalju Tammaru ja Elviine Uverskaja.

Vanaraamatu toimkond (juht Kadri Tammur, TÜR)

Toimkonda kuulub 24 liiget. Märtsis oli RR-is vanaraamatu kataloogimisele pühendatud praktiline seminar "Vanaraamatu kirjeldamise kogemusi eri raamatukogudes, CERL-ist võetud kirjade konverteerimine".

Septembris korraldas vanaraamatu toimkond väljasõiduseminari "Vanaraamatu ja Baltika kogud Riias". 21 eesti vanaraamatu spetsialisti tutvus vanaraamatu ja Baltica kogudega Läti Teaduste Akadeemia Raamatukogus ja Läti Rahvusraamatukogus. Koos läti kolleegidega peeti maha ühisseminar, kus kumbki pool sai vahetada kogemusi ja kavandada tulekuvisioni seoses vanaraamatu ja erikogude säilitamise, uurimise ja avamisega. Ka Läti raamatukogudes on juba mõnda aega olnud aktuaalseks teemaks vanaraamatu konverteerimise ja digiteerimisega seotud probleemid. Tutvuti ajalooliste kogudega. Reis Riiga õnnestus igati. Kõik, mis planeeritud, sai ka teoks. Läti kolleegid näitasid meile selliseid aardeid, mida meie kogudes paraku ei ole.

Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm (Ere Raag, Võrumaa Keskraamatukogu)

Töörühma kuulub seitse liiget. Peamine tegevussuund oli komplekteerimisosakondade juhatajate ja töörühma liikmete koolitamine. Korraldati kaks koolituspäeva – kevadel Viljandi Linnaraamatukogus ja sügisel Eesti Rahvusraamatukogus. Tutvuti keskraamatukogu komplekteerimisosakonna tööga, arutati komplekteerimise korraldust 2005. aastal, kuulati loenguid ajaviitelisest tõlkekirjandusest (Tiina Tarik, Tartu Linnaraamatukogu) ja tänapäeva rootsi kirjandusest (Anu Saluäär, „Loomingu Raamatukogu” toimetaja) jm. Arutleti ka kirjanduse valiknimestike koostamise otstarbekuse üle ning otsustati koostamine lõpetada ja leida mõni muu, operatiivsem, väljund uudiskirjanduse laiemaks tutvustamiseks.

Toimus kaks töörühma koosolekut, kus arutati komplekteerimisega seonduvaid jooksvaid küsimusi (info kättesaamine, edastamine jms), kirjanduse valiknimestike vormistamisega seotud probleeme, vaeti uusi võimalusi, mis asendaks

valiknimestikke (kriitiline bibliograafia, soovitus TOP 10), tehti kokkuvõtteid senisest tegevusest ja edaspidistest plaanidest.

Erialaraamatukogude sektsioon (juht Ene Saar, Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut)

Sektsioon ühendab 53 raamatukoguhoidjat ja infospetsialisti. Sektsioon korraldab oma liikmetele erialaseid koolitusi, toimus kolleegide mõttevahetusi. Küllastati Hoiuraamatukogu, et leida vastust küsimusele “Kas mittetarvilikud raamatud ja ajakirjad Sinu raamatukogus võiksid olla veel kellelegi kasulikud? Jah, kui neid on võimalik leida ESTER-i kaudu”.

Korraldati kaks seminari:

- märtsis üle saja osavõtjaga ja Biospinno toetusel “ISI andmebaasid ja nende kasutamine teaduse hindamisel” Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudis;
- oktoobris Briti Nõukogus seminar “Esitluse ettevalmistamise valu ja võlu”. Seminarile järgnes KUMU ühiskülastus

Detsembris toimus aruande-valimiskoosolek, mis oli ühendatud jõululõunaga. Leiti, et aasta oli tegus, kokkusaamised on olnud tõised.

Kooliraamatukogude sektsioon (juht Piia Selge, Arte Gümnaasiumi raamatukogu)

Sektsiooni juhatuses on seitse liiget, igas maakonnas on maakonnajuhatuse, v.a Valgamaa). 2006. aasta tegevuse peaeesmärgiks oli leida võimalus ja teha senisest tõhusamat koostööd lasteteeninduse toimkonna ja maaraamatukogude sektsiooniga ning oma sektsiooni maakondlike juhatuste esinaistega. Korraldati kaks vabariiklikku teabepäeva. Märtsis oli RR-is ühisteabepäev „Tea, mida loed!“, kus osavõtjateks olid lisaks kooliraamatukoguhoidjatele ka kolleegid laste- ja rahvaraamatukogudest. Kuulati loenguid tänapäeva eesti kirjandusest (Maire Liivamets), tõlkekirjanduse levikust Eestis (Kersti Unt) ning lastekirjandusest (Ilona Martson). Novembris toimus teabepäev „Kooliraamatukogu kui kommunikatsioonikeskus“. Räägiti kooli võimalustest praegustes konkurentsitingimustes, suhtlemiskompetentsusest, kuulati kokkuvõtet suveseminarist ja vabariiklikust gümnaasiumide raamatukogude ülevaatuses jm.

Suvel toimus Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse toetusel Järvemaal 15. kooliraamatukogude sektsiooni suveseminar „Erivajadustega laps kooliraamatukogus“. Kuulati loenguid erinevate ja erivajadustega lastest, tehti kokkuvõtte üleriigilisest eesti ja veneõppekeelele gümnaasiumide ülevaatuses jm. Et paremini mõista ja aru saada pimedast inimese seisundist meie keskel, võttis seminarist osa kevadel gümnaasiumi lõpetanud Maarja Haamer.

Sektsioon tegi koostööd Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega. Ülevaba-riigilise eesti õppekeele ja gümnaasiumide ülevaatuse komisjoni töösse olid ekspertidena kaasatud Ester Sõrmus ja Piia Selge. Tehti omapoolsed ettepanekud muudatuste kohta Haridusministri määrusesse „Kooliraamatukogude töökorralduse alused“.

Maaraamatukogu sektsioon (juht Irma Raatma, Väike-Maarja vallaraamatukogu)

Lisaks esinaisele kuulub sektsiooni iga maakonna esindaja, kellel on vajadusel ka asendusliige. Maaraamatukogude sektsioon oli üks märtsikuise ühisteabepäeva “Tea, mida loed!” korraldajatest. Juba viieteistkümnendat korda toimus maaraamatukogude suvine seminarlaager, seekord Hiiumaal. Koostati suvelaagrite kroonikaraamat, koguti laagriliste mälestusi, aktiivsemaid laagerdajaid turgutati tänukirja ja mälestusesemetega. VI raamatukogutöötaja päev peeti Pärnus.

Koostati tunnustuse Aasta maaraamatukoguhoidja reeglistik ja kandidaatidele esitatavad nõuded, mida rakendati parima maaraamatukoguhoidja valikul igas maakonnas. Viidi läbi küsitlus maaraamatukogude varustatusest arvutite ja programmidega ning muu tehnikaga.

Eks-klubi (eestseisuse president Juta Kaps)

Klubi eestseisus on kuueliikmeline. Klubi jätkas traditsiooniliselt, tehes ühis- külastusi näitustele, raamatukogudesse, muuseumidesse jm, kogunedes keskmiselt korra kuus. Septembri esimesel kolmapäeval sõideti koos Läänemaale ning detsembri alguses peeti RR-is meeleeolukas jõulupidu.

Tartumaa Kogu (juht Vaike Kurel, Tartu Kunstigümnaasiumi raamatukogu)

Kogu tegutses aktiivselt: korraldati mitmesugustel teemadel loenguid, külastati raamatukogusid, käidi reisil Gotlandil, osaleti ühiselt ERÜ suurematel üritustel jm.

Kuna Tartumaa Kogul on tavaks usaldusisikuid iga kahe aasta tagant vahetada, valiti uueks usaldusisikuks Halliki Jürma Tartu Linnaraamatukogust.

Võrumaa Ühendus (juht Ere Raag, Võrumaa Keskraamatukogu)

Ühendus jätkas koostööd kohalike raamatukogudega ja korraldas koolitus- ja raamatupäevi, tutvus raamatukogudega maakonnas ja mujal, tähistas Võrumaa Keskraamatukogu sünnipäeva, kohtus Võru linnapea Ivi Eenmaaga, korraldas kohtumisi kirjanikega jm. Aasta algul toimus ühenduse traditsiooniline pidulik aastakoosolek ja detsembris endiste raamatukogutöötajate III kokkutulek.

RAAMATUKOGUHOIDJATE TUNNUSTAMINE

ERÜ aastapreemia 2005 sai sihikindla töö eest raamatukogus ja kohaliku kultuurielu edendamisel Saverna raamatukogu juhataja **Tiina Hoop** ning **teenetepreemia** loova innustunud töö eest laste raamatukoguteeninduse arendamisel ja selle järjepidevuse hoidmisel Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse konsultant **Leida Olszak**.

Koostöös Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga andis ERÜ välja **bibliograafia auhinna**. Žürii – Merike Kiipus (KMAR), Marja Kivihall (TLÜ AR), Mare Kurvet (RR), Anne Laumets (TÜR), Anneli Sepp (EMTAR) – ettepanekul tunnustati parimaks **Sirje Tammoja** (TÜR) koostatud ja toimetatud bibliograafia "Jaan Eilart". Bibliograafia puhul tõsteti esile töö põhjalikkus, registrite rohkus ning väljaande kultuurilooline tähendus ja väärtus. Tunnustamise vääriliseks peeti bibliograafiaid "Ajakiri "Eesti Kirik" koondsiskord 1950–2000" ning väljaannet "Fr. R. Kreutzwaldi bibliograafia 1982–2003". Kokku esitati hindamiseks viis 2004–2005 ilmunud tööd.

Aasta maaraamatukoguhoidja 2006 tunnustuse pälvivad Lagedi raamatukogu juhataja **Ilme Ingel** (Harjumaa), Käina raamatukogu juhataja **Maili Uibo** (Hiiumaa), Toila raamatukogu juhataja **Lea Rand** (Ida-Virumaa), Vaimastvere raamatukogu juhataja **Maris Paas** (Jõgevamaa), Oisu raamatukogu raamatukoguhoidja **Eha Marrandi** (Järvamaa), Kirbla raamatukogu juhataja **Tiiu Aasrand** (Läänemaa), Ulvi raamatukogu juhataja **Liia Pall** (Lääne-Virumaa), Värskä raamatukogu juhataja **Eha Kütt** (Põlvamaa), Aruvälja raamatukogu juhataja **Malle Kiis** (Pärnumaa), Eidapere raamatukogu juhataja **Anne Idvand** (Raplamaa), Pihtla raamatukogu juhataja **Janne Sepp** (Saaremaa), Lohkva raamatukogu raamatukoguhoidja **Lea Tali** (Tartumaa), Tsirguliina raamatukogu juhataja **Hele Reimaa** (Valgamaa), Tarvastu raamatukogu juhataja **Kristi Tamm** (Viljandimaa) ja Vastseliina raamatukogu juhataja **Lea Lillemets** (Võrumaa).

Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapital otsustas ERÜ juhatuse ettepanekul anda 2006. aasta tänutoetuse **Lenna Eliste** (Pärnu Keskraamatukogu), **Marika Heinapuule** (Kärdla Linnaraamatukogu), **Hans Jürmanile** (ERÜ terminoloogia-toimkonna kauaaegne liige), **Inga Kuljusele** (Võrumaa Keskraamatukogu), **Ülle Kuusele** (Tallinna Keskraamatukogu, ERÜ) **Jaanus Kõutsile** (Rocca al Mare Kooli raamatukoguhoidja, ERÜ), **Irma Raatmale** (Väike-Maarja vallaraamatukogu, ERÜ) **Piia Selgele** (Tallinna Arte Gümnaasiumi raamatukogu, ERÜ) **Krista Talvile** (RR, ERÜ) ja **Kadri Tammurile** (TÜR, ERÜ).

KOOSTÖOPARTNERID JA TOETAJAD

- Eesti Kirjanike Liit
- Eesti Kultuurkapital
- Eesti Rahvusraamatukogu
- Haridus- ja Teadusministeerium
- Hasartmängumaksu Nõukogu
- Kirjastus Koolibri
- Kultuuriministeerium
- Kärkla Linnaraamatukogu
- Pärnu Keskraamatukogu
- Tartu Ülikooli Raamatukogu
- TLÜ Akadeemiline Raamatukogu
- TTÜ Raamatukogu
- Võru Linnavalitsus
- Võrumaa Keskraamatukogu

KIRJASTUSTEGEVUS

Aasta algul ilmus kaua aega käsikirjas seisnud ERÜ aastaraamat nr 15, 2003. Aasta jooksul koostas toimetuskolleegium koosseisus Janne Andresoo (koostaja ja toimetaja), Malle Ermel, Linda Kask, Krista Talvi ja Reet Olevsoo aastaraamatut 2005/2006. Põhiosas valmis aasta lõpuks ka käsikiri, kuid trükkimiseni ei jõutud.

Jätkati ERÜ veeru sisustamist ajakirjas Raamatukogu. Hasartmaksumängu Nõukogust ajakirja Raamatukogu väljaandmiseks eraldatud toetusest kaeti trükikulud ja osaliselt honorarid.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

ERÜ on Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liidu (IFLA) rahvuslik liige.

ERÜ kuulub IFLA nelja sektsiooni ning aastateks 2005–2009 on kolme sektsiooni alalistesse komiteesse valitud ERÜ poolt esitatud liikmed:

- hariduse ja koolituse sektsioon, alalise komitee liige Aira Lepik;
- liigitamise ja märksõnastamise sektsioon, alalise komitee liige Sirje Nilbe;
- ülikooliraamatukogude ja teiste universaalsete teadusraamatukogude sektsioon, alalise komitee liige Mare-Nelli Ilus;
- raamatukoguühingute juhtimise sektsioon.

Aastakongressil Seolis osalesid neist S. Nilbe ja M.-N. Ilus, ERÜ-d esindas eelmine juhatuse esinaine Janne Andresoo. Juhatuse liige Vallo Kelder osales 18.– 19. mail Helsingis toimunud Soome Raamatukoguühingu konverentsil "*Whose Internet*". Ülevaade konverentsist vt ajakiri Raamatukogu nr 6, lk. 39–40. Aasta lõpus kohtus Krista Talvi Läti Raamatukoguühingu esinaise Anna Maulinaga, et arutada 2007. aastal Eestis toimuvat Balti Raamatukoguhoidjate VIII Kongressi.

ERÜ 2006. AASTA TULUD JA KULUTUSED

RAHA LIIKUMINE 2006. AASTAL	Majandusaasta 01.01-21.12.2006
01.01.2006 kassas ja pangas kokku	53 257
Kokku laekus 2006. aastal pankas ja kassasse, sh:	557 971
- laekus eelmise aasta maksmata arvete eest	250
Kulutati kokku	471 471
31.12.2006 kassas ja pangas kokku *, sh:	139 757
- kassas	1 873
- pangas	137 884
* ettemaksud 2007. aasta tegevuseks	53 600
TULUD	
Sisseastumis- ja liikmemaksud	105 815
Sihtfinantseerimine, tegevustoetus	183 084
AS Teek toetus	5 000
Ürituste korraldamine (osavõtumaksud)	164 070
Trükiste müük	45 940
Kutseomistamistasu	53 600
Pangaintress	212
Tulud kokku:	557 721
sh omafinantseerimine (üritused, trükised, liikmemaksud)	369 637
KULUD	
Sihtfinantseerimise projektide otsesed kulud	182 333
Muude projektide ja ürituste otsesed kulud	84 971
Mitmesugused tegevuskulud (transport, kommunaalkulud jm)	20 483
Tööjõukulud, sh:	173 283
Töötasu (palk, auhinnad, loengutasu, preemiad, toetused)	129 975
- sotsiaalmaks	42 917
- töötuskindlustuse maks	391
Muud kulud (liikmemaksud, VHL, IFLA jm)	6 371
Maksuametile 2005. aasta töötasudelt	4 030
Kulud kokku	471 471

KOKKUVÕTE

Aasta tegemistest võib esile tõsta kutseomistamisega seonduvat – tööd alustas kutseksamikomisjon, vaadati läbi kutsekoolituse programm ja kutseomistamise kord, aasta algul anti välja esimesed kutsetunnistused ja aasta lõpul võeti juba teist korda vastu dokumente kutsetaotlejatelt. See sai teoks koolituse toimkonna, kutsekomisjoni ja kutseksamikomisjoni koostöös.

Aasta plusspoolele jääb ka ERÜ liikmete postiloendite loomine ja ühingu struktuuriüksuste, eriti seksioonide, terminoloogiatoimkonna ja eelmisel aastal alustanud lasteteeninduse toimkonna aktiivne tegutsemine.

ERÜ juhatus tänab kõiki tegusaid liikmeid ja raamatukogusid, kelle kaasabil ja toel on ERÜ ettevõtmised teoks saanud.

Anneli Sepp

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatuse esinaine

12. veebruaril 2007

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevusest 2007. aastal

Juhatuse aruanne

MTÜ Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing jätkas 2007. aastal tegevust põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks. ERÜ juures tegutses kolm sektsiooni, üks töörühm, kuus toimkonda ning Eks-klubi ning piirkondlikud ühendused maakondades. Maaraamatukogude sektsioon ja kooliraamatukogude sektsioon korraldasid igaaastased seminarlaagrid Põlvas ja Haapsalus, erialaraamatukogude sektsioon andmebaaside koolituse ja teabepäeva autorikaitsest. Kooliraamatukogude sektsioon ja rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm korraldasid mõlemad kaks teabepäeva, lasteteeninduse toimkond lasteraamatukoguhoidjate päeva Võrus ning koos maaraamatukogude sektsiooniga teabepäeva kirjandusest. Koolituse ja vanaraamatu toimkond tegid mõlemad väljasõiduseminari Hiiumaale jne. Kokku korraldati ERÜ liikmetele ja raamatukoguhoidjatele: üle 10 teabepäeva, kolm seminari, kaks suvelaagrit, suveakadeemia, lasteraamatukoguhoidja ja maaraamatukoguhoidja päevad jm. Traditsiooniliste üleriigiliste raamatukogupäevade raames korraldati raamatukogudes sadu kohalikku kultuurielu rikastavat ettevõtmist. Balti riikide erialaspetsialistid said kokku Balti raamatukoguhoidjate VIII kongressil Tallinnas.

LIIKMESKOND

2007. aastal astus ERÜ-sse 38 uut liiget – 3 kooli-, 1 teadus- ja 34 rahvaraamatukogudest. Avalduse alusel astus välja 17, liikmemaksu maksmata jätmise tõttu arvati välja 21, suri 2 liiget. 31. detsembril 2007 oli ERÜ-s 755 liiget sh 8 auliiget. Toetajaliikmed olid Harju Maakonnaraamatukogu, Lääne Maakonna Keskraamatukogu, Rapla Keskraamatukogu, Valga Keskraamatukogu ja Viljandi Linna-raamatukogu.

2007. aastal lahkus meie hulgast kaks ERÜ teenetepreemia laureaati, head sõpra ja kolleegi, aktiivset ERÜ liiget. 7. novembril Mare Ektermann, omaaegne ERÜ juhatuse liige, rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma algataja ja juht aastatel 1999–2002. 22. detsembril Tiiu Pihlakas, mitmes töörühmas osaleja, uute ettevõtmiste algataja ja maaraamatukogude sektsioonile alusepanija.

ERÜ JUHATUS

28. veebruaril toimunud üldkoosolekul valiti aastateks 2007–2009 juhatuse liikmeteks **Lenna Eliste** (Pärnu Keskraamatukogu), **Kristina Rallmann** (Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogu) ja **Ave Janu** (TTÜR). Senisest koosseisust jätkasid juhatuse esinaine **Anneli Sepp** (TÜR) ja liikmed **Sirje Bärge** (Kose-Uuemõisa raamatukogu), **Ille Riisk** (Kõo raamatukogu), **Rutt Rimmel** (Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu), **Piia Selge** (Tallinna Arte Gümnaasiumi raamatukogu) ja **Krista Talvi** (RR).

Juhatus pidas aasta jooksul üheksa koosolekut, neist kaks laiendatud koosseisuga. Jaanuaris tehti koos töörühmade, toimkondade, seksioonide jt juhtidega kokkuvõtte eelmise aasta tegemistest. Septembris oli kutsestandardi arutelu ümarlaud. Toimus ka kaks väljasõidukoosolekut Kose-Uuemõisas ja Põltsamaal, kus arutati raamatukoguhoidja kutsestandardi uusversiooni, lugeja rahulolu uuringu läbiviimist rahvaraamatukogudes, raamatukogupäevade korraldamist jm.

ERÜ juhatus saatis märgukirja Riigikogu valimistel osalenud erakondadele, juhtides tähelepanu raamatukogude vajadustele, sh riigipoolse toetuse märgatav suurendamine rahvaraamatukogudele teavikute hankimiseks, kooliraamatukogudele pearaha kehtestamine õppekava toetava ja soovitava kirjanduse hankimiseks (analoogselt õpikukoguga); kolmepoolsetel palgaläbirääkimistel ka KOV-i rahva- ja kooliraamatukoguhoidjate palgatingimuste käsitlemine ja lahendamine.

Seoses Autoriõiguse seaduse muutmise eelnõuga tegi ERÜ juhatus koos Eesti Muusikakogude Ühenduse ja Rahvaraamatukogude Nõukoguga ühispöördumise, milles juhiti tähelepanu raamatukogudes filmide ja muusika laenutamist puudutavatele aspektidele.

Juhatus algatas ERÜ põhikirja uusversiooni koostamise ning moodustas töörühma (**Kristina Rallmann, Lenna Eliste, Reet Olevsoo**). Tõuke ERÜ põhikirja muutmiseks andis vajadus viia see vastavusse tulumaksuseadusega. Ühtlasi otsustati muuta mõnd olulist punkti, näit. juhatuse esimehe ja liikmete valimisperioodi pikkust ja anda põhikirjale ka kaasaegsem vorm.

Juhatus esitas Kultuuri kutsekomisjonile ettepaneku alustada kutsestandardi Raamatukoguhoidja III, IV, V uue versiooni väljatöötamist ning nimetas loodava töörühma liikmed.

RAAMATUKOGUHOIDJA KUTSEKVALIFIKATSIOON

Raamatukoguhoidja kutsestandardi uusversioon

2003. aastal kinnitatud kutsestandardi Raamatukoguhoidja III, IV, V kehtivusaeg sai 2007. aastal täis. Kevadel alustas Kultuuri Kutsenõukogu juurde moodustatud raamatukoguhoidjate töörühm koosseisus **Janne Andresoo, Anneli Sepp, Rutt Enok, Malle Ermel, Katrin Niklus, Piia Selge, Heinike Sinijärv, Ilmar Vaaro ja Tiiu Valm** standardi ajakohastamist. Esimene versioon valmis töörühmas aprillis ja novembrini oli kõigil raamatukogunduse spetsialistidel võimalik kutsestandardi uuendamises sõna sekka öelda. Kahjuks oli vastukaja muutmissetpanekutele tagasihoidlik. Viljakaks kujunes siiski septembris toimunud ERÜ juhatuse, koolituse toimkonna, kutsekomisjoni ja kutsestandardi kavandi töörühma liikmete ümarlaud, mis aitas mitmes vaidlusaluses küsimuses üksmeelele jõuda. Novembris esitas juhatus standardi Kultuuri Kutsenõukogule, kes selle koos parandatud "Raamatukoguhoidja III, IV, V kutseomistamise tõendamise ja omistamise korraga" ka 5. detsembril kinnitas. Võrreldes eelmise kutsestandardiga sai uuendatud standard konkreetses, milles kutsequalifikatsiooni tasemed on selgemini eristatud. Kutsestandardi koostamiseks on uued põhimõtted ning sellepärast on seni standardi kutsekirjelduse osas olnud kutse taotlejale esitatavad nõuded (haridus, staaž, töökogemus) sellest dokumendist välja võetud ning üle viidud kutsequalifikatsiooni tõendamise ja omistamise korda.

Kutsequalifikatsiooni omistamine

Raamatukoguhoidjad on kutsesüsteemi raamatukogunduses omaks võtnud, sellest annab tunnistust väljastatud kutsetunnistuste arv.

2006. aasta novembris-detsembris esitas taotluse kutsequalifikatsiooni omistamiseks 216 raamatukoguhoidjat ning nende dokumendid vaatas kutsekomisjon läbi aruandeaasta algul. 2007. aasta dokumentide vastuvõtu voor oli 15. augustist kuni 15. septembrini ning siis laekus taotlus 274 inimeselt.

2007. aastal omistati kokku 486 raamatukoguhoidjale kutsequalifikatsioon ja ERÜ kutsekomisjon (**Malle Ermel** (esimees), **Jüri Järs, Aira Lepik, Katrin Niklus, Eve Rahkema, Krista Talvi, Ilmar Vaaro**) kogunes selleks kolmel korral. Kutsetasemeti väljastas ERÜ 2007. aastal kutsetunnistusi alljärgnevalt: Raamatukoguhoidja III – 223, Raamatukoguhoidja IV – 246, Raamatukoguhoidja V – 17. Esimeses voorus osalenud kutsetaotlejatele anti kutsetunnistused kätte pidulikus õhkkonnas Mustpeade majas. Tunnistusi olid üle andmas ka kultuuriminister Raivo Palmaru ja haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Ettevõtmist toetas Kutsekoda. Teises

voorus osalenutele anti kutsetunnistused kätte peamiselt maakondade aastalõpuseminaridel keskkogudes.

2007. aasta lõpuks oli Eestis 515 raamatukoguhoidjat, kelle teadmisi ja oskusi on tunnustatud kutsetunnistuse vääriliseks.

Dokumente raamatukoguhoidja kutseeksami sooritamiseks sai esitada 10.– 30. aprillini. Raamatukoguhoidja III kutseksam oleks toimunud 14. mail ja Raamatukoguhoidja IV ja V kutseksamid 15. mail, mis aga soovijate puudumise tõttu ära jäid.

KUTSEALA VÄÄRTUSTAMINE JA RAAMATUKOGUHOIDJATE TUNNUSTAMINE

ERÜ aasta- ja teenetepreemia

Märkimisväärse panuse ja väsimatu hoole eest raamatukoguhoidja terminoloogia korrastamisel anti ERÜ teenetepreemia 2006 **Hans Jürmanile** ja aastapreemia pühendunud tegevuse eest eesti kirjanduse, kirjarahva ja raamatukoguhoidja ühendamiseks **Maire Liivametsale**.

Friedrich Puksoo auhind

Koostöös Tartu Ülikooli Raamatukoguga anti välja Friedrich Puksoo auhind **Aile Möldrele** monograafia "Kirjastustegevus ja raamatulevi Eestis aastail 1940 – 2000" eest. Puksoo auhinna komisjon tunnustas ka **Elle Tarikut** koguteose "Majad, raamatud, inimesed: 90 aastat Tartu Linnaraamatukogu" koostajana ning uurimuslike artiklite autorina, **Olga Einastot** uurimuse "Teenuse kvaliteedi monitooring teadusraamatukogu kasutaja tolerantsustsoonis kui teenuste arendamise lähtepunkt (Tartu Ülikooli Raamatukogu näitel)" eest ja **Jürgen Beyerit** Eesti raamatulugu käsitlevate artiklite eest.

Aasta maaraamatukoguhoidja 2007

Juba seitsmendat korda selgitati aasta töötulemuste põhjal välja iga maakonna parim maaraamatukoguhoidjad, keda tunnustati Maaraamatukoguhoidja päeval ERÜ ja Kultuuriministeriumi tänukirjadega. Aasta maaraamatukoguhoidja 2007 tiitli pälvisid **Helle Pärlin** Saku raamatukogust Harjumaalt, **Ene Vannas** Palade raamatukogust Hiiumaalt, **Helgi Kärsten** Sinimäe raamatukogust Ida-Virumaalt, **Anu Saul** Pala raamatukogust Jõgevamaalt, **Liina Jeena** Laupa raamatukogust Järvamaalt, **Tiina Ulm** Lihula raamatukogust Läänemaalt, **Inge Pikkoja** Uhtna raamatukogu Lääne-Virumaalt, **Koidu Kann** Mikitamäe raamatukogust Põlvamaalt,

Evi Laarents Treimani raamatukogust Pärnumaalt, **Tiina Linamägi** Inglise raamatukogust Raplamaalt, **Anne Leesla** Hellamaa raamatukogust Saare maakonnast, **Anita Priks** Äksi raamatukogust Tartumaalt, **Riina Siik** Aakre raamatukogust Valgamaalt, **Vaike Hantson** Ramsi raamatukogust Viljandimaalt ja **Inge Pilt** Misso raamatukogust Võrumaalt.

Kultuurkapitali tänutoetus

Kultuurkapitali Rahvakultuuri sihtkapital andis ERÜ juhatuse ettepanekul 2007. aasta tänutoetused kutsestandardi tööühma juhtimise eest **Janne Andresoo** (RR), ERÜ tegevuse aktiivse toetamise eest **Rutt Enokile** (Harju Maakonna-raamatukogu), Ida-Virumaa raamatukoguhoidjatele täienduskoolituste korraldamise eest **Ingrid Erilaidile** (Narva KR), Tallinna rahvaraamatukogude töö kaasajastamise ja lugejateeninduse optimeerimise eest **Kaie Holmile** (Tallinna KR), terminoloogialaste koostööseminaride korraldamise eest **Siiri Laukile** (RR, ERÜ terminoloogiatoimkond), aastakümneid kestnud sisuka tegevuse eest laste kirjandushuvi arendamisel **Elna Otsale** (Orissaare raamatukogu), maaraamatukogude suveseminari korraldamise eest **Küllil Otsale** (Põlva KR), tegevuse eest ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni juhatuses ja kutsekomisjonis **Eve Rahkemale** (Laagna Gümnaasiumi raamatukogu), kirjandusürituste korraldamise ja konverentsidel esinemise eest **Ene Söödile** (Jõgeva Linnaraamatukogu) ja kauaaegsele Eesti Meditsiiniraamatukogu direktorile **Milvi Tedremaale**.

ÜRITUSTE KORRALDAMINE. ERIALASTE TEADMISTE TÕSTMINE

ERÜ üldkoosolek ja kõnekoosolek

245 ERÜ liiget kogunes üldkoosolekule 28. veebruaril RRI konverentsisaali, tehti kokkuvõtte eelmise aasta tööst, kinnitati vajalikud aruanded, valiti juhatusse kolm uut liiget jm. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti Rutt Enok (Harju Maakonna-raamatukogu), Ruth Hiie (RR) ja Aita Kraut (TLÜAR). Kõnekoosolekul "Raamatukogu (kui) ruum" oli kõneks nii raamatukogu arhitektuur kui erinevad võimalused raamatukogu reaalses ja virtuaalses ruumis. Lisaks omadele oli ettekandjaks ka Kari Lämsä Soomest.

Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress

ERÜ eestvedamisel ning koostöös Läti ja Leedu raamatukoguhoidjate ühingutega toimus 18.– 19. maini 2007 Tallinnas Saku Suurhallis Baltimaade raamatukogu-

hoidjate VIII kongress „Kultuuripärandi säilitamine e-keskkonnas”. Kongress toimumisaeg ühitati teadlikult Balti raamatumessiga, mida peeti samal ajal Saku Suurhallis. Osalejaid oli Eestist 45, Lätist 18 ja Leedust 16. Lisaks ava- ja lõpuistungitele olid kongressi ettekanded jaotatud kolme suurde teemaplokki: Digitaalarhiivid Baltimaade raamatukogudes, Erikogude digiteerimine ja kättesaadavaks tegemine ning Riiklik ja üle-euroopaline koostöö digiteerimise valdkonnas. Kongressi programmitoimkonda juhtis tõhusalt Toomas Schvak (RR), kellelt pärineb ka kongressi suupärane lühend CoBaL, kongressi logo kujundas Andrus Igalan (RR). Täistekstid jm materjalid avaldati kogumikus ning kajastati ERÜ kodulehel. Kongressi korraldamist toetasid Hasartmängumaksu Nõukogu, Taveco Disain ja Saue vallavalitsus. Vajadus kogemuste vahetamiseks ja koostöösoov lubab loota, et nelja aasta pärast on taas põhjust kokku saada – seekord Leedus.

Raamatukogupäevad

Iga-aastaste raamatukogupäevade juhtmõte “Olgem avatud raamatute rahvas” pärines president Lennart Meri kõnest Eesti Raamatu Aasta avamisel ning pidanuks andma tohutuid võimalusi realiseerida raamatukogude missiooni kirjasõna pakkumisel. Raamatukoguhoidjatele juhatati raamatukogupäevade sisse Keila kultuurimajas ja lõpetati VII maaraamatukoguhoidja päevaga Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses. Raamatukogupäevade ajal toimus raamatukogudes üle Eesti nii lugejatele kui raamatukoguhoidjatele sadu erinevaid ettevõtmisi. Paljud raamatukogud võtsid hästi vastu juhatuse üleskutse “Tuntud inimene raamatukogus” ja kutsusidki kohaliku elu edendajaid 25. oktoobril laenutusleti taha. Loodetavasti oli see mitmepoolselt kasulik.

Traditsiooniliselt toimusid kaks võistlust:

- Keilas **võistlus kirjanduse tundmises**, milleks koostas küsimused ja viis läbi Rapla KR kollektiiv, eesotsas Kaja Tammariga. Paremusjärjestus oli: I – Tartu Linnaraamatukogu (Tiina Tarik, Tiina Sulg, Ädu Neemre), II – Jõgevamaa (Ene Sööt, Jõgeva Linnaraamatukogu, Ene Karu, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu ja Tiina Kull, Adavere raamatukogu) ja III – Pärnumaa (Piia Salundi, Sauga raamatukogu, Juta Kasvandik, Häädemeeste raamatukogu ja Aita Puust, Tori raamatukogu).
- TÜR-is **infootsing internetist**. Kogu võistluse ehk nii eel- kui lõppvooru korraldas Krista Lepik. Esikohale tuli Katrin Bobrov (TTÜR) talle järgnesid Kristiina Jaansen (RR) ja Ülle Anijalg (Kohtla-Järve Keskraamatukogu)

Koolituskursus “Teemaleheküljed veebikeskkonnas”

ERÜ korraldas rahvaraamatukogutöötajatele koolituskursuse inforessursside loomiseks veebikeskkonnas, mis oli mõeldud raamatukoguhoidjatele kes on huvitatud ise looma ja pidevalt uuendama oma paikkonnaga haakuvaid või kohalike elanike huvidele vastavaid veebiressursse. Eesmärgiks oli anda sissejuhatavaid teoreetilisi ja praktilisi oskusi veebilehe tööks. Näidata, et kaasaegsed veebilehe programmid (näit Joomla) on kasutajasõbralikud ning ei erine suurt tekstitöötlusprogrammidest ning veebilehe tegemiseks vajalikud algteadmised võib omandada ühepäevase koolituse käigus. Koolituspäevad toimusid 7. märtsil Jõgeval, 4. aprillil Rakveres, 2. mail Raplas, 6. juunil rahvaraamatukogutöötajatele ja 26. oktoobril muusikaraamatukogude töötajatele Tartus, 8. augustil Tallinnas, 3. oktoobril Haapsalus, 7. novembril Võrus ja 5. detsembril Viljandis. Kokku läbis koolituse 126 inimest.

Iga koolituspäev koosnes neljast moodulist, iga mooduli ajaline kestvus oli kaks akadeemilist tundi. Koolituse viisid läbi Tartu Linnaraamatukogu asedirektor Krööt Kaljusto-Munch ja programmeerija Ingrid Saare.

Loodetavasti suudeti süstida osalejatele pealehakkamist. Tasub kaaluda järgmise koolituse korraldamist, kus võiks pakkuda konkreetseid ülesandeid konkreetsete raamatukogude veebilehtede muutmiseks. Projekti toetas Hasartmängumaksu Nõukogu.

Kirjandustuur “Eesti kirjanikud eesti raamatukogudes”

IV kirjandustuur toimus 6.–9. novembrini. Kuus rühma kirjanikke kohtusid lugejate ja raamatukoguhoidjatega Viljandi- ja Valgamaal, Põlva- ja Võrumaal, Hiiu- ja Läänemaal, Tartu- ja Jõgevamaal ning Rapla- ja Järvamaal. Kirjandustuuri korraldajateks olid Jan Kaus (EKL) ja Maire Liivamets (RR), kellele ERÜ büroo pakkus tehnilist tuge.

LÜHIÜLEVAADE TEGEVUSEST SEKTSIOONIDES, TOIMKONDADES, TÖÖRÜHMADDES

Kogude toimkond (juht Mihkel Volt, Rahvusraamatukogu)

2007. aasta kuulus toimkonda 15 liiget, toimus kaks koosolekut. 1. juuni koosolekul tähistati kogude toimkonna 15. aastapäeva. Käsitleti teavikute riigihanke korraldamist, arutati toimkonna tegevuse eesmärgi uut sõnastust ja toimkonna tegevussuundi 2007. aastaks. Otsustati taotleda ühise riigihankealase koolituse, edastada

raamatukogudes tehtavate teavikute komplekteerimisplaanide muudatused elektronposti teel toimkonna liikmeile, võtta ühe teemana arutlusele raamatukogude vanemate fondiosade hoiustamine. Sügisel toimunud koosoleku teemaks oli "Kogud ja kriisireguleerimine". RR-i töökeskkonna ja tuleohutuse spetsialist I. Volke tutvustas toimkonna liikmeile kriisireguleerimise valdkonda, andis ülevaate olukorrast Eestis. Otsustati teha raamatukogudevahelist koostööd kogusid puudutavates kriisireguleerimisalastes küsimustes (sh pidada ühiselt läbirääkimisi ning sõlmida kokkuleppeid võimalike evakuatsioonipindade omajatega, nt Tallinna Külmoone jt) ning tegeleda teavikute riigihanke teemaga jätkuvalt 2008. aastal.

Koolituse toimkond (juht Ilmar Vaaro, TÜ VKA)

Toimkonna töös osales kolmteist inimest. Tihe oli koostöö ühingu kutsekomisjoniga Raamatukoguhoidja III, IV, V kutse kvalifikatsioonide omistamisel ja „Raamatukoguhoidja III, IV, V kutse kvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise korra“ uue redaktsiooni väljatöötamisel. Toimkonna liikmed olid pidevalt kursis kutsestandardi valmimise käiguga ning said vajadusel sekkuda parandusettepanekutega. 20. septembril osalesid toimkondlased koos kutsestandardi koostamise töörühma, kutsekomisjoni ja ERÜ juhatuse liikmetega ühisel standardi arutelukoosolekul. 26.– 27. septembril toimus väljasõit Hiiumaale ning koolitusseminar Kärdla Linnaraamatukogus. Toimkonna liikmed käsitlesid raamatukogu ajaloo kirjutamise võimalusi, teatme- ja õppematerjale veebis, Raamatukogu 2.0 ning kõneleti ka raamatukoguhoidja kutse kvalifikatsiooni omistamisest ja kutsestandardist. Tehti tiir Hiiumaa koolitusasutustes ja raamatukogudes.

Lasteteeninduse toimkond (juhid Ülle Kuuse, Tallinna Keskraamatukogu/ Ülle Rütel, Viljandi Linnaraamatukogu)

Toimkonda kuulub 11 liiget. Toimkonna juhatuse kogunes märtsis Tallinna Keskraamatukogus, koos maaraamatukogude sektsiooniga viidi läbi teabepäev „Tea, mida loed!“, koostöös Lastekaitse Liiduga koostati soovituslik kirjandusnimestik lastele. Toimusid lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemia TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja 4. üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev Võrus.

Liigitamise ja märksõnastamise toimkond (juhatuse kaasesimehed Tamara Kozõreva, Tartu Linnaraamatukogu ja Malle Lang, TTÜ Raamatukogu)

Toimkonda kuulub 24 liiget. Aruandeaastal toimus põhitegevus ELNET Konsortsiumi liigitajate-märksõnastajate listi kaudu. Listis toimunud arvamustevahetuse käigus leidsid lahenduse paljud seoses liigitamise, märksõnastamise ja

infootsinguga esilekerkinud küsimused. Infoajastul puudub sagedasteks kokkutulekuteks vajadus, kuna asju saab arutada ka veebilisti kaudu. Toimkonna uude juhatusse valiti Tamara Kozõreva, Malle Lang, Marje Aasmets ja Sirje Nilbe.

ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonna ning ELNET-i liigitamise ja märksõnastamise töörühma korraldusel toimus 9. aprillil 2007 märksõnastamise seminar. Seminarist võttis osa 134 inimest.

TLÜ Akadeemilise Raamatukogu direktor Andres Kollist pöördus ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühma ja ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonna poole arvamuse saamiseks meditsiinikirjanduse liigitamisest ja märksõnastamisest ning EstMeSH-i märksõnastiku edasisest saatusest seoses Eesti Meditsiiniraamatukogu liitmisega TLÜ Akadeemilise Raamatukoguga. Pärast ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühma ja ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonna ühisarutelu leiti, et kuna ELNET Konsortsiumis on praegu päevakorral EÜM-i ja INGRID-i märksõnastiku ühendamise, siis EstMeSH-i arendustöö jätkamine töötaks selle eesmärgi saavutamise vastu ja killustaks niigi nappi tööjõudu. EstMeSH-i fikseeritud mõisteid ja terminoloogiat saab ära kasutada EÜM/INGRID-i märksõnastiku täiustamisel, nii et seni tehtud töö ei läheks päriselt tühja.

15. juunil tähistati toimkonna 15. juubelit. Toimkonna algusaegu meenutasid Malle Lang ja Sirje Nilbe. Pikema tagasivaate eestikeelse UDK väljaande saamisloole ja toimkonna tegevusele tegi Arda Kirsnel, kauaaegne toimkonna esinaine ning UDK tabelite peatoimetaja. Sirje Nilbe andis ka ülevaade UDK seminarist Haagis. Jätkati traditsiooniks kujunenud ekskursioone raamatukogudesse ja külastati Tartu Linnaraamatukogu ning Tartu Ülikooli Raamatukogu.

Terminoloogiatoimkond (juht Kalju Tammaru, Eesti Hoiuraamatukogu)

2007. aastal oli terminoloogiatoimkond 17 liikmeline. Aruandeaastal liitusid terminoloogiatoimkonnaga Toomas Schvak (RR) ja Tiia Nurmela (RR).

2007. aastal toimus viis koosolekut, töötati läbi lugejateeninduse terminiplokk: täiendati ja täpsustati olemasolevad terminikirjed ning lisati e-keskkonnaga kaasnevad uued terminid koos võõrvastete ja seletustega. 2007. aasta viimasel koosolekul alustati säilitamisega seotud terminikirjete läbivaatamist. Andmebaasi lisati ka erinevate teemavaldkondade mõisteid, mille nimetamise ja täpsustamise abi paluti terminoloogiatoimkonnalt. Kinnitati standardi "Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusvaheline raamatukogustatistika" uue versiooni (ISO 2789:2006) tõlke terminid ja lisandunud mõisted. Tehti kokkuvõtte raamatukogude

kodulehtedelt leitud terminitest, mis vajavad ühtlustamist, kuna samu mõisteid tähistatakse raamatukogude kodulehtedel erinevalt. Otsustati vaadata kõnesolevad terminid läbi eraldi plokkidena "saalid" ja "koopiad".

ERÜ terminoloogiatoimkond võttis osa süstemaatilise oskussõnavaraarendusega tegelevate terminikomisjonide toetuskonkursist, mille korraldas Eesti Terminoloogia Ühing (Eter) koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Toimkonnale eraldatud toetust kasutati põhiosas koos vajaliku tarkvaraga sülearvuti hankimiseks, mis võimaldab toimkonna tööd tõhustada ja vajadusel töökoosolekutel kasutada Interneti-allikaid, sh raamatukoguterminite andmebaasi, eri sõnastikke jm ning muuta hõlpsamaks andmekogu täiendamine sõltumata komisjoni tööpaigast. Toimkonna koosolekuteks paljundati vajalikud trükimaterjalid, väljastpoolt Tallinna osalevatele liikmetele hüvitati sõidukulud ja kaeti muud koosolekute korralduskulud. Eteri toetusest tasuti ka põhiosa oskuskeeleseminari läbiviimisega seotud kuludest.

Koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga korraldati 4. oktoobril 2007 Rahvusraamatukogu kuppelsaalis oskuskeeleseminar "E-keskkond – lisaväärtus või uus mõõde?". Seminaril keskenduti peamiselt elektroonilise keskkonnaga seotud mõistetele, põhiprobleemiks sidusvaldkondade oskussõnavara ühtlustamine. Seminari väitlusjuht oli Eesti Hoiuraamatukogu peavarahoidja, ERÜ terminoloogiatoimkonna esimees Kalju Tammaru. Osales 85 huvilist, ka väljastpoolt raamatukogusid. Ettekanded on Rahvusraamatukogu kodulehel (<http://www.nlib.ee/76834>).

Vanaraamatu toimkond (juht Kadri Tammur, Tartu Ülikooli Raamatukogu)

Toimkonda kuulub 24 liiget. 25. aprillil korraldati teabepäev TLÜ Akadeemilises Raamatukogus, kus räägiti vanaraamatu uudiseid Euroopas ja TLÜ AR-is. 7.– 8. juunini Haapsalus toimunud seminarist "Vanaraamatu kogud Läänemaal" said osa 16 vanaraamatu toimkonna liiget. Lääne Maakonna Keskraamatukogu direktor Ilme Sepp rääkis raamatukogu kujunemisloost, olevikust ja tulevikust ning tutvustas kogusid sh Madis Oviiri raamatukogu. Tutvuti Toomkirikuga, kus Tiit Salumäe abikaasa näitas kirikut ja nende erakogu haruldasemaid piibleid, kohtuti tuntud Haapsalu bibliofiili Ilmar Jõesoga tema kodus ning käidi ka Iloni Aias. Eve Otsavel tutvustas Läänemaa Muuseumi arhiivraamatukogu käsikirju ja trükiste kogu. Vaadati ka Rannarootsi Muuseumi raamatukogu, tutvuti Lyckholmi Muuseumi rannarootsi vanade trükiste ja käsikirjade koguga, Noarootsi Katariina kiriku, Rooslepa kabeliga jm.

Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm (Ere Raag, Võrumaa Keskraamatukogu)

2007. aastal jätkas komplekteerimise töörühm endises koosseisus, kuhu kuulub seitse liiget. Töökorraldus jäi samaks, peamine suhtlus e-maili teel. ERÜ aasta-koosolekul esines komplekteerimise rahastamise teemal sõnavõtuga töörühma juht E. Raag.

Jätkati komplekteerimisosakondade juhatajate ja töörühma liikmete koolitamist teabepäevadel:

25. aprillil toimus teabepäev Tartu O. Lutsu nim Linnaraamatukogus, kus tutvustati Tartu Linnaraamatukogu komplekteerimispõhimõtteid ja -praktikat, analüüsiti keskraamatukogude aruannete põhjal kogude komplekteerimist ja hoidu 2006. aastal, arutleti selle üle, millist koolitust komplekteerija vajab. Esitleti raamatukogu kodulehekülge raamatusoovitajana kolleegilt kolleegile, nädala autori ja kirjanduskohviku tegevuste tutvustajana jm.

26. septembri teabepäeval Eesti Rahvusraamatukogus tutvuti infoteaduste saali koguga ja infoteaduse, sh komplekteerimisalaste andmebaasidega, kuulati Eesti kirjanduse referendi Maire Liivametsa kirjandusloengut. Tõlkija Tiina Tarik andis ülevaate eesti keeles väga heas tõlkes ilmunud raamatutest ja ka parematest tõlkijatest. Olulise küsimusena kerkis üles riigihangete korraldamine raamatukogudes. Arutati ka, kuidas töörühma teabepäevadega edasi minna. Sooviti, et kirjandusloenguid oleks rohkem ning antaks kursuse läbimise kohta ka vastav tunnistus. Arvati, et komplekteerijaid peaks endiselt kaks korda aastas koos käima: kevadel võiks olla ühepäevane, aga sügisel kahepäevane, põhirõhuga kirjandusloengutele.

Erialaraamatukogude sektsioon (juht Kristina Rallmann, Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogu)

2007. aasta lõpuks kuulus sektsiooni 50 liiget. Uuteks liikmeteks registreerus 11 kolleegi ja nimekirjast kustutati raamatukogundusest lahkunud liikmed.

Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogu võttis üle sektsiooni veebilehe haldamise. Informatsiooni vahetamiseks oleme ära kasutanud kokkusaamisi seminaridel ja teabepäevadel. 2007. aasta algul valiti esmakordselt ka erialaraamatukogude juhatus, kuhu kuuluvad Kristina Rallmann esinaisena ning Eda Pihu, Keiu Saarniit ja Sirje Turtta. Suuremateks ettevõtmisteks olid 19. jaanuaril korraldatud andmebaaside koolitus, mille viis läbi Eda Pihu EBS raamatukogust. 16. veebruaril osales 35 inimest teabepäeval "Autorikaitseõigusest ja selle rakendamisest

raamatukogudes”, kus peaesinejaks oli RR-i teenindusdirektor Ene Loddes. Samal päeval käidi ka Parlamendi raamatukogus Riigikogu hoones Toompeal. 24. mail oli teabepäev Tartus TÜ Medinfo Keskuses. Esmalt tutvustas Medinfo Keskuse direktor Keiu Saarniit oma keskust, järgnes Merle Aasa loeng “Kuidas kataloogida e-asja”. Küllastati veel Tartu Ülikooli raamatukogu ja Kirjandusmuuseumi Arhiiv-raamatukogu. 4. detsembril toimus külaskäik Eesti Pimedate Raamatukogusse ning traditsiooniline aastalõpu lõunasöök.

Kooliraamatukogude sektsioon (juht Piia Selge, Tallinna Arte Gümnaasium)

Korraldati kaks vabariiklikku teabepäeva Rahvusraamatukogus ja suveseminar Haapsalus. Aprillis toimunud teabepäeva teema oli „Raha ja õigus kooliraamatukogus“. Esinejateks olid Ingve Rosenblad ja Aime Lauk Statistikaametist, kes arutlesid kas kultuurisektor on tööandja või rahakulutaja. Õiguslaseid teadmisi jagasid kaks juristi: Heli Naeris Rahvusraamatukogust ja Indrek Kilk Haridus-ja Teadusministeeriumist.

Novembris toimus teabepäev teemal „Kooliraamatukogu – aken Euroopasse“. Räägiti Eesti prioriteetidest Euroopa Liidus, Euroopa kooliraamatukogudest ja meie kohast nende hulgas, projektide kirjutamisest ja Euroopa rahvaste kirjandusest.

Augustis toimus Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse toetusel X suveseminar teemal „Arvutiajastu head ja vead“. Kuulati loenguid lugemise tulevikust, ajutegevusest arvuti kasutamisel, e-õppest ja Miksikese kasutamisest koolis. Õpiti harjutusi arvutikasutamisest tulenevate vaevuste leevendamiseks. Rühmatöö teemaks oli suveseminari korraldamine. Kõikide osavõtjate arvamuseks oli kindlasti jätkata, palju ettepanekuid tehti soovitud ettekandjate ja teemade kohta.

Maaraamatukogude sektsioon (Irma Raatma, Väike Maarja Vallaraamatukogu)

19. märtsil oli ühisteabepäev “Tea, mida loed!” RR-is. Koos kolleegidega laste- ja kooliraamatukogudest kuulati loengut tõlkekirjandusest ja kirjastuse Varrak raamatu-uudistest, lastekirjandusest, lasteraamatu illustratsioonist. Tutvuti noorkirjanike taimelava ajakiri Värske Rõhk väljaandega ja elati kaasa Kiili Gümnaasiumi luulekavale “Kas Värske Rõhk on värske õhk?” ning omanäolise raamatukogu tegevusele Kuldre raamatukogus.

3.– 5. juulini toimus 16. seminarilaager Põlvamaal. Tavasuhtluse reeglitest ja enesekehtestamisest kõneles ja juhtis vestlusringi Toivo Niiberg, vaadati slaidiprogrammi Rootsi raamatukogudest, arutleti rahvaraamatukogu seaduse rakendamise üle, kohtu kaudu viivise sissenõudmise korrast, räägiti kutsekvalifikatsioonist, tehti

kokkuvõtte tehnilise varustatuse uuringust. Tutvuti imekauni Põlvamaaga, külastati Himmaste, Rápina, Várska raamatukogusid, vaadati etendust Mooste Veskiteatris, kuulati folkloorikontserti Setu Talumuuseumis.

30. oktoobril oli VII maaraamatukoguhoidja päev Valgas. Jagati tunnustust iga maakonna parimale raamatukoguhoidjale, kuulati sõnavõtte – kirjandusteadlane Peeter Olesk arutles teemal “Olgem avatud raamatute rahvas”, Olga Einasto, Tartu Ülikooli raamatukogu teenindusosakonna juhataja, kõneles raamatukoguhoidja imagost, koloriitsetest isikutest Valgamaa kultuuriloos tegi kokkuvõtte Valga Muuseumi direktor Esta Mets.

Eks-klubi (eestseisuse president Juta Kaps)

Veebruaris oli traditsiooniline küünlavalgusõhtu Rahvusraamatukogus. G. Otsa nim Muusikakooli õpilased esitasid kirjanduslik-muusikalise kava Betti Alveri 100. sünniaastapäevaks. Aasta jooksul külastati Tallinna Raekoda, A. H. Tammsaare ja Eesti Meremuuseumi, muinsuskaitsekuu raames korraldati kultuurilooline ringkäik Tallinna Metsakalmistul, tutvuti Glehni lossi, restaureeritud palmimaja ja Glehni taastatud rahulaga, suvel matkati jalgsi Kakumäe poolsaarel. Traditsiooniliselt toimus septembri esimesel kolmapäeval väljasõit, seekord Järvamaale. Külastati Sargvere mõisa, kus mõisaprouad korraldasid meeleoluka etenduse kohalikest legendidest. Järva-Peetris oli kohtumine kohaliku kirikuõpetajaga. Edasi käidi Kilplala teemapargis. Esna mõisas oli meeldiv kohtumine mõisa majordoomuse Tõnu Õnnepaluga. Novembris külastati värskest remonditud Kalamaja raamatukogu ja detsembris peeti RR-is jõulupidu.

PROJEKTID

Rahvaraamatukogu lugeja-uuring

Sügisel valmis rahvaraamatukogu lugeja-uuringu “Rahulolu kogudega” küsimustik. Prooviküsitluse viisid läbi Kose valla neli raamatukogu, millest kokkuvõtted, prooviküsitluse läbiviijate tähelepanekud ja arvamused tehakse 2008. aasta algul.

Eesti raamatukogunduse isikulooline andmebaas ERBA

Uuendati lepingut andmebaasi majutamiseks TLÜ AR-i serveris. Jätkus andmete kogumine ja sisestamine Eesti raamatukogunduse biograafilisse andmebaasi. 2007. aastal sisestati ligi 150 isiku andmed ja aasta lõpuks oli ERBA-s 1000 kirjet.

OSALEMINE IFLA-s

ERÜ on Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liidu (IFLA) liige ja kuulub nelja sektsiooni. Aastateks 2005–2009 on valitud hariduse ja koolituse sektsioon alalise komitee liikmeks Aira Lepik, liigitamise ja märksõnastamise sektsiooni alalise komitee liikmeks Sirje Nilbe ja ülikooli ja teadusraamatukogude sektsiooni alalise komitee liikmeks Mare-Nelli Ilus. Lisaks eelnimetud kolmele sektsioonile kuulub ERÜ veel ka raamatukoguühingute juhtimise sektsioon.

Liigitamise ja märksõnastamise sektsiooni alalise komitee liige Sirje Nilbe osales IFLA aastakonverentsil (WLIC) Durbanis Lõuna-Aafrika Vabariigis.

KIRJASTUSTEGEVUS

2007. aasta ilmusid:

- Balti raamatukoguhoidjate VIII kongressi kogumik "Preservation of cultural heritage in electronic environment: proceedings of the 8th Congress of Baltic Librarians"
- Janne Andresoo koostatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat, 2004/2005 nr 16/17
- kultuuriministeeriumi toetusel finantseeris ERÜ kaasväljaandjana ajakirja "Raamatukogu" kuue numbrilise ilmumist
- Ajakirja "Raamatukogu" ERÜ veerus on kajastatud ühingu tegevust.

KOOSTÖÖPARTNERID JA TOETAJAD

- Eesti Kirjanike Liit	- Põlvamaa Omavalitsuste Liit
- Eesti Kultuurkapital	- Röpina Linnaraamatukogu
- Eesti Rahvusraamatukogu	- AS Sangaste Linnas
- Haridus- ja Teadusministeerium	- Saue Vallavalitsus
- Harju Maakonnaraamatukogu	- Tartu Ülikooli Raamatukogu
- Harju Maavalitsus	- Taveco Disain
- Hasartmängumaksu Nõukogu	- TLÜ Akadeemiline Raamatukogu
- Kirjastus Koolibri	- TTÜ Raamatukogu
- Kultuuriministeerium	- Valga Keskraamatukogu
- Kärkla Linnaraamatukogu	- Valga Maavalitsus
- Põlva Keskraamatukogu	- Väraska Vesi

RAHA LIIKUMINE 2007. AASTAL

01.01.2007 kassas ja pangas kokku	139 757
Laekus	773 600
Kulutati	761 839
31.12.2007 kassas ja pangas kokku, sh:	151 518
- kassas	1 068
- pangas	150 450
TULUD	
Sihtfinantseerimine, sh:	289 450
Kultuuriministeerium tegevustoetus	151 450
HTM kooliraamatukogude sektsioon	8 000
HTM terminoloogiatoimkond	30 000
Hasartmaksumängu Nõukogu	100 000
OÜ Teek	7 500
Sisseastumis- ja liikmemaksud, sh:	138 645
toetajaliikmete liikmemaks	24 150
Ürituste osavõtumaksud, sh:	279 067
kooliraamatukogude sektsioon	89 950
maaraamatukogude sektsioon	56 100
Balti raamatukoguhoidjate kongress	62 617
kutseomistamistasu	70 400
Trükiste müük	48 207
Pangaintress	281
TULUD KOKKU	763 150
KULUD	
Seminaride, teabepäevade ja muude ürituste ning kutseomistamise kulud	342 640
F. Puksoo auhind	6 410
Transpordikulud	19 255
Trükikulud	116 632
Tööjõukulud, sh:	228 170
- töötasu (palk, loengutasu, aastapreemiad, honorarid)	171 166
- sotsiaalmaks	56 490
- töötuskindlustuse maks	514
Muud kulud (IFLA, VHL)	14 530
Mitmesugused tegevuskulud (kantselei-, side-, lähetus-, kommunaalkulud)	21 202
KULUD KOKKU	748 839

Sihtfinantseerimise summast 289 450 krooni kulutati töötasuks 69 166 ja muuks otstarbeks 220 284 krooni. Kulutused (korralduskulu, transport, tööjõud) struktuuriüksustele ja suurematele projektidele:

- ERÜ aasta- ja teenetepreemia	23,3
- Aastakoosolek	20,1
- Kooliraamatukogude sektsioon	85,4
- Maaraamatukogude sektsioon	63,6
- Terminoloogiatoimkond	32,4
- Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress	95,3
- Ajakiri "Raamatukogu"	101,0
- Kutseomistamine	76,4
- Veebikoolituse kursus	29,1
- ERÜ liikmete õppereisi toetamine (Viljandimaa ja Narva)	10,0
- IFLA liikme- ja osavõtumaks	14,5

KOKKUVÕTTEKS

ERÜ 2007. aasta tegevuse keskmes olid raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni omistamine, uue kutsestandardi versiooni väljatöötamine ja Balti raamatukoguhoidjate foorum. Ilmus aastaraamat nr. 16/17. Suursündmuseks oli Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress, mis kinnitas veel kord kolme Balti riigi head koostöö tahet. Kongress toimus ühel ajal Balti raamatumessiga ning see aitas meie ürituse õnnestumisele kindlasti kaasa, muutes kogu tegevuse huvitavamaks ja elavamaks.

ERÜ on raamatukoguhoidja kutse ja kutse väärtustamisega aastaid tõsiselt tegele- nud ja tundub, et raamatukoguhoidjad on toimiva kutsesüsteemi omaks võtnud.

2007. aasta detsembris kinnitati uus Raamatukoguhoidja kutsestandard III, IV, V astmele ning Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsekvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise kord. Need dokumendid peaksid nüüd olema paremini lahtiseletatud ja käepärasemalt kasutatavad.

Rõõmustav, et ERÜ juures tegutsevad aktiivselt sektsioonid, toimkonnad, töörühmad. ERÜ juhatus tänab kõiki tegusaid liikmeid ja raamatukogusid, kelle kaasabil ja toel on ERÜ ettevõtmised teoks saanud.

Anneli Sepp
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatuse esinaine

ERÜ kroonika 2006–2007

2006. aasta

9. jaanuar ERÜ kutsekomisjon omistas 29 raamatukoguhoidjale kutse-kvalifikatsiooni
13. jaanuar ERÜ juhatuse laiendatud koosolekul Tallinna Keskraamatukogus kuulati tööruhmade, toimkondade, sektsioonide juhtide ülevaateid eelmise aasta tegevusest, arutati „Rahvaraamatukogu seaduse“ muutmise eelnõu
26. jaanuar Erialaraamatukogude sektsiooni koolituspäeval RR-is jagas Vaiko Sepper kogemusi erialaraamatukogus töötamisest
14. veebruar ERÜ juhatuse koosolekul RR-is kinnitati ERÜ 2005. aasta tegevusaruanne ja 2006. aasta tegevussuunad, määrati aasta- ja teenetepreemia, kinnitati Bibliograafia auhinna žürii
7. veebruar Terminoloogiatoimkonna koosolek
7. veebruar Psühholoog Toivo Niibergi pidas ERÜ Tartumaa Kogule loengu inimestevahelistest suhetest
14. veebruar Bibliograafia auhinna žürii koosolekul tunnistati parimaks Sirje Tammoja koostatud bibliograafia „Jaan Eilart“. Auhind anti üle TLÜAR-i bibliograafia päeval 16. veebruaril
15. veebruar EKS-klubi tähistas RR-is küünlakuud. Kontsertkavaga esinesid Tallinna Muusikakooli õpilased
16. veebruar ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonna ja ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise tööruhma ühiskoosolek
28. veebruar ERÜ üld- ja kõnekoosolek „Ütle, mida sa loed ja ma ütlen...“ RR-i konverentsisaalis
1. märts Lasteteeninduse toimkonna juhatuse koosolek Tallinna Keskraamatukogus
8. märts ERÜ Võrumaa ühenduse pidulik aastakoosolek

10. märts ERÜ juhatuse uue ja vana koosseisu ühiskoosolek RR-is. Arutati ERÜ 2006. aasta tegevust, vaadati läbi Aasta maaraamatukoguhoidja auhindamise reeglistik
13. märts Kooli- ja maaraamatukogude sektsioonide ja lasteteeninduse toimkonna ühisteabepäev "Tea, mida loed" RR-is. Tänapäeva eesti kirjandusest kõneles Maire Liivamets, lastekirjandusest Eestis Ilona Martson, tõlkekirjandusest Kersti Unt jt
14. märts Erialaraamatukogude sektsiooni seminar "ISI andmebaasid ja nende kasutamine teaduse hindamisel" Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudis
15. märts Eks-klubi käis Tallinna Linnamuuseumis
30. märts Tartumaa Kogu tutvus Tartu Linnaraamatukogu uuendatud Annelinna harukoguga
31. märts II Tallinna Raamatupäeva raames toimus "Lugemishuvi konverents", mille korraldajaks oli koos Eesti Emakeeleõpetajate Seltsiga ka ERÜ lasteteeninduse toimkond
5. aprill Terminoloogiatoimkonna koosolek
15. aprill Suri ERÜ auliige Linda Masing (sünd 10.04.1909), ärasaatmine 22. aprillil Tallinna Krematooriumis Pärnamäel
18. aprill ERÜ juhatuse koosolekul RR-is valiti juhatuse aseesiniseks taas Krista Talvi, arutati „Rahvaraamatukogude seaduse“ muutmise seadust, Kultuuriministeeriumi arengukava aastateks 2007–2010, kiideti heaks tunnustuse Aasta maaraamatukoguhoidja reeglistik
19. aprill Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäev Viljandi Linnaraamatukogus. Kuulati Tiina Tariku loengut ajaviitelisest tõlkekirjandusest
19. aprill Eks-klubi tutvus Tallinna Sääse raamatukoguga
26. aprill Koolituse toimkonna, kutsekomisjoni ja kutseksamikomisjoni ühiskoosolekul RR-is arutati „Raamatukoguhoidja kutseksami juhendi“ projekti
26. aprill Tartumaa Kogu kuulas Merike Poljakovi loengut raamatukogu mainest

26. aprill Suri ERÜ auliige Voldemar Miller (sünd 07.02.1911), ära-
saatmine 3. mail Metsakalmistu kabelis
12. mai Erialaraamatukogude seksioon külastas Eesti Hoiu-
raamatukogu
17. mai Eks-klubi kultuurilooline ringkäik Tallinna Siselinna kalmistul
18. mai Tartumaa Kogu tähistas Raadil Rahvusvahelist muuseumipäeva
30. mai ERÜ juhatuse laiendatud koosolekul RR-is kõnelesid Kultuuri-
ministeeriumi asekanstler Anton Pärn ja raamatukogunõunik
Meeli Veskus Kultuuriministeeriumi tegevusest raamatu-
kogunduse alal ja arengukavast 2007–2010, kuulati uuringu
„Raamatukogu- ja infoteenus Eesti arengus“ tulemusi, kinnitati
„Raamatukoguhoidja kutseeksami juhend“ ja tasu suurus
31. mai Terminoloogiatoimkonna koosolek
14. juuni Tartumaa Kogu külastas uuendatud Tõrvandi ja Elva
raamatukogusid
- 27.–30. juuni Maaraamatukogude seksiooni XV seminarilaager Hiiumaal
Hausmas. Juubeli puhul koostati seminarlaagrite krooni-
karaamat, koguti laagriliste mälestusi
- 20.–25. juuli Tartumaa Kogu reis Gotlandile, vaadati ka Visby Linna-
raamatukogu ja Stockholmi Kuninglikku Raamatukogu
- 16.–18. august Kooliraamatukogude seksiooni IX suveseminar „Erivajadustega
laps kooliraamatukogus“ Järvamaal. Esinejateks olid Meeli
Pandis Tallinna Ülikooli eri- ja sotsiaalpedagoogika õppetoolist,
Silva Kärner ja Õie Kalme Järva-Jaani Gümnaasiumist. Üle-
riigilisest eesti ja vene õppekeelela gümnaasiumide üle-
vaatusest esitas võrdleva analüüsi Tallinna Pedagoogilise
Seminari raamatukogu juhataja Ester Sõrmus jt. Külastati Rocca
al Mare kooli Vodja individuaalõppekeskust, Päinurme
internaatkooli, Roosna-Alliku ja Albu mõisakoole
21. august ERÜ juhatuse koosolekul RR-is kinnitati raamatukoguhoidjate
kutseõppe programm, RR-ile anti nõusolek kutsekoolituse
korraldamiseks, arutati raamatukogupäevade läbiviimise
küsimusi. Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress otsustati
korraldada üheaegselt Balti raamatumessiga Saku Suurhallis
(17.– 19. mai 2007)

6. september Eks-klubi väljasõit Läänemaale
13. –16. september Vanaraamatu toimkonna väljasõit Riiga, kus tutvuti suuremate raamatukogude vanaraamatu ja Baltica kogudega ning koos läti kolleegidega peeti maha ühisseminar "Vanaraamatu ja Baltica kogud Riias"
18. september Terminoloogiatoimkonna koosolek
20. september Kolmas üleriigiline lasteraamatukogutöötajate päev Elvas
27. september ERÜ juhatuse koosolekul RR-is otsustati alustada eeltööga lugejauuringu korraldamiseks Eesti rahvaraamatukogudes jm. Aurika Gergeleži ja Kaie Viigipuu Eesti Muusikakogude Ühendusest (EMKÜ) tutvustasid heli- ja videosalvestiste laenu- tamisega tekkinud probleeme. Otsustati raamatukogude ühtse seisukoha kujundamiseks kokku kutsuda nõupidamine
27. september Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäe- val RR-is oli peaesinejaks "Loomingu Raamatukogu" toimetaja Anu Saluäär, kes kõneles tänapäeva rootsi kirjandusest
27. september Tartumaa Kogu kuulas Sirje Purga loengut „Kalevipoja“ pildi- keelest
27. september ERÜ juhatuse liikmed Lenna Eliste, Ave Janu ja Kristina Rallmann tõestasid notaris allkirja õigsust ja kirjutasid kande muutmiseks avalduse Harju Maakohtu registriosakonnale
5. oktoober Koolituse toimkonna väljasõiduseminar Saaremaale. Toimkonna liikmed korraldasid Saaremaa Keskraamatukogus maakonna raamatukoguhoidjatele koolituspäeva. Tutvuti ka Kuressaare raamatukogude ja vaatamisväärsustega
5. oktoober Raamatukoguterminoloogiatoimkonna 35. tegevusaasta tähis- tamiseks korraldas RR koostöös TLÜ-ga oskuskeeleseminari, kus ettekannetega esinesid terminoloogiatoimkonna liikmed Hans Jürman, Kalju Tammaru, Sirje Nilbe ja Elviine Uverskaja ning Tallinna Ülikooli professor Tiiu Reimo ja Tartu Ülikooli lektor Veiko Berendsen
6. oktoober Erialaraamatukogude seksioon korraldas seminari "Esitluse ettevalmistamise valu ja võlu" ja külastas KUMU

16. oktoober ERÜ ja EMKÜ ühisnõupidamine heli- ja videosalvestiste laenutamisest Tallinna Keskraamatukogus
18. oktoober Eks-klubi külastas Okupatsioonimuuseumi
23. oktoober–23. november
ERÜ võttis vastu dokumente raamatukoguhoidja kutseeksami sooritamiseks (soovijaid ei olnud)
30. oktoober VI raamatukoguhoidja päev Pärnu teatris "Endla"
31. oktoober Terminoloogiatoimkonna koosolek
15. november Eks-klubi KUMU ekskursioon
20. november–20. detsember
ERÜ võttis vastu dokumente raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni tõendamiseks ja omistamiseks
20. november Kooliraamatukogude sektsiooni teabepäev „Kooliraamatukogu kui kommunikatsioonikeskus“. Esinesid Tallinna Arte Gümnaasiumi direktor Elle-Mari Linsmann, suhtlemispsühholoog Toomas Takjas, Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste teaduskonna vanemteadur Loone Ots jt. Kuulati kokkuvõtet suveseminarist ja vabariiklikust gümnaasiumide raamatukogude ülevaatuses
29. november Tartumaa Kogu valis uueks usaldusisikuks Halliki Jürma Tartu Linnaraamatukogust
4. detsember ERÜ juhatuse koosolekul RR-is tehti kokkuvõtte raamatukogupäevadest, kavandati järgmise aasta ettevõtmisi
5. detsember Terminoloogiatoimkonna koosolek
8. detsember Erialaraamatukogude sektsiooni aruande-valimiskoosolek, sektsiooni juhatajaks valiti Kristina Rallmann Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogust
9. detsember Eks-klubi jõulupidu RR-is
13. detsember Tartumaa Kogu lõpetas tegevusaasta Tartu Linnaraamatukogu Tammelinna harukogus
21. detsember Kogude toimkonna koosolekul RR-is valiti uueks toimkonna juhiks RR-i peavarahoidja Mihkel Volt

2007. aasta

10. jaanuar Kutsekomisjon omistas 100 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja III ja 95 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja IV kutsekvalifikatsiooni
17. jaanuar Kutsekomisjon omistas 7 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja V ja 11 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja IV kutsekvalifikatsiooni
17. jaanuar Eks-klubi külastas Tallinna Raekoda
19. jaanuar F. Puksoo auhinna žürii koosolek
19. jaanuar Erialaraamatukogude sektsioon korraldas EBS-i raamatukogus andmebaaside koolituse, mille viis läbi selle raamatukogu juhataja Eda Pihu
23. jaanuar F. Puksoo 117. sünniaastapäevale pühendatud ettekandepäeval TÜR-is anti kätte ka F. Puksoo auhind
24. jaanuar ERÜ juhatuse laiendatud koosolekule Tallinna Ülikooli AR-is oli kutsutud töörühmade, toimkondade, sektsioonide, Tartumaa Kogu ja Võrumaa Ühenduse esimehed, IFLA juhatuse ja sektsioonide alaliste komiteede liikmed, kõneldi möödunud aasta tegemistest. IFLA juhatuse liige Tiiu Valm ja teadus- ja ülikooliraamatukogude sektsiooni alalise komitee liige Mare-Nelli Ilus rääkisid oma tegevusest organisatsioonis
6. veebruar Terminoloogiatoimkonna koosolek RR-is
12. veebruar ERÜ juhatuse koosolekul tehti ettevalmistusi aasta- ja kõnekoosolekuks, kinnitati juhatuse tegevuse 2007. aasta aruanne, määrati 2006. aasta teenete- ja aastapremia
16. veebruar Erialaraamatukogude sektsiooni teabepäeval "Autorikaitseõigusest ja selle rakendamisest raamatukogudes" oli põhi-esineja RR-i teenindusdirektor Ene Loddes
20. veebruar Liigitamise ja märksõnastamise toimkonna koosolekul valiti toimkonna uus juhatuse (Tamara Kozõreva, Malle Lang, Marje Aasmets ja Sirje Nilbe) ja arutati 2007. aasta tegevuskava
21. veebruar Eks-klubi küünlavalgusõhtu Eesti Rahvusraamatukogus. G. Otsa nim Muusikakooli õpilased esitasid Betti Alveri 100. sünniaastapäeva puhul kirjanduslik-muusikalise kava

28. veebruar ERÜ aasta- ja kõnekoosolek "Raamatukogu (kui) ruum" RR-is
1. märts Lasteteeninduse toimkonna juhatuse aastakoosolekul Tallinna Keskraamatukogus arutati suveakadeemia õppekava ja koostöö võimalusi erinevate organisatsioonidega, sealhulgas Lastekaitse Liiduga
7. märts Teemaveebi koolituspäev Jõgeval
8. märts ERÜ Võrumaa ühenduse pidulik aastakoosolek
19. märts Maaraamatukogude sektsiooni ja lasteteeninduse toimkonna ühisteabepäev "Tea, mida loed!" RR-is. Kuulati loengut tõlkekirjandusest ja kirjastuse Varrak raamatuudistest (Krista Kaer), lastekirjandusest (Aidi Vallik), lasteraamatu illustratsioonist (Viive Noor), tutvuti noorautorite taimelavaga – kirjandusajakirjaga "Värske Rõhk" (Priit Kruus)
21. märts Kutsetunnistuste pidulik kätteandmine Mustpeade Majas
21. märts Eks-klubi käis A. H. Tammsaare muuseumis
22. märts Tartumaa Kogu külastas Saksa Kultuuri Instituuti
26. märts ERÜ juhatuse koosolekul tutvustas Ene Riet Eesti Kultuuri-töötajate Ametiliidu uuendatud põhikirja, arutati „Raamatu-koguhoidja kutsestandardi“ uue versiooni väljatöötamist ja muudatusi kutseomistamises
4. aprill Terminoloogiatoimkonna koosolek RR-is
4. aprill Teemaveebi koolituspäev Rakveres
9. aprill ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonna ning ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühma korraldusel toimus RR-is märksõnastamise seminar. Ettekandega esinesid Merle Aas (Urania Com OÜ), Eda Pihu (EBS-i raamatukogu), Kristina Rallmann (Kaitsejõudude Peastaabi raamatukogu), Ülo Treikelder (Tartu Linnaraamatukogu), Urve Leemets (EMTA raamatukogu), Urve Erm (RR), Sirje Nilbe (RR; ELNET Konsortsiumi liigitamise ja märksõnastamise töörühma juht)
16. aprill Kooliraamatukogude sektsiooni teabepäev "Raha ja õigus kooliraamatukogus" RR-is. Esinejateks olid Yngve Rosenblad ja Aime Lauk Statistikaametist, kes arutlesid teemal, kas

- kultuurisektor on tööandja või rahakulutaja. Õiguslaseid teadmisi jagasid Heli Naeris RR-ist ja Indrek Kilk HTM-ist
18. aprill Eks-klubi ekskursioon Eesti Meremuuseumi
25. aprill Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma teabepäev Tartu O. Lutsu nim Linnaraamatukogus
25. aprill Vanaraamatu toimkonna teabepäev TLÜ AR-is
25. aprill Tartumaa Kogul oli Tartu Linnaraamatukogu kohvikus kohtumine naisklubi Soroptimistid liikmetega
2. mai Teemaveebi koolituspäev Raplas
3. mai ERÜ juhatuse koosolek Kose-Uuemõisas OxForell Puhkekeskuses, kus vaadati üle ERÜ põhikiri, moodustati vastav töörühm, arutati raamatukogupäevade korraldamisküsimusi, analüüsiti rahvaraamatukogu lugeja rahulolu-uringu küsimustikku ning „Raamatukoguhoidja kutsestandardi“ uut versiooni
- 18.–19. mai Baltimaade raamatukoguhoidjate VIII kongress „Kultuuripärandi säilitamine e-keskkonnas“
22. mai Terminoloogiatoimkonna koosolek RR-is
23. mai Tartumaa Kogu käis külas Lodjakojas ja lodjaga sõitmas
24. mai Erialaraamatukogude sektsiooni teabepäev TÜ Medinfo Keskuses, külastati ka Tartu Ülikooli Raamatukogu ja Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivaraamatukogu
1. juuni Kogude toimkonna koosolekul tähistati toimkonna 15. aastapäeva ning käsitleti teavikute riigihanke korraldamist, arutati toimkonna tegevuse eesmärgi uut sõnastust ja toimkonna tegevussuundi 2007. aastaks
1. juuni Lastekaitse Liidu poolt korraldatud raamatupäeval Ülemiste keskkuses esitleti soovituslikku kirjandusnimestikku lastele. Nimestiku koostamisel osalesid raamatukogude lasteosakondade töötajad üle kogu Eesti, voldiku andis välja Lastekaitse Liit
- 4.–7.juuni Koostöös TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia täienduskoolituse osakonnaga korraldas ERÜ lasteteeninduse toimkond lasteraamatukoguhoidjatele esimese suveakadeemia, mille õppeprogrammi koostas toimkond eesotsas Ülle Rüütliga

6. juuni Teemaveebi koolituspäev Tartus
7. juuni ERÜ juhatuse koosolekul allkirjastati ERÜ 2006. aasta majandusaruanne, arutati põhimõttelisi muudatusi ERÜ põhikirjas, juhatuse liikmetest moodustati töörühmad, et sõnastada kutseoskusnõuded kutsequalifikatsiooni astmete kaupa, otsustati korraldada „Raamatukoguhoidjate kutsestandardi“ arutelu koos standardi töörühma, ERÜ kutsekomisjoni ja koolituse toimkonnaga
- 7.–8. juuni Vanaraamatu toimkonna seminar “Vanaraamatu kogud Läänemaal”
15. juuni Liigitamise ja märksõnastamise toimkond tähistas TLÜ AR-is toimkonna 15. tegevusaastat. Toimkonna algusaegu meenu-tasid Malle Lang ja Sirje Nilbe. Pikema tagasivaate eestikeelse UDK väljaande saamisloole ja toimkonna tegevusele tegi kauaaegne toimkonna esinaine Arda Kirsnel ning UDK tabelite peatoimetaja. Sirje Nilbe andis ülevaade UDK seminarist Haagis
16. juuni Tartumaa Kogu väljasõit Moostesse ja Räpinasse
20. juuni Eks-klubi jalgsimatk Kakumäe poolsaarele
- 3.–5. juuli Maaraamatukogude seksioon korraldas koostöös Põlva Keskraamatukoguga maaraamatukogude XVI seminarlaagri Räpinas
8. august Teemaveebi koolituspäev Tallinna Keskraamatukogu Kännu-Kuke harukogus
- 15.–17. august Kooliraamatukogude seksiooni X suveseminar “Arvutiajastu head ja vead” Läänemaal. Kuulati loenguid lugemise tulevikust, ajutegevusest arvuti kasutamisel, e-õppest, sealhulgas ka e-õpikeskkonna MIKSIKE-se kasutamisest koolis. Õpiti harjutusi arvutikasutamisest tulenevate vaevuste leevendamiseks. Rühmatöö teemaks oli suveseminaride korraldamine
21. august ERÜ juhatuse koosolek Jõgeva Maakonna Keskraamatukogus Põltsamaal. Arutati rahvaraamatukogude lugeja rahulolu-uuringu küsimustikku ja „Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsestandardi“ uusi versioone
5. september Eks-klubi väljasõit Järvamaale. Külastati Sargvere mõisa, Järva-Petri kirikut, Kilplala teemaparki. Esna mõisas oli meeldiv kohtumine mõisa majordoomuse Tõnu Önnepaluga

19. september Neljas üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev Võrus. Tutvuti Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakonnaga ja kuulati ülevaadet Lastekirjanduse Keskuse tegevusest, tehti kokkuvõtte ka esimesest suveakadeemiast. Toimkonna uueks juhatajaks valiti Ülle Rüütel Viljandi Linnaraamatukogust
19. september Tartumaa Kogu tutvus Eesti Maaülikooli raamatukogu uute ruumidega
20. september Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsestandardi kavandi arutelule oli kutsutud lisaks ERÜ juhatuse liikmetele „Raamatukoguhoidja kutsestandardi“ kavandi koostamise töörühma liikmed, ERÜ kutsekomisjoni liikmed ja ERÜ koolituse toimkonna liikmed. Otsustati, et kutsestandardi avalik arutelu toimub ajavahemikul 1. oktoobrist 1. novembrini
26. september Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma teabepäev Eesti Rahvusraamatukogus. Maire Liivamets rääkis mälu- kirjandusest, Tiina Tarik heas tõlkes ilmunud teostest
- 26.–27. september Koolituse toimkonna väljasõit Hiiumaale. Tutvuti raamatukogudega ning Kärdla Linnaraamatukogus korraldati maakonna raamatukoguhoidjatele koolitusseminar. Koolitusteemadena käsitleti rahvaraamatukogu ajaloo jäädvustamist ja tulevikku, teatme- ja õppematerjale veebis, „Raamatukoguhoidja kutsestandardit“ ja kutsekvalifikatsiooni omistamist
- 1.–31. oktoober ERÜ juhatuse esitas arvamusküsitlusele hinnangute saamiseks kutsestandardi „Raamatukoguhoidja III, IV, V“ projekti
3. oktoober Teemaveebi koolituspäev Haapsalus
15. oktoober Kutsekomisjon omistas 123 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja III, 140 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja IV ja 10 raamatukoguhoidjale Raamatukoguhoidja V kutsekvalifikatsiooni
17. oktoober Eks-klubi tutvus Glehni lossi ja restaureeritud palmimajaga
18. oktoober Võistluse “Infootsing internetist” eelvoor
19. oktoober Raamatukogupäevade avamine Keila Kultuurikeskuses
- 20.–30. oktoober Üleriigilised raamatukogupäevad “Olgem avatud raamatute rahvas”

23. oktoober	Eesti raamatu päev
25. oktoober	Infokirjaoskuse päev
26. oktoober	Teemaveebi koolituspäev muusikaraamatukogude töötajatele Tartus
29. oktoober	Võistluse "Infootsing internetist" lõppvoor TÜR-is
30. oktoober	Valga Keskraamatukogu koostöös maaraamatukogude seksiooniga korraldas Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses VII maaraamatukoguhoidja päeva
30. oktoober	Terminoloogiatoimkonna koosolek RR-is
1. november	ERÜ juhatuse koosolekul otsustati anda kutsestandard ja kutseomistamise kord Kultuuri Kutsenõukogule kinnitamiseks ning korraldada Kose vallas rahvaraamatukogu lugeja rahulolu uuringu prooviküsitlus
7. november	Teemaveebi koolituspäev Võrus
13. november	Kogude toimkonna koosoleku kogude ja kriisireguleerimise teemal. Otsustati teha raamatukogudevahelist koostööd kogusid puudutavates kriisireguleerimisalastes küsimustes ning tegeleda 2008. aastal jätkuvalt teavikute riigihanke teemaga
19. november	Kooliraamatukogude seksiooni teabepäev "Kooliraamatukogu – aken Euroopasse" RR-is. Räägiti Eesti prioriteetidest Euroopa Liidus, Euroopa kooliraamatukogudest ja meie kohast nende hulgas, projektide kirjutamisest ning Euroopa rahvaste kirjandusest
21. november	Eks-klubi tutvus värskelt remonditud Kalamaja raamatukoguga
21. november	Tartumaa Kogule rääkis Edith Hermann oma Hiina reisi muljetest Tartu Linnaraamatukogu kohvikus
30. november	Liigitamise ja märksõnastamise toimkonna Tartu päeval külastati Tartu Linnaraamatukogu ja TÜR-i
4. detsember	Terminoloogiatoimkonna koosolek RR-is
4. detsember	Erialaraamatukogude seksioon tutvus Eesti Pimedate Raamatukoguga ning korraldas traditsioonilise jõululõuna

5. detsember Kultuuri Kutsenõukogu kinnitas kutsestandardi „Raamatukoguhoidja III, IV, V“ uuenduse ja kooskõlastas muudetud „Raamatukoguhoidja III, IV, V kutse tõendamise ja omistamise korra“ ning esitas mõlemad dokumendid riiklikku kutse-registrisse sissekandmiseks
5. detsember Teemaveebi koolituspäev Viljandis
6. detsember ERÜ juhatuse koosoleku eel anti Tallinna raamatukoguhoidjatele kätte kutsetunnistused (maakondade raamatukoguhoidjate tunnistuste üleandmise korraldasid kesk-raamatukogud). Arutati ERÜ põhikirja parandusi, raamatukoguhoidjate IX kongressi ja ERÜ aastakoosoleku korraldamist
8. detsember Eks-klubi jõuluüritus Eesti Rahvusraamatukogus. Esinesid G. Otsa nim Muusikakooli õpilased õpetaja Marika Rinki juhtimisel
13. detsember Tartumaa Kogu külastas Laulupeomuuseumi

Koostanud Reet Olevsoo

ERÜ trükisõnas 2006–2007

2006. aasta

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 2003 (15). – Tallinn, 2006, 148 lk.

Algasid raamatukogupäevad : [sõnum]. *Tartu Postimees* (2006) 23. okt., lk. 7.

Andresoo, Janne. Tänan kõiki ühingukaaslasi! : [ERÜ juhatuse endise esinase Janne Andresoo tänuavaldus]. *Raamatukogu* (2006) nr. 2, lk. 38. *I want to thank all my fellow-associates!*, lk. 43.

Arnover, Ellen. “Lugedes rikkamaks” avapäev Võrus : [raamatukogupäevade avamisest 2006. aastal]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 30. *The first day of the event “Getting richer by reading” in the town of Võru*, lk. 43.

Edur, Vaiko ; Karus, Katrin. Lõppeva aasta parim infootsija on Krista Lepik : [ERÜ raamatukogutöötajate infootsingu võistluse võitja töötab Tartu Ülikooli Raamatukogus]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 36. *The best information searcher of this year is Krista Lepik*, lk. 43.

Eenmaa, Ivi. Suuremat tunnustust väärivast tööst : [raamatukogupäevadest “Lugedes rikkamaks” ja raamatukoguhoidja tööst]. *Võrumaa Teataja* (2006) 19. okt., lk. 2.

Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes II : [raamatukogupäevade kirjandusprojektist “Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes”]. *Raamatukogu* (2006) nr. 1, lk. 25.

Enok, Rutt. Üleriigilised raamatukogupäevad. *Harjumaa* (2006) 13. okt., lk. 4.

Ermel, Malle. Õnnitleme värskeid kutsetunnistuse saajaid. *Raamatukogu* (2006) nr. 1, lk. 24. *In the Council for Approving Professional Qualifications*, lk. 43.

Freienthal, Anne. ERÜ aastakoosolek möödus suurema poleemikata. Tartumaalt sai esimesena raamatukoguhoidja kutsetunnistuse Kersti Neemeste. *Meie Leht* [Võrguteavik] (2006) Nr. 2 (13) 17. mai.

Freienthal, Anne. Lugedes rikkamaks : [raamatukogupäevade üritustest Alatskivi Raamatukogus]. *Vooremaa: Alatskivi vallaleht* (2006) 12. okt., lk. 3.

Gottlob, Katrin. ISI andmebaasid ja nende kasutamine teaduse hindamisel : [ERÜ erialaraamatukogude sektsiooni seminarist “ISI andmebaasid ja nende kasutamine

teaduse hindamisel”]. *Raamatukogu* (2006) nr. 3, lk. 29. *The ISI databases and using them for evaluating scientific output*, lk. 43.

Grünfeldt, Inna. Raamatukoguhoidja usaldab lugejat : [Lääne-Virumaa parim raamatukoguhoidja on Liis Pall Ulvi Raamatukogust]. *Virumaa Teataja* (2006) 23. nov., lk. 2.

Kabun, Kaile. Raamatute keskel on hea olla : [raamatukogupäevade raames valitud parim maaraamatukoguhoidja Võrumaal on Lea Lillemets Vastseliina Raamatukogust]. *Võrumaa Teataja* (2006) 26. okt., lk. 5.

Kabun, Kaile. Võrus kõlas eile üleriigiliste raamatukogupäevade avapauk. *Võrumaa Teataja* (2006) 21. okt., lk. 1.

Kaugver, Katrin. Mida nad loevad : [ERÜ kõnekoosolekust teemal “Ütle, mida sa loed ja ma ütlen...”]. *Raamatukogu* (2006) nr. 2, lk. 37. *What do they read?*, lk. 43.

Kestavad raamatukogupäevad : [üritustest Lääne-Virumaal : sõnum]. *Virumaa Teataja* (2006) 25. okt., lk. 4.

Kirglik arutelu ERÜ listis. *Raamatukogu* (2006) nr. 5, lk. 13. *A fervent discussion on the Estonian Librarians` Associtation`s list*, lk. 43. Vastukaja artiklile: Maiste, Valle-Sten. Tittytainment`i mentaliteet // *Sirp* (2006) 8. sept., lk. 3

Kirjanikud tuuritavad jälle : [“Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes. Kirjandustuur III 28.-30. novembrini 2006” : sõnum]. *Sirp* (2006) 24. nov., lk. 1.

Kuivjõgi, Veljo. Janne Sepp peab ennast raamatukoiks : [Saaremaa 2006. aasta parim raamatukoguhoidja on Pihtla Raamatukogust]. *Hiiu Lehe ja Meie Maa ühine lisaväljaanne: Nädalalõpp* (2006) 11. nov., lk. 1.

Kull, Eveli. Kuidas kohelda erivajadustega last : [Järvamaal toimunud 9. ERÜ kooliraamatukoguhoidjate suveseminarist : sõnum]. *Raamatukogu* (2006) nr. 5, lk. 36-37. *Children with special needs in school libraries*, lk. 43 .

Kurvet, Mare. Bibliograafia olemus ja olulisus : [TLÜAR-i ja ERÜ IV bibliograafia-päev “Kellele ja milleks?”]. *Raamatukogu* (2006) nr. 2, lk. 39. *Bibliographic publications – to whom and why?*, lk. 43.

Kutseõpe uuel õppeaastal. *Raamatukogu* (2006) nr. 4, lk. 22-23. *In-service training for librarians in the current academic year*, lk. 43. Sisaldab: TLÜ raamatukoguhoidjate kutseõpe veebikeskkonnas. Eesti Rahvusraamatukogu alustab sügisel kutsekoolitusega / Krista Talvi. Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogutöötajate täiendusõpe.

- Kuuse, Ülle.** Lasteraamatukoguhoidjate päev : [Elva Linnaraamatukogus]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 33-34. *Childrens` s librarians` day*, lk. 43.
- Käosaar, Vaike.** Eile algasid raamatukogupäevad : [üritustest Jõgevamaal]. *Vooremaa* (2006) 21. okt., lk. 1.
- Käosaar, Vaike.** Professor Ott Kursi kaks kodu ja rändlinnuelu : [Tartu Ülikooli inimgeograafiaprofessor Ott Kurs kohtus raamatukogupäevade raames Mustvee Linnaraamatukogus lugejatega]. *Vooremaa* (2006) 4. nov., lk. 5.
- Lauk, Siiri.** ERÜ terminoloogiatoimkond tähistas 35. tegevusaastat oskuskeeleseminariga. *Raamatukogu* (2006) nr. 5, lk. 34-35. *Thirty-five years of activities of the Committee on Library Terminology*, lk. 43.
- Liiv, Enriika.** Kirjandustuur peatus lugemissaalis : [eesti kirjanikud Tarmo Teder, Lauri Pilter ja Mihkel Kaevats tutvustasid oma loomingut kirjandussõpradele Haapsalus, Lääne Maakonna Keskraamatukogus]. *Lääne Elu* (2006) 2. det., lk. 1.
- Liiv, Enriika.** Tiiu Aasrand on parim raamatukoguhoidja : [Läänemaa parim raamatukoguhoidja on Kirbla Raamatukogust]. *Lääne Elu* (2006) 7. nov., lk. 3.
- Lilleorg, Regina.** Harjumaa parim maaraamatukoguhoidja on Ilme Ingel : [Lagedi Raamatukogust]. *Harjumaa* (2006) 21. nov., lk. 1, 3.
- Metsand, Katrin.** Hea raamatukoguhoidja : [Hiiumaa 2006. aasta parim raamatukoguhoidja on Maili Uiibo Käina Raamatukogust]. *Hiiu Lehe ja Meie Maa ühine lisaväljaanne : Nädalalõpp* (2006) 11. nov., lk. 1.
- Metsand, Katrin.** Täna algavad raamatukogupäevad : [üritustest ka Hiiumaal]. *Hiiu Leht* (2006) 20. okt., lk. 4.
- Muru, Mati.** Veel kord kutsekvalifikatsioonist, sest diskussiooni ei sündinud : [kommenteerib kutsekomisjoni liige Krista Talvi]. *Raamatukogu* (2006) nr. 3, lk. 20–21. *Once again about professional qualification*, lk. 42.
- Mägi, Riina.** Parim maaraamatukoguhoidja on Maris Paas : [Jõgeva maakonna parim maaraamatukoguhoidja on Vaimastvere Raamatukogust]. *Vooremaa* (2006) 31. okt., lk. 5.
- Nikkolo, Merili.** Huvi raamatukogunduse vastu sundis õppima : [Järvamaa aasta parim maaraamatukoguhoidja on Eha Marrandi Oisu Raamatukogust]. *Järva Teataja* (2006) 2. nov., lk. 3.

Olevsoo, Reet. Aastakoosolekul läks võim Anneli Sepa kätte : [ERÜ aastakoosolekul valiti uus juhatus, esinaiseks sai Anneli Sepp]. *Raamatukogu* (2006) nr. 2, lk. 37–38. *Annual meeting*, lk. 43.

Parimad kirjanduse tundjad on ikka Tartus : [raamatukogupäevade üritus Võrus : sõnum]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 31. *The contest of knowing literature*, lk. 43.

Raamatukogu perepäev räägib kodususest : [Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldab raamatukogupäevade raames perepäeva]. *Virumaa Teataja* (2006) 3. nov., lk. 10.

Raamatukogupäevade alustuseks ettelugemisvõistlus : [Võrumaa Keskraamatukogus]. *Võrumaa Teataja* (2006) 21. okt., lk. 9.

Raamatukogus tulevad lugemispäevad : [Viljandis algavad raamatukogupäevad ettelugemisega : sõnum]. *Sakala* (2006) 19. okt., lk. 4.

Raatma, Irma. Esimene ühisteabepäev : [kooli-, maa- ja lasteraamatukogude esimene ühisteabepäev]. *Raamatukogu* (2006) nr. 3, lk. 29. *The first joint information day*, lk. 43.

Rahvakultuuri sihtkapitali tänutoetused : [ERÜ ettepanekul Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali tänutoetuse saajad : nimekiri]. *Raamatukogu* (2006) nr. 1, lk. 26. *Congratulations: the Cultural Endowment of Estonia`s Gratitude Grant*, lk. 43.

Rauk, Maire. Kirjandustuur Saaremaal : [eesti kirjanikud Jan Kaus, Eeva Park ja Sass Henno kohtusid Orissaare Raamatukogus sealsete raamatusõpradega projekti "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" raames]. *Raamatukogu* (2006) nr. 1, lk. 25. *Literature tour on Saaremaa*, lk. 43.

Riet, Ene. Maaraamatukoguhoidja päev : [Pärnus, tunnustati parimaid maaraamatukoguhoidjaid]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 34-35. *Rural librarians` day*, lk. 43.

Riet, Ene. Mida me nägime ja kuulsime Tartumaal : [26. rahvaraamatukogude laager Tartumaal]. *Raamatukogu* (2006) nr. 4, lk. 32-33. *Public libraries` seminar camp*, lk. 43.

Sarv, Tiina. Raamatukogu juhataja tunnustati parimaks : [Viljandimaa parim raamatukoguhoidja on Kristi Tamme Tarvastu Raamatukogust]. *Sakala* (2006) 10. nov., lk. 3.

Sinijärv, Heinike. ... ja Pärnumaal : [kirjandusprojektist "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" 2004. ja 2005. aastal Pärnumaa raamatukogudes]. *Raamatukogu* (2006) nr. 1, lk. 26. ...*And in Pärnumaa*, lk. 43.

Tammaru, Kalju. Mälestame : Linda Masing : 10. aprill 1909–15. aprill 2006 : [ERÜ auliige, bibliograaf]. *Raamatukogu* (2006) nr. 3, lk. 39. *In memoriam : Linda Masing*, lk. 43.

Tarik, Tiina. Kirjanduse valiknimestikest : [ERÜ rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma juurde loodud kirjanduse valiknimestiku töörühma tegevsest]. *Raamatukogu* (2006) nr. 5, lk. 12. *About selective bibliographies*, lk. 42.

Tarik, Tiina. Eesti raamatu päev, seekord romaanivõistlustest : [ettekandekoosolek "Eesti romaanivõistlused aastatel 1927-2004" Tartu Oskar Lutsu nimelises Linnaraamatukogus]. *Raamatukogu* (2006) nr. 6, lk. 32-33. *Day of the Estonian book, this time about novel contests*, lk. 43.

Truu, Tiia. Lugesdes rikkamaks : [algavad raamatukogupäevad "Lugesdes rikkamaks" : sõnum]. *Nädaline* (2006) 19. okt., lk. 5.

Truu, Tiia. Raamatukoguhoidja – nii hoidja kui ka edasiviija : [Raplamaa aasta maaraamatukoguhoidja tiitli pälvis Eidapere Raamatukogu juhataja Anne Idvand]. *Nädaline* (2006) 21. okt., lk. 6.

Vakker, Urve. Hiiumaal oli kangesti kena olla : [15. maaraamatukoguhoidjate suveseminarist Hiiumaal]. *Raamatukogu* (2006) nr. 4, lk. 30-32. *Summer seminar on the island of Hiiumaa*, lk. 43.

Valper, Liina. Raamatukoguhoidjad astusid üheskoos suvest sügisesse : [Võrus toimus rahvaraamatukoguhoidjate teabepäev]. *Võrumaa Teataja* (2006) 9. sept., lk. 5.

Õnnitleme : Linda Kask 70 : [ERÜ büroo konsultant : sõnum]. *Raamatukogu* (2006) nr. 3, lk. 38. *Congratulations*, lk. 43.

Кац, Йосеф. Книжная неделя. *Молодежь Эстонии* (2006) 24. okt., с. 3.

2007. aasta

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 2004/2005 (16/17). – Tallinn, 2007, 208 lk.

Preservation of cultural heritage in electronic environment : proceedings of the 8th Congress of Baltic Librarians : May 17-19, 2007, Tallinn, Estonia / Estonian Librarians Association ; [compiler Reet Olevsoo ; cover designed by Andrus Igalan]. - Tallinn : Estonian Librarians Association, 2007. - 104 lk.

Aasta maaraamatukoguhoidja 2007 : [nimekiri]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 33.

Bachmann, Signe. Balti raamatukoguhoidjate VIII kongress "Kultuuripärandi säilitamine e-keskkonnas" 17.-19. mai 2007. *Nimeta Leht : TÜRI uudisteleht* (2007) 31. 05., 308 : ill. (CoBaL 8).

ERÜ kutsekomisjoni kaks rasket päeva : [ERÜ kutsekomisjon kogunes 10. ja 17. jaan. 2007, et läbi vaadata dokumentide alusel kutsevalifikatsiooni taotlejate avaldused : sõnum]. *Raamatukogu* (2007) nr. 1, lk. 30. *Two hard days of the ELA's Professional Qualification Committee*, lk. 43.

Evik, Karin. 15 raamatukoguhoidjat pääses Brüsselisse : [ERÜ korraldatud õppereisist Brüsselisse]. *Raamatukogu* (2007) nr. 4, lk. 23-24. *Fifteen librarians went to Brussel*, lk. 43.

Grünfeldt, Inna. Kirjandusdessantlased ehk Luuletuur mõttetalgutega : [kirjandustuur "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes", luuletajate kohtumine lugejatega Lääne-Virumaa Keskraamatukogus]. *Virumaa Teataja* (2007) 10. nov., lk. 6.

Järv, Heli. Kirjanikuks olemise kunst : [Jõgeva Linnaraamatukogus raamatukogupäevade raames kohtus kirjanik Karttu Soans lastega]. *Vooremaa* (2007) 1. nov., lk. 4.

Kannukene, Katrin. Suurte tööürajate pidupäev : [Valga Keskraamatukogus toimunud VII maaraamatukoguhoidja päevast]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 31-33. *A holiday of the hard workers*, lk. 43.

Kaugver, Katrin. Vanaraamatu sektsiooni teabepäev : [ERÜ vanaraamatu sektsiooni teabepäev TLÜAR-is : sõnum]. *Raamatukogu* (2007) nr. 3, lk. 37. *An information day of old book section*, lk. 43.

Klaus, Karin. Raamatukogupäevad kutsuvad raamatuid avama. *Pärnu Postimees* (2007) 19. okt., lk. 4.

Kooliraamatukoguhoidjad pidasid nõu : [Põlvamaa kooliraamatukoguhoidjad said kokku raamatukogupäevade raames : sõnum]. *Koit* (2007) 6. nov., lk. 4.

Kõrver, Maire. Märjamaa avatud raamaturahvas pidas aru raamatukogu tuleviku üle : [raamatukogupäevadest]. *Nädaline* (2007) 30. okt., lk. 2.

Kõusaar, Kadri. Parem koledast ilusasti kui ilusast koledasti : [6.-9. nov. 2007. a. toimunud IV kirjandustuurist “Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes”, autor koos Hannes Varblase, Tarmo Tederiga ja Toomas Liiviga käis Tartu- ja Jõgevamaal]. *Eesti Ekspress : Areen* (2007) 22. nov., lk. B7.

Laid, Kadi. Hellamaa raamatukogu 60 : [raamatukogu tegemistest juubeliaastal ja raamatukogupäevade raames]. *Hiiu Leht* (2007) 19. okt., lk. 1.

Lauk, Siiri. Oskuskeel nõuab kokkuleppeid : [4. oktoobril toimus RR-is oskuskeeleseminar “E-keskkond – lisaväärtus või uus mõõde?”, korraldajateks RR-i teadus- ja arenduskeskus koostöös ERÜ ja Eesti Terminoloogia Ühinguga : sõnum]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 40-41. *Information science terms need agreements*, lk. 43.

Lauri, Urmas. Kooliraamatukogud on ka arvutiajastul : [kooliraamatukoguhoidjate suveseminar 2007 Läänemaal]. *Lääne Elu* (2007) 18.08., lk. 3.

Lepik, Krista. Infootsingu finaalis oli parim Katrin Bobrov : [2007. a. infootsingu võistluse parim oli Katrin Bobrov TTÜR-ist, võistluse korraldas Krista Lepik TÜR-st]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 33. *Katrin Bobrov was the best in the final of information search contest*, lk. 43.

Liiväär, Eda. “Olgem avatud raamatute rahvas” : [raamatukogupäevadest]. *Harju Ekspress* (2007) 26. okt., lk. 3.

Lotman, Piret. Õppereis Tšehhoslovakkiasse : [raamatukogutegelaste Mall Jürma ja Helene Johani tegevusest Eesti raamatukogunduses]. *Raamatukogu* (2007) nr. 5, lk. 18-21. - Sisaldab bibliograafiat. *A study trip to Czechoslovakia*, lk. 42.

Mallene, Laura. Seminarilaager pakkus lõõgastust : [27. rahvaraamatukogude suveseminar 2007 Viljandimaal Ramsil]. *Sakala* (2007) 10.08, lk. 4.

Matsulevitš, Tiina ; Selge, Piia. Toimetus küsis : [intervjuu Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse õppekirjanduse peaspetsialisti Tiina Matsulevitšiga ja ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni esimehe Piia Selgega gümnaasiumiraamatukogude ülevaatusel]. *Raamatukogu* (2007) nr. 3, lk. 17. *A remark*, lk. 42.

- Nurmiste, Taimi.** Olgem avatud raamatute rahvas : [2007. a. raamatukogupäevade üritustest TTÜR-is]. *Mente et Manu : Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht* (2007) 17. okt., lk. 3.
- Olevsoo, Reet.** ERÜ aastakoosolek. *Raamatukogu* (2007) nr. 2, lk. 30-31. *The ELA annual meeting*, lk. 43.
- Raamatukogu** kutsub kirjutama : [üritused Läänemaal Eesti raamatukogupäevade raames]. *Lääne Elu* (2007) 20. okt., lk. 6.
- Raamatukoguhoidjad** said kutsetunnistused : [raamatukoguhoidjate nimekiri, kellele ERÜ kutsekomisjon otsustas 15. oktoobril 2007 omistada kutsekvalifikatsiooni]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 36. *Librarians get professional certificates*, lk. 43.
- Raamatukoguhoidjatele** anti kutsekvalifikatsioon : [nimekiri 2006. a. kutsekvalifikatsiooni saanud raamatukogutöötajatest]. *Raamatukogu* (2007) nr. 2, lk. 34. *Librarians were awarded professional qualifications*, lk. 43.
- Raatma, Irma.** Maaraamatukoguhoidjad külastasid Põlvamaad : [maaraamatukoguhoidjate seminarlaager 2007]. *Koit* (2007) 17.07, lk. 5.
- Raatma, Irma.** Maaraamatukoguhoidjatele tutvustati suhtlemise kuldreegleid : [maaraamatukoguhoidjate seminarlaager 2007 Põlvamaal]. *Raamatukogu* (2007), nr. 4, lk. 35.
- Rand, Lea.** "Olgem avatud raamatute rahvas" : [raamatukogupäevadest]. *Põhjarannik* (2007) 17. okt., lk. 7.
- Reimo, Tiiu.** Puksoo auhinda taotles seitse autorit : [Friedrich Puksoo 2007. a. auhinna pälviv Aile Möldre monograafia "Kirjastustegevus ja raamatulevi Eestis aastail 1940-2000" eest]. *Raamatukogu* (2007) nr. 2, lk. 31-32. *Seven authors were nominees for the Puksoo Prize*, lk. 43.
- Riet, Ene.** Veeb tõuseb, raamatukogu vaob : [27. rahvaraamatukogude suveseminar 2007 Viljandimaal Ramsil]. *Raamatukogu* (2007), nr. 4, lk. 39.
- Riet, Ene.** Ajakiri "Raamatukogu" – kas kultuuri- või erialaajakiri? *Tallinna Keskraamatukogu 1907-2007*. - Tallinn, 2007, lk. 38-42. - Sisaldab bibliograafiat.
- Riet, Ene.** Avatud raamatute rahvas Keilas : [ülevaade raamatukogupäevade avaüritusest 19. oktoobril Keila kultuurikeskuses : sõnum]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 31. *Opened books nation in Keila*, lk. 43.

Riet, Ene. Kirjanduse tundmise võistlus 2007 : [19. oktoobril toimus Keilas raamatukogupäevade avaürituse raames "Kirjanduse tundmise võistlus 2007", küsimused koostas Rapla Keskraamatukogu, parimaks kirjanduse tundjaks osutus Tartu Linnaraamatukogu]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 31. *A literature knowledge competition 2007*, lk. 43.

Rimmel, Rutt. Täna algavad raamatukogupäevad. *Vooremaa* (2007) 20. okt., lk. 4.

Schvak, Toomas. Baltimaade raamatukoguhoidjad Tallinnas : [17.-19. maini 2007 Tallinnas toimunud Baltimaade raamatukoguhoidjate VIII kongressist]. *Raamatukogu* (2007), nr. 3, lk. 34-35.

Selge, Piia. Arvutiajastu head ja vead : [kooliraamatukoguhoidjate suveseminar 2007 Läänemaal]. *Raamatukogu* (2007) nr. 5, lk. 39. *The pros and cons of computer age*, lk. 43.

Selge, Piia. Kooliraamatukogude teabepäev : ["Raamatukogu kui kommunikatsioonikeskus" : sõnum]. *Raamatukogu* (2007) nr. 1, lk. 31. *The school libraries section's information day*, lk. 43.

Sepp, Anneli. Avatud raamatute rahvale : [ERÜ ettevõtmistest 2007. a]. *Raamatukogu* (2007) nr. 1, lk. 4. *To the People of Open Books*, lk. 42.

Sinijärv, Karl Martin. K. M. Sinijärv: küll sisukas noor ka kirjandusse tuleb : [intervjuu Eesti Kirjanike Liidu esimehega eesti kirjandusest, noortest kirjanikest, lugemisest ja kirjandustuurist "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" / interv.] Mari Peegel. *Eesti Päevaleht* (2007) 7. dets., lk. 13.

Sipelgas, Mai. Kooli ja raamatukogu koostöö aitab saada avatud raamatute rahvaks. *Nädaline* (2007) 6. nov., lk. 9.

Spitz, Ingrid ; Ots, Külli ; Eliste, Lenna ; Sööt, Ene ; Vösamaa, Marika. Kolmas kirjandustuur: lugeja ootab tuntud kirjanikku : [kirjandustuur "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" Virumaal, Põlvas, Pärnumaal, Jõgeval ja Hiiumaal]. *Raamatukogu* (2007) nr. 1, lk. 31-33. *The third literary tour: readers expect wellknown writers*, lk. 43.

Säde, Ilme. Lugejaga laenusletis : [Enno Luulik Käru vallavalitsusest teenindas raamatukogupäevade raames lugejaid Käru raamatukogus]. *Nädaline* (2007) 6. nov., lk. 9.

Zalekešin, Laidi. Raamatukogupäevad 2007 linnaraamatukogus : [raamatukoguüritustest raamatukogupäevade ajal Mustvee Linnaraamatukogus]. *Vooremaa : Mustvee Linna Leht* (2007) 22. nov., lk. 2.

Talvi, Krista. Koolitajad väljasõiduseminaril Hiiumaal : [ERÜ koolituse toimkonna liikmed külastasid 26. ja 27. septembril Hiiumaad: esimesel päeval tutvuti saarega, teisel päeval koolitati Kärdla Linnaraamatukogus raamatukoguhoidjaid]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 33-34. *Educators in Hiiu county*, lk. 43.

Truu, Tiia. Maaraamatukogutöötajate suveseminar peeti Põlvamaal. *Nädaline* (2007) 17.07, lk. 5.

Tuntud inimesed harjumatul tööl : [abivallavanem Kalev Kursi tegeles raamatukogupäevade raames Tabivere Raamatukogus lugejate teenindamisega]. *Sõnumileht : Tabivere valla leht* (2007) 1. nov., lk. 1.

Vaher, Berk. Lugejaid leidmas : [Berk Vaher osales 2007 a. teist korda iga-aastaselt kirjandustuuril "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes", sel aastal oli kõikjal palju koolinoori kuulamas]. *Raamatukogu* (2007) nr. 6, lk. 35. *Finding the readers*, lk. 43.

Valmas, Anne. Mall Jürma – särav isiksus raamatukogunduse taevas : [töötas Tallinna Linna Keskraamatukogus 1926-1942, osales ERÜ tegevuses]. *In: Tallinna Keskraamatukogu 1907–2007*. Tallinn, 2007, lk. 71-75.- Sisaldab bibliograafiat.

Vink, Viive. Raamatukoguhoidjad Brüsseli võimukoridorides : [ERÜ korraldatud õppereisist Brüsselisse]. *Meie Leht* [Võrguteavik] (2006) Nr. 1 (16) Oktoober 2007. (Reisikiri).

Õuema, Tarmo. Raamatukogupäeval räägib Ülo Tuulik : [raamatukogupäevadest Läänemaal]. *Lääne Elu* (2007) 30. okt., lk. 5.

Koostanud Margit Stamm

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium aastatel 2006–2007

Mare-Nelli Ilus

Seisuga 31.12.2007 oli ELNET Konsortsiumis 13 liikmesraamatukogu. Uus liituja alates 01.01.2007 oli Eesti Kunstimuuseum. Seoses liitumisega Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga arvati liikmete hulgast välja Eesti Meditsiini-raamatukogu.

2006. aastal toimusid konsortsiumis mitmed olulised personalimuudatused. Infosüsteemi üldhalduri ametikohalt lahkunud Ülo Treikelderi vahetas välja Anneli Sepp. Vastloodud integreeritud infosüsteemi riistvarahalduri ametikohal alustas tööd Kalju Kill Kask, kelle hallata on ESTER-i riistvara, ELNET-i veebiserver ja ELNET-i töötajate personaalarvutid Tartus. Riistvarahalduri kontrolli all on operatsioonisüsteemid, arvutivõrk ja turvalisus ning selleks vajalikud kooskõlastused ELNET-i raamatukogude ja teenuste pakkujate vahel. Tegevjuhina jätkas Mare-Nelli Ilus, arendusjuhina Riin Olonen ja elektroonilise teadusinformatsiooni ühishangete projektjuhina Marika Meltsas. 2007. aastal töötajate koosseis muudatusi ei olnud.

4. aprillil 1996. aastal toimus Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi asutamiskoosolek, seega möödus 2006. aastal kümme aastat konsortsiumi asutamisest. Tähtpäevale pühendatud ettekandepäeval 25. oktoobril 2006. aastal Tartu Ülikooli Raamatukogus esitas konsortsiumi juhatuse esimees Mihkel Reial ülevaate konsortsiumi hetkeseisust ja tulevikuplaanidest, professor Jaak Aaviksoo andis edasi ülikooli ja riigi ootused ning vajadused teadusraamatukogudele, integreeritud infosüsteemi omanikfirma *Innovative Interfaces Inc.* esindaja Graham Woodruff tutvustas uusi süsteemi arendusvõimalusi ja FineLIB-i tegevdirektor Kristiina Hormia-Poutanen tutvustas Soome e-raamatukogu kogemusi teadus- ja õppetöö toetamises.

Juubeliaastal võeti kasutusele Andrus Igalaane kujundatud ESTER-i logo, mis sümboliseerib tervikut, milles e-kataloog seob ühtseks paljud väikesed kataloogikastid. Ring kastide ümber samastub maakeraga. ESTER-i logo registreeriti ka kaubamärgina.

2006. aasta vältel toimusid raamatukogudes arutelud ELNET Konsortsiumi tulevikustrateegia üle. Arengustrateegia koostamise perioodil oli raamatukogudel soodne võimalus selgitada teistele liikmetele oma prioriteete ja leida uusi koostöövõimalusi. Liikmesraamatukogude eduka koostöö tulemusena kinnitati 2007. aasta alguses konsortsiumi arengustrateegia aastateks 2007–2010.

Rõhutamaks raamatukogude kogude ammendava hõlmamise olulisust e-kataloogides koostas konsortsium 2006. aastal katusorganisatsioonina raamatukogude ühisprojekti „Eesti teadusraamatukogude teavikute retrokonversioon e-kataloogi ESTER, 2007–2017“ ning esitas selle toetamiseks rahataotluse Haridus- ja Teadusministeeriumile. Projekti eesmärk oli avada Eesti teadusraamatukogude unikaalsed kogud nii regionaalse kui ka globaalse tähendusega teadus- ja loometöökogude ning õppetöö toetuseks. Esitatud rahataotlus projekti rahastamiseks positiivset vastust ei saanud.

Traditsiooniliselt olid ELNET Konsortsiumi põhilised tegevusalad aastatel 2006–2007 infosüsteem ESTER, e-teadusinformatsiooni ühishange ja osalemine projektis DEA.

INFOSÜSTEEM ESTER 2006–2007

Haridus- ja Teadusministeeriumi eraldis infosüsteemi hoolduseks ja arenduseks oli mõlemal aastal 2 miljonit krooni.

Infosüsteem ESTER on kasutusel 13 Eesti raamatukogus (sh nende filiaalides ja harukogudes).

Infosüsteemi täiendused

Edaspidi hõlbustavad raamatukoguhoidjate tööd mitmed uuendused: parandatud on registreerimise järjekorda töötajate vaates, ühtlustatud väljanimetusi, vaikimisi avaneb kataloogimismoodulis eestikeelne e-kataloog, infosüsteem samastab 10- ja 13-kohalise ISBN-i, lõpule on viidud sõnaregistri ümberindekseerimine erinevateks segmentideks (AVS), on rakendatud liitotsing jne.

Tavapärastel on enamus infosüsteemi uuendustest suunatud lugejatele. Liitotsing võimaldab esmakordsel päringu sisestamisel kasutada erinevaid otsitunnuseid, valida saab korraga ka mitut tunnust ja eksemplari täpse asukoha. Lisatud on heli- ja videosalvestiste ning e-väljaannete otsingu täpsustamise võimalused. E-kataloogis on kuvatud märkused eksemplaride kasutamise võimaluste kohta. Andmekaitse tagamiseks on e-kataloogis andmete edastamisel kasutusele võetud

SSL-ülekanne (SSL – *Secure Socket Layer*). Lugejaandmete vaatamisel, tellimisel ja ettepanekute tegemisel edastatakse andmed kodeeritult.

2006. aastal suvel valmis ESTER-i uus kujundus. Selle loomisel peeti silmas lihtsust ja selgust. E-kataloogi hõlpsamaks kasutamiseks toodi esile eksemplariandmed ja lisati indekseeritud välju. E-kataloog on läbivalt eestikeelne: ühtlustati terminoloogiat ning lihtsustati sõnakasutust. Koostati uus e-kataloogi kasutusjuhend. Rakendati eelteadete saatmine lugejatele laenuähtaja lõppemise kohta. 2007. aastal sai iga raamatukogu alamkataloog oma veebikujunduse (sh lisati kontaktandmed ja kodulehekülje link).

2006. aastal loodi personaliseeritud raamatukoguteenuste kasutamiseks e-kataloogis uus keskkond Minu ESTER. See võimaldab lugejal teha ise mitmeid laenutusega seotud toiminguid, nt pikendada laenuähtaegu, salvestada laenutuste ajalugu ja tühistada trükisele järjekorda panekut. Koostöös ülikoolidega on kataloogi kaudu võimalik leida õppejõudude poolt ainekursusteks valitud kirjandust ainepakettidena.

Koostöös Eesti Kunstiakadeemiaga valmisid e-kataloogi jaoks uue originaalkujundusega ikoonid teavikulaadide märkimiseks. Icoonide autor on Eesti Kunstiakadeemia Avatud Akadeemia graafilise disaini üliõpilane Mark Tarnašinski.

2007. aastast on ESTER-is võimalik eraldi otsida Tallinna Keskraamatukogus leiduvat lastekirjandust.

Lastekataloogi avalehel: <http://ester.nlib.ee/screens/lastekataloog.html> on lisaks tavalisele otsingule toodud kataloogi lehitsemiseks välja kuus suuremat teemagrupi koos alateemadega.

Koostöös firmaga *Syndetic Solutions* oli e-kataloogis ESTER 2007. aasta suvel testperiood, mil oli võimalik näha paljude välismaal ilmunud raamatute kaanepilte ja sisukordi. Võimalik oli lugeda raamatuarvustusi ja otsida teisi sarnaseid raamatuid. Üksikute raamatute puhul on juurdepääs ka täistekstile (esimesele peatükile).

2007. aasta sügisest on Tallinna ESTER-is lugejale kättesaadav uudne teenus *eBook on Demand (EOD)*, mida arendab Eesti Rahvusraamatukogu EL projekti raames ühena 13 Euroopa raamatukogust. Teenus võimaldab lugejatel e-kataloogist leitud teavikust tellida isiklik digitaalkoopia ilma raamatukokku tulemata.

Ammuoodatud uuendusena on võimalik teha otsing vaid e-ressursside hulgas. Siia on haaratud kõik kirjed, milles on link võrgujuurdepääsuga materjalidele, nende hulgas on nii täistekstid, fotod kui videomaterjalid.

Infosüsteemi arendused

Koostöös *Google* ja *Innovative Interfaces Inc*-ga testiti Tartu ja Tallinna ESTER-i indekseerimist *Google Scholarisse*. Meie tegevus märgiti positiivselt ära ka rahvusvahelise *Innovative Users Group* aastakonverentsil San Jose, USA-s.

Artikliotsingu lihtsustamiseks kaaluti võimalusi Eesti ühise artiklite andmebaasi loomiseks. Tutvustati üksteisele kasutusel olevate tarkvarade (*Millennium*, *ISE*, *BiblioServer*) praegusi tehnilisi võimalusi ja kaaluti, milline tarkvara oleks tulevikus perspektiivikaim. Otsustati võtta ühendust *Innovative Interfaces Inc*-ga ja keskenduda *Millenniumi* võimaluste detailsemale tundmaõppimisele.

Firmalt *Innovative Interfaces Inc* osteti kaks toodet:

- *Deposit Collection*, mis võimaldab kasutada kahetasemelist laenutust. Seda saab kasutada nt kogude deponeerimisel teistesse (eriala)kogudesse, raamatubussis, hoidlast lugemissaali laenutamiseks, kus esmalt vormistatakse laenutus hoidlast teise kogusse, raamatubussi või lugemissaali ja seejärel teine laenutus sealt edasi lugejale.
- *Patron Online Registration*, mis võimaldab lugejatel end ise e-kataloogis raamatukogu kasutajaks registreerida. Selle toote rakendamine vähendab lugejateenindajate koormust eriti sügisel, kui korraga registreerub palju uusi lugejaid. Toode ei paku lahendust ID-kaadriga registreerimiseks ja selle rakendamiseks on puudu 1 väli (isikukood), mida raamatukogud on seni lugejakirjesse sisestanud, seetõttu on raamatukogude huvi olnud senini olnud toote rakendamisel väike.

TÖÖRÜHMAD

Töörühmades jätkus igapäevane töö: andmebaaside täiendamine, parandamine ning probleemsete küsimuste lahendamine ja kooskõlastamine.

2006. aastal loodi digiteerimise ja mikrofilmimise töörühm, mille põhiülesandeks on selle valdkonna töö korraldamine Eesti raamatukogudes kokkulepitud tööjaotuse, ajakava ning rahastamispõhimõtete alusel, arvestades ühtseid standardeid ja kvaliteedinõudeid.

2007. aasta kevadel reorganiseeriti konsortsiumi töörühmade struktuur. Senistest infosüsteemi ESTER töörühmadest jätkasid analüütika töörühm, kataloogimise töörühm (lisandus nimenormandmete temaatika), perioodika töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm. Tehniline töörühm nimetati ümber haldurite koguks. Loodi teenuste töörühm.

2006. aastal tegutses **vanaraamatu sektsioon**.

Analüütika töörühma põhieesmärgiks oli 2007. aastal firma *Innovative Interfaces Inc* poolt artiklite andmebaasi pidamiseks pakutava tarkvaraga tutvumine ja ettevalmistustööd artiklite ühisandmebaasile üleminekuks. Arutleti ka seniste analüütiliste andmebaaside struktuuri teemadel, sest nii ühisandmebaasi loomist kui ühisotsingu võimaldamist hõlbustaks tunduvalt andmebaaside struktuuri ühtlustamine. Oluline oli ka ajakirjade ja jätkväljaannete jaotus analüütilise bibliograafia koostamisel (seisuga oktoober 2007) ning allika välja sisestuse ühtlustamine ja parandamine.

MARC-kataloogimise töörühma olulisemaks töötulemuseks 2006.–2007. aastal oli uue MARC-kataloogimisjuhendi valmimine koos mitmete praktilises töös vajaminevate juhenditega. Parandati ja täiendati dokumenti "Ühiste kirjade kasutamise kord" ja jädaväljaannete kataloogimise juhendit. Jätkunud on raamatu MARC-kataloogimise juhendi täienduste arutelud, 10- ja 13-kohalise ISBN-i märkimine, viiteväljad, töö veebilinkide sisestusreeglitega jmt kataloogimisküsimustega.

Liigitamise ja märksõnastamise töörühma 2006. aasta olulisem töö oli märksõnanormkirjete juhendi valmimine. 2007. aasta peateema oli Eesti üldise märksõnastiku ja INGRID-i baasil koondmärksõnastiku loomine. Kahe märksõnastiku automaatse liitmise test lõppes positiivselt ja teemaga otsustati jätkata. TLÜ Akadeemilise Raamatukogu juhtkonna poolt küsitud ekspertarvamus Meditsiiniraamatukogus koostatud meditsiinimärksõnastiku (EstMesh) jätkamise otstarbekuse kohta päädis soovituselga EstMesh-i kasutamine ja arendamine peatada. Lähtuvalt sellest otsusest on EstMesh-i märksõnaregister e-kataloogis ESTER nähtav vaid TLÜ AR-i alamkataloogis.

Periodika töörühma arutelude põhiteemaks oli viiteväljade kasutus.

Teenuste töörühma eesmärgiks oli lisaks e-kataloogi ESTER lugejakuvade seadistamisele ja info kogumisele isikuandmete töötlemise praktika kohta tegelda *Innovative Interfaces Inc* toodetega *Millennium Offline Circulation* (koostati ka juhend), *Patron Online Registration, Deposit Collections* ja *Patron Web Services* (*Patron Update ja Fine Payments*).

Haldurite kogu igapäevatööks oli tutvuda *Innovative Interfaces Inc* pakutavate tarkvaratoodetega, teha nende kohta ettepanekuid ELNET Konsortsiumi juhatusele ning ühtlustada ja koordineerida nende rakendamist.

E-TEADUSINFORMATSIOONI ÜHISHANKED

Haridus- ja Teadusministeeriumi eraldis teadusraamatukogudele elektroonilise teadusinformatsiooni ühishangeteks oli 2006. aastal 18 419 270 krooni ja 2007. aastal 19 580 000 krooni.

Kuuendat aastat Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt finantseeritud EBSCO andmebaaside riigilitsentsi raames oli 2007. aasta lõpuks kasutajaks registreeritud 109 asutust. Tegelikke kasutajaid oli 55.

EBSCO andmebaasides tehti kokku 860 112 päringut 2006. aastal ja 870 942 päringut 2007. aastal. Loetud/salvestatud artiklite arv oli 293 657 artiklit 2006. aastal ja 278 446 artiklit 2007. aastal.

Suuremad kasutajad olid: TÜ, TLÜ, TTÜ, Rahvusraamatukogu, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tartu Meditsiinkool, EBS, Audentes, Riigikaitseakadeemia. Avalik-õiguslike ülikoolide osakaal päringutes oli 76% .

2007. aastal sõlmiti kirjastusega Elsevier 3-aastane leping. Eesmärgiks oli nn *Academic Freedom* litsents, mis lubab juurdepääsu kõigile kirjastuse Elsevier ajakirjadele v.a mõnede teadusseltside väljaanded aastateks 2007–2009. Tänu ajakirjade laiemale valikule tõusis allalaaditud artiklite arv 31% võrra, 2007. aastal laaditi alla 256 537 artiklit.

2006. – 2007. aastal telliti ELNET Konsortsiumi kaudu järgmised teadusandmebaasid: *American Chemical Society* e-ajakirjad, *American Society of Microbiology* e-ajakirjad, *APS/AIP* e-ajakirjad, *Blackwell Synergy*, *Cambridge University Press* e-ajakirjad, *Ebrary*, *EBSCO Academic Search Premiere*, *EBSCO Business Source Premiere*, *EBSCO CMMC*, *Emerald Fulltext*, *European Research Online*, *Future Drags*, *Future Medicine*, *GeoRef*, *Grove Art Online*, *Grove Music Online*, *IEEE*, *Inspec*, *Institute of Physics* e-ajakirjad, *ISI Journal Citation Reports*, *ISI Proceedings*, *ISI Web of Science*, *Zentralblatt MATH*, *Kluweri ajakirjad (Springeri koosseisus)*, *MathSciNet*, *Nature* e-ajakirjad, *Naxos Music Library*, *Naxos Spoken Word*, *Oxford Scholarship Online*, *Oxford Reference Online Premiere*, *PROLA*, *Oxford University Press* e-ajakirjad, *ProQuest Dissertations*, *PsycINFO*, *PsycArticles*, *Sage Premiere Online*, *Safari Books Online*, *ScienceDirect*, *SciFinderScholar*, *SPIE Digital Library*, *Springer Link* e-ajakirjad, *Springer Link Lecture Notes in Computer Science*, *Springer e-book collection. Biomedical and Life Sciences*.

KOOSTÖÖPROJEKT DEA

Partnerid: ELNET Konsortsium (keskse riist- ja tarkvara omanik), Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu.

Andmebaasi DEA (avati lugejaile 21. aprillil 2004) täiendati lugejamoodulis dea.nlib.ee uue materjaliga nii põhiväljaannete kui ka kaasväljaannete nimetustes. 2006. aasta lõpuks lisandus DEA lugejamoodulisse Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu poolt digiteeritud kaks väliseesti perioodika nimetust: Eesti Post (Gesilingen, 1945–1953) ning Välis-Eesti (Stockholm, 1944–1995). 1. detsembriks 2007 oli andmebaasi DEA skaneeritud 46 filmi ja indekseeritud ning kontrollitud 119 filmi.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

ELNET Konsortsium osales aktiivselt eIFL (*Electronic Information for Libraries*) Konsortsiumi töögrupis *Content Task Force* kirjastuste poolt pakutava hindamises ning uute läbirääkimiste algatamisel.

Elektrooniliste väljaannete kasutusaktiivsuse tõstmiseks ja kättesaadavuse parandamiseks tehti koostööd *Google*'ga. Ühishankes osalevad ülikoolid (TÜ, TLÜ, TTÜ) kirjeldasid tellitud e-ajakirjade andmebaasid Scholar SFX baasis ning lingid nende ülikoolide tellitud e-ajakirjade artiklite täistekstidele muutusid *Google Scholar*'is nähtavaks.

Jätukub koostöö Põhjamaade Konsortsiumiga nii kogemuste vahetamisel kui *Nature Publishing* e-ajakirjade ühistellimisel. *Innovative Users Group* liikmete korraline tähtsaim rahvusvaheline üritus on IUG aastakonverents. ELNET Konsortsiumi ja liikmesraamatukogude esindajad osalesid Denveris (2006) ja San Joses (2007), USA-s toimunud konverentsidel. 2006. aasta oktoobris toimus Helsingi Linnaraamatukogus *Nordic Innovative Users Group Meeting*, kus osalesid ka Eesti esindajad. 2006. aastal kirjutati alla liitumisleping Põhjamaade ühiskataloogiga SVUC (*Scandinavian Virtual Union Catalogue*).

2007. aastal loobus ELNET Konsortsium assotsieerunud liikme staatusest organisatsioonis *Consortium of European Research Libraries* (CERL). Organisatsiooni täisliikmeks astus TLÜAR, teiste konsortsiumi liikmesraamatukogude antud hetke prioriteet ei olnud seotud CERL-i andmebaasidega.

Kutsestandard Raamatukoguhoidja III, IV, V

EESSÖNA

Eesti kutse kvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutse kvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutse kvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutse kvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid raamatukoguhoidja III, IV ja V kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Raamatukoguhoidjate Kutsenõukogu juurde moodustatud raamatukoguhoidjate töörühm koosseisus:

Janne Andresoo	Eesti Rahvusraamatukogu
Tiiu Valm	Eesti Rahvusraamatukogu
Anneli Sepp	Tartu Ülikooli Raamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatuse esinaine
Malle Ermel	Tartu Ülikooli Raamatukogu
Rutt Enok	Harju Maakonnaraamatukogu
Heinike Sinijärv	Pärnu Keskraamatukogu
Katrin Niklus	Rapla Keskraamatukogu
Piia Selge	Tallinna Arte Gümnaasiumi raamatukogu
Ilmar Vaaro	TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia

Ajavahemikus 19. aprill – 1. november 2007 viidi läbi kutsestandardi kavandi tutvustamine.

Raamatukoguhoidja III, IV ja V kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse 8. detsembril 2003. aastal Raamatukoguhoidjate Kutsenõukogu otsusega nr 2 kinnitatud Raamatukoguhoidja III, IV ja V kutsestandard.

Käesolev Raamatukoguhoidja III, IV ja V kutsestandard on kinnitatud 5. detsembril 2007. a Kultuuri Kutsenõukogu otsusega nr 16.

Kutsestandardis sisalduvad kutse kvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1. KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

1. töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
2. õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
3. eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
4. aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2. KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori⁸ järgi kuulub raamatukoguhoidja töö vabaaja veetmise, kultuuri- ja spordiasutuste valdkonda, kood 925, raamatukogude, arhiivide, muuseumide ja muude kuluuriasutuste tegevus.

Ametite Klassifikaatori⁹ järgi kuulub raamatukoguhoidja 2. pearühma "Tippspetsialistid", kood 243.

3. KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles: Raamatukoguhoidja III, IV, V

Inglise keeles: Librarian III, IV, V

Vene keeles: Библиотекаръ III, IV, V

4. KUTSEKIRJELDUS

Raamatukoguhoidja töö peamiseks eesmärgideks on pakkuda kõrgetasemelist raamatukogu- ja infoteenust kõikidele teabevajajatele, võimaldades juurdepääsu hästi komplekteeritud ja korrastatud inforessurssidele, olenemata infokandjast. Raamatukoguhoidja osaleb Eesti rahvusliku teabevaramu loomisel, rahvusvahelises infovahetuses ning toetab teadus- ja arendustegevust, elukestvat õpet ja kultuuridevahelist suhtlemist, mis eeldab pidevat enesetäiendamist.

Raamatukoguhoidja töö sisuks on kogude kujundamine, säilitamine ja inforessursside kättesaadavaks tegemine, tagades nii raamatukogukasutajate vajaduste täitmise ning kultuuripärandi säilimise tulevastele põlvkondadele. Juhindub oma tegevuses "Raamatukoguhoidja ja infotöötaja eetikakoodeksist".

⁸ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon. www.stat.ee

⁹ International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon www.stat.ee

Raamatukoguhoidja III töö koosneb standardite ja juhendite järgi tehtavatest tööülesannetest, mille eesmärgiks on tagada raamatukogutöö kindlapiiriliste protsesside kulgemine või funktsioonide toimimine ja mis nõuavad erialateadmisi. Raamatukoguhoidja III töö hõlmab igapäevaste, korduva iseloomuga, vähese või keskmise uudsuse ja mitmekesisusega ülesannete lahendamist, mis nõuavad iseseisvat otsustamist nende ülesannete piires.

Raamatukoguhoidja IV on spetsialist töölõikudes, mis nõuavad aine ja teooria head tundmist ning nende edastamise oskust. Raamatukoguhoidja IV eeldab pädevust inimeste ja ressursside juhtimisel. Tema töö koosneb mitmekesisest tööülesannetest, mis nõuavad iseseisvat otsustamist.

Raamatukoguhoidja V on spetsialist raamatukogunduse teatud valdkondades üleraamatukoguliste ja/või raamatukoguvõrku hõlmavate funktsioonidega. Töö eeldab osalemist arendus- või teadustegevuses, mis nõuab erialaselt laia silmaringi, väga head aine ja teooria tundmist ning juhtimisalaseid teadmisi ja kogemusi.

5. RAAMATUKOGUHOIDJA III KUTSEOSKUSNÕUDED

5.1 Üldoskused ja -teadmised

- 5.1.1 Raamatukogu juhtimise ja turunduse alused
- 5.1.2 Õigusaktid ja standardid
 - 1) kutsealaga seotud õigusaktid ja standardid
 - 2) tööseadusandlus
 - 3) tööohutus
- 5.1.3 Pedagoogika ja psühholoogia alused
- 5.1.4 Keeleoskus (vt lisa C)
 - 1) eesti keel – C2
 - 2) võõrkeel – A2
 - 3) võõrkeel – B1
- 5.1.5 Arvuti kasutamine (vt lisa D) - moodulid AO1-AO3, AO5 (punktid 3,4,5), AO7
- 5.1.6 Klienditeeninduse alused (vt lisa E)

5.2 Põhioskused ja –teadmised

- 5.2.1 Eesti raamatukoguvõrgu toimimine, raamatukogude tüpoloogia
- 5.2.2 Raamatukogundusala terminoloogia tundmine
- 5.2.3 Põhiteadmised raamatu, raamatukogude ja informatsiooninduse ajaloolisest arengust
- 5.2.4 Kogude kujundamise põhimõtted, komplekteerimise allikad ja viisid
- 5.2.5 Kogude hoid ja säilitamine
- 5.2.6 Teavikute kataloogimine

- 1) kirjeldamine – kesktase
- 2) liigitamine – kesktase
- 3) märksõnastamine – kesktase
- 4) kataloogi korraldus – kesktase
- 5.2.7 Teavikute tehniline töötlemine
- 5.2.8 Raamatukogu- ja infoteenindus
 - 1) teeninduse korraldus raamatukogus
 - 2) teeninduse eri vormid
 - 3) kasutajakoolitus

6. RAAMATUKOGUHOIDJA IV KUTSEOSKUSNÕUDED

Raamatukoguhoidja IV kutsekvalifikatsioon sisaldab lisaks raamatukoguhoidja III kutseoskusunõuetele (vt pt 5) alljärgnevat:

6.1 Üldoskused- ja teadmised

- 6.1.1 Juhtimine ja organisatsioon - kesktase
- 6.1.2 Suhtlemine
 - 1) esindamine
 - 2) läbirääkimine
 - 3) meeskonnatöö
- 6.1.3 Keeleoskus (vt lisa C)
 - 1) võõrkeel – B2
 - 2) võõrkeel – B1
- 6.1.6 Arvuti kasutamine (vt lisa D) - moodulid AO4, AO5, AO6

6.2 Põhioskused- ja teadmised

- 6.2.1 Infoanalüüsi meetodite tundmine ja rakendamine (annoteerimine, refereerimine).
- 6.2.2 Infovajaduse ja infootsikäitumise analüüsimine ning tulemuste rakendamine
- 6.2.3 Raamatukogu- ja infoteenuste areng elektroonilises keskkonnas

7. RAAMATUKOGUHOIDJA V KUTSEOSKUSNÕUDED

Raamatukoguhoidja V kutsekvalifikatsioon sisaldab lisaks raamatukoguhoidja III ja raamatukoguhoidja IV kutseoskusunõuetele (vt pt 5, 6) alljärgnevat:

7.1 Üldoskused ja -teadmised

- 7.1.1. Raamatukogu kui institutsiooni tegevust reguleerivate õigusaktide ja standardite tundmine
- 7.1.2. Juhtimine ja organisatsioon – kõrgtase
- 7.1.3. Keeleoskus
 - 1) kaks võõrkeelt – B2

7.2 Põhioskused ja -teadmised

- 7.2.1 Vähemalt ühe raamatukogu- või infotöö valdkonna tundmine – kõrgtase
- 7.2.2 Uurimistöö meetodite tundmine
- 7.2.3 Valdkonna arengusuundade tundmine
- 7.2.4 Teadmised projektitöö meetoditest

8 . ISIKUOMADUSED JA VÕIMED – III, IV ja V tase

- 1) analüüsi- ja üldistamisvõime
- 2) empaatiavõime
- 3) kohanemisvõime ja pingetaluvus
- 4) õpivalmidus
- 5) täpsus
- 6) kohusetunne
- 7) vastutustunne
- 8) koostöövalmidus
- 9) iseseisvus
- 10) suhtlemisvalmidus

9. KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib kutsestandardit muuta enne selle kehtivusaja lõppu.

KUTSEKALIFIKATSIOONI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomaduste.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumuste ja kogemuste omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUS

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Lisa C

	A1	A2	B1
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näit info minu ja mu perekonna kohta, sisseostud, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt väljahääldatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavatel teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või teleasaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näit reklaamid, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), saan aru lihtsatest isiklikest lühikirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjadest.
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldut kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttavatel, huvitaval või olulisel teemal: pere, hобid, töö, reisimine ja päevasündmused.
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamaks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavatel või mulle huvi pakuval teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.

B2	C1	C2	
Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru teleprogrammidest ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiililist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavatel teemadel, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaanselt, väljendeid eriti otsimata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
Oskan selgelt ja üksikasjalikult käsitleda ainet laias teemaderingis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevas poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstile vastavas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakkavas teemaderingis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladusalt ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada seda loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone jm.	KIRJUTAMINE

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaaroskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

A04 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

A05 ANDMEBAASIS

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

A06 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

A07 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

Lisa E

KLIENDITEENINDUSE ALASED OSKUSED JA TEADMISED

1. Teeninduse mõiste ja olemus, teeninduskultuur
2. Teenindaja roll, teenindaja tööks olulised isikuomadused ning nende arendamine
3. Teeninduse korraldamine
4. Erinevad suhtlemistehnikad: verbaalne- ja mitteverbaalne suhtlemine, kehtestav käitumine jms.
5. Hääletehnika: oma kõnemaneeeri, diktsiooni ja intonatsiooni kontrollimine

6. Kuulamisoskus
7. Konfliktidega toimetulek ning probleemide lahendamine
8. Kaebuste ja pretensioonide käsitlemine
9. Kiitusele ja laitusele reageerimine
10. Teenindaja kui organisatsiooni esindaja roll, positiivse mulje loomine
11. Erivajadustega inimeste teenindamine
12. Erineva kultuuritaustaga inimeste teenindamine
13. Vastutus klientide ohutuse eest

Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsekvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise kord

I ÜLDOSA

1. Raamatukoguhoidja kutset omistav organ (KOO) on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (ERÜ).
2. Käesolev kord reguleerib järgmiste kutsekvalifikatsiooni astmete tõendamist ja omistamist:
 - a) Raamatukoguhoidja III
 - b) Raamatukoguhoidja IV
 - c) Raamatukoguhoidja V
3. Käesolevas dokumendis mõistetakse kutseomistamisena kutsekvalifikatsiooni taotlemist, taotluste läbivaatamist, kutsekvalifikatsiooni tõendamist ja omistamist, kutsetunnistuste väljastamist ja kutseregistrisse kandmist.
4. Kutsekvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise (edaspidi kutseomistamine) korraldamiseks moodustatakse ERÜ juurde juhatuse otsusega kutsekomisjon.
5. Kutsekvalifikatsiooni tõendamine on vabatahtlik, toimub taotleja kirjaliku avalduse alusel ja on tasuline.
6. Kutsekomisjon lähtub kutse omistamisel Kutseseadusest (RT I, 2003, 13, 68) ja selle alusel väljatöötatud määrustest; Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsestandardist, Kutsekomisjoni tegevusstatuudist ja käesolevast korrast.
7. Käesoleva korra kiidab heaks ERÜ juhatus ja esitab kinnitamiseks Kultuuri Kutsenõukogule.

II KUTSEKVALIFIKATSIOONI TÕENDAMINE

8. Kutsekvalifikatsiooni tõendamise vormid on järgmised:
 - a) kutseksam
 - b) dokumentide alusel tõendamine
 - c) eelpoolnimetatute kombinatsioon
9. Kutsekvalifikatsiooni tõendamise vormi otsustab esitatud dokumentide alusel kutsekomisjon. Kui kutsekomisjon vajab kvalifikatsiooni omistamiseks lisaks esitatud dokumentidele täiendavat teavet, on komisjonil õigus kutsuda taotleja vestlusele.

III TAOTLEJALE ESITATAVAD NÕUDED

10. Raamatukoguhoidja III kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav, kas:

- raamatukogunduslik või infoteaduslane kõrgharidus (3-aastane bakalaureuseõpe või rakenduskõrgharidus) ja töötamine kutsealal viimase aasta jooksul enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist. Kui kõrghariduse omandamisest või kutsekoolituse läbimisest või kutseeksami sooritamisest on möödunud viis või rohkem aastat, on nõutav kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 80 tundi (või 2 AP) viimase viie aasta jooksul);
- või kõrgharidus muul erialal (3-aastane bakalaureuseõpe või rakendus-kõrgharidus), kutse-koolituse läbimine või kutseeksami sooritamine ja töötamine kutsealal viimased kaks aastat enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist. Kui kõrghariduse omandamisest või kutsekoolituse läbimisest või kutseeksami sooritamisest on möödunud viis või rohkem aastat, on nõutav kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 80 tundi viimase viie aasta jooksul);
- või raamatukogunduslik keskharidus, töötamine kutsealal viimased kaks aastat enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist ja kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 80 tundi viimase viie aasta jooksul);
- või keskharidus, kutsekoolituse läbimine või kutseeksami sooritamine ning töötamine kutsealal viimased kaks aastat enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist. Kui kutsekoolituse läbimisest või kutseeksami sooritamisest on möödunud viis või rohkem aastat, on nõutav kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 80 tundi viimase viie aasta jooksul).

11. Raamatukoguhoidja IV kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav kas:

- raamatukogunduslik või infoteaduste alane kõrgharidus (magister või sellega võrdsustatud haridus¹) ja töötamine kutsealal viimase aasta jooksul enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist. Kui kõrghariduse omandamisest või kutsekoolituse läbimisest või kutseeksami sooritamisest on möödunud viis või rohkem aastat, on nõutav kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 120 tundi viimase viie aasta jooksul);
- või kõrgharidus muul erialal (magister või sellega võrdsustatud haridus¹) kutsekoolituse läbimine või kutseeksami sooritamine või kutsealase täienduskoolituse läbimine (maht vähemalt 200 tundi viimase kolme aasta jooksul) ja töötamine kutsealal viimased kaks aastat enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist.

12. Raamatukoguhoidja V kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on nõutav, kas:

- raamatukogunduslik või infoteaduste alane kõrgharidus (magister või sellega võrdsustatud haridus¹), kaheaastane erialase juhendamise või juhtimisalane töökogemus; osalemine arendustegevuses või erialases uurimistöös² ja töötamine kutsealal viimased kolm aastat enne kutsekvalifikatsiooni

taotlemist. Kui kõrghariduse omandamisest või kutsekoolituse läbimisest või kutseeksami sooritamisest on möödunud viis või rohkem aastat, on nõutav kutsealane täienduskoolitus (maht vähemalt 120 tundi viimase viie aasta jooksul);

- või kõrgharidus muul erialal (magister või sellega võrdsustatud haridus¹) kutsekoolitus või kutseeksami sooritamine või kutsealane täienduskoolitus (vähemalt 200 tundi viimase kolme aasta jooksul), kaheaastane erialase juhendamise või juhtimisalane töökogemus; osalemine arendustegevuses või erialases uurimistöös² ja töötamine kutsealal viimased kolm aastat enne kutsekvalifikatsiooni taotlemist.

IV KUTSEKSAMI KORRALDUS JA HINDAMISPÕHIMÕTTED

13. Kutseksam kuulutatakse välja ning viiakse läbi vastavalt „Raamatukoguhoidja kutseeksami juhendile”, mille kooskõlastab ERÜ kutsekomisjon ning kinnitab ERÜ juhatus.

14. Raamatukoguhoidja III kutseksam on kirjalik; Raamatukoguhoidja IV ja V kutseksam on suuline.

15. Kutseksam toimub eesti keeles.

16. Raamatukoguhoidja III, Raamatukoguhoidja IV ja Raamatukoguhoidja V kutseeksami programm peab olema vastavuses Kutsestandardi nõuetega.

17. Kutseksamile lubatakse eelnevalt registreerunud ja eksamitasu maksnud isikud.

18. Eksamiruumi sisenemisel peab eksimineeritav esitama eksamikomisjonile isikut tõendava dokumendi (ID kaart, pass).

19. Eksamineeritavatel võib olla lubatud kasutada eksamineerijate poolt antud lisamaterjale.

20. Kirjaliku ja suulise eksami tulemusi hinnatakse kuuepallisüsteemis: A (suurepärase – programmi mahust on omandatud 91–100%); B (väga hea – 81–90%); C (hea – 71–80%); D (rahuldav – 61–70%); E (kasin – 51–60%); F (puudulik – alla 50%).

21. Kutseksam loetakse sooritatuks kui tulemus vastab vähemalt E-tasemele.

22. Eksamitulemused protokollitakse. Protokollid kuuluvad alalisele säilitamisele ERÜ büroos.

23. Kutseeksami sooritajale antakse õiend eksamitulemuste kohta (sooritatud või mittesooritatud). Õiendil peavad olema: asutuse nimi, mille juures eksamikomisjon tegutseb; eksami toimumise aeg; eksamikomisjoni liikmete nimed; eksamikomisjoni esimehe ja sekretäri allkirjad.

24. Kutse kvalifikatsiooni taotleja teadmised ja oskused peavad vastama kutsestandardiga Raamatukoguhoidja III, IV, V kehtestatud nõuetele.

25. Kutseeksami sooritamiseks vajalikud teadmised ja oskused võib kutse kvalifikatsiooni taotleja omandada vastavatel kursustel või iseseisvalt.

V KUTSEKVALIFIKATSIOONI TAOTLEMINE JA TAOTLUSTE LÄBIVAATAMINE

26. ERÜ juhatus kuulutab ajakirjas "Raamatukogu" ning ERÜ koduleheküljel välja taotluste vastuvõtmise raamatukoguhoidja III, IV või V kutse kvalifikatsiooni tõendamiseks ning omistamiseks vähemalt kord aastas, teatades ühtlasi selleks vajalike dokumentide loetelu, esitamise tähtajaaja ja koha.

27. Taotleja esitab ERÜ büroosse järgmised dokumendid:

- a) vormikohane avaldus (Lisa 1);
- b) vormikohane *Curriculum vitae* (Lisa 2);
- c) isikut tõendava dokumendi koopia;
- d) vajadusel koopia dokumendist nime muutmise kohta;
- e) haridust ja olemasolevat kutse kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad;
- f) õiendi koopia kutsekoolituse läbimise või kutseeksami sooritamise kohta või täienduskoolitust tõendavate dokumenti koopiad;
- g) kutseomistamistasu maksmist tõendava dokumendi koopia;
- h) muud dokumendid, mida taotleja peab vajalikuks esitada.

28. Esitatud dokumentide õigsuse eest vastutab taotleja.

29. Nõutud dokumentide olemasolu ja vormikohasust kontrollitakse nende vastuvõtmisel ja registreeritakse ERÜ büroos. Esitatud dokumente ei tagastata.

30. Puudulikult komplekteeritud dokumentide puhul antakse taotlejale tähtaeg täiendavate dokumentide esitamiseks ja andmete täpsustamiseks. Kui nimetatud tähtajaks ei ole puudused kõrvaldatud, loetakse avaldus mitteesitatuks ning sellest informeeritakse kirjalikult ka kutse kvalifikatsiooni taotlejat.

31. Üksikasjade täpsustamiseks või dokumentide autentsuse kontrollimiseks on kutse komisjonil õigus pöörduda dokumente väljastanud institutsioonide või isikute poole.

32. Kutseomistamisega seotud kulude katteks tasutud raha ei tagastata, v.a juhul kui taotleja esitab kirjaliku avalduse taotlusest loobumise kohta enne dokumentide esitamise välja-kuulutatud tähtaja lõppemist.

VI KUTSEKVALIFIKATSIOONI OMISTAMINE JA KUTSETUNNISTUSTE VÄLJASTAMINE

33. Kutsekomisjon teeb otsuse kutse omistamise või mitteomistamise kohta 30 kalendripäeva jooksul.

34. Kutsekomisjoni otsus kutsequalifikatsiooni omistamise või mitteomistamise kohta protokollitakse. Protokollid kuuluvad alatisele säilitamisele ERÜ büros.

35. Kutsekomisjoni protokollil alusel teeb ERÜ büroo taotlejale otsuse teatavaks.

36. ERÜ büroo edastab kutsekomisjoni protokollil alusel Kutsequalifikatsiooni Sihtasutusele 15 päeva jooksul kutsetunnistuse vormistamiseks ja kutseregistrisse kandmiseks järgmised andmed:

- a) kutsetunnistuse väljaandja, väljaandmise koht, kuupäev
- b) kutsetunnistuse saaja ees- ja perekonnanimi, isikukood
- c) omistatud kutsequalifikatsioon
- d) KOO nimi, aadress, kontaktandmed ja logo
- e) KOO registrikood
- f) kutsekomisjoni esimees
- g) kutseomistamise vorm ja kord
- h) kutseeksami toimumise aeg ja koht
- i) taotlejate arv

37. Kutsekomisjoni otsust on õigus vaidlustada ja esitada kirjalik apellatsioon ERÜ juhatusle 15 kalendripäeva jooksul pärast otsuse teatavaks tegemist.

38. ERÜ juhatus vaatab apellatsiooni läbi ning teeb oma otsuse apelleerijale teatavaks 30 kalendripäeva jooksul.

39. Kutsetunnistuse saab kätte ERÜ büroost või see saadetakse taotlejale soovi korral täht-postiga.

40. Kutsetunnistus on tähtajatu.

VII KUTSETUNNISTUSE VÄLJAANDMISEGA SEOTUD KULUD

41. Kutsetunnistuse väljaandmisega seotud kuludeks loetakse:

- a) kutsequalifikatsiooni omistamise ettevalmistamisega seotud kulud
- b) kutseeksami vastuvõtmisega seotud kulud
- c) kutsekomisjoni tööga seotud kulud
- d) kutsequalifikatsiooni omistamisega seotud kulud
- e) kutsetunnistuse tehnilise väljaandmisega seotud kulud

42. ERÜ juhatus kinnitab kutsetunnistuse väljaandmisega seotud kulude kalkulatsiooni ning esitab selle koos finantsaruandega Kultuuri kutsenõukogule.

43. Kutsetunnistuse väljaandmisega seotud kulud võib tasuda:

- a) kutsekvalifikatsiooni omistamist taotlev isik
- b) kutsekvalifikatsiooni omistamist taotleva isiku tööandja

44. Kui kutsetunnistuses leidub vigu või kutsetunnistus on hävinud, kaotatud, rikutud või varastatud kutsekomisjoni või ERÜ büroo süül, tasub duplikaadi väljaandmise kulud ERÜ.

VIII KUTSEKOMISJONI LIIKMETE TASUSTAMINE

45. Kutsekomisjoni liikmetele võib maksta tasu kutsekomisjoni töös osalemise eest ERÜ juhatuse poolt kehtestatud korra alusel.

46. Kui kutsekomisjoni liige ei osalenud mingil ajavahemikul mõjuva põhjusega kutsekomisjoni töös, siis selle ajavahemiku eest talle tasu ei maksta.

IX KASUTATUD MÕISTED

47. Kutsekoolitus on kutsestandardis Raamatukoguhoidja III, IV, V kehtestatud nõuetele vastav Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatuse poolt kinnitatud programmi alusel toimuv koolitus. Kutsekvalifikatsiooni taotlemisel arvestatakse ka kuni 2005. aastani välja antud kutsetunnistusi.

48. Kutsealane täienduskoolitus on kutsestandardi Raamatukoguhoidja III, IV, V nõuetele vastav koolitus raamatukogunduse ja infoteaduse ja sellega piirnevatel aladel. Ühe koolituspäeva maht on vähemalt 6 akadeemilist tundi, on võimalik ka jätkukoolitus. Täienduskoolitust tõendav dokument peab sisaldama andmeid kursuse korraldaja, teema(de), lektori(te), toimumise aja, tundide arvu kohta.

Viited

1. Eesti Vabariigi kvalifikatsioonide ja enne 20. augustit 1991. a. antud endise NSV Liidu kvalifikatsioonide vastavus: Vabariigi Valitsuse määrus nr 120, vastu võetud 06.06.2005 / Riigi Teataja I (2005) nr 32, lk. 241

2. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus: [vastu võetud 26.03.1997] /Riigi Teataja I (1997) nr 30, lk. 471. Muudetud 9.03.2006. /Riigi Teataja I/ (2006) nr 14, lk 114.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatuse heaks kiitnud 14. novembril 2007

Kultuuri Kutsenõukogu kinnitanud 5. detsembril 2007

Avaldus raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni taotlemiseks

TAOTLEJA		<i>(Täidab taotleja)</i>	
Ees- ja perekonnanimi			
Isikukood			
Aadress (linn/vald, tänav, maja ja korter, indeks)			
Kontakttelefon (tööpäeviti 9-17)			
E-mail			
Taotletava kutsekvalifikatsiooni nimetus ja tase: <i>(Täidab taotleja)</i>			
Raamatukoguhoidja III			
Raamatukoguhoidja IV			
Raamatukoguhoidja V			
Avaldusele lisatud dokumentide loetelu:		Lehti	Märke vastavuse kohta <i>(Täidab KOO)</i>
Isikut tõendava dokumendi koopia			
Vormikohane CV			
Haridust tõendava dokumendi koopia			
Vajadusel nime muutmise dokumendi koopia			
Kutsekvalifikatsiooni tõendava dokumendi koopia			
Kutsekoolitust tõendava dokumendi koopia			
Kutseeksami sooritamise õiendi koopia			
Täienduskoolituste tõendite või tunnistuste koopiad			
Kutseomistamisega seotud kulude tasumise dokumendi koopia			
Muu			
TÖÖANDJA			
Asutus:			
Kontaktandmed (e-mail, telefon, aadress)			
KUTSEKVALIFIKATSIOONI TAOTLEJA			
Kuupäev: Allkiri:			
MÄRGE AVALDUSE VASTUVÕTMISE KOHTA <i>(Täidab KOO)</i>			
Kuupäev:.....Vastuvõtja allkiri:			

Curriculum vitae

I. Üldandmed

1. Ees- ja perekonnanimi
2. Isikukood
3. Sünniaeg ja -koht
4. Kodakondsus
5. Aadress, telefon, e-post
6. Töökoht, amet
7. Haridus (õppeasutus, lõpetamise aeg, eriala)
8. Keelteoskus
9. Teenistuskäik.

II. Erialane enesetäiendamine

III. Teadus- ja arendustegevus

1. Osalemine raamatukogu, kus taotleja töötab, või raamatukogudevahelistes arendusprojektides; ekspert- jm komisjonide töös
2. Muu organisatsiooniline ja erialane tegevus (osavõtt konverentside, seminaride korraldamisest, osavõtt toimetuskolleegiumide tööst, osalemine erinevates nõukogudes, erialastes seltsides, jms)
3. Peamised uurimisvaldkonnad, lühikokkuvõtte koos viidetega publikatsioonidele teadustööde nimekirjas.
4. Avaldatud publikatsioonide ning viimase viie aasta avalike esinemiste nimekiri
5. Portfoolio arendusprojektide, mida kutsekvalifikatsiooni taotleja on juhtinud või milles osalenud, kohta.

Kuupäev

Allkiri

Raamatukoguhoidja kutseeksami juhend

I ÜLDSÄTTED

1. Kutseksamikomisjon on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu (ERÜ) kutsekomisjoni otsusega moodustatud organ raamatukoguhoidja kutseeksami vastuvõtmiseks.
2. Kutseksamikomisjon lähtub oma töös Kutseadusest, Raamatukoguhoidja III, IV, V kutsestandardist (2003), Raamatukoguhoidja III, IV, V kutse kvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise korrast ning ERÜ kutsekomisjoni statuudist.
3. Kutseeksami sooritamise on vabatahtlik, toimub taotleja kirjaliku avalduse alusel ja on tasuline.
4. Kutseeksami viib läbi ja selle tulemusi hindab kutseksamikomisjon Raamatukoguhoidja III, IV ja V (edaspidi RKH III, IV, V) kutse kvalifikatsiooni taotlemiseks.
5. Kutseksamikomisjon esitab kutseeksami tulemused kutsekomisjonile.
6. Kutseeksami juhendi ja selle muudatused kooskõlastab ERÜ kutsekomisjon ning esitab ERÜ juhatusele kinnitamiseks.

II KUTSEKSAMI SOORITAMISE TÄHTAEG JA TINGIMUSED

7. Kutseksam toimub üks kord aastas vastavalt ERÜ Kutsekomisjoni kinnitatud tähtaegadele.
8. Kutseksam RKH III ning RKH IV, V kutse kvalifikatsiooni taotlemiseks kuulutatakse välja hiljemalt 6 kuud enne eksami toimumist.
9. Kutseksamile registreerumine toimub kuu aja jooksul enne eksami toimumist ERÜ büroos. Kutseksamile registreerumisel on vajalik esitada: avaldus; haridust tõendava dokumendi koopia; isikut tõendava dokumendi koopia; tõend kutseeksami tasu maksmise kohta; muud dokumendid, mida registreeruja peab vajalikuks.
10. Kutseksam on raamatukoguhoidja kutse omandamiseks kohustuslik RKH III kvalifikatsiooniastme taotlemiseks kõrgharidust mitteomavate ning kutsekoolituse kursust mitteläbinud isikutele.
11. Kutseeksami sooritamiseks vajalikud teadmised ja oskused võib kutse kvalifikatsiooni taotleja omandada kutsekoolituse kursustel või iseseisvalt.
12. Kutseksamiks vajaliku kirjanduse nimekiri avaldatakse ERÜ koduleheküljel kutseeksami väljakuulutamisel.
13. Kutseksam toimub eesti keeles.
14. Kutseksamile lubatakse eelnevalt registreerunud ja eksamitasu maksnud isikud.

15. Eksamiruumi sisenemisel peab eksimineeritav esitama eksamikomisjonile isikut tõendava dokumendi (ID kaart, pass).

16. Eksamineeritavatel võib olla lubatud kasutada eksamineerijate poolt antud lisamaterjale.

III KUTSEEKSAAMI KORRALDUS JA HINDAMINE

17. Kutseeksami korraldus ja tulemuste hindamine toimub vastavalt RKH III, IV, V kutsekvalifikatsiooni tõendamise ja omistamise korrale (ptk III).

18. Kutseeksam viiakse läbi kolmel erineval tasemel: RKH III kutsekvalifikatsiooni eksam on kirjalik, RKH IV ja V kutsekvalifikatsiooni eksam on suuline.

19. Kutseeksami läbiviimise korraldab ERÜ büroo.

20. Kutseeksami käigus kontrollitakse kutsestandardis esitatud põhioskusi ja teadmisi. Kutsestandardis toodud üldoskusi ja teadmisi kontrollitakse integreeritult põhioskuste ja -teadmistega.

21. Kutseeksamikomisjon on otsustusvõimeline, kui kohal on 2/3 liikmetest (3 liiget). Otsused tehakse lihthäälteenamusega. Vajadusel on otsustavaks kutseeksami-komisjoni esimehe hääl.

22. Kirjaliku ja suulise eksami tulemusi hinnatakse kuuepallisüsteemis: A (suurepärase – programmi mahust on omandatud 91–100%); B (väga hea–81–90%); C (hea–71–80 %); D (rahuldav–61-70 %); E (kasin–51–60 %); F (puudulik – alla 50 %).

23. Kutseeksam loetakse sooritatuks kui tulemus vastab vähemalt E-tasemele.

24. Eksamitulemused protokollitakse. Protokollid kuuluvad alalisele säilitamisele ERÜ büroos.

25. Kutseeksami sooritajale antakse õiend eksamitulemuste kohta (sooritatud või mittesooritatud). Õiendil peavad olema: asutuse nimi, mille juures eksamikomisjon tegutseb; eksami toimumise aeg; eksamikomisjoni liikmete nimed; eksamikomisjoni esimehe ja sekretäri allkirjad.

26. Eksamitööd säilitatakse ERÜ büroos vähemalt üks aasta.

IV EKSAMI SISU

Raamatukoguhoidja III

27. Raamatukogutöötaja III kutsekvalifikatsiooni eksam on kirjalik. Eksamiküsimused ja -ülesanded on koostatud RKH III kutsekoolituse programmi põhjal.

28. Kutseeksamil on 50 küsimust. Eksamiküsimustele vastamiseks on aega kuni kuus tundi.

29. Iga eksamitööd hindab vähemalt kaks komisjoni liiget. Hinnangute lahknevusel hindavad vastuseid kõik komisjoni liikmed. Lõpptulemus saadakse sel juhul hinnete keskmisena.

30. Kutseksamikomisjon hindab eksamitööd viie tööpäeva jooksul, sekretär vormistab eksamitulemuste protokollid ning esitab koosksamivastustega kutsekomisjonile.

Raamatukoguhoidja IV

31. Raamatukogutöötaja IV kutsevalifikatsiooni eksam on suuline ning koosneb avatud küsimustega vestlusest ja praktilisest ülesandest kutsestandardis nõutavate teadmiste ja oskuste piires.

32. Vestluse käigus hinnatakse eksaminandi oskust siduda teoreetilised teadmised tööprotsesside ja olukorraga oma raamatukogus.

33. Erilaadide ja erikogudega seotud praktilisi ülesandeid üldjuhul ei kasutata, v.a juhul, kui eksaminand töötab nimetatud valdkonnas.

34. Eksamitulemuse hindamisel omavad vestlus ning praktilise ülesande lahendamine võrdset kaalu, moodustades 50% eksamihindest.

35. Kutseksamikomisjon hindab eksami tulemusedksamipäeva jooksul, sekretär vormistab eksamitulemuste protokollid ning esitab kutsekomisjonile.

36. Eksamit hindavad kõik komisjoni liikmed. Lõpptulemus saadakse keskmise hindena.

37. Küsimused põhinevad järgmistel teemadel:

37.1 Eesti raamatukoguvõrgu organisatsioon

37.2 Peamised muutused infovajaduse ja -kasutamise valdkonnas.

37.3 Raamatukogu infoteenindus digitaalajastul: muutused ja arengusuunad.

37.4 Raamatukogudevaheline koostöö Eestis.

37.5 Kirjastamine ja raamatulevi: kaasaja probleemid maailmas ja Eestis.

37.6 Elektroonilised teavikud raamatukogu kogudes.

37.7 Raamatukogunduse arengud elektroonilises infokeskkonnas.

37.8 Raamatukoguresursside ühiskasutuse vajadus ja võimalused.

37.9 Kasutajakeskne raamatukogu

38. Praktilised ülesanded põhinevad järgmistel tööprotsessidel:

38.1 Raamatukogustatistikal põhinev analüüs (lugejate arv, külastused, kogude suurus jms)

- 38.2 Teavikute sisu analüüsil põhinev ülesanne (liigitamine, märksõnastamine, anoteerimine)
- 38.3 Jooksval ja järelkomplekteerimisel põhinev ülesanne (teavikute valiku põhimõtted, komplekteerimise allikad)
- 38.4 Erialase terminoloogia ülesanne
- 38.5 Infootsing
- 38.6 Erikogude ja erilaadidega seotud tööprotsessidel põhinev ülesanne (vt p 23).

Raamatukoguhoidja V

39. Raamatukoguhoidja V kutsevalifikatsioonieksam on suuline ning koosneb avatud küsimustega vestlusest ja ette valmistatud portfoolio (e-portfoolio) kaitsmisest.

40. Vestluse käigus hinnatakse eksaminandi oskust siduda teoreetilised teadmised tööprotsesside ja olukorraga oma raamatukogus.

41. Portfoolio võib koostada tööprotsessi(de) korralduse, arendus- või uurimisprojekti kohta.

42. Portfoolio esitatakse eksamile registreerumisel, et komisjoni liikmed saaksid selle sisuga enne eksamit tutvuda.

43. Portfoolio esitluseks (kaitsmiseks) on aega 10–15 minutit, nõutav on esitlustehnika kasutamine.

44. Eksamitulemuste hindamisel moodustab vestlus 40%, portfoolio sisu ja esitus 60% eksamitulemusest.

45. Kutseksamikomisjon hindab eksami tulemused eksamipäeva jooksul, sekretär vormistab eksamitulemuste protokollid ning esitab kutsekomisjonile.

46. Eksamit hindavad kõik komisjoni liikmed. Lõpptulemus saadakse keskmise hindena.

47. Küsimused põhinevad järgmistel teemadel:

- 47.1 Kutsealaga seotud õigusaktid ja standardid.
- 47.2 Peamised muutused infovajaduse ja -kasutamise valdkonnas.
- 47.3 Info- ja teadmusjuhtimine raamatukogus: vajadus ja võimalused.
- 47.4 Raamatukogu infoteenindus digitaalajastul: muutused ja arengusuunad.
- 47.5 Raamatukogudevaheline koostöö Eestis.
- 47.6 Kirjastamine ja raamatulevi: kaasaja probleemid maailmas ja Eestis.
- 47.7 Elektroonilised teavikud raamatukogu kogudes: areng ja perspektiivid.

- 47.8 Raamatukogunduse arengud elektroonilises infokeskkonnas.
- 47.9 Raamatukoguessursside ühiskasutuse vajadus ja võimalused.
- 47.10 Kasutajakeskne raamatukogu.

V KUTSEKSAMI VASTUVÕTMISEGA SEOTUD KULUD

48. Kutseksami vastuvõtmisega seotud kuludeks loetakse:

- 48.1 Kutseksamikomisjoni liikmete töötasu.
- 48.2 Kutseksamiks registreerumise korraldamine ning esitatud dokumentide läbivaatamine.
- 48.3 Kutseksami korraldamisega seotud kulud..
- 48.4 Kutseksamikomisjoni liikmete sõidukulud

49. Kutseksamiga seotud kulud võib tasuda kutseksamit sooritav isik või tema tööandja.

50. Kutseksami vastuvõtmisega seotud kulud hüvitatakse ainult komisjoni töös osalenud liikmetele.

VI KAEBUSTE LAHENDAMINE

51. Kirjaliku kutseksami tulemused võib eksami sooritanud isik vaidlustada 5 tööpäeva jooksul pärast kutseksami sooritamist tõendava õiendi väljastamist.

52. Pretensioonid kutseksamikomisjoni hinnangu kohta esitatakse ERÜ kutsekomisjonile.

53. Pretensioonide osas kirjaliku eksami kohta moodustab kutsekomisjon kolmest eksperdist koosneva komisjoni, kes kirjalikku tööd uuesti hindab. Ekspertid võivad hinnet tõsta, aga ka langetada. Ekspertkomisjon teeb oma otsuse 30 päeva jooksul.

54. Eksamite suulise osa (RKH IV ja V) tulemust ei muudeta. Kirjalike osade (praktiline ülesanne; portfoolio materjalid) hinnet on õigus vaidlustada p 41 ette nähtud korras.

55. Ekspertkomisjoni töö hüvitab pretensiooni esitaja, kui pretensioon oli põhjendamatult ning ERÜ, kui pretensioon oli põhjendatud.

Kinnitatud ERÜ juhatuse koosoleku otsusega 30. mail 2006. aastal

AVALDATUD : RT I 1998, 103, 1696

REDAKTSIOON :

RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007

RT I 2007, 19, 93

RK s 15.11.2000 jõust 01.01.2001

RT I 2000, 92, 597

Rahvaraamatukogu seadus

Vastu võetud 12. novembril 1998. aastal

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

Paragrahv 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolev seadus sätestab rahvaraamatukogude tegevuse, kogude, teeninduse, juhtimise ja finantseerimise korralduse alused.

Paragrahv 2. Rahvaraamatukogu

(1) Rahvaraamatukogu eesmärk on tagada elanikele vaba ja piiramatult juurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist.

(2) Rahvaraamatukogu käesoleva seaduse tähenduses on munitsipaalraamatukogu, kes kogub, säilitab ja teeb lugejale kättesaadavaks temale vajalikud trükised, auvised ja teised teavikud (edaspidi teavikud) ning avalikud andmebaasid.

Paragrahv 3. Rahvaraamatukogu õiguslik seisund

(1) Rahvaraamatukogu on kohaliku omavalitsuse asutus.

(2) Rahvaraamatukogu juhindub oma tegevuses käesolevast seadusest, teistest õigusaktidest, UNESCO rahvaraamatukogude manifestist ja oma põhimäärusest.

2. peatükk

RAHVARAAMATUKOGU TEGEVUSE KORRALDUS

Paragrahv 4. Rahvaraamatukogu asutamine

(1) Rahvaraamatukogu asutamise otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogude võrgu loomisel tuleb lähtuda järgmistest põhimõtetest:

- 1) igas kuni 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu;
- 2) üle 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt iga 15 000 elaniku kohta;

3) mujal vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt kuni 500 elanikuga teeninduspiirkonna kohta.

(3) Rahvaraamatukogu asutamisest teatab valla- või linnavalitsus kirjalikult Kultuuriministeeriumile. Teates näidatakse ära rahvaraamatukogu nimetus, asukoht, sidevahendite numbrid.

Paragrahv 5. Maakonnaraamatukogu ja linna või valla keskraamatukogu

(1) Igas maakonnas peab olema maakonnaraamatukogu. Maakonnaraamatukogu on rahvaraamatukogu, kes täidab täiendavalt raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid.

(2) Kultuuriminister nimetab maakonnaraamatukogu maavanema ettepanekul. Ettepaneku tegemisel maakonnaraamatukogu nimetamiseks lähtub maavanem käesoleva paragrahvi lõikes 5 loetletud ülesannete täitmiseks vajalike tingimuste olemasolust ja vastava valla- või linnavolikogu nõusolekust.

(3) Linnas või vallas, kus on mitu rahvaraamatukogu, võib linna- või vallavolikogu raamatukoguteeninduse koordineerimiseks nimetada ühe rahvaraamatukogudest linna või valla keskraamatukoguks.

(4) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesandeid võib täita sama raamatukogu.

(5) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesanded raamatukoguteeninduse koordineerimisel on:

- 1) kogude komplekteerimine ja töötlemine;
- 2) rahvaraamatukogude tegevuseks vajalike bibliograafia-, täistekst- ja muude andmebaaside loomine ja pidamine;
- 3) rahvaraamatukogude statistilise aruandluse korraldamine ja tegevuse analüüsimine;
- 4) erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine;
- 5) teatmebibliograafilise töö korraldamine.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

Paragrahv 6. Rahvaraamatukogu põhimäärus ja töökorraldus

(1) Rahvaraamatukogu ülesanded, juhtimise korraldus, juhi õigused ja kohustused, raamatukogu struktuur ning muud tegevuse korraldamise olulised küsimused sätestatakse põhimääruses, mille kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogu töökorralduse juhendi kinnitab kultuuriminister määrusega.

Paragrahv 7. Rahvaraamatukogu direktor

(1) Rahvaraamatukogu tööd juhib direktor.

(2) Direktori vaba ametikoha täitmiseks korraldatakse avalik konkurss. Konkursi kuulutab välja ja konkursi korra kehtestab valla- või linnavalitsus.

(3) Direktoriga sõlmib töölepingu vallavanem või linnapea. Direktoriga sõmitakse tähtajaline või tähtajatu tööleping.

(4) Direktoril peab olema kõrgharidus, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud juhul.

(5) Kui direktoril ei ole raamatukogunduse või infoteaduste kõrgharidust, peab tal olema raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni neljas aste.

(6) Kui rahvaraamatukogu teeninduspiirkonnas on kuni 500 elanikku, peab direktoril olema raamatukoguhoidja kutsekvalifikatsiooni kolmas aste, kui tal puudub käesoleva paragrahvi lõikes 4 või 5 nimetatud kvalifikatsioon.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

Paragrahv 8. Rahvaraamatukogu nõukogud

(1) Kohalikule omavalitsusele raamatukoguteeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks moodustatakse rahvaraamatukogu töö hindamiseks ja muude rahvaraamatukogu tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks vähemalt kolmeliikmeline rahvaraamatukogu nõukogu. Rahvaraamatukogu nõukogu moodustamise kord, pädevus ja töökord sätestatakse rahvaraamatukogu põhimääruses.

(2) Rahvaraamatukogude arengusuundade ja sihtprogrammide läbiarutamiseks ning koostöö korraldamiseks moodustab kultuuriminister nõuandva koguna Rahvaraamatukogude Nõukogu ja kinnitab selle põhimääruse.

Paragrahv 9. Rahvaraamatukogu vara

Rahvaraamatukogu valduses oleva vara valdamine, kasutamine ja käsutamine toimub vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud korrale.

Paragrahv 10. Rahvaraamatukogu finantseerimine

(1) Rahvaraamatukogu finantseeritakse:

- 1) kohaliku omavalitsuse eelarvest;
- 2) riigieelarvest;
- 3) annetustest;
- 4) tema põhitegevusega seotud tasulistest teenustest;
- 5) laekumistest sihtasutustelt ja sihtkapitalidelt.

(2) Kohalik omavalitsus tagab:

- 1) töötajate töötasud, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 3 nimetatud töötajate puhul;

- 2) kogude regulaarse varustatuse teavikutega, lähtuvalt rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna elanike arvust;
 - 3) rahvaraamatukogu eripärale vastavad ruumid, sisustuse ja majandamiskulud.
- (3) Toetusena riigieelarvest finantseeritakse Kultuuriministeeriumi ettepanekul kulud:
- 1) teavikute soetamiseks;
 - 2) riiklike programmide realiseerimiseks;
 - 3) maakonnaraamatukoguks oleva rahvaraamatukogu nelja töötaja töötasudeks ja ülalpidamiseks;
 - 4) üldkasutatava andmesidevõrguga ühenduse loomiseks ja asjakohaste tehniliste vahendite soetamiseks.

(RK s 15.11.2000 jõust 01.01.2001 - RT I 2000, 92, 597)

- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kulude jaotamise korra kehtestab kultuuriminister määrusega.

Paragrahv 11. Kontroll, järelevalve ja aruandlus

- (1) Kontrolli rahvaraamatukogu tegevuse üle teostab kohalik omavalitsus.
- (2) Järelevalvet rahvaraamatukogude võrgu üle teostab Kultuuriministeerium.
- (3) Järelevalvet maakonnaraamatukogu ülesannete täitmise üle teostab maavanem.
- (4) Rahvaraamatukogu esitab oma tegevuse kohta õigusaktides ettenähtud aruanded. Valla- või linnavalitsus esitab Kultuuriministeeriumile aruande rahvaraamatukogule riigieelarvest eraldatud summade kasutamise kohta hiljemalt iga aasta 20. jaanuariks.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

- (5) Kõik maakonnas asuvad rahvaraamatukogud esitavad maakonnaraamatukogule rahvaraamatukogu statistilise ja sisulise töö aruande. Maakonnaraamatukogu esitab Kultuuriministeeriumile maakonna rahvaraamatukogude statistilise ja sisulise töö koondaruanded hiljemalt iga aasta 1. märtsiks

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

Paragrahv 12. Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine

- (1) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine või tegevuse lõpetamine toimub kohaliku omavalitsuse volikogu otsusel.

(2) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamisest või tegevuse lõpetamisest teatab valla- või linnavalitsus Kultuuriministeeriumile vähemalt üks kuu enne kavandatavat tähtaega.

3. peatükk

KOGUD, TEENINDUS JA LUGEJA

Paragrahv 13. Kogud

(1) Rahvaraamatukogu kogud on koostiselt universaalsed, sisaldades teeninduspiirkonna elanike põhivajadustele vastavaid erinevates keeltes, eri tüüpi ja laadi teavikuid.

(2) Rahvaraamatukogu võib temale mittevajalikke teavikuid tasuta võõrandada või müüa valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Rahvaraamatukogus asuvate ajaloolise ja suure kultuuriväärtusega teavikute arvestus ja säilitamine toimub õigusaktides kultuurimälestiste kohta kehtestatud tingimustel ja korras.

Paragrahv 14. Raamatukoguteeninduse korraldus omavalitsuse territooriumil

(1) Rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna määrab kohalik omavalitsus arvestusega, et ükski paikkond ei jääks raamatukogu teenindusest välja.

(2) (Kehtetu - RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Rahvaraamatukogu koordineerib raamatukoguteenindust oma teeninduspiirkonnas asuvate teiste raamatukogudega.

Paragrahv 15. Lugeja ja teenused

(1) Rahvaraamatukogu teenuseid võib kasutada igaüks, välja arvatud käesoleva seaduse paragrahv 17 lõikes 3 nimetatud juhul.

(2) Rahvaraamatukogu põhiteenused on teavikute kohapeal kasutamine ja kojulaenus ning avalikule teabele üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu juurdepääsu võimaldamine. Rahvaraamatukogu põhiteenused on tasuta.

(RK s 15.11.2000 jõust 01.01.2001 - RT I 2000, 92, 597)

(2¹) Avaliku teabe seaduse alusel üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu avalikustatud teabega tutvumiseks võimaldatakse teabe taotlejal kasutada arvutit. Kui üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu avalikustatud teabele soovib juurdepääsu rohkem isikuid, kui raamatukogu jõuab teenindada, on raamatukogu kohustatud korraldama soovijate eelregistreerimise. Raamatukogu töötaja on

kohustatud isikuid abistama riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste veebilehtedele juurdepääsu saamiseks.

(RK s 15.11.2000 jõust 01.01.2001 - RT I 2000, 92, 597)

(3) Eriteenused (kopeerimine, andmebaaside kasutamine, tõlked ja muu) võivad olla tasulised. Eriteenuste eest võetava tasu suuruse kinnitab valla- või linnavalitsus.

(4) Rahvaraamatukogu kogudes puuduvad teavikud tellitakse lugeja soovil ja kulul teistest raamatukogudest.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5) Lugejalt võib nõuda teaviku kojulaenutamisel tagatist, kui:

1) lugeja rahvastikuregistrisse kantud elukohaks ei ole rahvaraamatukogu asukohajärgne vald või linn;

2) see on vajalik teaviku väärtuse tõttu.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tagatise võtmise ja tagastamise korra kehtestab valla- või linnavalitsus.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(6) Elanikele, kes tervisliku seisundi tõttu ei ole võimelised raamatukogu külastama, korraldab rahvaraamatukogu nende soovil tasuta koduteeninduse.

Paragrahv 16. Rahvaraamatukogu kasutamise eeskiri

Rahvaraamatukogu teeninduse korraldus, lugejate õigused ja kohustused kehtestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud raamatukogu kasutamise eeskirjas, mis tehakse teatavaks igale lugejale.

Paragrahv 17. Lugeja vastutus

(1) Lugeja on kohustatud laenutatud teaviku tagastama laenutustähtaja jooksul. Kui lugeja ei tagasta laenatud teavikut tähtpäevaks, võib rahvaraamatukogu nõuda viivitatud aja eest tasu, kuid mitte rohkem kui üks kroon iga viivitatud päeva eest ühe teaviku kohta.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(2) Teaviku rikkumise või tagastamata jätmise korral on lugeja kohustatud selle asendama või tasuma selle hinna kuni kümnekordses suuruses.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(3) Lugejalt, kes ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kohustust rahvaraamatukogu antud tähtjaks täitnud, võetakse teavikute kojulaenutamise õigus ära kuni üheks aastaks.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(4) Rahvaraamatukogu annab lugejale tähtaja käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumiseks. Tähtpäevaks maksmata summa tasumiseks teeb valla- või linnavalitsus lugejale ettekirjutuse koos sundtäitmise algatamise hoiatusega ettekirjutuse täitmata jätmise korral. Ettekirjutuses märgitakse selle vaidlustamise võimalus, tähtaeg ja kord.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud hoiatuses märgitud tähtaja jooksul ettekirjutuse täitmata jätmise korral on valla- või linnavalitsusel õigus anda ettekirjutus sundtäitmiseks täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(6) Valla- või linnavalitsus võib käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 nimetatud pädevuse anda valla- või linna ametiasutusele või ametiasutuse hallatavale asutusele.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

4. peatükk

SEADUSE RAKENDAMINE

Paragrahv 18. Põhimäärused

Rahvaraamatukogude põhimäärused kinnitatakse vastavalt käesoleva seaduse sätetele kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

Paragrahv 19. Maakonnaraamatukogud

Käesoleva seaduse jõustumisel võib lugeda maakonnaraamatukogudeks rahvaraamatukogud, mis on maakonnaraamatukogudeks nimetatud enne käesoleva seaduse jõustumist.

Paragrahv 20. Kultuuriministri määrused

Rahvaraamatukogu seaduse (RT 1992, 17, 250; RT I 1993, 41, 606; 79, 1180; 1996, 49, 953) rakendamiseks antud kultuuriministri määrused tuleb viia vastavusse käesoleva seadusega kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

Paragrahv 20¹. Töölepingud ning haridus- ja kutsenõuded

(1) Enne 2007. aasta 1. maid direktoritega sõlmitud töölepingud jäävad kehtima ja neid saab lõpetada üksnes Eesti Vabariigi töölepingu seaduses sätestatud tingimustel ja korras.

(2) Enne 2007. aasta 1. maid ametis olevatele direktoritele kohalduvad enne 2007. aasta 1. maid kehtinud haridus- ja kutsenõuded.

(RK s 08.02.2007 jõust 01.05.2007 - RT I 2007, 19, 93)

Paragrahv 21. Seaduse kehtetuks tunnistamine

Rahvaraamatukogu seadus (RT 1992, 17, 250; RT I 1993, 41, 606; 79, 1180; 1996, 49, 953) tunnistatakse kehtetuks.

Riigikogu esimees Toomas SAVI

SUMMARIES

More writers in more libraries

Jan Kaus

Jan Kaus writes about an undertaking called “Estonian writers in Estonian libraries”. The idea of the project originates from Jürgen Rooste, who posed a question about the need to bring authors and readers together at an annual meeting of the Estonian Writers’ Union.

For several years already the Estonian Writers’ Union in cooperation with the National Library of Estonia and the Estonian Librarians’ Association sends approximately two dozens of authors to several dozens of Estonian libraries in every autumn. An equipage usually visits four libraries in two counties during two days. The project “Estonian writers in Estonian libraries” has brought the authors and librarians closer to each other and substantially healed their relations and mutual understanding. For annual event in increasing places the librarians have to become more active in advertising the undertaking, contacting, for instance, local schoolteachers. On the other hand, more solid financial sources should be sought to carry on.

The project “Estonian writers in Estonian libraries” includes various writers without selection. In time more and more writers with positive experience of the event are interested in participating in it. New equipage leaders have brought along new people. The number of included writers has increased every year and Estonian literature brought closer to its readers.

The liberty of critics

Maire Liivamets

The article focuses on the freedom of critics to introduce literary works in media from the point of view of a librarian. The author provides an emotional overview of modern critical reviews and is of the opinion that they do not always provide objective truth about the content of literary works. The task of a critic is, however, to mediate the author, the content of his/her work. Critical reviews provide an efficient help for collection acquisition, e.g. for librarians, who frequently make their selection of books on the basis of critical reviews. Book reviews of high

standard are rare; trivial style or commercial texts prevail and the content of the work remains obscure. Of course, high-quality criticism exists, too, providing vital support for acquisition librarians and library users in selecting books. In the words of Maire Liivamets, critical reviews need clarity and truth, because criticism has to be responsible for truth.

Literary life of Tallinn Central Library in 2006

Anneli Kengsepp, Ülle Kuuse

The article introducing the literary life of Tallinn Central Library in 2006 focuses on literary events for library users and various means employed to introduce literature. The efficient and dedicated staff of the Central Library has regarded children and teenagers as their primary target group, not neglecting adult users altogether. Meetings with authors, other creative events and competitions have expanded to other premises in addition to the library's. The library's cooperation with the Estonian Writers' Union and the Estonian Literary Society have found the basis for successful promotion of literary life.

Estonian Literary Society 100

Elle Tarik

In 2007, the Estonian Literary Society celebrated its 100th anniversary. Elle Tarik, an honorary member of the Society, gives an overview of its activities, starting from the very beginning.

The Estonian Literary Society was founded on 6 August 1907; Villem Reimann was elected its first Chairman. According to the Society's statutes, its main objectives were, and are even now, the development and promotion of literature, science and arts, the study of all aspects of Estonian homeland and people, and introduction of the results of the work to Estonian people. The first Estonian Year of the Book was organised in 1935 on the initiative of the Society. By the late 1930s, the Society had more than 2000 members. Publishing occupied an important role among the activities of the Society, so that by the 1930s, it was one of the largest publishers in Estonia. Publishing was organised via different committees (committees for language, history, school books, the journal, etc.) and commissions. Several book series were published (*Noorsoo kirjavara*, *Suurmeeste elulood*, and others); much attention was paid to bibliographies and books on librarianship.

The activities of the Society were discontinued due to WWII. On 18 December 1992, the Society was restored according to legal consistency and Kaljo Villako was elected the Chairman. Today, the Society has 300 members; Toomas Liivamägi is its present Chairman. Among the main activities of the Society after its restoration have been organisation of various seminars and meetings. The Society has a youth division *NoorEKS* that publishes works of young authors and critics in its literary magazine *Värske Rõhk*. The Society has published a number of cultural historically important books. It initiated the organisation of a new Year of Estonian Book (2000-2001), and launched a literary festival *Prima Vista* in Tartu and *Sotsia* in Tallinn. The Society celebrated its 100th anniversary with a number of attractive exhibitions and events. An informative travelling exhibition, compiled by Marin Laak and Krista Ojasaar, reached very many Estonian libraries and received much acclaim. A book *A Hundred Years of History: Estonian Literary Society 1907-2007* was published as well.

VIII Congress of Baltic Librarians

Toomas Schvak

On the initiative of the Estonian Librarians' Association and in cooperation with Latvian and Lithuanian librarians' associations, the VIII Congress of Baltic Librarians, titled "Preservation of Cultural Heritage in Electronic Environment", was held on 18-19 May 2007 in Tallinn, in the Saku Arena. Among the participants were national, research, university, specialised and public libraries, among the guests were cooperation partners from universities and publishing houses. The languages of the Congress were English and Russian. The aim of the Congress was to give an overview of the present state and development trends of digitisation and digital preservation of cultural heritage in the three Baltic countries. Representatives of the national libraries of each Baltic country gave overviews of digitised cultural heritage in their countries; later, individual digital collections were introduced. Estonian librarians introduced the digital collection of full texts of Estonian older literature EEVA, and the digital database "Kreutzwald's Century", drawing together items of cultural heritage held at the Estonian Literary Museum. Attention was paid to the digital publishing of dissertations at the University of Tartu, the compilation of web-based database of Lithuanian scientific publications eLABa, and other databases used at libraries. The service *eBooks on Demand*, which is presently under development at the Estonian National Library in the framework of the project DOD, initiated a lively discussion.

It was summarised that the librarianship in the three Baltic countries is continuously developing following common trends. Libraries of all the three countries share common problems of software development, of finding qualified staff, or fighting the limits set to digitisation by copyright laws. It was pointed out that close integration into the EU projects and cooperation networks does not exclude cooperation among the Baltic countries, but adds another dimension to it. The next congress of Baltic librarians will be held in Lithuania in four years.

International dimension of librarianship

Tiiu Valm

Contacts of the Estonian Librarians' Association with the IFLA were re-established after the end of the Soviet regime, when international relations became possible again. For the ELA, the IFLA membership means active participation in the work of international organisations. Tiiu Valm has twice (2003-2005 and 2005-2007) been elected a member of the IFLA Governing Board. Participation in the work of the Governing Board brings along great responsibility and hard work – participation in conferences and meetings, frequent communication in lists, work in different special Sections, representation of the Board and mediating the work of Sections to the Board. Valm is engaged in the Standing Committee of the National Libraries Section, as well as in a new work group *Small and Smart*, drawing together colleagues from national libraries of many countries. This article is able to outline only a small part of the international librarianship, where Estonian libraries can add their contribution, as libraries and information know no boundaries.

Children's literature from primers to horror stories

Helle Laanpere

Lastekirjanduse sõnastik = [The Dictionary of Children's Literature] / R. Krusten, K. Kumberg, M. Määrsepp, M. Niitra, H. Ojala, J. Palm, M. Reidolv, A. Tarrend. - Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus [Estonian Children's Literature Centre], 2006. - 203 p.

The article provides a critical review of "The Dictionary of Children's Literature", published in 2006, that provoked a remarkable response among Estonian librarians. Helle Laanpere has written an overview on the basis of these impressions. Though being a first complete dictionary of children's literature in the Estonian language, its several shortcomings become evident. The explanations of

terms have risen questions and brought along converse understanding. The article points out inconsistent explanation of concepts in the dictionary. Here and there a thorough overview of the history of the term has been given, providing an explanation in the original language; however, sporadically less trouble has been taken and the concept too briefly explained. As an afterthought to the reading of dictionary of children's literature, Helle Laanpere invites her colleagues to write an entry *raamatukogu* (e.g. library) according to all the rules of a dictionary of special terms. Everyone, who manages to present etymology of *bibliothèque*, will receive her special gratitude. In spite of critical remarks the author is of the opinion that children and the youth have at last been honoured as the characters of a literary work and its addressees through this dictionary.

Hans Jürman received the ELA 2006 Merit Award

Hans Jürman, the *grand old man* of Estonian librarianship, an honorary member of the ELA and the holder of the Order of the White Star (V), celebrated his 85th birthday on 28 February (2008). He is known as an extremely erudite, laborious and composed man of soft humour. His work in the development of the Estonian-language librarianship terminology is awe-inspiring. The author of this article, Malle Ermel, believes that Hans Jürman's writings on the history of libraries and his reminiscences of meetings and collaboration with outstanding figures of our librarianship could give birth to a wonderful book of memoirs.

Readings by Liivamets – a desired help. The ELA's Annual Award 2006

Ere Raag

Maire Liivamets, a literary critic and an expert on Estonian literature of the National Library of Estonia, was awarded the Annual Prize of the Estonian Librarians' Association of 2006 for devoted reference work about modern Estonian literature. The mission of Maire Liivamets is to appeal to Estonians, first of all, the librarians to read more Estonian literature and deliver Estonian literature of value to the wider public. For promoting modern literature, she also writes noteworthy critical reviews. She is cooperating with the Estonian Writers' Union that has resulted in several meetings of the authors and readers in various libraries across Estonia.

Konrad Kikas received the ELA 2007 Merit Award

Konrad Kikas (b. 8 February 1928) graduated from the Faculty of History and Languages of the University of Tartu as a librarian in 1960. In 1997, he defended his *magister artium* degree in information science with the thesis "Information Needs of Estonian Specialists and the Collection Composition of Research Libraries (1967-1996)". Since 1954, Konrad Kikas has been working at the Tallinn University of Technology Library, first, as a senior librarian, and in 1961-1994, as a director. Among his many other noteworthy activities, he supervised the inquiries into the information needs of Estonian researchers and specialists and the collection composition and use at Estonian research libraries in the 1970s and 1980s. Since 1995, Kikas has been the head of Research and Development Service of the Tallinn University of Technology Library. He has published more than 100 articles and reviews in Estonian and foreign publications. Due to his numerous activities in advancing the TUTL and Estonian librarianship, and in representing the TUTL in several international organisations, Kikas has been given the Tallinn Technical Institute Medal of Merit in 1988, and the highest reward of the Tallinn University of Technology – Great Meritorious Service Medal *Mente et manu* in 2008.

Colleagues at the TUTL

Kersti Burk received the ELA 2007 Annual Award

Her colleagues say that Kersti Burk, the Director of the Tapa Public Library, is a book person through and through, loving books and appreciating people who read books and work with them. Kersti Burk has been the director of the Tapa Public Library since 1988. While working for the library, she has designed its interior (new furniture, art exhibitions), as well as advanced its content (entering library collections into an electronic database, starting electronic lending). She became a member of the ELA in 1991. Her purposefulness and concentration skills were especially well revealed in the time when the Tapa Public Library was merged with Jäneda, Lehtse and Saksi libraries. Kersti Burk values teamwork, she is reliable and keeps to her word. For her devoted work, Kersti Burk was given the ELA 2007 Annual Reward.

Colleagues at the Tapa Public Library

Maare Kümnik, Honorary Member of ELA

In the words of her colleagues Maare Kümnik, who celebrated her seventieth birthday in 2006, belongs among the grand ladies of Estonian bibliographers. After graduating from the University of Tartu as a librarian, Maare worked at Tartu University Library from 1962 up to 2004, holding the post of bibliographer, senior bibliographer, chief bibliographer, and the head of the Bibliography Department. Maare has been irreplaceable in creating several bibliographic works and publications, being the generator of the idea per se, compiler, editor or consultant. Though retired, she still participates in generating the bibliographic database of Estonian librarianship. In addition to numerous letters of thanks and certificates of honour, she has been awarded with the small medal of the University of Tartu, the Silver Decoration and Annual Prize of Tartu University Library and the Annual Prize of the Estonian Librarians' Association for her excellent contribution. As an activist, Maare has always taken part in major events of the University of Tartu and also in the events organised in Tartu in general outside the library. Her contribution to the activities of the Estonian Learned Society and to the Alumni Association of the University of Tartu are remarkable.

*Colleagues from Tartu University Library
in June 2007*

Our good book fairy Elna Ots

Elna Ots, born on the island of Muhu and celebrating her fiftieth jubilee of employment in 2008, heads the Children's Department of Orissaare Library. Her colleagues are of the opinion that Elna is efficient, smart and possesses good communication skills. Her cooperation with schools has been a real success. Elna Ots has cultivated love and respect in books in young readers. Her remarkable work has been noticed with dozens of letters of honour and thanks. In 2003 she was elected the best rural librarian of Saare County. She is called a book fairy Elna, because she is warmhearted, youthful and radiant, a friendly colleague and always apt to deliver her knowhow and skills.

Aimi Pitk and colleagues from Orissaare Library

Linda, a girl from an island with a long pony tail

Some remarks collected from fellow students, former and present colleagues, interviewed herself and written by Anne Valmas

Linda Kask, born on the island of Saaremaa in 1936, has been the promoter of the Estonian Librarians' Association for years. She has studied librarianship at the University of Tartu and given a good example to and been an instructor for several colleagues in libraries. Only librarians can shape the image of libraries. Pursuing the idea, Linda has been particular about the quality of her work and fastidious against others: a librarian must possess vast knowledge of literature and the virtue of selecting it, but in the same time keep in mind the requests of the readers. The author, Anne Valmas, has also collected the thoughts about Linda from her colleagues and former fellow students.

A garden is waiting to be cultivated.

Remembering Voldemar Miller (07.02.1911–26.04.2006)

Kalju Tammaru has written a cordial and respectful remembrance of the life work of Voldemar Miller. Voldemar Miller was more than 95 years old when he died; he was remarkably productive and had a lively intellectual life. He had had many different jobs – a builder, tutor, forwarding agent, editor, stonecutter, waggoner, miner, historian, archivist, librarian and journalist. But even more, he was a supervisor, teacher and counsellor. His exhaustive knowledge of history, Estonian culture and people, his openness and readiness to help made him an indisputable authority among researchers of local history. His long and fruitful life work was acknowledged with many awards, including the IV Class Order of the National Coat of Arms. Voldemar Miller was a member of the Estonian Writers' Union, His creative works are fairy tale-like and full of worldly wisdom. In 1981, Trivimi Velliste titled his interview with Voldemar Miller "A Chief Gardener of Book Culture". Kalju Tammaru stresses that the gardener's work has to be continued. Our care can be seen in our remembering and honouring Voldemar Miller.

A happy person – Mare Ektermann (01.07.1951–07.11.200)

Former colleagues and friends of Mare Ektermann remember the times spent with her, describing her as a very special and emphatic person. Her ability to value

every moment and always to support others have made a deep impression on her colleagues. Mare Ektermann stood out for her thoroughness and persistence also when working in the board of the ELA (1998-2002). The acquisitions work group for public libraries was created, and an inquiry concerning the presence of educational and reference literature in public libraries was conducted on her initiative. Her expert presentations were always well-reasoned and captivating. When working as the head of the Haapsalu Public Library, Mare Ektermann always stressed the importance of respect for children. Her daughter remembers that her mother's life philosophy was based on general humane principles. She strived for a more harmonious and enlightened life and encouraged the self-improvement of her colleagues as well. Ektermann was a good colleague and superior for many Estonian librarians and she shared the ideas and principles of her co-workers. In 2007, Ektermann applied for the professional qualification of the librarian and she was assigned the IV level qualification.

Tiiu Pihlakas (20.02.1943–22.12.2007)

Elle Tarik

Ambla-born Tiiu Pihlakas (Voos) graduated from the Tallinn Pedagogical Institute as a librarian and bibliographer in 1969. After graduation, she worked at different libraries all over Estonia, being the head of the Kohtla-Järve District Library (in Jõhvi), a library inspector at the Ministry of Culture (in Tallinn), the vice director of the Jõgeva County Central Library (in Põltsamaa). She paid special attention to the history of local libraries, tirelessly searching archives for information about the history of the libraries of the counties she lived in and about local cultural historical events. Her labour bore fruit – in 1987, Pihlakas was among the founders and the chairman of the Põltsamaa Heritage Conservation Society. In 1988, Pihlakas participated in the restoration of the Estonian Librarians' Association and became an active member of the Association. In 1990, Pihlakas founded the country libraries' section at the Association; a few years later she was elected the chairman of the Põltsamaa History Society. During the time of regaining Estonian independence, Pihlakas participated in the citizens' committees' movement and she was elected a deputy of the Estonian Congress. For half a year, Pihlakas even acted as the Mayor of Põltsamaa in 1993. The life of active, youthful and cheerful Tiiu Pihlakas was disrupted by a serious illness. Her former course mate Elle Tarik remembers a sentence Tiiu had uttered in the year of her retirement, "All of you who stay on here, live happily on", telling us to appreciate the work that is trusted to us and people who live and work together with us.

In the memory of Helmi and Linda Masing

Kalju Tammaru

Helmi and Linda Masing, sisters, both of whom were librarians, were elected honorary members of the Estonian Librarians' Association after the restoration of the organisation. The life work of Helmi Masing (17.09.1910-24.04.2002) at the Estonian State Library, the Tallinn Pedagogical Institute (lecturer at the Chair of Librarianship and Bibliography) and the Estonian National Library (head of the Cataloguing Department), and that of Linda Masing (10.04.1909-15.04.2006) as the chief bibliographer (analytical bibliography) at the Tallinn Central Library have left only good memories to several generations of Estonian librarians. The activities of the sisters are highly valued; their knowledge and skills in librarianship were remarkable and they continued active participation in Estonian librarianship even after retirement. The two sisters were always together, sharing their joys and sorrows. Helmi and Linda were lively interested in everything concerning books and librarianship up to the very end of their lives.

Activities of the Estonian Librarians' Association in 2006

By the end of 2006, the ELA had 757 members, including eight honorary members and five supporting members. In addition to the previous supporting members (Läänemaa County Central Library, Valga Central Library, Harjumaa County Library), two new members (Viljandi Town Library and Rapla Central Library) were accepted.

The ELA assigned professional qualification of a librarian to the first 29 librarians, who received their certificates at the ELA Annual Meeting. The next period of accepting documents for assigning professional qualification was at the end of the year, and 216 applications were submitted. The ELA Professional Qualifications Commission created a five-member professional examination commission for developing necessary documents and requirements for qualification exam. The commission compiled instructions for the Librarian's professional qualification exam, which was finally approved by the Culture Qualifications Board.

A bibliography award was given in cooperation with the Tallinn University Academic Library. Bibliography *Jaan Eilart* was declared the best among the contestants and its compiler and editor Sirje Tammoja (UT Library) received the award.

The ELA Annual Award 2005 was granted to Tiina Hoop, the director of the Saverna Library in Põlva County, for her consistent and purposeful work at the library and in developing the local cultural life. The Merit Award was given to Leida Olszak, consultant of the Estonian Children's Literature Centre, for creative and inspired work in developing children's library services and preserving their continuity. At the Day of the Country Librarian, the best librarians from each county were acknowledged and given letters of appreciation of the ELA and the Estonian Ministry of Culture.

Seminar camps of the country libraries' section and school libraries' section, and a databases seminar of the specialised libraries' section were held. Both the school libraries' section and the public libraries' acquisitions work group organised two information days each; the professional training working group held a training day for Saare County librarians; the children's services working group held a children's librarians' day in Elva to sum up their first year of activities; the old books working group organised a seminar and trip to Riga, etc.

Annual Library Days were held on the initiative of the ELA on 20-30 October. The motto of the year 2006 was "Become Richer with Reading". The Library Days were opened in the newly renovated Võru Community Cultural Centre and closed with the Country Librarians' Day at the Pärnu theatre. Traditional competitions in information search on the Internet and knowledge about books were held during the Library Days.

The joint project of different libraries "Biographical Database of Estonian Librarianship (ERBA)" was introduced to the wider public at the ELA Annual Meeting. Gathering of data and entering it into the database was continued throughout the year; by the end of 2006, the database contained information about 855 persons.

The ELA is a member of the International Federation of Library Associations (IFLA) and its representatives work in standing committees of three sections of the IFLA.

The ELA is among the publishers of the journal *Raamatukogu* (six issues and a calendar were published).

The most memorable activity of the year was the work regarding professional qualifications, and the creation of the ELA members' mailing list.

Activities of the Estonian Librarians' Association in 2007

In 2007, the ELA assigned professional qualification of a librarian to 486 librarians, meeting three times in order to make the decisions. The professional examination was not held due to the lack of applicants. Discussions were held about the new version of the professional standard Librarian III, IV, V; in November, the standard was submitted to the Culture Qualifications Board, who approved it on 5 December together with the "Procedure of certifying and assigning professional qualifications Librarian III, IV, V".

The ELA Merit Award 2006 was granted to Hans Jürman for his noteworthy contribution and tireless activities in the regulation of librarianship terminology; the ELA Annual Award was given to Maire Liivamets for her devoted activities in uniting Estonian literature, intellectuals and librarians. On the Country Librarians' Day, the Country Librarians of the Year of each county were given letters of appreciation of the ELA and the Ministry of Culture.

In cooperation with the University of Tartu Library, the Friedrich Puksoo Award was given to Aile Möldre for her monograph *Publishing and Book Distribution in Estonia in 1940-2000*.

Seminar camps of the country libraries' section and school libraries' section, and a databases seminar of the specialised libraries' section were held. Both the school libraries' section and the public libraries' acquisitions work group organised two information days each; the professional training working group held a training day for Hiiumaa librarians; the children's services working group held a children's librarians' day in Võru; the old books working group organised a seminar and trip to Hiiumaa, etc.

The motto of the annual Library Days, "Let us be the people of open books", originated from President Lennart Meri's speech inaugurating the Year of Estonian Book. The Library Days were opened at the Keila Community Cultural Centre and closed with the Country Librarians' Day at the Valga Culture and Hobby Centre. Traditional competitions in information search on the Internet and knowledge about books were held during the Library Days.

Gathering of data and entering it into the database "Biographical Database of Estonian Librarianship (ERBA)" was continued throughout the year; in 2007, data was entered about 150 persons; by the end of the year, the database contained information about 1000 persons.

On the initiative of the ELA and in cooperation with the Latvian and Lithuanian Librarians' Associations, the VIII Congress of Baltic Librarians "Preservation of Cultural Heritage in the e-Environment" was held in the Saku Arena, Tallinn, on 18-19 May 2007, involving 45 presenters from Estonia, 18 from Latvia and 16 from Lithuania. In addition to opening and closing sessions, the presentations were divided into three large subject areas.

The ELA published the collection of articles of the VIII Congress of Baltic Librarians Preservation of Cultural Heritage in Electronic Environment: Proceedings of the 8th Congress of Baltic Librarians and the The ELA Annual 16/17, and participated in the publication of the journal Raamatukogu.

ELNET Consortium in 2006-2007

In 2006-2007, the ELNET Consortium underwent several changes in the development of information system and in regard of its staff. In 2006, ten years passed from the foundation of the Consortium of Estonian Library Network. In the cooperation of the 13 participating libraries, the development strategy of the Consortium for the years of 2007-2010 was agreed upon in early 2007.

The present article gives an overview of the four main areas of activities of the Consortium.

Development and management of the information system ESTER. Additions to and innovations in the electronic catalogue ESTER are described; new developments in the information system are introduced and the activities of the consortium work groups and sections are summed up.

An overview of cooperation with different publishers (EBSCO, Elsevier, etc.) is given and possibilities for joint purchases and trials of electronic research information are discussed.

Based on the hardware owned by the Consortium, the cooperation project of several different libraries DEA – Digitised Estonian Newspapers – is developed.

International activities of the ELNET Consortium in 2006-2007 have involved cooperation with several foreign library consortia. Representatives of the Consortium have participated in international work groups and conferences.

AUTORID * AUTHORS

- Mare-Nelli Ilus ELNET Konsortsiumi tegevdirektor
Estonian Libraries Network Consortium, Executive Director
- Jan Kaus Kirjanik ; Eesti Kirjanike Liidu esimees (2004–2007)
Writer ; Estonian Writer's Union, Chairman (2004–2007)
- Anneli Kengsepp Tallinna Keskraamatukogu avalike suhete juht
Tallinn Central Library, Public relations manager
- Ülle Kuuse Tallinna Keskraamatukogu lasteteeninduse peaspetsialist
Tallinn Central Library, Children's Service Main specialist
- Helle Laanpere Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakonna juhataja
Võru County Central Library, Head of Children's Literature Department
- Maire Liivamets Eesti Rahvusraamatukogu eesti kirjanduse referent
National Library of Estonia , Subject librarian
- Aimi Pitk Meie Maa reporter
Meie Maa, Journalist
- Ere Raag Võrumaa Keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja; ERÜ
Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma juht
Võru County Central Library, Chief Librarian ; The leader of the working group on public libraries' acquisition of the Estonian Librarians' Association
- Toomas Schvak Eesti Rahvusraamatukogu projektijuht
National Library of Estonia , Project Manager
- Margit Stamm Eesti Rahvusraamatukogu teadus- ja arenduskeskuse
infoteaduste saali juhataja
National Library of Estonia, Research and Development Centre, Head of Information Sciences Reading Room
- Kalju Tammaru Eesti Hoiuraamatukogu peavarahoidja
Repository Library of Estonia, Collection Development Officer
- Elle Tarik Tartu O. Lutsu nim Linnaraamatukogu raamatukoguhoidja
Tartu Public Library, Librarian

- Tiiu Valm Eesti Rahvusraamatukogu peadirektor (1998–2008)
National Library of Estonia , Director General (1998–2008)
- Anne Valmas Tallinna Ülikooli Akadeemise Raamatukogu väliseesti kirjanduse
keskuse juhtaja
*Tallinn University Academic Libraray, Head of Centre Expatriate
Estonian Literature*